

SAMOUCZEK JĘZYKA CZESKIEGO

WEDŁUG NAJNOWSZEJ METODY.

TREŚĆ:

WYMOWA. — PISOWNIA. — OPISY, ANEKDOTY I OPO-
WIADANIA. — GRAMATYKA. — ZWROTY I ZDANIA.
NAJPOTRZEBNIEJSZE W ŻYCIU CODZIENNYM. — LISTY.
STYLISTYKA PRAKTYCZNA. — POWIASTKI I NOWELE.
SŁOWNIK.

Indrik Brůha

POD KIEROWNICTWEM KSIĘGARNI NAKŁADOWEJ
OPRACOWAŁO KILKU AUTORÓW.

NAKŁADEM POLSKIEJ KSIĘGARNI „STELLA“ W CIESZYNIE.

Wszelkie prawa — szczególnie przedruk, naśladownictwo,
tłumaczenie, przystosowanie do innych języków i t. p. — za-
strzeżone.

Słowo wstępne.

Przed pięćdziesięciu laty podręczniki do nauki obcych języków opierały się na wyuczeniu reguł gramatycznych i słówek. Tymczasem doświadczenie okazało, iż można znać nawet kilka tysięcy wyrazów obcego języka i całą jego gramatykę — a jednak nie umieć mówić tym językiem, a odwrotnie niejeden poprawnie mówi językiem ojczystym, chociaż niewiele zna jego gramatykę.

Później postanowiono uczynić naukę więcej zajmującą i oparto cały wykład na powieści pierwszorzędного pisarza obcego języka. Lecz już pierwsze zdanie takiej powieści jest często tak złożone, skomplikowane, ma tyle przerośnięć, zwrotów poetycznych — niezwykłych, że do zupełnego zrozumienia nawet znajomość wszelkich form gramatycznych i stylistycznych nie wystarcza.

To też w ostatnich latach zarzucono i ten sposób. Dziś podręczniki do nauki obcych języków ułożone są mniej więcej tak: Na początku lekcji podaje się 20, 30, czasem nawet 50 wyrazów; potem kilka zdań utworzonych z tych wyrazów; następnie podaje się regułę gramatyczną a wreszcie uczący się układa nowe zdania na podstawie poznanych wyrazów i reguł gramatycznych.

I ten sposób, dziś na ogół wszędzie przyjęty, ma liczne wady, co okazały najnowsze badania i doświadczenia w tym kierunku. — Przedewszystkiem jedna lekcya podaje za dużo wyrazów a za mało ćwiczeń, zdań. Po 20. stronicy nauka utyka, uczący się nie może podolać wielkiej ilości wyrazów, zniechęca się i odkłada książkę na zawsze.

Drugim błędem tej metody jest przedwczesne podanie reguł gramatycznych. Najpierw trzeba poznać

bodaj w części język obcy w praktyce a potem dopiero gramatykę; najpierw poznanie zjawisk, potem dopiero wysnuwanie reguł. — Również metoda tłumaczenia z języka obcego na język ojczysty, jako też tłumaczenie z języka ojczystego na język obcy nie prowadzi do celu. Uczący musi nauczyć się myśleć w obcym języku.

Uwzględniając te okoliczności, wysnuć możemy następujące zasady nauczania języków obcych:

1. **Wyuczenie słów.** Każda lekcja obejmuje tylko bardzo małą ilość wyrazów (około 10); natomiast dużo ćwiczeń, dużo zdań.

Rozpocząć od wyrazów podobnych, podać sposób wyuczenia się na pamięć wyrazów trudniejszych (głośne wymawianie, pisanie, podobieństwo, zszeregowanie i grupowanie). Nowy wyraz podać w zestawieniu z innymi, gdyż sam jeden może przybierać różne znaczenie.

2. **Myśleć w obcym języku.** Ze znanych wyrazów tworzyć wyrazy pokrewne, zestawiać je w grupy etymologiczne. Od pierwszej lekcji przyzwyczajać do myślenia w obcym języku, zapomnieć o wyrazach i zdaniach polskich; obcy wyraz łączyć z pojęciem, obce zdanie łączyć z myślą, z sądem.

3. **Gramatyka.** Nauka gramatyki winna nastąpić nieco później, kiedy uczący się poznał już większy zapas wyrazów, form i zdań i wżył się w ducha obcego języka. Najpierw podać, jak się mówi, potem dopiero szukać zasad, dla czego się tak mówi.

4. **Ustępy logiczne.** Każdy ustęp winien tworzyć treścią zaokrągloną całość. Już w języku własnym o wiele lepiej zrozumieć wykład profesora, przemówienie publiczne i t. p., jeżeli z góry podano mi temat.

Jeżeli tytuł ustępu brzmi: *Dni tygodnia*, zrozumieć cośkolwiek z tego ustępu, choćby był pisany w języku mi zupełnie obcym, z którego znam zaledwie kilka słów. Zrozumieć czeskie: Týden má sedm dní: pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle.

Poznam nazwy dni tygodnika bez słownika, bez tłumaczenia.

Zrozumię niemieckie: Die Woche hat sechs Arbeitstage: Montag, Dienstag, Mittwoch, Donnerstag, Freitag, Samstag. Der siebente Tag der Woche heißt Sonntag. Am Sonntag arbeiten wir nicht.

A może nawet coś niecoś zrozumię i z tekstu francuskiego, jeżeli znam bodaj te wyrazy: a = ma, sept = 7, nom = imię, sont = są. Chaque semaine a sept jours. Les noms de ces sept jours sont: lundi, mardi, mercredi, jendi, vendredi, samedi et dimanche.

Nie rozumiałbym zaś wcale tych zdań, gdyby mnie tytuł nie informował, o co chodzi.

5. Materiał. Materiał ustępów powinien być stopniowany, od łatwych opisów, opowiadań do dłuższych powiastek, od tematów realistycznych do tematów abstrakcyjnych, od stylu prostego, suchego, do stylu artystycznego, przesiąkniętego obrazowością i przenośniami.

Materiał powinien być interesujący, często humorystyczny, by zachęcić uczącego, nie nudzić, nie odstraszać suchością i zapachem ławy szkolnej. Materiał powinien podać zwroty językowe, potrzebne w życiu codziennym; jak rozmówić się w sklepie, w restauracji, jak adresować list, paczkę, przekaz pieniężny, jak wypełnić weksel, jak napisać kwit, kontrakt kupna i t. p., jak robić zamówienia. Materiał winien podać wiadomości różne, wzbogacać wiedzę uczącego choćby w skromnym zakresie; by uczący nie tylko poznał język drugi, lecz zyskał też coś dla serca, dla duszy, dla umysłu; by kształcił rozum, charakter i wolę.

6. Przystosowanie do języka. Nie można wszystkich języków uczyć według jednego szablonu. Inaczej będziemy uczyli języka pokrewnego, n. p. czeskiego, słowackiego, ruskiego; inaczej języka, z którym się codziennie spotykamy, jak n. p. niemieckiego, a znów inaczej języka nam zupełnie nieznanego, jak

n. p. francuskiego. Inaczej postąpimy przy nauczaniu języka o łatwej wymowie i pisowni, inaczej o wymowie bardzo trudnej.

Stosując powyższe zasady do języka czeskiego, otrzymujemy następujący plan naukowy:

1. Język czeski, jako do polskiego bardzo podobny, nie wymaga specjalnego planu do wyuczenia słówek. Tysiące wyrazów brzmi tak jak w języku polskim; rozróżnianie długich i krótkich samogłosek, inny sposób pisania polskiego rz, sz, cz, w zrozumieniu słów czeskich nie stoi na przeszkodzie. Jeżeli polskie g i ł zastąpimy literą h i l, zrozumie snadno każdy Polak wyrazy czeskie: blázen, clo, kobyla, mlýn, mýdlo, síla, slabý, hora, dluh, hra, pluh, ubohý i t. d. Wystarczy wykazać jeszcze kilka takich różnic, a Polak zna już prawie połowę wszystkich słów czeskich (rozdział pierwszy). Druga połowa — to słowa do polskiego zupełnie niepodobne; te poznamy najlepiej z ustępów o treści związanej w organiczną całość (rozdział drugi). Jeżeli w zdaniu znamy 10 wyrazów a 1 nie, wtenczas nie trudno z całej treści i z związku poznać znaczenie tego wyrazu, do polskiego niepodobnego. W ten sposób poznamy znaczenie tego wyrazu lepiej niż z słownika, który nie podaje, jak dane słowo należy użyć w zdaniach. Pod ustępem wyrazy obce są powtórzone, obok nich podane wyrazy pokrewne; wyrazy te czytamy głośno, wpisujemy do notatnika kieszonkowego bez tłumaczenia polskiego. Wyrazy te odczytujemy przez następne dni, a te, które już znamy dobrze, przekreślamy w notatniku. W ten sposób przez częste czytanie na głos i przepisywanie wryją się wyrazy niejako w naszą pamięć, poznamy ich znaczenie i pismo. Który wyraz nam sprawia szczególne trudności, ten stoi w notatniku przez długi czas nienrzekreślony, ten powtarzamy więc przy każdej lekcji, aż nareszcie wpisze się w pamięć naszą na zawsze.

Poznawszy w ten sposób większą ilość wyrazów, oraz cały szereg form i zdań w praktyce, w rozdziale

trzecim ujęte są te formy gramatyczne w zaokrągloną całość. Nagromadzenie tyle form byłoby niewłaściwe i zbyt trudne; lecz gramatyka czeska jest do polskiej bardzo podobna; liczby, przypadki, czasy, osoby prawie te same — a różnic niewiele. To też szczególnie zwraca się uwagę na te różnice. Pod koniec są wszystkie te różnice zestawione ponownie, dla lepszego spamietania. To, co w obu językach równe, nie wymaga wyuczenia. Mimo to zestawiono w podręczniku wszystkie formy gramatyczne; co czyni cały układ bardzo przejrzystym, tak iż daną formę można od razu odszukać.

Ponieważ jednak nawet bardzo dokładna znajomość gramatyki i słownika nie ustrzeże nas od błędów w mówieniu, podaje rozdział czwarty cały szereg zwrotów i krótkich zdań, potrzebnych w życiu codziennem. Zdania te wyucza się częściami na pamięć; n. p. dziś »Pozdrowienia«, jutro »U fryzjera« i t. d., właśnie ten dział, który ci potrzebny. Inne zwroty mowy, jakie poznasz w rozmowie z Czechami, wpisz do notatnika i czytaj od czasu do czasu.

Na tem kończy się właściwy okres nauki: Poznaliśmy dużo słów podobnych; z opisów i powiastek zrozumieliśmy znaczenie słów do polskich niepodobnych; gramatyka informuje nas, jak słowa te się zmieniają; zdania z życia codziennego podają nam obfity materiał do praktycznego użytku. — Rozdział piąty służy do utrwalenia i powtórzenia poznanego materiału naukowego. Liczne powiastki o treści interesującej, poważnej i etycznej podają uczniowi zdrową strawę umysłową; uczący nabywa coraz więcej wyrazów czeskich, pogłębia wiadomości języka, ale także serce i umysł odnoszą znaczną korzyść. — Trudności usunięte, gdyż do każdego ustępu — z wyjątkiem kilku ostatnich — podany krótki słownik. Gdyby mimo to jakiś wyraz był czytelnikowi nieznan, odszukać może sobie ten wyraz w rozdziale szóstym, który zawiera słowniczek najpotrzebniejszych wyrazów.

Po przerobieniu całego podręcznika uczący będzie dobrze rozumiał Czecha w życiu praktycznym i będzie mógł z pożytkiem i zrozumieniem czytać łatwiejsze książki czeskie przy ew. użyciu słowniczka. Trudności sprawiać mu będzie tylko poezya i książka ściśle naukowa, ale te trudności ma każdy i w języku macierzyńskim.

Kto chciałby dalej się wydoskonalić w języku czeskim, musiałby: 1) żyć w towarzystwie Czechów i rozmawiać z nimi w ich języku; 2) czytać stale książki czeskie^{*)}; 3) studyować obszerniejszą gramatykę czeską, n. p. Fafl i Stýblo, Učebnice jazyka českého, K 1,80; 4) nabyć obszerniejszy słownik, n. p. Ph. Ig. Kaczor, Słownik polsko-czeski i czesko-polski, K 2,70.

Przed rozpoczęciem nauki należy usunąć następujące błędy drukarskie:

W ustępie 1. pisz: Bába, býk, kmin, nápoj, násyp, zákaz, zásada, žába, žebrák; — w ust. 2.: páv, polévka; — 3.: haléř, inventář, báječný, čeládka, guláš, kalendář, kartáč, kolář, kotelář, kramář, náš, orač, šafář; — 4.: cymbál, oltář, sídlo, mlynář, sandál; — 5.: guláš, boháč, lhář; — 6.: košíček, košíkář, kříž, příčina, přichovek, šídlo, šiška; — 9.: dítě; — 10.: káratí, krásti, mámiti, nakrojiti, náležeti, práti, šti, třiti, utajiti; — 11.: přikrost, má, plášť, šfovík; — 12.: kavárna, nedávno; — 13.: osvětlení, ovsík; — 14.: hřiva, pastýř, pláč, nátisk, postrádati, poznávati, příčina, přichovek, znáhla, příhoda, věčnost, sytý, mýto; — 15.: práce, pravice, hřání, kancelář, blízký, šňůra, rám; — 16.: vrčí; — 17.: postoupení, koupání, pacholátko, památka, jádro, jeřábek, jestřáb, pátý, nadutý, jazyček, část, mandel, káče, začátek, zákusek, zvířátko, řádek, skoupý, slábnouti, přáso, proláklý = przegięty, puchýř, teletina, výstup, rukáv; — 18.: bláto, článek, dráha, náhrada, obláček, práh, břímě, cikán, cisař, čím, háček, hrůza, nájezd, povříslo, plachý, sláma, slaviček, jízda, píša, průběh; — 19.: hned, skiář, zácłona, karabáč, křída, křístál; — 20.: čisti, slátanina, zármutek; — 21.: křídlo.

^{*)} Cenników dostarcza: J. Otto w Pradze, biblioteka p. t. »Světová knihovna«, cena numeru 20 h; J. R. Vilímek w Pradze, cennik z 500 ilustr. o 352 str. za nadestaniem 30 h w znaczkach pocztowych.

Pokrewieństwo języka czeskiego z językiem polskim.

1. Bardzo wiele wyrazów czeskich brzmi zupełnie tak samo jak w języku polskim; tylko czasem pisownia jest inna. Czeski język bowiem ma samogłoski długie i krótkie; więc samogłoski długie należy też dłużej wymawiać.

Samogłoski krótkie są: a, e, i, o, y, u;

» długie: á, é, í, ó, ý, ú lub ů.

ó nie wymawiaj jak polskie ó, lecz jak długie o.

ó spotykamy tylko w wykrzykniku ó!

ú piszemy tylko na początku wyrazu;

ů piszemy w środku lub na końcu wyrazu i spotykamy je zwykle tam, gdzie w języku polskim jest ó; lecz nie czyta się jak polskie ó, tylko jak długie u. W języku czeskim niema polskiego ó.

Akcent jest bez wyjątku na zgłosce pierwszej; przyimek zlewa się z rzeczownikiem w jedną całość, więc też przybiera akcent; n. p. na hoře, akcentujemy zgłoskę na.

Czytaj, zważając na długie samogłoski i akcent:

Baba, bajka, barák, bažant, bez, blizna, bohr, boj, bok, boľ, brunátný, buk, burák, byk, bylina. Car,

cena, cennik, cep, co, coż. Daleko, daleký, dar, darmo, dech, deska, dno, doba, dobro, dobrý, dolina, dolní, domek, dostatek, dozor, dožínky, dráb, drobný. Kabát, kaftan, kalina, kapusta, karta, kat, každý, klín, kmin, knot, kobza, kolej, komár, komín, komnata, komora, koník, kopa, korál, korek, korýtko, kos, kosa, koza, kraj, kroj, krok, kusý. Lampa, lék, len, lice, lípa, listopad, litera, los. Mák, malina, mapa, marka, marný, matka, mazur, mech, metr, minuta, mísa, mléko, mnich, moc, modrý, mol, mor, most, motyka, motýl, mýto. Náboj, nafta, nájem, nápad, nápis, napoj, národ, nasyp, nauka, nic, noc, nos, nožka, nuže. Opis, osoba, ostrý, ozdoba. Palec, pán, paní, pásek, pásmo, pika, pižmo, plán, pobyt, podpis, pochod, prastarý, prostota, prostý, pták, pumpa, pustý, pýcha. Rád, rada, ráj, rak, rána, ráno, ráz, rod, roj, rok, rolník, rosa, rozkaz, rozum, rudý, ruch, ryba, rak. Sad, sám, samouk, sen, síto, skok, snadno, snop, sobota, sosna, stádo, starosta, starý, sto, strach, stráž, struna, sucho, sukno, syn, sýr. Tak, tam, táta, tok, topor, torba, trud, tu, tulipán. Ucho, úl, úpadek, ústa, uzda. Zad, zadarmo, zakaz, zálepka, zámek, zánik, zápach, zápis, zasada, zátoka, zdroj, žaba, žák, žal, žar, že, žebrek, žebro.

Z powyższego słownika wypisz wyrazy, które mają długie á, długie í, długie ý. (Długie ú, é, ó spotykamy dosyć rzadko.)

2. Zamiast w piszemy w języku czeskim v, czytamy jak nasze w.

Czytaj:

Advent, advokát. Barva, bezvonný, bitva, budova, Bukovina, bulva, dávno, chlév, chov, chvilka. Invalida, javor. Káva, kavka, Krakov, krev, krvavý, kvas. Lev, levý, lichva, Litva, Lvov. Morava, Moskva. Nerv, niva, novina, nový. Obava, obvod, obyvatel, odvar, oliva, Opava, otvor, ovad, ovoce. Palivo, pav, pleva, podkova, pochva, polevka, postava, povoz, pravda, právo, ptactvo. Rov, rozvod, rozvoj. Samo-

var, sívý, sova, strava, svar, svat. Tovar, tráva. Vada, válka, vata, vdova, vchod, vidmo, vina, víno, voda, voják, vole, vonný, vosk, vy, výbor, výbuch, vydra, výlev, výraz, výrok, vysoko, výspa, výstava, vývoz, vzor, zábava.

Z ustępu pierwszego i drugiego wypisz wyrazy z literą o! Które z tych wyrazów mają w języku polskim ó?

3. Zamiast **sz, cz, rz**, piszemy po czesku **š, č, ř**.

Litery te czytamy jak polskie **sz, cz, rz**; tylko literę **ž** piszemy tak jak Czesi, z haczykiem lub kropką.

Bednář, březina, dobře, dřevo, haleř, inventař, baječný, bič, býček, čad, čamara, čapka, čardaš, čáry, čas, Čech, Čechy, čeladka, červ, český, bašta, fraška, groš, gulaš, kalendař, kancléř, kartač, kašel, kaštan, kaučuk, kolař, komisař, koš, kotlař, kramař, krušec, kuchař, lékař, ležák, listonoš, liška, moře, muška, myš, náš, očko, orač, ořech, ovšem, paša, piskoř, poduška, poliček, potřeba, potyčka, povšední, povšechný, požár, přepis, přeprava, přepych, Přerov, převoz, řeč (= mowa), řeka, řepa, rež, rozkoš, stařec, stolař, střecha, šafař, šal, šelest, šelma, špik, špitál, tchoř, třeba, troška, ústečka, úško, zač.

Napisz po czesku: szkapa, szew, szkoda, szum, twarz (długie a), wasz, wesz, wnuczka, wrzawa.

4. Język czeski nie ma głósłi ł; gđzie w języku polskim jest ł, tam stoi w języku czeskim l, które się czyta jak polskie l.

Czytaj następujące wyrazy po czesku i po polsku:

Balamut, balvan, bezmála, bezplatný, blázen, clo, cval, cymbal, doslovný, holota, chochol, chvála, kanál, klopot, klus, kobyla, koláč, kolek, kolem, lad, lán, lojovatý, lom, lov, lože, lupina, lýko, lysina, lysý, mdlý, mlýn, malý, mýdlo, oltař, sidlo, palác, Pavel, perla, pila, plat, plaz, plot, mlynař, mlýnek, milý, podlý, podolek, pospolu, povidla, pravidlo, překlad, rádlo, regal, rusálka, rychlý, sádlo, sandal, síla, slabý,

sláva, słownik, sluch, służba, smola, sokol, stodola, tłum, tłusty, tyl, umysł, upał, výklad, zámysl, zápal, zápalka, záplata, zászona, zły.

Zamień następujące wyrazy polskie na czeskie, zamieniając **l** na **l**; przepisz te wyrazy po czesku:

Hołd, chałupa, jabłko, kadłub, kał, kapłan, koło, łopata, łotr, łuk, łup, mało, masło, motowidło, mozół (krótkie o), muł, pomału, pomysł, pył, rozkład, skała, skład, słota, słowo, szkoła, tłumok, wał, zakład, żołd.

5. Język czeski nie posiada również głoski **g**; gdzie w języku polskim jest **g**, tam język czeski ma **h**, które się czyta jak polskie **h**. Jedynie w wyrazach obcych spotykamy głoskę **g**, n. p.:

generál, gondola, gram, granát, groš, gulaš, gymnasium.

Co znaczą następujące wyrazy?

Bahno, bohač, břeh, čeho, dluh, had, háj, hlístá, hlína, hnát, hnida, hodný, holý, hořkavý, hra, lhať, lodyha, mnoho, náhle, náhrobek, obsluha, pahorek, pluh, pohan, posluha, posluchač, Praha, převaha, roh, sluha, tvaroh, ubohý, úvaha, výhoda, záhon, zásluha.

Zamień w następujących wyrazach **g** na **h**, a otrzymasz wyrazy czeskie:

Bagnisko, głóg, góra, gospoda, mig, noga, odwaga, ogon, pogoda, pogrzeb, raróg, stóg, waga (długie a).

W wyrazie **głóg** musisz także zamienić **l** na **l**, **ó** na **o**.

6. W języku polskim nie piszemy nigdy po literach **sz**, **cz**, **rz**, **ż** litery **i**, lecz **y**. W języku czeskim jest odwrotnie: po literach **š**, **č**, **ř**, **ž** musimy zawsze pisać **i**, nigdy **y**; n. p.:

boží, činovník, čili, či, čistota, čistý, čítanka, čižmy, horší, dušička, košíček, košíkař, křik, křivda, křivý, kříž, lepší, oči, odpočinek, okřik, požitečný, Příbram, příčina, přichovek, příklad, příkrý, příroda, šidlo, šík, šíska, tří, účinek, vavřín.

7. Czeskie ñ czytamy jak polskie Ń: čern, rožeň, učeň, laň, oheň (ogień), síň (sień), laňka, hoň (goń)! oviň! baňka, sáňky (sanki).

8. Zamiast ie piszemy po czesku ě, znak ten czytamy jak polskie ie, n. p.:

saně — czytamy sanie, věk — wiek, zběh — zbieh (zbieg), měch — miech, pět — piet (pięć).

Czytaj następujące wyrazy i przepisuj je:

rámě, sáně, ústně, větřík, zvěř, běh, běl, běs, člověk, měrný, něco, němý, plémě, posměch, pověv, sobě, obě, běží, běželi, pěje, na lípě, věž (wieża), rámě, měř! měj!

9. W języku polskim zamienia się: t na ć, d na dź; n. p. brat, braćmi, bracie, bracia, łód — na lodzie, woda — w wodzie.

W języku czeskim zmiana ta nie jest tak wielka: t zmienia się na ṭ (czytaj ṭj), d na ḍ (czytaj ḍj).

W następujących wyrazach czeskich zamień ṭ, ḍ na ć, dź a otrzymasz wyrazy polskie:

kaď, loď, loďka, Maďar, síť (sieć), sleď, toť (toć, otóż), třeť (treść), leť! jeď! choď!

Jeżeli po ṭ, ḍ następuje i lub ě, wtenczas kreska nad ṭ, ḍ jest zbyteczna, a jednak czytamy ṭj, ḍj; n. p.: kotě czytamy kotje (znaczy kocię); těši — tješi (cie szy); dělo — djelo (dzieło); děti — djetji (dzieci); dítě — djitje (dziecię).

Czytaj Matěj, naděje, síť (sieć), tělesný, těsto (ciasto), Těšín, ticho, tis, útěcha, útisk, udělný, věděli, bodec, buď — bądź, čeleď — czeladź, děcko, děd — dziad, dědic, dědina, dělo, den, denně, deset — dziesięć, děvka, děvka, děvčeka, dítě — dziecię, div, divně, droždí, hodina, jezdec.

10. W języku polskim mają czasowniki na końcu ć, n. p. brać, malować, pisać; w języku czeskim ṭj, czytaj ṭj̣j.

N. p.: barviti, baviti, bítí, boleti, bráti, býti, cediti, čekati, dati, dávati, dobiti, dohnati, dojiti, doliti (dolać), doznati, dusiti, haniti, hasiti, hnáti, kapatí, karati, krasti, kropiti, látati (latać) letěti (lecieć), běžeti, mamiti, mýti, nabýti, nadužiti, nahromaditi, nakrojíti, nalévati, nalézti (znaleźć), naležeti, naměřiti, obrati, prati, přesaditi, přikrýti, sníti, spočívati, spustiti, ssáti, šíti, tlíti, trávití, třepati, tríti, ubýti, udusiti, uhasiti, uhrýzti, ukládati, ukrojiti, uletěti, umýti, ustajiti, utínati, utírati, uviti, uznati.

W mowie potocznej opuszczamy końcowe i, mówimy tylko t lub f, n. p. barviť, biť, dať, prosit, kupovat i t. d.

Tłumacz na język czeski ustnie i pisemnie: depać, dowołać, dumać, gładzić, gnić, kochać, kryć, kupić, malować, nabrać, nałożyć, namoczyć, prosić, traścić, tulić, umieć, urwać, usmażyć, utkać, utopić, utrzymać.

Uważaj, iż po č, š, ř nie może stać y.

11. Nie zawsze jest zamiast polskiego ć, dź czeskie t, d miękkie, lecz często twarde t, d; n. p.:

bolest — czytają: **bolest**, znaczy **boleść**. Podobnie: čest, dost, host, jakost, kořist, kosatec (t = ć = ci), kost, krádež, litost, marnost, mast, milost, šest, mnohost, nábožnost, nit, příchýlnost, příjemnost, přikrost, snět, starost, stezka (t = ć = ci), test, ujde to (d = dź = dzi).

Często czeskie t lub f zastępuje polskie cz: ctiti = czcić, uctiti = uczcić, stąd pochodzi czeskie pozdrowienie: Ma úcta = moje uczczenie (uszanowanie); plašť, probošť, štěkati, štěně (szczenię), štěp, štěsti, šlovík (szczawik), štvač, tloušť (tłuszcz), věštba (wieszczba = wróżba), štěbetání (szczebiotanie), štětina, štětín, štěkač, štěp, štípati, štěpnice (szczepnica), štěrbina, štědrost (szczodrość), štváti (szczwać), štípati, štít, oštěp, poušť.

12. Nie zawsze jest zamiast polskiego **ń**, **nie**, **wie**, **bie**, **pie**, **mie** miękkie czeskie **ň**, **ně**, **vě**, **bě**, **pě**, **mě**, lecz twarde **n**, **ne**, **ve**, **be**, **pe**, **me**.

N. p.: **kámen**, **kavarna**, **kobercový**, **koketa**, **konec**, **koncovka**, **kopec**, **křemen**, **krokev**, **kupec**, **meč**, **med** (miód), **melivo**, **ne**, **nebeský**, **necky**, **nečitelný**, **nedaleko**, **nedavno**, **nedbalec**, **nelad**, **Němec**, **nemoc**, **neomylnost**, **nepokoj**, **neshoda**, **nespravedlivost**, **nespory**, **nevinnost**, **nezabudka**, **nezlomný**, **nezměrný**, **ohěň**, **okénko**, **oves**, **ovečka**, **panenka**, **papež**, **papír**, **pec**, **pekař**, **peklo**, **peň**, **pepř**, **perník**, **péro**, **pes**, **Petr** (Piotr), **jalovec**, **jelen**, **jeseň**, **hřeben**, **chmel**, **punčocha**, **putna**, **řemen**, **rohovec**, **ruměnec**, **sklepení**, **slon**, **studna**, **synovec**, **šatna**, **špeh** (szpieg), **tanec**, **velice** (wielce), **velikost**, **velký**, **velryba** (wieloryb), **věnc**, **vepř**, **věř**, **vinař**, **vinen**, **vyhnanec**.

Wyrazy mniej podobne do polskich wpisz do notatnika kieszonkowego i czytaj przez kilka dni.

13. Czeski język nie ma **ś**, **ź**; tylko **s**, **z**. Chociaż po **s** lub **z** następuje **i**, nie czytamy **ši**, **ží**, lecz **s—i**, **z—i**; czyli **s** brzmi tak w słowie **sowa**, **z** jak w słowie **zorca**, **coś** — **coś**, **hrozba**, **hrozny**, **kozel** — **koziel**, **kozorożec**, **maz** — **maż**, **mysl**, **myslivec**, **osel** — **osiel** — **osiół**, **osika**, **osm**, **osvětlení**, **ovsik**, **paseka**, **prośba**, **psina**, **psi**, **řezba**, **řezník**, **rys** — **ryś**, **se** — **się** — **siebie**, **sedm**, **sekera**, **selanka**, **slepec**, **slina**, **slíva**, **slívovice**, **slíž**, **smetana**, **smích** — **śmiech**, **snídaně** — **śniadanie**, **svit**, **ves** — **wieś**, **zas**, **zásek**, **zeleň**, **země** — **ziemia**, **zima**, **zisk**, **zle**.

14. Dotychczas poznaliśmy trzy różnice pomiędzy językiem polskim a czeskim:

1. Inny sposób pisania pewnych głosek, chociaż wymowa ta sama: **á** — **a**, **ó** — **o**, **í** — **i**, **é** — **e**, **ý** — **y**, **ú** — **u**, **ů** — **u**, **v** — **w**, **ř** — **rz**, **š** — **sz**, **č** — **cz**, **ň** — **ń**, **ě** — **ie**.

Po **ř**, **š**, **č**, **ž**, **ň**, **ď**, **ť**, **c**, **j** nigdy nie można pisać **y**.

Po **d**, **h**, **ch**, **k**, **n**, **r**, **t** nigdy nie można pisać **i**.

2. Wiele wyrazów czeskich różni się od polskich tylko w niektórych głoskach: polskiemu **l** odpowiada czeskie **l**, polskiemu **g** — **h**, **é** — **ř**, **dż** — **ď**, **cz** — **č** lub **t**.

3. W wielu wyrazach, gdzie w języku polskim jest **miękkie** p, w, m, n, b, é, dž, w języku czeskim są głoski **twarde**. Język czeski nie ma wcale miękkiego ś, ź — a czeskie ř, ď jest znacznie mniej miękkie od polskiego é, dž i znacznie mniej używane.

Czytaj następujące wyrazy i wyszukaj owe różnice:

jabloň, holiti, hořeti, ještě, řezba, čern, černidlo, červec, či? činovník, čisto, čítanka, dušička, babský, dovoz, borovička, borůvka, jaký, jednaký, hořký, čaroděj, ďábel, děcko, hodnost, hojnost, boční, břitva, jehla — igła, jehně — jagnię, Halič, hned — gniady, hněv, hnůj — gnój, holeň, jelen, hrábě, hřiva, hrtan (h = k), návoz, Orlova, pochvala, kořen, košíček, košíkař, křeslo, křik, křivda, křivý, lepší, oči, pastýř, plač, losos — łosoś, plýtký, potěcha, potěšení, mohyla — mogiła, nahý, pohoršení, loket, nat, nátisk, očerniti, odkopati, odpověď, oholiti, opěvati, opiti, orati, ostrost, osvoboditel, oženiti, ožiti, pilnost, píti, plakati, plésti, pleť — pleć, počtivec, poddati, podiv, podlost, podskočiti, poslušnost, pospolitost, postel, postiti, postradati, pošiti, povinnost, pozbýti, poznávají, káně — kania, koňak, koňář, kotel — kociel — kociół, laň — łania, latina, marně, měď — miedz, měkkost, němota, oběh, osika, past, pečeně — pieczeń, pěkný, pěst — pięść, pět — pięć, puškař, tvor, úryvek, ústava, žehnati, žerď, žid, žila, žiti, živý, vika, požitečný, Příbram, příčina, přichovek, příklad, příkrý, příroda, pýř — perz, šidlo, šiška, tři, učeň, učinek, vavřín, zlé, zناهla, volovina, voják, přihoda, sníh — śnieg, váha, větrík, zvěř, věda — wiedza, věchet, vid — widz! voněti, voštiny — woszczyny, vydati, zabiti, závist, zloděj, radost, síň — sień, símě —

siemię, slepec, slina, slíva, slívovice, slíž, smetana, smích — śmiech, svít, temno, tma — čma, trvalost, týden, věčnost, věrnost, veselost, vytrvalost, žalost.

Z powyższego ustępu wypisz wyrazy, które mają **l** zamiast polskiego **ł**, **h** zamiast **g**, **st** zamiast **śc**, **d**, **ď** zamiast **dz**, **dž**, **i** zamiast **y**, **t**, **f** zamiast **ć**, **cz**.

Wyrazy trudniejsze wpisz do notatnika i powtarzaj przez kilka dni.

Przeczytaj kilka wierszy, potem napisz kilka słów z pamięci. porównaj z drukiem a wyrazy mylnie napisane napisz jeszcze raz.

Po głóskach **b**, **p**, **v**, **m**, **l**, **z**, **s** piszemy niekiedy **i**, niekiedy **y**.

N. p. bič, bída, pivo, opice, víno, vidím, milý, komin, lilie, bolí, zima, sázím, silný, síto; — býk, kobyla, pytel, pýcha, vysoký, vy, mysl, mýdlo, mlýn, plyn, jazyk, nazývati, syn, syty.

Dým, sedím, týden, tisíc — tisíc, letí, ony, koně, černí, pivo, pýcha, víno, vypíti, milý, mýliti se, myto, lysý, lýko, plyn, mlýn, bolí, nazývati, zima, musím, silný, síto, syn, sytý, sýr, sýkora, šitý.

Są to spółgłoski obojętne.

Rozróżniaj: bíti — bič, býti — byč; vítí — wič, výti — wyč; míti — mieč, mýti — myč; zívati — ziewać, nazývati — nazywać.

Po spółgłoskach twardych: **h**, **ch**, **k**, **d**, **t**, **n**, **r** nie można nigdy pisać **i**.

Po spółgłoskach miękkich: **j**, **ď**, **ť**, **ň**, **ž**, **š**, **č**, **c**, **ř** nie można nigdy pisać **y**. Przyczem zważać należy na to, że w wyrazach sedím, dělám, letím, kotě jest miękkie **ď**, **ť**. (Patrz ustęp 9.)

15. Wiele wyrazów czeskich ma inne końcówki:

zamiast **a** — **e**: bezbožnice, duše, dýně, chvíle, kaluže, kaše, kotvice, lasíce, lilie, loterie, míle, mše, mšice, mumie, olše, ovce, prace, pravíce, pšenice, rádce, radlice, rašple, ročnice, role, rýže, sukně, tajemnice, ulice, unie, vládce, zoře, živice;

zamiast **a** — **o**: Polsko;

zamiast *ie* — *i*: badání, bezpráví, dojení, hraní, hřaní, kázání, konopí, množení, modlení, nasycení, panování, pokolení, polévání, poučení, pověťfi, povolání, poznání, požití, předměstí, příkázání, sušení, svítání, zapálení;

zamiast *e*, *o* — *i*: veselí, poselství, ostří;

zamiast *ya* — *e*: informace, intelligence, interpellace, administrace, agitace, amputace, anarchie, komise, pense, porce, provokace, recense, redakce, reklamace, resoluce, restaurace, revoluce, subvence, kancelář;

zamiast *i* — *y* i odwrotnie: blizký, druhý, katolický, koňský, modní, modrooký, náčelní, nadzemský, noční, pijácký, polský, při, ranní.

Inne: paníc — panicz, papuč — papuč.

Czasem wyraz czeski ma końcówkę, a ten sam wyraz polski nie ma końcówki: potopa, potvora, šnura, úklona, vůně, knuta, obličej.

Wyraz polski ma końcówkę, a czeski jest bez końcówki: ram, sál, salát, šat, topol, štáb, tac, věž.

16. Ponieważ spółgłoski *l*, *r* można bez samogłoski dosyć głośno i przeciągle wymawiać, przeto spotykamy w języku czeskim całe słowa i zgłoski bez samogłosek, — utworzone jedynie przy pomocy *l*, *r*, n. p.: vlk = wilk, vl-na = wełna, ba-vl-na = bawełna, man-gl = mangiel, mlč = milcz! plno = pełno, plst = pilśń, rubl;

r: krk = kark, br-loh = barłóg, krb = ognisko domowe, kr-čma = karczma, kopr = koper, kr-mě = karma, nakrmíti = nakarmić, náprstek = naparstek, pr-sten = pierścień, pr-sté-nek = pierścionelek, prst = palec, prs = pierś, pr-ší = deszcz drobny pada, srst = sierść, srp = sierp, pokrm = pokarm, prve = pierwej, prvosenka = pierwiosnek;

podobnie: rmen = rumian, smrk = smrek = świerk, skrz*) = przez, smrt = śmierć, Srb =

*) czytaj *r* osobno, *z* osobno.

Serb, srna = sarna, srst = sierść, trh = targ, trn = cierń, trpení = cierpienie, trs = krzak, tvrdý = twardy, vichr, vrch, vrkoč, vrstva, zamrzlý = zamrzły.

W języku polskim jest taki zbieg spółgłosek w wyrazach: mgła, iza, krtań; wyrazy te wymawiamy na **jeden** raz. Natomiast czeskie wyrazy wymawiamy na **dwa** razy: ml-ha, sl-za, hr-tan.

Podobny zbieg spółgłosek mamy w wyrazach: psaní = pisanie, ptaní = pytanie, rohlík = rogalik, srdce = serce, sršeň = szerszeń, tvrz = twierdza, tvrzení = twierdzenie, hrst = garść, chrp = chabr = chaber, hrnec = garniec, plná = pełna, chrt vrči = chart warczy, prchl = pierzchł, cukr, cylindr, drn = darń, hrb = garb, hrdlo = gardło, hrdost = hardość (pozostało czeskie h), mrva = mierzwa.

17. Zamiast polskiego **ą** jest w języku czeskim za-
wyczaj **ou**, które się czyta **razem**, jak jeden głos, po-
wstały przez zlanie się głosek **o**, **u**:

pachnąć = páchnouti, jdou = idą, marznąć = mrznouti, mohou = mogą; píchnouti, douti, pnouti, polknouti, padnouti, minouti, navinouti; mouka, moučka, moudrý, moudrost, postoupeni, oblouk, chomout, soud, doubek, boubel, doubrava = dąbrowa, hloub = głąb, holoubek, houští = gąszcz, okrouhle, koukol, koupaní, kousek, kroužek.

Często zamiast **ą** stoi **u**:

blud = błąd, haluz = gałąź, holub, dub, hubka, obouruč = oburącz, obruba = obrąb, odkud, odtud, potud, pokud, kruh, muž.

Zamiast **ą** — **a**:

pacholatko, památka, bolačka, neřad, jádro, jeřábek, jestřáb, mosaz = mosiądz, klatba = kłątwa, páty = piąty.

Zamiast **ą** — **e** lub **i**:

peníz = pieniądz, knížka = książka, pohled = pogląd, majetek = majątek.

Zamiast *ę* — *u*:

ruka, muka, otruby, mut, naduty, nástupce, postup, posupný, budu, zhynula = zginęła, głęboko, hlubina, klubko, duběnka = dębiana, huba, hubička, popud, hus, hustý, jdu = idę, mučení; — rukou, budou, mukou.

Zamiast *ę* — *a*:

svatý, pata, část, často, jazyk, jazyček, požatý, patro, mandal = mędel, obřad.

Zamiast *ę* — *e*:

pět, kače, pečeť, ječmen, jek, mezi = między, oblehání; takže: blankyt = błękit.

Tłumacz następujące wyrazy; głoski oznaczone tłustym drukiem zamień na *ą*:

požití, přádelna, přehled, proud, proutek, prahnouti, přestoupiti, puknouti, puchnouti, tonouti, třásti, proužek, pstruh, tah — ciąg, tisíc, uschnouti, usnouti, vous, vroubek, vrub, vzhled, vystoupení, výtah, zasnouti, zastoupení, začátek, zakusek, zoubek, zub, zvířatko, řadek, řídítel, říditi, rozluka, rub, rubati, ručka, sáh, sednouti, skoupy, slabnouti, slynouti, soused, spočinouti, struk.

Zamień oznaczone głoski na *ę*:

předivo, předsevzeti, přísaha, přaslo, prolaklý = przełękły, prouha, prudce, prudkost, pruh, pruhovaný, prut, pud, puchyř, trubač, tudy, tupě, vstup, teletína, těžko, všady, vystup, zástup, téměř, zef = zieć, udidlo = wędzidło, uhel = węgiel, zvadlý = zwiędły, suk, souček, řasa, rtuť = rtec, ručitel = ręczyciel, rukav, rukavice, spružina, stoupa, střemen, sup, svadlý = zwiędły, stuha = wstęga.

Przy tłumaczeniu zważaj także na inne zmiany, jakie poznałeś poprzednio, n. p. miękczenie liter *t*, *d*, zamiana *l* na *ł*, *h* na *g* i *t*. *d*.

18. Często w języku czeskim są w środku słowa inne samogłoski:

zamiast polskiego *o*, *ó*, *u* jest w języku czeskim *a*: bezbranný, blána, blato, brada, brádka, brázda,

članek, dlaň, dláto, draha, draho, drát, drátovati, hajný, havran, hlad, hladomor, hlas, hlava, hrad, hrách, hrachovina, hranostaj, chladný, chlap, klas, mrak, mráz, nahrada, oblaček, oblak, obrana, obrát, podbradek, podlaha, poplach, prah, prach, prám, prapor = proporzec, prasák = prosiak, prášek, útvar, vlas, vrána, vrata, závrat, zdrávý, zlato, žlab.

Polskiemu prze odpowiada czeskie pro:

prohra, pronikati, propast, prosaditi, proto, prospati, prokopati i t. d.

Przetłumacz następujące wyrazy na język polski, zastępując samogłoskę oznaczoną tłustym drukiem samogłoską podaną po wyrazie!

beran — a; na miejsce e wchodzi a, więc: baran;

bída — ie; na miejsce í wchodzi ie, więc: bieda;

bílý — ia; na miejsce í wchodzi ia, więc: biały;

bledý — a; na miejsce e wchodzi a, więc: blady;

bodej — a; na miejsce e wchodzi a, więc: bodaj.

Tłumacz w ten sam sposób:

břimování—ie, buvol—a, beseda—a, bochník—e, břimě—e, bužek—o, celost—a, celý—a, cibule—e, cihelka—e, cihla—e, cíkan—y (k—g), cíl—e, církev—e, cisař—e, čečetka—o, čejka—a, čep—o, černý—a, čert—a, česnek—o, čím—e, čin—y, člen—o, dohled—a, doslech—u, haček—y, heslo—a, hřích—e, hruza—o, hvězda—ia, jed—a, jedle—o, borůvka—ó, bouda—u, bouře—u, dlouho—u, důl—ó, dům—o, důmysl—o, důvod—o, dvůr—ó, hloub—a, hrouda—u, hustě—gęsto, chaloupka—u, chloub—a, jezero—o, jídlo—a, jinoch—junak, kacíř—e, kalich—ie, Karel—o, Kateřina—a, kavalír—e, klášter—o, klíč—u, klobasa—kielbasa, kocour—u, koruna—o, kostel—ió, košile—u, koule—u, kouř—u, led—ó, les—a, let—o, léto—a, libý—u, lid—u, lůno—o, lůžko—ó, macecha—o, maličko—u, metla—io, míra—ia, míšek—ie, míti—ie, náčini—y, najezd—a, naliti—a, napřed—ó, naříkati—e, nastoupení—a, nůž—ó, oběd—ia, objev—a, abouti—u, obyčej—a, obžerství—a, díl—ia, odíti—ia, odjezd—a, porculán—e, potom—e, potů-

ček—o, povřísl—o, pozůstalost—o, pírk—ió, plá-
chý—o, plamen—o, plát—o, plavý—o, plíce—u,
pobídka—u, podíl—ia, pohár—u, půl—ó, půst—o,
půvab—o, původ—o, ředkev—o, řešeto—o, říčka—e,
řídký—a, říše—e, rouha—u, rozměr—ia, růsti—ó,
růže—ó, sedlák—o, sestra—o, sjezd—a, sladký—o,
slad—ó, slama—o, slanina—o, slaviček—o, sled—a,
slet—o, sliz—u, sloup—u, slunce—o, směle—ia,
smrad—ó, smůla—o, splašený—o, stehno—ścięgno,
stěna—ściana, stoklasa—o, straka—o, strana—o,
strouha—u, stud—wstyd, stůl—ó, sůl—ó, svět—ia,
světlo—ia, ještěr—u—jaszczur, jezero—o, jídelna—a,
jídlo—a, jinoch—junak, Jíří—e, jítřenka—u, jízda—a,
již—u, poledne—u, poleno—a, pondělek—ia, popel
—ó, omšeny—o, Ondřej—A, osmdesát—ą, ostruha—
o, osvěta—ia, pancíř—e, pazour—u, píha—ie, před—
ó, předmět—o, přelet—o, přeměna—ia, příjezd—a,
prokláklý—ę, průbeh—e, svévole—a, svůj—ó, syrový
—u, šenk—y, šerý—a, šestka—ó, šibenice—u, šle-
chetnost—a, šlechta—a, špižírna—a, šrot—u, štětka
—o, šunka—y, talíř—e, telátko—ą, tělo—ia, terč—
tarcza, tesati—o, těsný—a, tetka—o, tlak—o, tolar
—a, třenový zub — o—ą, třesk—a, tříska—o = trzo-
ska (drzazga), trochu—ę, trůn—o, tůně—toń, tvůj—ó,
tvůrce—ó, ubrus—o, upír—o, včera—o, večer—ó,
vědro—ia, věno—ia, vesna—io, veslo—o, víčko—ie,
víko—ie, vínek—ia, víra—ia, viska—io, vítr—ia,
vjezd—a, vřed—ó, vřes—o, vřesk—a, vřeten—io,
vůl—ó, vůz—ó, výjezd—a, výměr—ia, vzlet—o,
vzrůst—o, zájezd—a, zajíc—ą, zálety—o, záměna—a,
záměr—ia, záře—o, zjev—a, zpředu—o, žalud —o—ą,
železo—a, žena—o, žert—a.

Wypisz z powyższego ustępu te wyrazy, które
mają w języku polskim a, e, o, u, ó, zaś w języku cze-
skim inną samogłoskę; a więc tak:

1. polskie a: buvol, beseda, celost... i t. d.;
2. polskie e: biřmování, břímě, cibule...
3. polskie o: bůžek, čečetka, čep, česnek...

4. polskie u: doslech, bouda, boufe... i t. d.;
5. polskie ó: borůvka, důl, dům... i t. d.

Wyrazy tak przepisane czytaj uważnie i tłumacz na język polski.

Przepisz z powyższego ustępu wyrazy czeskie w dowolnym porządku i tłumacz na język polski; n. p. celost, jedle, kostel, košile, metla, míti, díl, plamen, pondělek, tetka, tělo, štětka... i t. d.

Przy tłumaczeniu powyższych wyrazów zważać należy na **kilka** różnic, jakie poznaliśmy między językiem polskim a czeskim; a więc:

końcówka **ost** zmienia się na **ość**, e na a, tí na **ć**;
czeskie **l** odpowiada często polskiemu **ł**, d — dz,
t — c, cz.

I tak w wyrazie **celost** zmień najpierw **l** na **ł**, **ost** na **ość**, wreszcie e na a.

W wyrazie **díl** zmień **d** na **dz**, **l** na **ł**, wreszcie **i** na a.

W wyrazie **tetka** zmień **t** na **ci**, potem e na o.

W wyrazie **štětka** zmień **t** na **cz**, potem e na o.

Zważaj także w języku polskim na **miękkie** **c** **z** **e** **n** **i** **e** spółgłosek, którego często w języku czeskim niema; n. p.:

W wyrazie **plamen** jest w języku czeskim twarde **m**, **n**, natomiast w języku polskim miękkie **mi**, **ń**; oprócz tego a zmienia się na o, l na ł.

19. Często w słowach czeskich są inne **spółgłoski**.

Przetłumacz następujące wyrazy, zastępując spółgłoskę oznaczoną tłustym drukiem spółgłoską podaną po wyrazie:

brána—**m**; zamiast **n** jest **m**, więc brama;

dort—**t**; zamiast **d** jest **t**, więc tort;

okurka—**g**; zamiast **k** jest **g**, więc ogórka;

orel—**rz**; zamiast **r** jest **rz**, więc orzeł;

lehkost—**k**; zamiast **h** jest **k**, więc lekkość;

modlitba—**w**; zamiast **b** jest **w**, więc modlitwa;

sešit—**z**; zamiast **s** jest **z**, więc zeszyt.

Tłumacz w ten sam sposób:

lehký—k, hnet—w = wnet, magnet—s, mistr—rz, medvěd—n = niedźwiedź, měchýř—p, modřín—ew, mrkev—ch = marchew, neznámý—n, kde—g = gdzie, kdy—g, kdo—t, kdyby—g, saze—dz, sbor—z, sebrání—z, selhati—z, salaš—sz, satan—sz, shasiti—z, shnilý—z, shoda—z, shon—z, sklař—sz, sklo—sz, slepiti—z, smysl—z, stéblo = ździebło, sváda—z, šupina—ł, trakař—g, úsměv—ch, útrata—s, zablona—s, zdejší—t = tutejszy, zejtra = zjutra = jutro, zlehka—k, zora—rz, zpěv—s, karabacz—w = karwacz, kořalka—g, korec—rz, krejcar = grajcar, korouhev = chorągiew, zblo—źdź, větší = większy, kočka—t, korsar—rz, krahujec—ł = krogulec, křest—ch, křída—r = kreda, pošta—cz, požínky—d, rákos = rogosz, plech = blacha, křítál—r, koňmo = konno, šerpa = szarfa, včela = pszczoła.

Wypisz wyrazy, w których zamienione są litery:
m—n, d—t, g—k, h—k, b—w, s—z, r—rz.

20. Dużo wyrazów otrzymamy przez opuszczenie pewnej litery:

střemcha, opuścimy m = strzecha;
dcera, opuścimy d = cera — córka;
bratr, opuścimy r = brat;
domov, opuścimy ov = dom.

Tak samo: vosa = osa, tlapa = łapa, úsvit = świt, utopenec = topielec, utrpení = cierpienie, ctnost = cnota, čísti = czytać, dvéře = drzwi, flétna flet, hluk = huk, hmoždít = móżdierz, karabacz = karwacz, mluva = mowa, mozek = mózg, prázdny = próżny, slatanina = łatanina, slupina = łupina, slza = łza, soumrak = zmrok, stín = cień, jméno = miano, zarmutek = smutek.

21. Wstawmy w miejsce kropki podaną głoskę:
d.rožka—o = doróżka;
křídlo—s = skrzydło;
lišt.a—w = listwa.

W ten sam sposób:

stud = wstyd, vtip = dowcip, zármutek = smutek, zbůjník = rozbójnik, zrak = wzrok, více = więcej, drama = dramat, država = dzierżawa, křídélko = skrzydełko, msta = zemsta, nezralý = niedojrzały, olízati = oblizać, otec = ojciec, poručík = porucznik, přítel = przyjaciel, proti = przeciw, také = także, těcha = pociecha, útek = wątek, uvnitř = wewnątrz, úvoz = wąwoz, uzel = węzeł, uzení = wędzenie, uzenky = wędzonki = kiełbaski, úzko = wąsko, už = już.

22. Przez przestawienie liter otrzymamy wyrazy:

kapr = karp, habr = grab, kopřiva = pokrzywa, hlt = łyk = haust, švec = szewc, sněm = sejm, krtek = kret, lázeň = łaźnia, menší = mniejszy, mramor = marmur, název = nazwa, pejsek = piesek, plíseň = pilśń, píseň = pieśń, pruk = pułk, pusa = usta, ramlice = samica, ratolest = latorośl, rez = rdza, ryzec = rydz, vejce = jaje, vláha = wilgoć, vyžle = wyżeł, zor = wzrok.

Wypisz z ustępów 19.—22. tylko czeskie wyrazy, czytaj je i tłumacz na język polski.

Z ostatnich lekcji poznaliśmy dalsze trzy cechy charakterystyczne języka czeskiego:

1. Język czeski opuszcza często samogłoski, tak iż czasem całe słowa nie mają samogłosek; taki zbieg spółgłosek utrudnia wymowę i nadaje językowi cechę twardości.

2. Język czeski posiada często w wyrazach inne samogłoski, niż w języku polskim.

Zamiast końcówki a jest często e, zamiast e często i.

Zamiast a, ę stoi w języku czeskim ou, o, u.

Zamiast o, ó, u stoi w środku wyrazu prze-
ważnie a, czasem ů.

3. Również spółgłoski są często inne:
zamiast m jest n, zamiast w — b, g — k, z — s,
rz — r, t — d.

Często są nowe spółgłoski do wyrazu wstawione, czasem spółgłoski są przestawione, niekiedy opuszczone.

Więc w całości mamy następujące cechy charakterystyczne języka czeskiego:

1. Inna pisownia: á, é, í, ó, ý, ú, ů, v, ř, š, č, ň, ě.
2. Brak głósłki: ł, g, ę, ą.
3. Brak miękkiego ś, ć, ź, dź; inne spółgłosłki miękkie występują dosyć rzadko.
4. Brak samogłósłek — zbieg spółgłósłek.
5. Po części inne samogłósłki.
6. Niekiedy inne spółgłósłki.

Brak miękkich spółgłósłek i zbieg twardych spółgłósłek czynią język twardy; narzecze morawskie tworzy w tym względie przejsłcie między językiem czesłkim a polslkim:

czesłkie **den** — twarde **d**, **n**;
 morawskie **deň** — twarde **d**, miękkie **ň**;
 polslkie **dzień** — miękkie **dź**, **ń**.
 czesłkie **kost** — twarde **t**;
 morawskie **koř** — miękkie **tj**;
 polslkie **kość** — miękkie **ć**;
 podobnie: czesłkie **šťestí** — na końcu twarde **ti**;
 morawskie **šćestí** — na końcu miękkie **tji**;
 polslkie **szczęście** — na końcu miękkie **cie**.
 Mniejsza jest także różnica w końcówłkach:
 czesłkie: **kaše**, **kořile**, **naše**, **vaše**;
 morawskie: **kařa**, **kořula**, **nařa**, **vařa** i t. p.

Wskutek zbiegu spółgłósłek jest wymowa utrudniona, często więc nie wymawiamy kaźdeł litery, n. p.: **szeđł** mówimy **szeđ**; **jabłko** — **jabko**.

Podobnie w języku czesłkim:
 pislzemy **dcera**, mówimy **cera** = **córa**, **córka**;
jdu — **đu** = **idę**;
prařský — **praský** = **praski**;
větří — **wieczy** = **większy**;
měřský — **mjesłski** = **miejsłki**;

jméno — méno = miano, imię;
 otče — oče = ojciec;
 pojď sem — potsem = pójď tu;
 mužský — muský = męski.
 ctnost — cnost = cnota;
 hřmot — řmot = grzmot;
 hřich — řich = grzech;
 píšemy: já vedl, nesl, řekl;
 mówimy: já ved, nes, řek;
 po polsku: wiódł, niósł, rzekł.

Czasem więc opuszczamy w wymowie **d, t, z, ż, j**.
h, l.

Na końcu wyrazu litery **b, d, đ, g, h, v, z, ż** wymawiamy jak **p, t, f, k, ch, f, s, sz**.

Polskie: dąb, gad, kadź, róg, lew, wóz, nóż,
 czeskie: dub, had, kád, roh, Bůh, lev, vůz, nůž.

My Polacy wymawiamy **rz** jak **ż**, chociaż w piśmowni robimy różnicę, gdyż co innego znaczy **może**, **Boże**, **noże**, a co innego **morze**, **borze**, **norze**. Czesi jednak robią różnicę i wymawiają **ž** jak nasze **ż**, natomiast w głosce **rz** słysząc nieco **r**, podobnie jak **řz**. Dawniej i w Polsce wymawiano inaczej **ž** a inaczej **řz**. Polacy na Śląsku, oderwani od setek lat od pnia rodzimego, zachowali po dziś tę różnicę.

Inaczej ma się sprawa z głoskami **o, ó**. W wyrazach **stoły, doły** z bliż było się czyste **o** w języku polskim do głoski **u** — **stół, dół**; w języku czeskim zamieniło się niegdyś czyste długie **o** zupełnie na głoskę **u**; piszemy **stůl, dům**, wymawiamy: **u**, nie **ó**.

Również lud nasz chętnie zamienia **a** na **o**, zamiast **pan**, mówi nasz chłop **pon**, zamiast **trawa** — **trowa**, zamiast **raz** — **roz**.

U Czechów zachowało się **a**; Czech mówi nie tylko **pan**, **trava**, **raz**, lecz także: **kráva**, **hlas**, **vlas**, **bláto**, **hlava**, **chlap**, gdzie w języku polskim literackim jest **o**: **krowa**, **głos**, **włos**, **bloto**, **głowa**, **chłop**.

Łatwe opisy, opowiadania i anekdoty.

1. Tydzień, miesiąc, rok.

Tyden má sedm dní. Jmenují se:

**pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota,
neděle.**

Pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek a sobota jsou dny všední. Neděle jest den sváteční. Ve všední dny lidé pracují; děti chodí do školy. V nedělí a ve svátky odpočíváme.

Rok má dvanáct měsíců, dvaapadesát týdnů, tři sta pětasedesát nebo (albo) tři sta šestašedesát dnů. Jména měsíců jsou:

**leden, únor, březen, duben, květen, červen,
červenec, srpen, září, říjen, listopad, prosínek.**

Leden jest první měsíc v roce. V lednu jest na řekách led, mrzne a padá sníh. Únor jest druhý měsíc. Také v únoru je ještě zima; ale dny jsou již delší. Březen jest třetí měsíc roku. V březnu počíná se jaro (wiosna). Jaro trvá od jedenadvacátého března do jedenadvacátého června.

Duben jest čtvrtý měsíc. V dubnu začínají se duby zelenati a ptáci zpívati. Květen jest pátý měsíc v roce. Jest to měsíc květů. **Stromy** (drzewa), **keře** (kierze — krzaki) a louky kvetou. Je teplo, ale není horko.

Červen jest šestý měsíc. V červnu jsou jahody červené. Létu počíná se v červnu a trvá od jedenadvacátého června do třidvacátého září. Červenec je sedmý měsíc roku. V červenci dozrává (dojrzewa) obilí (zboże). Nastávají žně (żniwo). Jest horko (gorąco). Někdy přizene se bouře, blýská se, hřmí, prší (deszcz pada), padají kroupy (grad). Srpen je osmý měsíc. V srpnu dozrávají jablka a hrušky.

Září jest devátý měsíc roku. V září končí se léto a počíná se podzim (jesień). V září myslivci honí zajíce a koroptve. Říjen jest desátý měsíc. V říjnu listí stromů žloutne (żółknieje) a usychá. Listopad je jedenáctý měsíc roku. V listopadu padá listí se stromů a stromy jsou zcela holé. Prosinec jest dvanáctý a poslední (ostatni) měsíc. V prosinci počíná se zima, zamrzají řeky a potoky. V prosinci jsou také vánoce (święta Bożego Narodzenia), nejmilejší svátky dítek.

Obyčejný rok má 365 dní. Den má 24 hodin; hodina má 60 minut; minuta má 60 sekund. Každý den má tedy 1440 minut nebo 86.400 sekund. Den rozdělujeme v den a noc. Rok má 52 neděl, týden má 7 dní. Rok má 12 měsíců, měsíc má 30 nebo 31 dní. Ale únor má 28, a každý čtvrtý rok 29 dní. Přestupný rok má 366 dní. Rok 1912 byl rok přestupný, rok 1915 jest rok obyčejný. Rok má 4 roční doby. Každá roční doba trvá 13 neděl nebo 3 měsíce.

Co znaczą wyrazy: jaro, léto, podzim, zima, stromy, keře, obilí; horko, prší, žloutne; vánoce, nebo.

Od jaro pochodzi wyraz **jarý** — rzeżki, dziarski. Przysłowie: Starý ale jarý. Zasiew wiosenny zowie się jař, zboże jare — **jařina**, pszenica wiosenna — **jarka**; wiosenny — **jarní**.

Od strom pochodzi **stromek** — malé drzewko; **vánoční stromek** — drzewko wiliżne; **stromoví** — drzewa, **stromovka** — sad.

Od keř pochodzi **keřový** — krzewowy, **keřnatý** — krzaczasty.

Od obilí pochodzi obilní — zbožový, obilnice — špichlerz na zbože.

Od horko pochodzi horký — gorący; lecz hořký — gorzki; horkokrevnost — popędliwość.

Od žlutý (žolty) pochodzi žlutavý — żółtawy, žlutiti — żółcić, žluť — żółtość, žluč — żółć.

Wyróżniaj: nebo, neb — albo, lub; nebe — niebo, nebeský — niebieski.

Wypisz wszystkie powyższe wyrazy czeskie uważnie do notatnika i czytaj w ciągu kilku dni następnych. Pisz w ten sposób:

jaro, jarý, jař, jařina, jarka, jarní;
strom, stromy, stromek, vánoční stromek, stromoví,
stromovka;
keř, keře, keřový, keřnatý;
obilí, obilní, obilnice;
horko, horký, horkokrevnost, hořký;
žlutý, žlutavý, žlutiti, žluť, žluč.

2. Pory roku.

Dne 21. března počíná se jaro. Toho dne vychází slunce asi o šesté hodině ráno a zapadá o šesté hodině večer. Den a noc jsou tedy stejně dlouhé. Ode dne ke dni slunce vystupuje výše na nebi, dny stávají se delšími než noci; tepla připývá.

Dne 21. června počíná se léto. Tu nám vychází slunce asi o čtvrté hodině ráno a zapadá o osmé hodině večer. Máme nejdelší den a nejkratší noc roku. Následující dny stávají se kratšími, ale teplo do-držuje.

Dne 23. září počíná se podzim. Tohoto dne vychází slunce na nebi právě tam, kde vyšlo dne 21. března; den a noc jsou zase stejně dlouhé. Ale dne pořád ještě více ubývá a noci přibývá. Slunce nevystupuje nyní již tak vysoko na nebi jako v létě. Proto je na podzim chladněji.

Dne 21. prosince máme nejkratší den. Zima se počíná. Tu nám slunce vychází teprve k osmé hodině ráno a večer zapadá brzo po čtvrté hodině. Potom však stávají se dny znenáhla zase delšími. V zimě nestojí slunce ani v poledne vysoko na nebi. Proto je zima studená doba roční.

así, stejně
následující, dodržuje
pořád, nyní
teprve, brzo
studená

okolo, jednak
następujące, dotrzymuje
ciagle, teraz — obecnie
dopiero, zaraz
zimna

3. Słońce i księżyc.

Slunce vychází ráno. Svítí jasně. Osvětluje svými paprsky (promieniami) stromy a domy, pole i lešy, řeky i moře. Slunce dává nám světlo a teplo. Bez slunce nemohli by lidé ani zvířata ani rostliny býti živi. Bez slunce všecko by zahynulo. Slunce stojí vysoko na obloze (sklepienie niebieskie, firmament). Někdy skrývá se slunce za mraky (mrok — chmura) a my ho nevidíme; jindy (jinny raz) můžeme je viděti i skrze (przez) mraky. Ale když je obloha zcela čistá, nemůžeme se na slunce podívat. Oslepilo by naše oči.

Strana světová, kde slunce vychází, sluje východ. Strana světová, kde slunce zachází, sluje západ. Jih je ta strana světová, kde slunce stává o poledni. Sever zove se ona strana světová, která leží proti jihu. Jih zove se také poledne, sever půlnoc.

Měsíc (księżyc) svítí v noci. Je bílý jako stříbro. Jeho světlo není tak prudké (prędkie — gwałtowne) jako světlo sluneční. Jeho paprsky nehřejí tak jako paprsky sluneční. S měsícem svítí hvězdy. Jsou menší než měsíc a jest jich mnoho. Podobají se (podobne są) malým dýmám; měsíc je mezi nimi jako veliká perla.

Co znaczą wyrazy: paprsek, paprsky, obloha, na obloze (polski: obłok ma inne znaczenie), skrz?

Od paprsek pochodzi paprskovati — promieniować, paprskovitý — promienisty.

východ, západ
jih, sever

wschód, zachód
południe, północ

Przepisz powyższe wyrazy do notatnika.

Wyrazy: **měsíc** znaczy miesiąc i księżyc;
 pochodne: **měsíček** — miesięczek, **měsíčky** — miesięczka,
měsíčné — miesięczna płaca;
podobá — podobieństwo, **podobizna** — portret, **podobný**,
podobati se.

Wpisz do zeszytu bez wyrazów polskich.

4. Pacholek ve chládku.

Pacholek za parného dne lehl si pod **košatý** strom a usnul. »Ty ničemo,« křičel na něj jeho pán, »nestydiš se za bílého dne spáti, místo abys pracoval? Ty nejsi hoden, aby slunce na tebe svítlo!«

»Opravdu, milostpane,« dal mu pacholek za odpověď, »právě proto jsem si lehnul do chládku.«

košatý

cienisty

5. Dzień a noc.

Ve dne máme světlo slunečné, den je světlý. V noci bývá tma, nebo svítí měsíc a hvězdy. Než slunce vyjde, **šeří se** a **svítá**. Potem obloha zbarví se rudě — to je zora. Brzo ukáže se ohnivá koule slunečná. To je ráno čili jitro.

Když je slunce na obloze nejvýše, jest poledne. Lidé na chvíli od práce ustávají, aby mohli obědvati. Odpoledne se slunce pomalu níží a na konec dne **zapadá**. Po západu slunce ubývá světla denního; **smráká se**, **tmí se**, jest večer. Lidé nechávají práce a scházejí se k večeři.

Po večeru nastává noc. Lidé ubírají se na odpočinek. Děti kleknou a pomodlí se. Dřímota zavře jim víčka. Po jasném nebi tiše plyne měsíc a **třpytí se** stádo drobných hvězdiček. Venku **bdí ponocný**. Dává **pozor**, kdyby někde vyšel požár. Nade všemi lidmi bdí oko Páně.

šeří se, smráká se
 nechávají, víčka
 třpyt, třpytiti se
 třpytivý
 bdíti, bdí
 ponocný, dává pozor

szarzeje, zmierzch zapada
 zaniechają, powieki
 polysk— lśnienie, lśnić się
 lśniący
 czuwać, czuwa
 stróż nocny, uważa

6. Zegar.

Je poledne, je půlnoc, je jedna hodina; jsou dvě hodiny, jsou tři hodiny, jsou čtyři hodiny; je pět, šest, sedm, osm, devět, deset, jedenáct hodin. Je čtvrt na jednu, na dvě, na deset, na dvanáct. Je půl jedné, druhé, třetí, čtvrté, páté, šesté. Jsou tři čtvrti na jednu, na tři, na osm, na jedenáct, na dvanáct.

Je devět hodin a dvě minuty. Je půl sedmé a tři minuty. Je čtvrt na tři a jedna minuta. Jsou tři čtvrti na pět a čtyři minuty. Je poledne a pět minut. Je šest hodin pryč (precz — przeszło). Je za minutu pět hodin. Je za tři minuty půl osmé. Jsou za šest minut dvě. Je půl páté pryč.

Nástěnné hodiny ukazují nám čas. Na hodinách nástěnných vidíme ciferník se dvanácti číslicemi (cyframi) a dvě ručičky. Krátká ručička ukazuje hodiny, dlouhá minuty. Hodiny označeny jsou na kraji ciferníku číslicemi římskými. Šedesát malých čárek (kressek) ukazuje minuty. Hodinář (zegarmistrz) zhotovuje hodiny nástěnné i hodinky kapesní (kieszonkowe).

hodina, hodiny	godzina, zegar
hodinka, hodinky	godzinka, zegarek
hodinář, hodinářství	zegarmistrz, zegarmistrzostwo
číslo, číslovka	liczba — numer, liczebnik
číslice	liczba — cyfra
kapsa,	kabza — kieszon
kapsář	torba — złodziej kieszonkowy
kapesní	kieszonkowy
kapesník lub kapesní šátek	chustka kieszonkowa

Wpisz te wyrazy do notatnika.

7. Hodinky.

K hodináři přišel sedlák a koupil si **kapesní** hodinky starého způsobu a neobyčejné velikosti. Strčiv je do **kapsy**, **zpozoroval** na pracovním stole hodinářově pramalinké hodinky. Pozoroval je chvíli a **potom** pravil: »Aj, tuto maličkou věc byste mi mohl dát!

přidavkem!« — Hodinář se smál, ale nechtěl o takovém obchodě nic vědět.

zpozoroval, věc
obchod

zauvažyl, rzecz
handel

8. Slepý a světlo.

Slepý muž šel večer pro vodu a měl s sebou lucernu. Tomu se lidé divili a pravili mu: »Proč pak nosíš s sebou světlo, kterého vidět nemůžeš?« — Slepý odpověděl: »Nenosím světla pro sebe, nýbrž pro neopatrné lidi, aby do mého džbánu nevrátili a ho nerozbili.«

lucerna, nýbrž

latarnia, ale — lecz

9. Chytrý hvězdář.

Jakýsi hvězdář předpověděl, kdy jistý mladý muž, kterého král Ludvík XI. miloval, umře. I vyplnilo se to. Král zavolal hvězdáře a pravil: »Řekni mi, kdy ty umřeš!« — Hvězdář odpověděl: »Já umru o tři dni dříve než Vaše královská Milost.« — Kral se staral o hvězdáře a podporoval ho.

kdy, dříve
hvězda, hvězdář

kiedy, wcześniej — drzewiej
gwiazda, gwiazdarz — astronom

10. Liczby.

Jeden, jedna, jedno, dva, dvě, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset, jedenáct, dvanáct, třináct, čtrnáct, patnáct, šestnáct, sedmnáct, osmnáct, devatenáct, dvacet;

jeden a dvacet, dva a dvacet, tři a dvacet i t. d.; třicet, čtyřicet, padesát, šedesát, sedmdesát, osmdesát, devadesát, sto;

sto jeden, sto dvě, dvě stě, tři sta, čtyři sta, pět set, šest set, sedm set, tisíc;

dva tisíce, tři tisíce, čtyři tisíce, pět tisíc, deset tisíc, sto tisíc, milion, dva miliony.

Rachunki — Počty.

Dodawanie — Sečítání.

Dvě a jedna jsou tři. Sedm a jedna jest osm.

Odejmowanie — Odčítání.

Deset bez jedné jest devět. Jedna bez jedné jest nulla: Šest bez čtyř jsou dvě.

Mnożenie — Násobení.

Šestkrát dvě jest dvanáct. Jednou tři jsou tři. Devětkrát dvě jest osmnáct. Pětkrát tři jest patnáct.

Dzielenie — Dělení.

Jedna v jedné obsažena jedenkrát. Dvě stě ve dvou stech obsaženy jedenkrát. Sedm v čtrnáct obsaženy dvakrát. 4 v 8 jest obsaženo dvakrát.

25 jest více než 18. 36 jest méně než 97.

počítati, počtář
počet, účet
dáti na účet
počty
početník

rachować, rachmistrz
rachuba, rachunek
dać na rachunek
rachunki
książeczka rachunkowa

sečítání, odčítání, násobení, dělení.

11. Rodzina.

Otec má syna a dceru. Syn a dcera jsou bratr a sestra. Otec má bratra, to je strýc. Matka má také bratra, to je také strýc. Matka má sestru, to je teta. Otec má také sestru, to je také teta. Otec má také otce a matku, to je dědeček a babička. Strýc a teta mají syna a dceru, to jsou bratranec a sestřenice.

Štěpán jest můj bratr. Alžběta jest má sestra. Žofie jest ještě dítě. Anna je ve škole a učí se. Vojtěch není doma. Můj bratr jest ve škole, jest žák. Anna je zákyně. Můj otec jest doma. Můj dědeček je stařec. Má babička je stařena. Můj strýc není stařec, má teta není stařena.

Doma mám bratříčka; je malý a slabý; neběhá ani nemluví; je nemluvně. Pomalu vzroste a bude z něho chlapec. Starší bratr je veliký a silný jinoch. Mladší sestra je dívka; až bude tak veliká jako starší bratr, bude s ní panna. Otec je muž, matka je žena.

strýc, teta
dědeček, není
nemluvně, nemluvný
jinoch, žena

stryj — wuj, ciocia — stryjenka
dziadek, nie jest
niemowlę, małomówny
junak — młodzian, kobieta

12. Jak se jmenuješ?

A: Jak se jmenuješ?

B: Jmenuji se jako můj otec.

A: A jak se jmenuje tvůj otec?

B: Jmenuje se jako já.

A: A jak se jmenujete oba?

B: Jmenujeme se jeden jako druhý.

13. Bratr.

»Pepíčku, jdi domů, čáp ti přines bratříčka.« —
»A to jsem rád! Já jsem ráno rozbil tatínkovi fajfku, mám to teď na koho svést.«

Pepíček, čáp
svést

Józiek, bocian
złotyć — zwalić

14. Čtenářka.

Malá Mařenka viděla doma dědečka, jak čte z kalendáře. Dědeček položil knihu a brejle na stůl a vyšel ven. Holčička posadila se na jeho místo, vzala kalendář do ruček a nasadila si brejle na nos. Chtěla také čísti, ale nemohla. Povídá si: »To je divné; brejle mám jako dědeček, knihu mám jako dědeček a přece čísti neumím.«

čísti, čtil, čtu
čtení, čtenář, čtenářka
brejle, holčička
místo, holka

czytać, czytał, czytam
czytanie, czytelnik, czytelniczka
okulary, dziewczynka
miejsce, dziewczyna

15. Aby babička neodešla.

»Ach,« pravila jednou babička, »již za nedlouho snad odejdu od vás, drahé dětičky, navždy.«

»A kam půjdete, babičko?« zeptala se tříletá Boženka. »Daleko?«

»Ba daleko, drobečku můj milý, velmi daleko.«

Druhý den se babička sháněla po svých brejlích. Všecko prohledali, ale brejli nenalezli. Pak povídá Boženka, že mamince něco pošeptá. Přiznala se jí, že schovala brejle do postýlky.

»A proč?« ptala se matka.

Maličká odpověděla: »Babička bez brejlí nikam nětrefí a tak nepůjde pryč!«

jednou
snad, navždy
kam, drobečku
velmi, sháněla
pak, proč
nikam, postýlka

jeden raz — pewnego razu
snać — może, na zawsze
dokąd, drobiazgu — maleństwo
bardzo, biegała — dopytywała
wtedy, dlaczego
nigdzie, pościel

16. Cílo ľudzkíe.

Na těle lidském nejvýše jest hlava, pod ní trup. Po obou stranách trupu jsou paže a dole nohy. Celé tělo pokryto jest kůží. Přední část hlavy sluje obličej, horní a zadní lebka. Lebka porostlá jest vlasy a chová v sobě mozek. Na obličejí vidíme čelo, oči, nos, líce, ústa a bradu. Oko má obočí a zavírá se víčkem, na jehož kraji jsou řasy. Ústa zavřena jsou rty a obsahují jazyk, patro a dvě čelisti, ve kterých sedí třicet dva zuby. Brada mužská bývá porostlá vousy. Po stranách hlavy jsou uši.

Trup s hlavou je spojen krkem; přední část krku nazývá se hrdlo, zadní šíje. Pod krkem je hrudník, který má napřed prsa, vzadu hřbet s lopatkami a pod nimi bedra. Pod hrudníkem je břicho. Na pažích rozeznáváme rameno, loket, zápěstí a ruku. Ruka má hřbet a dlaň a jest ukončena pěti prsty. Zavřená ruka zove se pěst, polozavřená hrst. Na nohou pozorujeme

stehno, koleno, hleň s lýtkem, kotníky a chodidlo. Na chodidle je pata, nárt, ploska a pět prstů. Každý prst má na konci nehet. Části těla jmenují se jinak údy.

trup, paže
paždí, paž
kůže, lebka
mozek, obočí
ret, rty, retní

patro
čelist
hruď, hrudník
hrudní, prst
hrst, kotník
chodidlo

pata, nárt
ploska, úd, údy

tułów, ramię

pacha, paż
skóra, czaszka
mózg, brwi

warga, wargi, wargowy

piętro — podniebienie

czeluse — szczeka

pierś, klatka piersiowa

piersiowy, palec

garść, kośćka

po czym się chodzi — stopa

pięta, górna część stopy

podeszwa, członek, członki

Čyťaj ustępowtórnie; wyrazy trudnějšíe wpisť do notatnika.

17. Co má v hlavě.

J é n í k : Babičko, pan učitel nám přece vždycky říká, že mají lidé v hlavě mozek! A ty tam máš vatu.

B a b i č k a : I ty drží kluku, co to mluvíš?

J é n í k : Ale ano, babičko, vykouká ti přece vata z uší!

drží kluku
vykouká

bezczelny chłopcze (uliczniku)
wygląda

18. Umrličí lebka.

Mladý kníže, který si na své kráse a svém bohatství mnoho zakládal, honil jednou v pusté krajině. Tu spatřil starého poustevníka, který před svou jeskyní seděl a na umrlčí lebku pozorně se díval. Kníže tážal se poustevníka usmívavě: »Proč, starče, na tu umrlčí lebku tak pozorně patříš?«

Poustevník chvíli mlčel. Patřil na umrlčí lebku, potom se díval zase na knížete a pravil konečně:

»Rád bych věděl, je-li to lebka z knížete nebo ze žebračka; ale nemohu toho rozeznati.«

zakládal, tázal
pozorně, konečně
otázka, otazník
pozor, pozorovati

pokládal, pytal
uważnie, wkońcu — nareszcie
pytanie, znak pytania
baczność, obserwować

19. Hloupě v hlavě.

L é k a ř : Můžete již **sundati ledovnik** s hlavy.

N e m o c n á : Ale mně jest dosud tak hloupě v hlavě.

L é k a ř : Tak dlouho — než se to ztratí — nemůžete přece mítí led na hlavě.

sundati
led

zdjác
lód

20. Poslední přání.

S o u d c e k odsouzenému k smrti provazem:

»Máte ještě nějaké přání?«

»Abych byl pověšen místo za hlavu — za nohy.«

přání

życzenie

21. Snadný počet.

Ž e b r á k : Dáte-li zde mému příteli, jenž má jen jednu ruku, pět haléřů, mám dostati já deset haléřů?

P a n í hněvivě: A proč pak?

Ž e b r á k : Proto že mám dvě ruce.

22. Dva služebníci.

Pán vola: »Petře, jsi tu?«

Petr: »Tu jsem, milostpane!«

Pán: »Co děláš?«

Petr: »Nic, milostpane!«

»A ty, Františku, jsi tu také?«

František: »Ano, milostpane!«

»A co ty děláš?«

František: »Já Petrovi pomáhám!«

jsi, ano

jestes, tak

23. Zmysly.

Člověk vidí očima — má zrak; slyší ušima — má sluch; čichá nosem — má čich; chutná jazykem — má chut; hmatá prsty — má hmat.

Ve dvou láhvičkách vidíme tekutiny; jedna je nažloutlá tak jako druhá. Jedna voní a chutná příjemně, druhá voní a chutná ostře. Jedna je víno, druhá ocet. Zrak jich nerozeznal, ale čich a chut je rozeznaly. Psy čichem se poznávají a dorozumívají. Zvířata po čichu jdou za potravou. Hmyz po čichu najde nejkratší cestu k pokrmu. Jazyk varuje nás věcí tuze kyselých, trpkých a hořkých, kterými bychom si mohli na zdraví ublížiti. Také prozradí jazyk kamének utroušený do těsta, z něhož nám chléb upekli. Ukáží-li nám na stole dvě látky bílé, nepoznáme vždy, co jsou. Vezmeme je do prstův a ohmatáme. Hmat rozhodne, kde zrak nestačil; v jedné látce poznáme papír, v druhé plátno. I slepec hmatem rozezná veliké množství věcí. Hmatem rozeznáváme tvrdé věci od měkkých, mokré od suchých, hladké od drsných, studené od teplých.

Wyrazy:

zrak, čich, chut
hmat, hmatati, láhvička
téci, tekoucí
tekutý, tekutina
hmyz, hmyzožravý
česta, varovati
túze, kyselý, kyselina
prozraditi, utrousiti
látka, nestačil
drsný, studený
studený, studna

wzrok, węch, smak
dotyk, dotykać, flaszeczka
ciec, ciekący — plynący
płynny — ciekły, plyn — ciecz
owad, owadożerco
droga, przestrzegać
nader — zbyt, kwaśny, kwas
zdradzić, upuścić — rozsypać
materya, nie wystarczył
szorstki, zimny
zimno, studnia

Wpisz te wyrazy bez tłumaczenia polskiego do notatnika.

24. Z lepších kruhů.

Příteli, barone, teď mám šofera! S tím mohu do celého světa. On zná pět řečí.

To já mám lepšího! S tím mohu i do polosvěta. On je němý.

25. Odzienie.

Člověk potřebuje oděvu. Rozeznáváme oděv mužský a ženský. Části oděvu mužského jsou: kalhoty (spodnie), vesta, kabát, svrchník (zarzutka) plášť, nákrčník (naszyjnik — krawatka), šle (szele — szelki). Části oděvu ženského jsou: spodnička, šněrovačka, šaty (ubranie — suknie), zástěrka (fartuch). Mužové i ženy nosí mimo to košili, punčochy, rukavičky, trepky (sandaly), střevíce a botky. Boty nosí vají mužští. Mužští nosí čepici nebo klobouk (kape-lusz); ženské nosí šátek (chustkę) na hlavu, čepec nebo klobouk. Krejčí zhotovuje oděv mužský; krejčová šije šaty ženské.

Co znaczy: kalhoty, svrchník, nákrčník, šle, šaty, šátek, zástěrka, trepky, klobouk.

Od šat — szata pochodzi: šátek, šáteček, šatiti se, šatna, šatstvo (odzież);

klobouk: klobouček, kloboučník, kloboukový — kapelu-szowy.

Wpisz te wyrazy do notatnika.

26. Ubohý.

Žebrák: Ano, ano, milostpaní! Jsem stár 50 roků, a 16 roků jsem již ztrávil na loži.

Paní: Ubožáku! To je strašlivé! Zde máte korunu, chudáku! A co pak vám vlastně bylo?

Žebrák: Zaplať Pán Bůh, milostpaní! Co mi bylo? Nic! ale spočtou si, milostpaní, když spí člověk denně osm hodin!

spočtou si

policzcie sobie

27. Nemůže pomoci.

Do ordinace sítě nového městského lékaře vstoupil sedlák s prasátkem.

Lékař: Ku všem rohatým, co tu chcete s prasetem? Jděte s ním ku zvěrolékaři!

Sedlák: K tomu nepůjdu! Prase nechce mi žrátí, a jak mu pomůže zvěrolékař, jenž jest sám hubený jako tyčka. Ale vy jste tlustý, vy můžete pomoci!

ku všem rohatým
hubený

do wszystkich czartów
chudy

28. Stařec a smrt.

Stařec nasekav v lese dříví, ubíral se s těžkou otepi domů. Jsa velmi utýrán, shodil nařikaje dříví na zemí a přál si konečně smrt. Ihned objevila se smrt řkouc, proč ji volal. Stařec zaleknuv se, pravil: »Ach, zavolał jsem tě jen, abys mi pomohla břímě zase na ramena naložiti.«

nasekati, ubíral
shodil, přál
řkouc
jen

nasiekać — narać, dążyć
zrzucić, życzył
rzkaç — mówiąc
jeno — tylko

29. Nowy dom.

Dělníci kopali v zemi jámy, skládali kamení, cihly, vápno a dříví. Když byly jámy dosti hluboké, zedníci v nich budovali základy domu. Nádeníci jim podávali kámen a maltu, kterou dělali z písku, vápna a vody. Zdi rostly rychle pod rukama zedníků, zdi přibývalo tak, že museli tesaři zedníkům udělati z trámův a prken lešení. Lezlo se na ně po žebříku a voda i malta vytahovala se po provaze. — Potom tesaři zvedali krov. V několika dnech přikrýval celou budovu. Na střeše pracovali pokryvači, zedníci omítali zdi, tesaři kladli podlahy a stropy. Lešení brzy bylo odstraněno a po několika dnech bělal se čistý dům, hezký jako klíčka.

Zedníci a tesaři sice již odešli, ale místo nich přišli truhlář, zámečník, klempíř, kamnář, sklenář, natěrač, malíř. Všichni měli tu práce plné ruce. Dvorek zatím dlaždič urovnal a zahradník pomohl při za-

kládání nové zahrádky. Nový dům je vystavěn, zatím dostane dům číslo.

Wyrazy:

dělník, dělnice
dělnický, dělnictvo
dílo, dělo
dělati, zeď
zdi, zedník
prkno, lešení
žebřík, tesař
tesati, tesák
zvedati, krov
omítati, omítka
hezky, klec — klíčka
sklenář, sklenice
skleník
natěrač
natěr
dvorek, dlaždič, dlažba
dlaždití, číslo

robotník, robotnica
robotniczy, stan robotniczy
dzieło, działo — armata
czynić — działać, mur
mury, murarz,
deska, rusztowanie
drabina, cieśla
ciosać, cieślica
podnosić, więźba strzechy
obrzucac tynkiem, tynk
piękny, klatka
szklarz, szklanka
szklarnia — cieplarnia
pokostnik
pozór, zewnętrzny wygląd
podwórce, brukarz. bruk
brukować, numer

wpisać do nośatnika.

30. Jak je stará.

Hledali jsme v obci N. u Benešova letní byt. U lesa potkali jsme stařenku, dali jsme se s ní do hovoru a mezi jiným ptali jsme se ji, jak je stará.

»Já jím to řeknu, milostpane. Je mi pětasedesát, ale včera ještě mi bylo osmdesát.«

»Jak je to možné?«

»Dobře. Dnes už jsou tady všechny letní byty pronajmuté, tak můžu říci pravdu. Ale včera ještě jsem se musela dělat starší, aby to jako táhlo, že je tu zdravá krajina.«

byt

mieszkanie

31. Mieszkanie.

Světnice (pokoj) má čtyři stěny, podlahu, strop, dveře a tři okna. V naší světnici jsou ještě židle (krzesła), kamna (komin — piec), skříň (szkrynia — szafa), stůl, hodiny nástěnné.

Stůl jest nábytek (mebel). Skládá se z desky a z noh; mívá take šuple (sзуfladě). Bývá obyčejně zhotoven ze dřeva. Na stole můžeme jísti, psáti, pracovati nebo hráti. Truhlář (stolarz) dělá stoly.

Židle je nábytek. Její části jsou lenoch (oparcie), sedadlo a nohy. Židle je ze dřeva nebo z rákosu (rogoży — trzciny). Židle s opěradly zovou se lenošky. Židle jest k sedění. Stolař dělá dřevěné židle.

Kamna slouží k vytápění (wytapianie — ogrzewanie) bytův (mieszkań). V zimě jsou nezbytná. Jsou zhotovena z hlíny nebo z železa. Trouba (rura) odvádí (odwodzi — odprowadza) kouř do komína. Kamna se vytápějí dřívím, uhlím nebo koksem.

V naší kuchyni jsou hrnce, mísky, tácky, talíře, sklenice, lžice, vidličky, nože, sporák (piec kuchenny), mlýnek na kavu a t. d. Nádobí (nabytek) jest ze železa, mědi nebo ze dřeva; náčiní jest z porcelánu.

V naší kuchyni stojí u zdi stůl. Nad stolem visí **polička**. V ní jsou talíře, na ní leží hrnky, vedle ní visí na levo **nálevka**, na pravo **struhadlo**. Na stole stojí **krajáč**, pod stolem jest **střez**. U stolu v levo stojí **koště**, u zdi lopatka. U stolu v pravo stojí **kbel** na vodu. Dále máme v kuchyni mísy, vědro a jiné nádoby. V hrncích se vaří maso a polévka, na struhadle se strouhá cukr nebo tvrdá **houska**, v krajáči se zadělává těsto na knedlíky, na buchty a na koláče. Ve střezu se myje nádobí, koštětem se mete smetl na lopatku, do kbele se lije voda.

Světnice, ve které travíme noc, zove se ložnicí. V ložnici jest postel (pościel — łóżko), noční skříň, mycí stůl a skříň. V posteli je slamník (słomnik — siennik), matrace, podhlavnice, přikrývka. V posteli spáváme.

Bohatí lidé mívají nejen (nie jeno — nie tylko) jídelnu, mívají také salon. Bývá to nejpěknější a obyčejně (obyczajnie — zwyczajnie) i největší světnice celého bytu. V saloně bývá tento nábytek: pohovka (sofa), několik lenošek nebo vycpaných židel,

okrouhlý stůl, veliké zrcadlo, konsola, švédská kamna, kyvadelní (kiwać, wahadłowe) hodiny. Par-
ketovaná podlaha je pokryta koberci. Na stěnách vi-
díme veliké obrazy v pozlacených rámcích.

Wyrazy:

světnice, světlý
židle, kamna
skříň, šuple
truhlář, lenošky
rákos, rákosový
byt, bytovati
sporák, nádobí
zad, polička, nálevka
struhadlo, krajáč
střez, koště
kbel, houska
ložnici, slavník
pohovka, kyvadlo
kývadelní

pokój, jasny
krzesło, komin — piec
skrzynia — szafa, szuflada
stolarz, oparcie
rogoż — trzcina, trzciny
mieszkanie, mieszkać
piec kuchenny, sprzęty
ściana, półeczka, lejek
tarło, duża misa
naczynie do mycia, miotła
kubel, bułka
sypialnia, siennik
sofa, wahadło
wahadłowy

32. Lékař zubní.

Stavitel k zámečníkovi: »U těchto dveří uděláte
to **obráceně**: zvenčí dáte **kliku** a z vnitřku jen **knoflík**.«

»A proč to, prosím?«

»Tenhle byt bude mít **zubní lékař** a ten chce, aby
mu šli lidé tam, ale aby nemohli tak snadno před ope-
rací utécti...«

obráceně, z venčí
klika, knoflík
zubní lékař

odwrotnie, z zewnątrz
klamka, guzik
lekarz zębów — dentysta

33. Ojcowski dom.

Na cestě ze školy pohněval se Prokop se **Stáňou**.
Stáňa pohaněl jeho rodnou chaloupku. Řekl o ní: Vaše
chalupa je stará, na spadnutí. To Prokopa velmi
mrzelo. **Má** chaloupku tu nesmírně rád. Je sice stará,
ale milá. Má vyřezávanou **lomenicí** a doškovou stře-
chu. Okna jsou ověncena vínem. Na bílé **podezdívce**

Prokopova matka namalovala barevné kvítky, hvězdičky a srdíčka. Na zápraží na lávce je pěkné posedení, i když prší. A co tu Prokop zažil radostí! Jejich chaloupka je mu milejší než veliký statek. Vždyť je to jeho rodný dům.

Wyrazy:

se Staňou
mát, lomenice
podezdívka (pode zdi)
kvítky, zápraží
posedení
vždyť

ze Staškiem
ma ci, szczyt
podmurowanie
kwiatki, miejsce za progiem
siedzenie — posiedzenie
zawždy — wszak

34. Rzemiosła.

Truhlář hobluje prkna, řeže je, osekává a štípá, dlabé, vrtá. Tak zhotovuje ze dřeva rozličný nábytek. — Tesáři otesávají kmeny a z trámů stavějí krov. Dělalají stropy, podlahy, kůlny. — Bednář hotoví ze dřeva konve, putny, džbery, kádě, sudy, vany, škopky. To jsou nádoby. — Kolář dělá vozy, kočáry, sáně, pluhy, brány. — Kovář dělá ze železa podkovy, radlice, řetězy, rýče, motyky. Kove koně, pobíjí vozy, pluhy, brány, kočáry, sáně. — Zámečník hotoví zámky, klíče, závorcky, spony, závěsy, mříže. Pobíjí okna a dveře. — Krejčí šije oděv, švec obuv. — Tkadlec tká plátno z příze lněné a bavlněné, soukeník dělá sukno z příze vlněné. — Zedníci stavějí zdi a klenutí.

Řezník kupuje dobytek, poráží jej a maso z něho prodává. Pekař peče na prodej chléb, rohlíky, housky. To je pečivo. Mlynář mele mouku a krupici ze zrní obilného. Dělá též kroupy.

Práce truhlářová jmenuje se řemeslo. Truhlář jest řemeslník. Tesáři, bednáři, koláři, kováři, zámečníci, krejčí, ševci, tkalci, soukeníci, zedníci, řezníci, pekaři, mlynáři jsou řemeslníci. Při práci potřebuje truhlář hoblíku, píly, sekery, dláta, nebozezu. To jsou nástroje. Při práci pomáhají mistrům tovaryši a učnové.

Wyrazy:

prkno
kmen, sud, sudový
nádooba, řetěz, řetízek
rýč, spona
závorka
mříže, příze
klenutí, poraziti
houska, nebozez
nebozlík, nástroj

deska (parkan — plot z desek)
pień, beczka, beczkowy
naczynie, łańcuch, łańcuszek
rydel — łopata, kłama
zawora — zapora
krata, przęda
sklepienie, powalić — zabić
bulka, świder
świderek, narzędzie

35. O Honzíčkovi.

Honzíček chodil velmi nerad do školy a špatně se učil. Tu řekl Honzíčkovi otec: »Honzíčku, ty jsi už veliký a silný, čem pak se chceš učit?« — »Já nevím, tatínku!« řekl Honzíček. — »Čím pak tedy chceš býti?« — »Já chci býti pánem.« — »Milý Honzíčku, kdo chce býti pánem, musí se pilně učit, a ty jsi se dobře neučil. Musíš se učit řemeslu a budeš se také dobře mít.« — »Tak, tatínku, chci se učit truhlářem. Truhláři dělají nábytek a to se mi líbí.«

Učil se truhlářem, ale byl lenoch a mistr ho vyhnal. Tatínek se divil, že synáček jde domů a pravil: »Už jsi truhlářem?« — »Ach ne, tatínku, to řemeslo se mi nelíbí, já chci býti zahradníkem. Mám rád pěkné ovoce.« — Honzíček se učil zahradníkem. Bylo léto. Květiny voněly, ale Honzíček se jen díval, zdali nějaká hruška nebo švestka nevisí. Musil nositi vodu; to se mu nelíbilo a šel k tatínkovi. — »Už jsi zahradníkem?« ptá se otec. — »Tatínku, já nechci býti zahradníkem; mne bolela záda, musil jsem nositi vodu, já chci býti myslivcem. — Ale bál se jíti sám do lesa a myslivec ho poslal domů. Pak byl zámečnickem a potom pekařem, ale nikde se Honzíčkovi nelíbilo, tak že lidé na Honzíčka volali: »Honzo, čím se budeš učit?« — On však zůstal lenochem, stal se žebrákem a jako žebrák zemřel.

Honziček, velmi
špatně
lenoch, ptá
záda, jíti
zámečník

Jasiek, wielce
szpetnie — brzydko — źle
leniuch, pyta
tyłek — krzyże, iść
ślusarz

36. Hladová zeď.

Před mnoha lety panoval u nás dobrý král Karel. Poněvadž se o poddané staral jako otec, dostalo se mu názvu »Otce vlasti«. Jednou nastala v Praze veliká dražota. Výdělků bylo málo, lid trpěl hladem. Aby zaopatřil chudým práci, kázal Karel stavěti novou zeď hradební přes vrch Petřín až dolů k Vltavě. Na stavbu sám dohlížel a dělníky chlebem a jinou potravou poděloval. Zeď tato stojí podnes. Lid nazývá ji zdi hladovou.

vlast, výdělek
zeď, hrad
Vltava, stavba
dohlížel, dělníky
poděloval, podnes
hlad

ojczyzna, zarobek
ściana, gród
Wetława — rzeka, budowa
doglądał, robotniki (robotnicy)
podzielał, podziś
głód

37. Však on vstane.

Paní ve vlaku: »Pro Boha, člověče, vždyť sedíte na mém klobouku!«

Venkován: »Tak? Však já vylezu na příští stanici.«

klobouk
příští stanici

kapelusż
następný przystanek

38. Pokarmy.

V kuchyni strojí maminka pokrmy. Některé pokrmy se vaří, jiné se pekou nebo smaží. Některé pokrmy se dělají z mouky, jiné z masa. Podle toho známe jídla moučná a masitá. Také zeleninu pojidáme, jako kapustu, květák (karfiol), mrkev, vodnici, brukev, červenou řepu, špenát, fazole, zeli, salát a

okurky. Některá zelenina se jenom k pokrmům přidává, jako celer, petržel, ředkvička, pažitka. Mimo to jídáme též brambory, hrách a čočku.

Pokrmy se mastí buď máslem a sádlem anebo též lojem a olejem. Do některých jídel se dávají vejce. Z krupice, krup, jahel a rýže také se pokrmy připravují. Všecka skoro jídla se solí, do některých se dává koření, do některých ocet.

Moučná jídla se také nadívají ovocem nebo mákem, povidly, tvarohem a perníkem.

K snídani a svačině míváme mléko nebo kávu, někdy i čaj. Oběd začíná se polévkou. V polévce bývá zelenina a mimo to buď rýže nebo kroupy, nudle, strouhanka a kapanka. Také chléb se dává do polévky. Po polévce míváme hovězí maso s omáčkou koprovou, česnekovou, cibulkovou nebo křenovou. Místo hovězího masa nebo po něm obědváme někdy kaši; také míváme zeli, knedlíky, buchty a koláče. Někdy přijde také na stůl pečeně telecí, vepřová nebo skopová. K večeři míváme chléb s máslem nebo tvarohem.

Jídáme obyčejně čtyřikrát za den, snídáme v sedm hodin ráno, obědváme ve dvanáct v poledne, svačíme ve čtyři hodiny odpoledne a večeříme v osm hodin večer.

Wyrazy:

vodnice, petržel
pažitka, brambor
čočka, tvaroh
svačina, čaj
nudle, hovězí
omáčka, místo, město
zeli

rzepa wodna, pietruszka
szczypiórek, ziemniak
soczewica, twaróg
podwieczorek, herbata
makaron, wołowe
sos, zamiast, miasto
kapusta

39. Nápoje.

Ráno piji kávu a jím rohlík. Otec pije čaj nebo čokoládu. Sestře chutná mléko, matce káva. Strýc pije dopoledne víno a večer pivo. Bratr a já pijeme čaj. Já piji rád vodu. Voda jest velmi zdravý nápoj.

Voda je velmi potřebná. Bez vody nemůžeme žít. Živočichové a rostliny nemohou žít bez vody. Pijeme rádi čistou vodu. Ve vodě žije mnoho živočichů, jako ryby a raci. Mlýnská kola ženeme vodou, vodou hasíme oheň. Zmrzlou vodu jmenujeme ledem. Rozeznáváme vodu tvrdou a měkkou.

Wyrazy:

živočích	żyjąca istota, zwierzę
živočišný	zwierzęcy
živočišstvo	królestwo zwierząt
rohlik, chutná	rogalik, smakuje

40. Muší polévka.

Či š ní k účtuje hostovi: »Tedy tři piva, pečeně se salátem a polévka — byla to, prosím, polévka drůbková nebo knedlíčková?«

H o s t : »Nevím — čtyři mouchy tam byly.«

čišník, drůbky	płatniczy, flaki
knedlík	kluska

41. Nemohl se učít.

Emil Novákův přišel jednou do školy bez slabíkáře. Učitel se ho ptal: »Nováku, kde máš slabikář?«

Emil odpověděl: »Doma.«

»A proč?«

»Maminka mi dala do brašny veliký krajíc chleba. Slabikář se mi tam už nevešel; tak jsem ho nechal doma.«

slabikář, učitel	elementarz, nauczyciel
brašna	torba

42. Chudý stůl.

V ulici řičel podzimní vítr, ale ve světnici u Strnadů bylo příjemné teplo. Maminka vařila večeři. Synkové Jaroš a Bohuš u stolu psali úkoly, sestra Milada pletla.

Když v síni **zaduněly** kroky, matka pravila: »**Tatínek** jde z **továrny**, budeme **večeřet**.«

Děti **spěchaly** otce přivítat a **políbit** mu ruku. Pohládl je, usmál se na všechny a odkládal **svrchní** oděv. Hoši **sklízeli** učení, **Milada** **uchystala** mísu do prostřed stolu, rozložila **lžíce** a **nože**.

Když **Jaroš** spatřil, že **maminka** do **mísy** **vysypá** velký **hrnec** **bramborů**, **zamračil** se. Otce to **neušlo**. **Přisedli** a **tatínek** **nahlas** říkal **modlitbu** před **jídlem**; **ostatní** **modlili** se **tiše** s ním.

»**Ach**, **brambory** na **loupačku**!« — Po **modlitbě** **usmál** se **tatínek** a na **hlase** bylo mu **znáti**, že se na ně **těší**. Každý **dostal** na **lžíci** **tvorohu** a **matka** **pravila**: »**Loupejte** a **mažte**!«

Chvilku bylo **ticho**, potom **pravil** **otec**: »**Není-li** **krásný** **takový** **rozpukaný** **brambor** — a jak **lohodně** **voní**!«

Maminka **přisvědčovala**, ale **děti** **mlčely**; **Jaroš** **mrzutě** **ofukoval** **prsty**, do nichž **jej** **brambor** **pálil**.

»**Vzpomínám** si, **vzpomínám**,« **začal** **opět** **otec**, »**jak** **jsme** u nás **doma** ve **venkovské** **chalupě** **večeřeli** **bandory**. **Venku** také **fučival** **vítr**, i **sníh** **šlehával** do **oken**, ale **kolem** **stolu**, na němž **kouřilo** se z **bramborů**, bylo **dobře**. **Tatínek** nám **maličkým** sám **loupal** a **krájel**; **my** **jsme** i **kousky** **tvorohem** **mazali**.

Někdy **měli** **jsme** na **začátku** **večeře** **pečenky**, to **jsou** **drobnější** **brambory**, v **troubě** **upečené**, a **ty** nám, **pane**, **jely**! **Tatínek** **vypravoval**, jak se mu **toho** **dne** v **poli** **dělalo**. **Maminka** mu **povídala** o **domácnosti**, **my** o **škole**. — A **někdy** **jsme** se také **nasmáli** **dost** a **dost**. Říkával náš **tatínek**: »**Není** na **světě** nad **tyhle** **koroptve** **motykou** **střílené**! **Jen** se **podívejte**, jak se na nás z **té** **slupky** **pěkně** **usmívají**!«

Děti s **matkou** se **zasmály**. **Jedly** **čiperně**, s **chutí**, tak že **bramborů** z **mísy** **vůčihledě** **ubývalo**.

»**Co** **bych** za to **dal**, **kdybych** **jenom** **ještě** **jedinkrát** **mohl** s naším **tatínkem** a s **maminkou** tak **povečeřet**!« **vroucně** **zvolal** **tatínek**.

»Mlč, tatínku, mlč,« pravila matka, »jsme tu kolem tebe také všichni tvoji; zdraví jsme a rádi se máme!«

Otec se na všechny usmál. »Ano, zdraví jsme a rádi se máme, to je to právě: proto i za chudobným stolem chutná. Vid, Jaroši, že bys dnes nechtěl bez nás ani za nejbohatším stolem sedět?«

Jaroš se zapálil a řekl upřímně: »Nechtěl, tatínku!«

fičel, vítr
úkol, zaduněly
továrna, políbit
sklizeli, uchystala
brambor, ostatní
loupali
čiperně, vůčihledě
jedinkrát, vroucně
proto, chutná
zapálil
jej, opět
venek, na venku, venkov
venkovský, bandory
šlehati, jely
slupka
tyhle koroptve motykou stří-
lené

wiał, wiatr
zadanie, zadudniały
fabryka, pocałować
sprzątnęli, przygotowała
ziemniak, reszta
obierać z łupin
chwacko, z przed oczu
jeden raz, serdecznie
przeło, smaczno
zarumienił
jego — go, znowu
wieś, na wsi, wieś
wiejski, ziemniaki
smagać, jechały — znikaly
łupina
uda kuropatwy motyką za-
strzelone — ziemniaki

43. Překvapení.

V obci N. chtěli mít v masopustě něco originelního a proto uspořádali maškarní merendu na myšlenku: »Masopust za 100 let«. Myšlenka se ujala a merenda se zdařila. Hlavně masky byly báječné. Představovaly módy budoucího století a budily svou výstředností živou pozornost a velikou veselost. Hlavní překvapení čekalo však hosty na konec, při placení. Hostinský čítal sklenici piva korunu dvacet, guláš osm korun a porci vídeňských řízků s bramborem dvanáct korun, aby prý to bylo stylové a zapadalo do rámce. Za sto let prý to opravdu bude tolik stát.

uspořádati
výstřednost
překvapení
čítal, řízek
tolik stát

urządzić
ekscentryczność — przesada
niespodzianka
liczył, sznycel
tyle kosztować

44. Jednou za rok.

»Člověče, ty jsi tady každý den s tím prutem. Co děláš s rybami, které chytíš?«

»Udělám si je k večeři.«

»Ale ryby na noc jsou těžkým jídlem.«

»No, jednou za rok to nemůže škodit.«

45. Msta.

Host k novému pikolovi: »Pamatuj si, Ferdo, ke mně musíš být ochotný a poslušný, sice se dovedu pomstít. Budeš-li hodný, vypiju svých šest sklenic a půjdu domů; ale jestli mne dopálíš, tak se těš. Sednu si do zadního lokálu a začnu pít tak rychle, že dostaneš od běhání k výčepu suchotiny.

sice, dopálíš
těš, výčep
výčepník
suchotiny

inaczej, rozgniewasz
ciesz, wyszynk
szynkarz
suchoty

46. Handel.

Bývám u kupce pro sůl, kávu, cukr, koření nebo petrolej. Kupec prodává také mandle, rozinky, citrony, rýži, škrob a jiné zboží. Nejprve sám zboží nakoupí a potom je prodává. Strží více peněz než dal; má výdělek čili zisk. Jeho živnost jmenuje se obchod. Kupec jest obchodník. Jsou též obchodníci, kteří kupují a prodávají látky na oděv, kůže na obuv, knihy, potřeby psací a kreslicí, věci skleněné nebo porcelánové, obilí, dobytek, máslo, vejce a jiné věci. — Zboží na prodej se váží nebo měří. Vejce se prodávají na kopy, některé věci na tucty.

Wyrazy:

zboží, látky, tucet

towar, materyaly, tuzin

47. Poctivost.

»Jeníku, kde jsi?« volala matička. »Pojď honem, přines mi od kupce kávy a perníku! Tu máš dvě ko-
runy — a nic neztrať.«

Chlapec vyslechl ještě, zač má čeho koupiti, a
brzo zmizel za rohem. Kupec mu dal, čeho žádal.

Na zpáteční cestě připadlo Janovi, aby si po-
zorně přepočítal, bylo-li mu dobře dodáno. Vešel do
průjezdu nejbližšího domu. Kávu a perník, obé v pa-
píru čistě zabalené, dal do čepice a jal se přepočítá-
vat peníze.

Počítal a opět počítal, ale pokaždé viděl, že se
kupec omýlil. Dal mu o desetihaléř víc. Jeník za-
strčil kávu a perník do kapes, čepici nasadil na hlavu
a už pospíchal zpátky ke kupci.

»Pane,« pravil slušně, »zmýlil jste se, dal jste mi
o desetihaléř více.«

Kupec se podívil. Vysypané peníze přepočítal na
pultě. Opravdu! Zmýlil se na svou škodu, ale tvář se
mu vyjasnila. Těšila ho poctivost Janova.

»To ti, hochu, dělá čest,« pravil. »Děkuji ti. Ro-
diče mohou z tebe mít radost.«

honem, zač, zmizel
zpátky, zpáteční
pozorně, přepočítal
bylo-li
čepice, opět
víc, dělá

prędko, za co, znikl
z powrotem, powrotny
uwaznie, przeliczył
czy było
czapka, znów
więcej, działa — czyni — robi

48. Zwierzęta.

Pes je věrný. Kočka je mlsná. Prase je špinavé.
Kůň je silný. Kráva jest užitečná. Tele je slabé.

Kůň tahá vůz a pluh. Kráva dává mléko. Pes
hlídá dům. Kočka chytá myši. Kukačka chytá hmyz;
kukačka kuká a nezpívá. Slavík a skřivan pěkně zpí-
vají. Také kanárek zpívá, je pták zpěvavý.

Páv jest pyšný pták. Straka jest lakomá. Šedý
vrabec nezpívá; vrabec není zpěvavý pták.

Vlci, lvové, tygři a medvědi jsou dravci. Or-

lové a sokolové jsou ptáci; lítají vysoko. Drozdi, slavíci, skřivani a kanárci pěkně zpívají, jsou pěvci. Husy a kachny mají dobré maso.

Mladí koně jmenují se hříbata. Voli tahají veliká břemena. Ovce, kozy, telata a prasata dávají nám chutné maso. Hospodyně mají drůbež, jako husy, slepice, kuřata a kachny.

Pes se brání zuby, kočka drápy a býk rohy. Zajíč se chrání během, ptáci letem. Kůň se brání kopytem. Ježek se brání ostny, vlk zuby.

Pes štěká. Kočka mňouká. Kůň řehťá. Vůl a kráva bučí. Koza mečí. Ovce bečí. Slavík zpívá. Kojčout kokrhá! Slepice kdáká. Žába kváká. Lev řve.

Domácí zvířata jsou velmi užitečná. Od krav máme nejen chutné mléko, ale i hovězí maso. Telecí pečeně je zdravý pokrm. Ovčí vlna je potřebná k výrobě sukna. Husa a kachna jsou vodní ptáci. Husí a kachní pečeně nám chutná. Ze smetany děláme máslo, tvaroh a sýr. Drůbež, jako husy a slepice, poskytuje nám vejce, maso a peří. Hospodáři mají často stáda ovčí a jehňat; chudí lidé si krmí kozy a kůzlata, kachny a kachňata, husy a housata.

mls, mlsný

mlsati

mlsač

špina, špinavec

špinavy, špiniti

hlídati, hlídač

hlídka

šedý, šed

šediny

šedivost, šedivy

šedivec

dravec, dravecý

pěvec

pěvkyně

mňouká, řehťá, řve

chutný, chutnati

dobré chutnání!

poskytovat

jehně

chudý

łakoć, łakotliwy

jeść łakocie

łakotniś — wybredniś

brud, niechluja — brudas

niechlujny, brudzić

pilnować — doglądać, stróż

straż — warta

szary — siwy, szarość

siwizna

sędziwość, sędziwy

sędziwy człowiek

zwierzę drapieżne, drapieżny

śpiewak (ptak śpiewający)

śpiewaczka

miauczy, rzy, ryczy

smaczny, smakować

smacznego!

udzielać — dostarczać

jagnię

chudy — biedny — ubogi

Wyrazy czeskie wpisz znowu do notatnika, i tak postępuj przy każdym następnym ustępie!

49. Podivné zvíře.

Byl výroční trh. Před jednou boudou stál muž a křičel:

»Vstupte, pánové! Vstupte, dámy! Za pět krejcarů můžete uviděti velmi podivné zvíře! Hlavu to má jako kočka, a přece to není kočka! Oči to má jako kočka, a přece to není kočka! Uši to má jako kočka, a přece to není kočka! Má to zuby jako kočka, hubu jako kočka, drápy jako kočka, a přece to není kočka! Kdo chce viděti toto velmi zvláštní zvíře? Pět krejcarů, pánové a dámy! Jen vstupte! Stojí to jen pět krejcarů!«

Vstoupili jsme. »A víte, co jsme uviděli? Hádejte! — Byl to — kocour.«

zvláštní

osobliwe

50. Obdivuhodný výkon policejního psa.

(Z amerického soudnictví.)

V bankovním závodě v New-Yorku stala se veliká krádež. Zloději v noci vloupali se do místností, vykradli pokladnu a zmizeli beze stopy. Jedině mužská ponožka zůstala na místě činu. Jakmile krádež vyšla na jevo, byl přiveden policejní pes »Chňap«, který byl na světové výstavě vyznamenán první cenou. Pes očuchal ponožku, vyrazil prudce z místností bankovních a běžel za stopou. Tři detektivové na kolech za ním. Na hlavní třídě vrazil pes do střížného obchodu a pokousal několik příručí. Už chtěli je detektivové zatknout v domnění, že jsou to členové lupičské bandy, ale pak se vysvětlilo, že ponožka byla zde koupena.

Pes běžel dál, policisté za ním. Po tříhodiném běhu zastavil se »Chňap« u chaloupky v jisté obci

u hlavního města a zuřivě štěkaje pobíhal okolo. Pak vrazil do vnitř, vrhl se na vetchou stařenku, která seděla za pecí a zakousl se jí do lýtka. Přes veškeré zapírání byla stařena zatčena a odvedena k soudu. Tam byla držána několik měsíců a pak na základě neomylného svědectví vrchního nadpsa »Chňapa« odsouzená na 10 let do těžkého žaláře.

Po pěti letech byla předvedena před vyšetřujícího soudce, který ji ohlásil: »Jelikož se pravý pachatel krádeže následkem hryzení svědomí přiznal, jste propuštěna na svobodu. Zjistilo se, že vy jste pouze onu osudnou ponožku pletla, čímž jste policejního nadpsa uvedla v omyl, který se vám odpouští.«

»Tak jim pěkně děkuju,« řekla pohnuta babička, »ale prosím, nebudu muset platit za těch pět let stravu, kterou jsem tady snědla?«

pokladna, zmizeli
beze stopy, ponožka
vyznamenan
střížný obchod
přhručí
v jisté obci
vrazil, vrhl
vetchý
na základě, žalář
vyšetřujícího, pachatel
následkem hryzení svědomí

zjistilo se, pohnuta
snědla

kasa, znikněli
bez šladu, skarpetka
odznaczony
handel towarów łokciowych
pomocnicy
w pewnej gminie (wsi)
wpadł, rzucił
wiotki — zgrzybiały
na podstawie, więzienie
śledczego, sprawca
wskutek gryzenia (wyrzutów)
sumienia
okazało się, wzruszona
zjadła

51. Ptáček v zimě.

Byl krutý mráz. Jeníček otevřel ptákovi okno a pustil ptáka do světnice. V zimě ptáka krmil a napájel. Jeníček se z ptáka velmi radoval. Pták hochovi zpíval. Přišlo jaro. Jeníček otevřel ptáčkovi okno. Pták si vystavěl blízko na stromě hnízdo a zpíval veselé písně.

krutý

srogi

52. Hoch a papoušek.

Malý Jeník chtěl pohladiti **papouška**. — »Hochu, nedotýkej se ho!« pravila paní, které pták náležel, »on by tě **kousnul**.« — »A proč pak?« »Inu proto, že tě nezná.« — »Tak? Tedy mu řekněte, že mi říkají ‚Jeník Novotný‘.«

papoušek, kousnul

papuga, ukąsił

53. Jak Pán Ježíš stvořil skřivánka.

Když ještě Pán Ježíš chodil po zemi, šel jednou s apoštoly vedle pole, kde sedlák oral. Slunce hrálo, koně těžce táhli pluh a sedlákovi pot padal s čela na hroudy. Pánu Ježíši bylo sedláka **líto**, že je na poli při práci tak sám. I **sehnul** se pro hroudu, co na ni padl sedlákův pot, **smáčkl** ji do hrsti a zadíval se k modrému nebi. Potem otevřel ruku a hle! — z dlaně vyletěl **skřivánek** a krásně zpíval. Od té doby skřivánek zpívá sedlákovi, když pracuje na poli.

líto, sehnul
smáčkl, skřivánek

żał, zgiał
ścisił, skowronek

54. Podivné dobrodružství.

Jednoho dne prodal na trhu Kuba své tele za 40 zlatých. Avšak milý Kuba zapomněl doma své **to-bolky**. I zavázal si **stržené** peníze do **cípu** svého **kapesníku** a vydal se na cestu ke svému domovu. Kráčeje tak podle malého lesíka, zpozoroval najednou pěkného zajíce, který se chytil do **ok**. »To je trefa,« myslil si Kuba a **vrhl** se na zajíce, který se zdál býti mrtvým. Aby jej **snáze** nesl, zavázal mu za jednu nohu **cíp kapesníku**, **hodil** zajíce přes rameno a hvízdaje si veselou písničku, **putoval** dále. Najednou **ucítíl**, že jím něco **škublo** a **kapesník**, který držel, byl **tentam**. Kuba se obrátil — a co spatřil? — Zajíc utíká a vleče za sebou drahocenný kapesník. **Bohužel!** Zajíc nebyl

mrtev, ale běhá pryč ještě a Kubových 40 zlatých s ním.

tele, tobolky
stržené, cip
kapesník
do ok, vrhl
snáže
hodil, uctil
Bohužel
putoval, tentam, pryč

ciele, tobolek (sakiewka)
utargowane, cypel — róg
chustka kieszonkowa
do sidel, rzucił
łatwiej — snadno
rzucił, uczuł
Bogu žal — pożał się Boże
szedł, precz, pono

55. Ogród.

Milý je **pohled** na stromy v zahradě z jara. Do-
stávají nové, **hebké** listí, mezi listím se bělá nebo **rdí**
bohatý květ. Ptáčky zpívají v hustých korunách
stromů. Rostou tu jabloně, hrušky, švestky, slivý,
třešně, višně, ořechy. Pevné kořeny je drží v zemi,
z kmene vyrůstají větve s větvičkami. Stromy dají
ovoce. Ovoce nezralé je trpké a **kyselé**; kdo ho po-
žívá, škodí si na zdraví. Dozrálé ovoce **sadař** **česá**,
třídí, **přebírá** a pak **prodává**. Švestky suší nebo vaří
z nich **povidla**.

Při plotech a zdech zahradních sází vají angrešt,
rybíz, maliník a ostružiny.

V zahradách roste také **líška**; má chutné oříšky.

Naše zahrada je osázena těmito květinami: bí-
lými a červenými liliemi, žlutými a růžovými růžemi,
bílými konvalinkami, modrými vonnými fialkami,
pestrými tulipány, žlutými **petrkliči**, různobarevnými
maceškami, malými **sedmikráskami** a mnohými jinými
pěknými rostlinami.

pohled, hebký
rdí, kyselé
sadař
česá
třídí
třída
líška, pestrými
petrklič
maceška, sedmikráska

pogląd — widok, gibki
rumieni się, kwaśne
ten kto sadził — ogrodnik
czesa — obiera
sortuje na działy — klasy
klasa
leszczyna, pstrymi
klucz Piotrowy — pierwiosnek
bratek, stokrótka

56. Sad.

Soused Krušina sedne mezi dětskou drobotinu a vypravuje: »Když jsem koupil tento statek, nebylo tu sadu. Jen několik **pláňat** **krčilo** se u plotu. Koupil jsem **štěpy** a vysázel sad. Nasázel jsem tu třešně, jabloně, hrušky, švestky a jiné ovocné stromy. Štěpy rostly a rok od roku víc a více **odměňovaly** mne, že jsem je opatroval a pěstil. Nyní **vyspěly** v tyto stromy. Máme každý rok tolik třešní, jablek, hrušek, švestek a jiného ovoce, že všeho sami ani nespotřebujeme a značný peníz za ně tržíme. Ale nejen tu v sadě, **nýbrž** i v polích vedle cest vysázel jsem stromy a ty také štědře odměňují se mi každoročně. Nejen stromy, i ovocné keře jsem nasázel, kde byla dosud pustá místa. Však víte, jak vám chutnává náš angrešt, rybíz i maliny.

statek, statkař
pláň, planý
krčiti
štěp, štěpiti, štěpnice
odměniti, odměna
vyspěti
nýbrž

gospodarstwo, właściciel dóbr
plonka — dziczka, plonny
kurczyć — miać
szczep, szczepić, sad — szkoła
wynagrodzić, nagroda
dojrzeć — dorosć
ale — lecz

57. Osel ve květníci.

Osel slyšel, že je panská zahrada velmi krásná. I chtěl se přesvědčiti, **je-li** to pravda. Jednou byly dvěře otevřeny, skočil tam a květiny okousal. Když byl venku, ptal se ho jiný osel:

»Je ta zahrada **skutečně** tak krásná, jak lidé povídají?« — »Ba **není**,« pravil ušatý bratr, »divím se, že lidé tu zahradu tak chválí. Všecko jsem okousal a nic mi tak nechutnalo jako **bodlák**. Bodlák je nade všecko!«

je-li, skutečně
není, bodlák

czy jest, rzeczywiście
nie jest, bodlak — oset

58. W polu.

Jest přede žněmi. Žito se pěkně urodilo; stébla, jako člověk vysoká, **nesou** bohaté klasy, se stran **smáčkuté**, **osinami** opatřené. Klásky chovají v sobě moučnaté **obilky**, jež dávají reznou mouku na chléb. V lepší **půdě** daří se pšenice s klasy zlatožlutými, obyčejně bez **osin**. Z jejích zrn bývá nejbělejší mouka. Vedle dozrávající pšenice zelená se oves. V úrodných krajinách seje se jako **píce** pro koně, ale v horách, kde se jinému obilí nedaří, peče se z ovsa i chléb.

Jinde na poli vidíme ječmen s klasy osinatými, dvouřadými. Z ječmene dělá se slad, z něhož ode dávna vaří se pivo. Z omletých zrn ječných ve mlýně připravují též kroupy. Vedle rostlin chleboárných zelenají se na poli řádky bramborů a cukrovky, z níž v cukrovarech dobývají cukru. Na jiných polích mile vábí kvetoucí hrách a čočka, **důležité luštěniny** k výživě člověka. Pro domácí zvířata naseť rolník dlouhé lány **jetele**.

Žito dočkalo se žní. Ženci požali žito srpy, sekáči je posekali kosami. Potom je svazovali slaměnými povřísky ve snopy. Ty nakládali na žebřinové vozy a odváželi do stodoly. Nastalo mlácení. Cepy dopadaly na tvrdý **mlat**; jinde mlátili **strojem** mláticím. Zrnka vyskakovala z klasů. Vymláčené obilí mlatci čistili od plev. Slámu vázali v otepi. Čisté zrní odvezli v pytlích do mlýna. **Krutě** je ve mlýně tiskli mezi dva kameny, až se zrněk sedřel tvrdou slupku. A neustali **dříve**, dokud z bílého vnitřku nebyl moučný prášek. Pytle mouky odvezl hospodář domů a hospodyně hned z ní napekla chleba. Žito, kterého sám nepotřeboval na chléb, prodal obchodníkům (kupcům).

nesou, smáčkuté
osinami, půda, pud
píce, důležité
luštěnina, jetele
mlat, mlatec, stroj
krutě, dříve

niosa, zgniecione
wasami, gleba, pęd
pasza, ważne
owoc strączkowy, konicz
boisko, młoczek, machina
srogo, wcześniej (drzewiej)

59. Las.

V lese bývá v létě chladno a příjemno. V lese rostou mnohé keře a stromy: jedle, smrky, duby, buky, habry, břízy a ještě jiné lesní stromy. Duby, buky a břízy mají listí; jsou to stromy listnaté. Jedle, smrky, borovice mají místo listí jehlici: jsou to stromy jehličnaté.

V lese žije mnoho ptáků. Ti lítají s větví na větev a cvrlikají a zpívají. Tu viděti jest černého kosa, zeleného čížka, pestrého stehlíka, pěnkavy, drozdy a mnoho jiných ptáků. Na stromech lesních poskakuje čilá veverka s větví na větev. V lese zdržují se také zajáci, králíci, lišky, jezevci, srnky a jeleni. Za starých časů byli v našich lesích také medvědi a vlci.

Stromy jsou velmi užitečné rostliny. Strom má tyto části: kořeny, kmen, větev a listy. Větev mají někdy pupeny, někdy květy neb ovoce.

Plodů stromů lesních nejídáme; jenom bukvice jsou dětem pochoutkou. Žaludy jsou výborné krmivo vepřů. Šišky smrků, jedlí a borovic slouží za palivo. O lesní stromy pečuje lesník a hajný mu pomáhá.

borovice, habry
větev, vetchý
stehlík, pěnkava
čilý, liška
jezevec
kmen, pupen
plod, žaludy
lesník, pochoutka

sosny, graby
gałąź, wiotki
szczygieł, zięba
zwawy, lis
jaźwiec — borsuk
pień, pączek
plód, żołędzie
leśniczy, przysmak

60. Metale.

Zlato, stříbro a platina jsou kovy drahé. Zlato jest barvy žluté a krásného lesku. Jest těžší než stříbro, cín, měď, olovo a železo. Lidé dobývají zlata ze země. Ze zlata dělají se peníze, hodinky, prsteny, řetízky, náušnice, náramky a jiné šperky.

Stříbro jest barvy jasně bílé. Leskne se velmi pěkně; jest lehčí olova a tvrdší zlata. Také stříbra

dobývá se ze země. Ze stříbra dělají se peníze, šperky, lžíce, vidličky a nože.

Platina jest dražší než zlato a stříbro. Jest barvy světle šedé, skoro bílé; podobá se stříbru. Jest nejtěžší ze všech známých těles.

Železo, měď, olovo a cín jsou kovy obecné. Železo jest nejdůležitější a nejužitečnější ze všech kovů. Jest barvy šedo-modré a velmi tvrdé. Ze železa vyrábějí se kladiva, sekery, kleště, hřebíky, řetězy, pluhy, parní stroje a mnohé jiné. Také zbraně jsou ze železa.

Ze železa vyrábí se ocel. Ocel jest ještě tvrdší než železo a velmi se leskne. Z ocele dělají se jehly, nože, nůžky atd.

Měď je kov barvy tmavě červené a není tak těžká jako zlato. Z mědi dělají se peníze a nádoby.

Olovo je kov modrošedý. Jest velmi těžké a velmi měkké. Nehtem můžeme je rýpat. Z olova dělají se roury; také broky vyrábějí se z něho.

Cín je kov bělavý. Jest skoro tak měkký jako olovo. Z cínu vyrábí se nádoby, džbány, misky, talíře, poháry.

Rtuť jest tekutý kov.

kov, lesk

řetěz, řetizek

šperk

lžíce, šedý

těleso, měď, cín

obecný, důležitý

kleště, hřebík

parní stroje, zbraň

ocel, nádoby, brok

nehet, rýpat

rtuť, tekutý

metal, połysk

łańcuch, łańcuszek

kosztowności — ozdoby

łyżki, szary

ciało, miedź, cyna

powszechny — zwykły, ważny

kleszcze — obcęgi, gwoźdź

parowe maszyny, broń

stal, naczynie, śrut

paznokcie, ryć — rysować

rtęć, ciekły

61. Troje přání.

Byli jednou tři sousedé, kteří za deštivé neděle nevěděli, co počítí. Konečně jednomu z nich napadla myšlenka: »Přejme si něco!« pravil; »neprospěje-li to nic, ujde nám přece dlouhá chvíle.«

»Maš pravdu, přejme si něco,« přisvědčeli ostatní dva. »Počni ty, ty jsi první promluvil.

»Nuže,« řekl první, »přeji si dvacet tisíc volů — poč...kej...te! poč...kej...te... — a aby každý chlup každého vola byl dub, a aby ze všech těchto dubů se nařezaly prkna a ze všech těchto prken se sbily bedny, aby se do nich mohlo složití všecko zlato, všecko stříbro a všechny dýmanty světa... pro mně!«

»Hrome! Tyť nám ostatním neponecháváš právě mnoho,« pravil druhý. »Nuže, já si jen přeji, aby všechny listy tvých stromů byly listy papírové — poč...kej...te! poč...kej...te! — přeji si dále, aby všechny řeky, které se do veletoků vlévají, a konečně aby všecko moře bylo inkoustem... a aby se vším tím inkoustem a ze všeho toho papíru udělaly... no co myslíte... bankovky za všecko to zlato, všecko to stříbro, za všechny dýmanty světa... pro mne. Ha! ha! ha! myslím, to že není také špatné přání! Co?«

»Oho! já znám ještě lepší přání,« pravil třetí. »Já, já si přeji... no, co myslíte... já si přeji, aby se vaše přání vyplnilo, a abyste vy oba po své smrti neměli jiného dědice než mne.«

přání, přeji, přejme
déšť, deštivý
deštník, dešťovka
neprospěje
chlup, dub, prkno
bedna
bednář, bedniti
jen, veletok
inkoust, bankovky
dědic

życzenie, życzę, życzmy
deszcz, deszczowy (dżdżysty)
parasol, dżdżownica
nie da korzyści
włos, dąb, deska
skrzynia — paka
bednarz, zabijać beczkę
jeno — tylko, wielka rzeka
inkaust — atrament, banknoty
dziedzic — spadkobierca

62. Ziemia.

Jest pět dílů světa; jmenují se: Evropa, Asie, Afrika, Amerika, Oceanie (Australie a Polynesie). Evropu, Asii a Afriku nazýváme starým světem. My žijeme v Evropě. Evropa je po Australii nejmenší ze všech dílů světa. Evropané jsou bílí.

Největší díl světa je Asie. V Asii jsou nejvyšší hory. **Vypíná** se tam pohoří Himalaja s nejvyšší horou Gaurisankar. Asie **skýtá** nejkrásnější démanty a drahé kameny, zlato, perly a **slonovinu**. Z Asie dovázejí se k nám čaj, káva, kafr, **skořice**, hřebíček, pepř.

Nejteplejší díl světa je Afrika. V Africe **prostírá** se největší poušť na světě: Sahara, pokrytá pískem. V Africe žijí lvi, tygři, **pardálové**, nosorožci, sloni, žirafy, antilopy. V řekách žijí krokodilové a v lesích velcí a nebezpeční hadi. Z ptáků afrických je největší **pštros**. Rostou tam různé palmy, gumovník a bambus. Afriku **obývají** většinou černoši.

Krištof Kolumbus **objevil** Ameriku. Dělí se na dvě velké části: na Ameriku **Severní** a Ameriku **Jižní**. V Severní Americe jsou **četná** veliká jezera. Jižní Ameriku protéká nejdelsí řeka světa: řeka Amazonská. Na ohromných stepích amerických pobíhají **nesčetná** stáda koní a buvolů. Amerika plodí kaučuk, tabák, vanilku, ananas, kávu, bavlnu atd. **Pleť** domorodců je rudá; proto jim říkáme **rudoši**.

Oceánie skládá se z **nesčetných ostrovů** v Tichém oceánu, z nichž největší jest Austrálie, je skoro tak veliká jako Evropa. Na těchto ostrovech bydlí četné divoké **kmeny** černošské. Nejdůležitější plodiny jsou: rýže, kokosové ořechy, **eben**, kafr, zázvor, bavlna. Některá zvířata žijí **výhradně** jen v Oceánii, zejména **klokan** a **černá labuť**.

Také světové moře dělíme v pět částí. Tyto jsou: Atlantský oceán, který svlažuje Evropu, Afriku a Ameriku; Veliký či Tichý oceán, který svlažuje Ameriku, Asii a Australii; Indický oceán, který svlažuje Asii, Afriku a Australii; Severní Ledové moře, které svlažuje Evropu, Asii a Ameriku; Jižní Ledové moře.

vypíná, skýtá
slonovina, skořice
prostírá
poušť, pardálové, pštros

podnosi, dostarcza
kość sloniowa, cynamon
rozpościera — rozciąga
pustynia, pantery, strus

obývají
černoši
objevil, sever, jih
četný, nesčetný
pleť, rudoši
ostrov, kmeny
eben, výhradně
klokan, labuť

zamieszkuja
ludzie czarni (murzyni)
odkrył, północ, południe
liczny, niezliczony
pleć, ludzie rudzi (indyanie)
wyspa, pnie (szczepy)
heban, wyłącznie
kangur, łabędź

63. Pověst o bílém muži.

Když byl stvořen veliký duch země, stvořil **současně** tři muže, vesměs bílé barvy **kůže**. Potom je vedl na břeh **rybníku** a poručil jim, aby tam skočili a se koupali. Jeden uposlechl ihned a vyšel čistější a bělejší z rybníku. Druhý váhal chvíli, a poněvadž voda šploucháním prvního se stala bahnitou, vyšel z koupele **měděbarevný**. Třetí vskočil **teprve**, když dvakrát zvednutý proud bahna se stal docela tmavý, a vrátil se s **úplně** černou kůží.

Potom veliký duch jim předložil tři balíky a dovolil černému muži nejprvé voliti, ze **soustrastí** s jeho temným zbarvením. Ten vzal všechny tři balíky do ruky a rozhodl se, zkusiv jejich váhu, pro nejtěžší. Potom následoval rudý, jenž volil nejbliže těžký a ponechal bílému jenom nejlehčí.

Když pak na rozkaz velikého ducha otevřeli balíky, tu se ukázalo, že první balík obsahoval motyky, **rýče** a všeho druhu ruční nástroje k těžké polní práci. Druhý obsahoval luk, **šipy**, **udíce** a jiné nářadí pro honbu a rybolov. Třetí však dal bílému muži papír, **péra** a **inkoust**, nástroje rozumu, **sprostředkovatele** duševního obcování, **základy** jeho převahy nad oběma druhými.

současně, vesměs
kůže, rybník
teprve, úplně
soustrast, rýč
šíp, udice
spovědkovatel, základy

równocześnie, razem
skóra, staw
dopiero, zupełnie
współczucie, łopata
strzała, wędka
pośrednik, podstawy

64. Europa.

Evropa zahrnuje 15 větších států: Na severu jsou: Velká Británie s hlavním městem Londýnem; Dánsko, hlavní město Kodaň; Švédsko, hlavní město Stockholm; Rusko, hl. m. Petrohrad. Šest středních států jest: Francie, hl. m. Paříž; Belgie, hl. m. Brusel; Holandsko, hl. m. Haag; Švýcarsko — Bern; Rakousko-Uhersko — Vídeň; Německo — Berlin. Na jihu jsou: Portugalsko — Lisabon; Španělsko — Madrid; Itálie — Řím; Turecko — Cařihrad; Řecko — Atheny; Rumunsko — Bukarešť; Bulharsko — Srědec (Sofia); Srbsko — Bělehrad; Černá Hora — Cetyně; a hlavní město Albáncův jest Skadar.

65. Diplomati.

Diplomat: »To by nikdo nevěřil, co oběti stojí, chce-li člověk udržet mír...«

»Evropský?«

»Eh, o ten se čerta starám. Myslím mír doma. Právě jsem zas platil účet švadleně přes 600 korun...«

oběť, mír
švadlena

ofiara, pokój
szwaczka

66. Monarchie austro-uherská.

Mocnářství rakousko-uherské skládá se ze dvou skupin zemí: ze skupiny rakouské a uherské. K první náleží: Dolní Rakousy, hlavní město Vídeň; Horní Rakousy, hlavní město Linec; Solnohradsko — Solnohrad; Štýrsko — Hradec; Korutany — Celovec; Kraňsko — Lublaň; Gorice a Gradiska — Terst, Istrie; Tyroly s Vorarlberkem — Inšpruk; Čechy — Praha; Morava — Brno; Slezsko — Opava; Halič — Lvov; Bukovina — Černovice; Dalmacie — Zader.

Ke skupině uherské náleží: Uhry, hl. m. Buda-Pešť; Chorvatsko — Záhřeb; Slavonie — Osek; Řeka. Mimo to náleží k našemu mocnářství Bosna, hl. m. Sarajevo, a Hercegovina, hl. m. Mostar.

67. Ojczyzna.

Zemi, v níž je náš domov, zoveme vlastí. Kdo vlast miluje, přeje jí všeho dobra, pomáhá jí **zvelebovati** a raduje se z jejího rozkvětu. Nejvíce zvelebujeme vlast, kdo pilně pracuje, poctivě se živí, a když potřeba káže, statečně jí **hájí**.

Kdo v naší vlasti je domovem, toho nazýváme krajanem. Mnozí z našich krajanův se usadili v cizích zemích, ba daleko až za mořem; ale proto přece nezapomínají na starou vlast. Kdo vlast opouští, odcházejí do ciziny, těžce, ba s pláčem se s ní loučí. Dobří vlastenci pamatují na rodnou zemi všudy a činí odkazy dobročinným ústavům své vlasti.

Řeč lidu liší se od jazyka spisovného, jímž psány jsou knihy. Lidé jednoho jazyka spisovného činí národ. Český národ rozšířen jest v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a v jiných zemích. Ve všech zemích žije na sedm milionů Čechů.

Kromě Čechů přebývají v Čechách, na Moravě a ve Slezsku také Němci, ve Slezsku pak i Poláci.

zvelebení, hájiti, loučiti
odkaz, ústav, kromě

ulepszenie, bronić, rozłączyc
zapis, zakład, oprócz

68. Miasto.

Město se skládá z velikého počtu domů. Domy stojí v řadách. Mezi řadama domů jsou ulice. Ulice bývají v létě často postřikovány. Po obou stranách ulice je chodník. Hlavní ulice vedou obyčejně k **náměstí**. Okolo náměstí stojí **veřejné** budovy. Vidáme tam často **radnici**, soudní budovu a **divadlo**. K veřejným budovám náleží také: chlapecké a dívčí školy **obecné** a měšťanské, gymnasia, školy realní, kostely, nemocnice, kasárny, **vězení**, hostince a kavárny. Konečně nalézáme v městech veliké množství **krámů**, **továren** a **dílen**. Obyvatelé měst zovou se **měšťáci**. Živí se hlavně obchodem a řemesly. Město spravuje **měšťanosta** a obecní rada.

počet, náměstí
veřejné, radnice
divadlo, obecné
nemocnice, kasárny
vězení, vězeň
továrna, dílna
měšťanosta

liczba — ilość, rynek
publiczne, ratusz
teatr, powszechnie
szpitale, koszary
więzienie, więzień
fabryka, pracownia
burmistrz

69. Dobrá příčina.

»Proč nebylo při mém příchodu stříleno z děl?«
tázal se kníže měšťanosty jistého města, které počtil
svou návštěvou.

»Osvícenosti,« odpověděl měšťanosta, »měli jsme
pro to dvanácté příčin. První jest, že není v celém
městě jediného děla. Druhá...«

Tu přerušil jej kníže a pravil: »Tato jediná pří-
čina je tak dobrá, že vám ostatních jedenáct od-
pouštím.«

z děl, tázal, kníže
poctil, návštěva
přerušil, odpouštím

z dział, pytał, książę
uczcił, wizyta
przerwał, daruję

70. Z kasáren.

Šikovatel vidí na zdi namalovaného desátníka
(kaprála). Hned svolá mužstvo.

»Kdo to udělal?«

»Tadyhle Červenka, aby mohl jednou říct, že na
vojně udělal kaprála.«

71. Wies.

Zcela jinak než v městě je na vesnici. Vesnice
nemívá tolik a tak krásných domů jako město. Domy
bývají obyčejně nízké a nestojí tak těsně vedle sebe,
nýbrž bývají obklopeny zahradami. Vedle domů po-
zorujeme stodoly, stáje a kůlny. Většina vesničanů
živí se polním hospodářstvím a chovem dobytka. Zo-
veme je sedláky nebo rolníky. Ale i obchodníci a ře-
meslníci bývají ve vsi. Je tu viděti dílnu truhlářovou,

kovárnu kovářovou atd. Nezřídka bývá i lékař ve vesnici. Většina vesnic mívá faráře a jednoho nebo více učitelův. Kostel, fara, školní budova a dům obecní bývají z pravidla jediné veřejné budovy našich vesnic. Vesnice bývá od starosty a od obecní rady spravována.

těsné, obklopeny, kůlna

ciasno, otoczony, wozownia

72. Sedlák a řeka.

Na břehu řeky seděl sedlák a díval se netrpělivě na vodu. — »Příteli, co tu děláte?« tázal se ho pán mimojdoucí. — »Chci se dostat přes řeku, ale nikde mostu nevidím,« odpověděl sedláček; »a tak čekám, až voda odteče.«

73. Omyl sedlákův.

Jistý sedlák nesl jednoho dne košík hrušek do zámku velikého pána. Na schodech potkal dvě opice. Opice byly oblečeny jako děti. Jejich oděv byl nádherný. Po boku měly kord a na hlavě klobouk. Sedlák je pozdravil velmi uctivě. Ale opice vrhly se na košík a snědly polovic hrušek. Když pán viděl, že není košík plný, tázal se sedláka: »Proč jsi košík nenaplnil?« — »Milostpane,« odpověděl sedlák, »vždyť košík byl plný; ale Vaši páni synáčkové jej dopola vyprázdnili. Hrušky jim tak dobře chutnaly a já jsem neměl odvahy, abych jim je odepřel!«

opice, kord, vrhly

malpa, szpada, rzuciły

74. Ve venkovském ochotnickém spolku.

»Vy chcete sehrát tuto komedii? Vždyť v tom vystupují Indianky, Čiňanky, Japonky, — kde vezmete k tomu kostýmy?«

»Žádná starost. Je tu na letním bytě celá kolonie Pražáků; dámy nám půjčí své moderní obleky.«

Čiňanky, kostýmy
Pražáků
půjčí, obleky

Cyganki, kostyummy
mieszkańców Prahy
pożycz ubrania

75. Zagadki.

Dva otcové a dva synové šli na lov a zastřelili
tři zajíce; když se dělili, dostal každý jednoho zajíce.
Jak je to možná?

Když to neseš, křičí to; když to leží, mlčí to.

Visí to, neví kde; bije to, neví koho; ukazuje to,
neví kam; počítá to, a neví kolik.

Přišel k nám zlý host, vystavěl nám most,
bez sekery, bez dláta a je přece pevný dost.

76. Mówcie prędko.

Pět ptačátek, pět pěnkavek ptačátek.

Šla Prokopka pro Prokopa: Pojď, Prokope, jíst
trochu úkropu!

Poslali mě naši k vašim, aby přišli vaši k našim.

77. Přisloví.

Jedna vlaštovka nedělá jaro.

Jednou ranou dub nepadne.

Kdo se za dvěma zajíci honí, žádného nechytí.

Čas raní, čas hojí.

Člověk míní, Pán Bůh mění.

Kdo chce něco mít, musí se přičinít.

Nouze láme železo.

Lépe pozdě, než nikdy.

Ctnost nejdražší zboží.

Jedna ovce prašivá celé stádo kazívá.

Kdo ráno vstává, Bůh mu požehnává.

Všude dobře, doma nejlépe.

vlaštovka
míní, mění
nouze, zboží

jaskółka
mniema, zmienia
nędza, towar

78. Ojczenasz.

Otče náš, jenž jsí na nebesích. Posvěť se jméno Tvé. Přijď k nám království Tvé. Buď vůle Tvá, jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdější dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme naším vinníkům. A neuvoď nás v pokušení. Ale zbav nás zlého. Amen.

79. Apostolskie wyznanie wiary.

Věřím v Boha Otce všemohoucího, stvořitele nebe i země. V Jezu Krista, syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny. Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest. Vstoupil do pekel. Třetího dne vstal z mrtvých. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího. Odtud přijde soudit živých i mrtvých. Věřím v Ducha svatého; svatou církev obecnou, všech svatých obcování, hříchův odpouštění, těla z mrtvých vzkříšení a život věčný. Amen.

80. Dziesięcioro przykazań Bożych.

1. V jednoho Boha věřiti budeš.
 2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
 3. Pomni, abys den sváteční světil.
 4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi.
 5. Nezabiješ.
 6. Nesesmilníš.
 7. Nepokradeš.
 8. Nepromluviš křivého svědectví proti bližnímu svému.
 9. Nepožádáš manželky bližního svého.
 10. Aniž požádáš statku jeho.
-

Zwężła gramatyka.

I. Formy gramatyczne.

1. Deklinacya rzeczowników.

Zwazać należy na 1) rodzaj: męski, żeński, nijaki;

- 2) końcówki twarde: h, ch, k, r, n, d, t;
 » miękkie: c, č, ď, j, ň, ř, š, ť, ž;
 » obojętne: b, f, l, m, p, s, v, z;

3) rzeczowniki żywotne — lub nieżywotne.

Jeżeli po spółgłosce twardej ma nastąpić końcówka i lub e, musi spółgłoska twarda zamienić się na miękką; wtenczas zamienia się:

h	na	z
ch	na	š
k	na	c
r	na	ř

Widzimy to najlepiej przy tworzeniu liczby mnogiej. Męskie rzeczowniki żywotne mają w liczbie mnogiej końcówkę i.

Po spółgłoskach miękkich lub obojętnych nic temu nie stoi na przeszkodzie, n. p.:

orač — orači
 kupec — kupci
 muž — muži
 chlap — chlapi.

Natomiast po spółgłoskach twardych nie może stać *i*; więc zmienia się spółgłoska twarda na miękką:

druh — druzi
hoch — hoši
pták — ptáci
bratr — bratři.

Męskie rzeczowniki **nieżywotne** mają po spółgłosce twardej lub obojętnej końcówkę *y*, po spółgłosce miękkiej — *e*:

pluh — pluhy	hrnec — hrnce
měch — měchy	kalamář — kalamáře
klobouk — klobouky	meč — meče
kámen — kameny	ohěň — ohně

lecz: den — dni.

Rzeczowniki żeńskie mają w liczbie pojed. — *a*, w liczbie mnogiej *y*:

sestra — sestry	ryba — ryby
teta — tety	zpráva — zprávy
cena — ceny	matka — matky

lub w l. p. *e*, *ě*, w l. mn. także *e*:

čepice — čepice
duše — duše
ulice — ulice

w l. p. spółgłoska miękka lub obojętna, w l. mn. *e*, *ě*, niekiedy *i*:

píseň — písňě
daň — daně
paní — paní
kost — kosti
tykev — tykve

Rzeczowniki nijakie mają w l. p. *o*, w l. mn. *a*:

slovo — slova	jablko — jablka
jméno — jména	zrcadlo — zrcadla

péro — péra

w l. p. e, w l. mn. ata, lub bez zmiany:
 zvffe — zvřata vejce — vejce
 kuře — kuřata moře — moře

pole — pole

w l. p. i — bez zmiany:

nádobí — nádobí

znamení — znamení

Inne:

dítě — děti

rámě — ramena

nebe — nebesa

Odmi ana rzeczowników męskich:

Liczba pojed.:

Kto? co?	chlap — kupec — dub — oheň
Czyj?	chlapa — kupce — dubu — ohně
Komu? czemu?	chlapa — kupci -ovi — dubu — ohni
Kogo? co?	chlapa — kupce — dub — oheň
Wołając!	chlapě! — kupče! — dubě! — ohni!
O kim?	o chlapě — kupci -ovi — dubě — ohni
Z kim?	z chlapem — kupcem — dubem — ohněm

Liczba mnoga:

Kto? co?	chlapi — kupci — duby — ohně
Czyj?	chlapů(v) — kupců(v) — dubů(v) — ohňů(v)
Komu? czemu?	chlapům — kupcům — dubům — ohňům
Kogo? co?	chlapy — kupce — duby — ohně
Wołając!	chlapi! — kupci! — duby! — ohně!
O kim?	chlapech-ích — kupcích — dubech-ích — ohních
Z kim?	chlapy — kupci — duby — ohni

Różnice:

W języku polskim: chłopów, kupców, dębów
 w języku czeskim: chlapův, kupcův, dubův
 obecnie raczej: chlapů, kupců, dubů.

Polskie:

Czeskie:

chłom, kupcom i t. d.	chlapům, kupcům
w chłopach	-ech lub -ích
z chłopami, z chłopy	zawsze z chlapy

Rzeczowniki żeńskie:

L. p.:

Kto? co?	ryba — duše — pani — daň — kost
Czyj?	ryby — duše — pani — daně — kosti
Komu? czemu?	rybě — duši — pani — dani — kosti
Kogo? co?	rybu — duši — pani — daň — kost
Wołając!	rybol — duše! — panil — danil — kostil
O kim?	o rybě — duši — pani — dani — kosti
Z kim?	z rybou — duší — pani — dani — kosti

L. mn.:

Kto? co?	ryby — duše — pani — daně — kosti
Czyj?	ryb — duší — pani — dani — kosti
Komu? czemu?	rybam — duším — panim — danim — kostem
Kogo? co?	ryby — duše — pani — daně — kosti
Wołając!	rybyl — dušel — panil — daněl — kostil
O kim?	o rybách — duších — paních — daních — kostech
Z kim?	z rybami — dušemi — panimi — daněmi — kostmi

Różnice:

Polskie:

Czeskie:

rybę, duszę	rybu, duši
z rybą, duszą	rybou, duší
rybom, duszom	rybám, duším
paniom, kościom	paním, kostem

Rzeczowniki nijakie:

L. p.:

slovo — moře — kuře — dítě — rámě
slova — moře — kuřete — dítěte — ramene
slovu — moři — kuřeti — dítěti — rameni
slovo — moře — kuře — dítě — rámě
slovo! — moře! — kuře! — dítě! — rámě!
o slově — moři — kuřeti — dítěti — rameni
ze slovem — mořem — kuřetem — dítětem — ramenem

L. mn.:

slova — moře — kuřata — děti — ramena
slov — moři — kuřat — dětí — ramen
slovům — mořím — kuřatům — dětem — ramenům
slova — moře — kuřata — děti — ramena
slova! — moře! — kuřata! — děti! — ramena!
slovech -ich — mořích — kuřatech — dětech — ramenech
slovy — moři — kuřaty — dětmi — ramený

Różnice:

Polskie:	Czeskie:
słowom, dzieciom	slovům, dětem
w słowach, dzieciach	slovech — ich, dětech
słowami lub słowy	slovy, dětmi

2. Przymiotniki.

Odmiana.

Wzór twardy.

	rodzaj męski	żeński	nijaki
L. poj.:	1. dobry	dobrá	dobré
	2. dobrého	dobré	dobrého
	3. dobrému	dobré	dobrému
	4. dobrého (żywotne)	dobrou	dobré
	dobry (nieżyw.)		
	5. dobry	dobrá	dobré
	6. o dobrém	o dobré	o dobrém
	7. z dobrým	z dobrou	z dobrým
L. mn.:	1. dobři (żywotne)	dobré	dobrá
	dobré (nieżyw.)		
	2. dobrých	dobřých	dobřých
	3. dobrým	dobřým	dobřým
	4. dobré	dobré	dobrá
	5. jak 1. przyp.	dobré	dobrá
	6. o dobrých	o dobrých	o dobrých
	7. z dobrými	z dobrými	z dobrými

Polskie: dobrej, dobrą

czeskie: dobré, dobrou.

Przed i zmienia się głoska twarda na miękką:

drahý — draží (drogi — drodzy)

velký — velcí (wielki — wielcy)

český — čeští (czeski — czescy)

čacký — čačtí (zuchowaty — zuchowaci).

Stopniowanie.

prawidłowe:

bohatý — bohatší — nejbohatší

hezky — hezčí — nejhezčí (ładny)

moudrý — moudřejší — nejmoudřejší

silný — silnějši — nejsilnějši

nieprawidłowe:

bílý — bělejší
blizký — bližší
daleký — další
hluboký — hlubší
krátký — kratší
lehký — lehčí
měkký — měkčí
nízký — nižší

snadný — snazší
vlhký — vlhčí
vysoký — vyšší
dlouhý — delší
dobrý — lepší
zlý — horší
malý — menší
veliký — větší

Porównanie:

moudrý jak Šalomoun,
bohatší než my,
stařec jest moudřejší jinocha — pols.: starzec jest
mędrszy od junaka (młodziana),
on je nejbohatší ze všech — lub: on je nejbohatší
všech.

Opisane:

On jest velmi (bardzo — wielce) dobrý,
on jest více (více) lepší,
on jest nejvíce (nejvíce) zasloužilý.

Wzór miękki.

	rodzaj męski	żeński	nijaki
L. poj.:	1. pěši	pěši	pěši
	2. pěšího	»	pěšího
	3. pěšímu	»	pěšímu
	4. pěšího (żyw.)	»	pěši
	pěši (nieżyw.)		
	5. pěši	»	pěši
	6. pěším	»	pěším
	7. pěším	»	pěším
L. mn.:	1. pěši		
	2. pěších		
	3. pěším		
	4. pěši		
	5. pěši		
	6. o pěších		
	7. z pěším		

dla
wszystkich trzech
rodzajów

Podług **dobrý** i **pěší** odmieniają się przymiotniki o zakończeniu **ý, á, é, í**, imiesłowy, zaimki: **který, jaký, čího, její, jejího, jejímu**; liczebniki porządkowe, rzeczowniki: **hajný, pomocný** i t. d.; **Palacký, Kochanowski** i t. d.

Z rzeczowników rodzaju męskiego można utworzyć przymiotniki dzierżawcze o zakończeniu: **ův, ova, ovo**, n. p.:

otcův dům, bratrova žena, sousedovo pole.

Z rzeczowników rodzaju żeńskiego można utworzyć przymiotniki o zakończeniu: **in, ina, ino**, n. p.:

sestřin muž, matčina radost, ženino slovo.

Odmiana jest taka:

L. poj.:	1. otcův	otcova	otcovo
	2. otcova	otcovy	otcova
	3. otcovu	otcově	otcovu
	4. otcova (żyw.)	otcovu	otcovo
	otcův (nieżyw.)		
	5. otcův	otcova	otcovo
	6. otcově	otcově	otcově
	7. otcovým	otcovou	otcovým
L. mn.:	1. otcovi (żyw.)	otcovy	otcova
	otcovy (nieżyw.)		
	2. otcových	otcových	otcových
	3. otcovými	otcovým	otcovým
	4. otcovy	otcovy	otcova
	5. jak pierwszy	otcovy	otcova
	6. otcových	otcových	otcových
	7. otcovým	otcovým	otcovým

Przymiotniki orzeczeniowe nie mają końcówek męskich; n. p. **člověk jest sláb, on je zdráv, pilen**;

lecz: **ona je zdráva, pilna**,

ono je rádo, zdrávo, pilno,

oni jsou rádi, zdraví, pilni (żyw.),

ony jsou rády, zdravý, pilny (nieżyw.),

ona jsou ráda, zdráva, pilna (polskie: one);

także: jsem milován (polskie: jestem kochany)).

Zamiast polsk.: **widzę cię smutnego**,

czeskie: **vidím tě smutna**.

3. Przysłowki.

Z przymiotników tworzymy przysłowki przy pomocy końcówki **ě** lub **e**, czasem także **o**.

drahý — draze	dlouhý — dlouho
tichý — tiše	vysoký — vysoko
divoký — divoce	malý — malo
chytřý — chytře	blízky — blízko
pilný — pilně	častý — často
hrdý — hrdě	lehký — lehko lub lehce
čistý — čistě	snadný — snadno lub snadně
denní — denně	drahý — draho lub draze
cizí — cize	slabý — slabo lub slabě
hlavní — hlavně	

Pols.: niemiecki — po niemiecku
angielski — po angielsku i t. d.;

czes.: německý — německy
anglický — anglicky
český — česky
ruský — rusky
francouzský — francouzsky i t. d.

Przysłowki te można stopniować:

blízko — bliže — nejbliže
nízko — níže — nejniže
daleko — dále — nejdále
vysoko — výše — nejvýše
široko — širě — nejširě
tiše — tišeji — nejtíšeji
sladce — sladčeji — nejsladčeji
chytře — chytřeji — nejchytřeji

n i e f o r m n e :

dobře — lépe — nejlépe
zle — hůře — nejhůře
dlouho — déle — nejdéle
mnoho — více — nejvíce
málo — méně — nejméně
brzy — dříve — nejdříve.

4. Zaimki.

Zaimki osobiste :

	1.osoba	2.osoba	3.osoba		Zaimek	
			rodz. męski	żeński	nijaki	zwrotny
L. poj.:	1. já	ty	on	ona	ono	—
	2. mne	tebe	jeho, ho	jí	jeho, ho	sebe
	3. mně, mi	tobě, ti	jemu, mu	..	jemu, mu	sobě, si
	4. mne, mě	tebe, tě	jeho, ho, jej	ji	je	sebe, se
	6. mně	tobě	něm	ní	něm	sobě
	7. mnou	tebou	jím	jí	jím	sebou
L. mn.:	1. my	vy	oni (żyw.) ony (niež.)	ony	ona	—
	2. nás	vás	jich	jich	jich	sebe
	3. nám	vám	jím	jím	jím	sobě, si
	4. nás	vás	je	je	je	sebe, se
	6. nás	vás	nich	nich	nich	sobě
	7. námi	vámi	jimi	jimi	jimi	sebou

O rzeczownikach żywotnych mówimy: **jeho** lub **ho**, n. p. **Viděl jsem ho** (jeho) (člověka, ptáka).

O nieżywotnych: **jej**; n. p. **Viděl jsem jej** (strom = drzewo).

Polskie: **Widziałem go, widziałem je.**

Lecz w języku czeskim można **jej** zastosować i do rzeczowników żywotnych, co w języku polskim niemożliwe; n. p. **Viděl jsem jej** (člověka, ptáka).

W rozmowie Czech używa zaimku **Vy** jako tytułu.

Różnice :

polskie:	czeskie:	polskie:	czeskie:
mną	mnou	się	se
tobą	tebou	one (żeńsk.)	ony
sobą	sebou	ich	jich
go	jej	im	jím
nim (niem)	jím	nimi (niemi)	jimi
jej, niej	jí, ní	one (nijak.)	ona
ją	ji		

Po przyimkach przystawiamy przed j głoskę n,
n. p. od něho, k němu, pro něho, pro něj, o něm, s ním.
W pisowni j odpada, natomiast jest ě.

Zaimek dzierżawczy:

	rodzaj męski	żeński	nijaki
L. poj.:	1. můj	moje, má	moje, mé
	2. mého	mé	mého
	3. mému	mé	mému
	4. mého (żyw.) můj (nieżyw.)	moji, mou	moje, mé
	6. mém	mé	mém
	7. mým	mou	mým
L. mn.:	1. moji (żyw.) moje, mé (nież.)	moje, mé	moje, má
	2. mých	mých	mých
	3. mým	mým	mým
	4. moje, mé	moje, mé	moje, má
	6. mých	mých	mých
	7. mými	mými	mými

Różnice:

Polskie: mej	Czeskie: mé
moją, mą	moji, mou
moja matka	moje matka

Podług powyższego wzoru odmienia się: tvůj, tvoje (tvá), tvoje (tvé), svůj, svoje (svá), svoje (své).

	rodzaj męski	żeński	nijaki
L. poj.:	1. náš	naše	naše
	2. našeho	naší	našeho
	3. našemu	naší	našemu
	4. našeho (żyw.) náš (nieżyw.)	naší	naše
	6. našem	naší	našem
	7. našim	naší	naším
L. mn.:	1. naši (żyw.) naše (nieżyw.)	naše	naše
	2. našich		
	3. našim		
	4. naše		
	6. našich		
	7. našimi		

jak rodzaj
męski

R ó ż n i c e :

Polskie: nasza matka	Czeskie: naše matka
naszej	naší
naszą	naší

Tak samo: váš, vaše, vaše.

Zaimki pytajne: Zaimek względny który:

	męski	żeński	nijaki
L. poj.: 1. kdo — co	jenž	jež	jež
2. koho — čeho	jehož	jíž	jehož
3. komu — čemu	jemuž	jíž	jemuž
4. koho — co	jejž, jehož	jíž	jež
6. o kom — čem	o němž	níž	němž
7. s kým -- čím	jímž, s nímž	jíž	jímž
L. mn.: 1.	již (żyw.)	jež	jež
	jež (nieżyw.)		
2.	jichž		
3.	jímž	jak rodzaj	
4.	jež	męski	
6.	o nichž		
7.	jimiž		

Tak samo: někdo, něco, nikdo, nic, kdosi, cosi, ledakdo.

Z a i m k i w s k a z u j ą c e :

	męski	żeński	nijaki
L. poj.: 1. ten	ta	to	
2. toho	té	toho	
3. tomu	té	tomu	
4. toho (żyw.)	tu	to	
ten (nieżyw.)	té	tom	
6. o tom			
7. tím	tol	tím	
L. mn.: 1. ti (żyw.)	ty	ta	
ty (nieżyw.)			
2. těch	jak rodzaj męski		
3. těm	"		
4. ty	ty	ta	
6. o těch	jak rodzaj męski		
7. těmi	"		

Różnice:

Polskie: tej	Czeskie: té
te	tu
tą	tou
te matki	ty matky
te dzieci	ta děti

Tak samo: tento, tato, toto, onen, ona, ono (polskie: ów, owa, owo).

5. Liczebniki.

Liczebniki główne:

jeden, jedna, jedno odmieniają się jak **ten, ta, to**.

1. i 4. **dva (dvě), tři, čtyři, pět**
2. **dvou, tři, čtyř, pěti**
3. **dvěma, třem, čtyřem, pěti**
6. **dvou, třech, čtyřech, pěti**
7. **dvěma, třemi, čtyřmi, pěti.**

Tak samo liczebniki od 6 do 99, tylko **devět, deset** mają **devíti, desíti**.

Sto, tisíc, million jak rzeczownik, czasem niezmienne, n. p. **ve sto lidech, ze sto lidí**.

Liczebniki porządkowe:

první lub prvý, první, první, druhý, třetí... stý, dvoustý, devítistý, tisící odmieniają się jak przymiotniki.

Liczebniki rodzajowe:

dvoji, troji, čtverý, paterý i t. d. jak przymiotniki.

Liczebniki podzielne są:
po jednom, po dvou, po třech i t. d.

Liczebniki mnożne są:
jedenkrát, jednou (raz), dvakrát, desetkrát, dvojnásobný, tisíceronásobný i t. d.

Liczebniki nieokreślone są:
kolik, tolik, mnoho, všechen (wszystek).

	męski	żeński	nijaki
L. p.: 1. i 5.	všečen (všecek)	všechna (všecka)	všechno (všecko)
2.	všeho	vši	všeho
3.	všemu	vši	všemu
4.	všečen (všecek)	všechnu (všecku)	všechno (všecko)
6.	o všem	vši	všem
7.	vším	vši	vším
L. mn.: 1.	všichni, všickni (ž.)	všechny (všecky)	všechna (všecka)
	všechny, všecky (n.)		
2.	všech	jak rodzaj męski	
3.	všem	„	
4.	všechny (všecky)	všechny (všecky)	všechna (všecka)
6.	o všech	jak rodzaj męski	
7.	všemi	„	

Wszystek:

L. poj.: 1.	veškeren	veškera	veškero
4.	veškeren	veškeru	veškero
L. mn.: 1.	veškeři	veškery	veškera
4.	veškery	veškery	veškera

Inne przypadki ma jak przymiotnik.

Každý, každá, každé, žádný, některý, nějaký, jiný, samý odmieniają się jak dobrý, dobrá, dobré.

6. Przyimki

łącza się z przypadkiem

drugim: bez, dle, do, kolem, okolo, kromě, místo, od, podle, vedle, u, z, vůkol, vně, vnitř, stran, strany;

trzecim: k, ke, ku, proti, naproti, k vůli;

czwartym: přes, mimo, ob, pro, skrz, vz;

szóstym: při;

czwartym i siódmym: mezi, nad, pod, před;

czwartym i szóstym: na, o, v;

drugim, czwartym i siódmym: za, s;

trzecim, czwartym i szóstym: po;

Przykłady:

Nemocný je bez sebe. Jednej vždy dle práva. Postím se dvakráte do téhodne. Tráva jest do kole-nou. Vchod do knihovny. Není mu do smíchu. Jdu k otci. Té noci ke dni umřel. Ta voda není k pití. Nemocný přišel k sobě. Učiním to ku prosbě. K vůli tobě se to děje.

Kolem města byly hradby. Otec se vrátí okolo poledne. Zástup byl okolo čtyř tisíců. Učíme se každý den kromě neděle. V kostele byli všichni žáci kromě dvou. Rozdal jmění mezi chudé. Jerusalema leží mezi horami. Vrátil se mezi své.

Přišel syn místo otce. Mimo jiné dary dostal též zlaté hodinky. Žádný had v Čechách mimo zmiji není jedovatý.

Matka odešla na pout. On zemřel tam na zlou nemoc. Přisahal na duši svou. Diváků se sešlo na tisíce. Zaječí chlupy se hodí dobře na klobouky. Matka byla na koncertě. Na počátku bylo Slovo. Byl odsouzen na šest let.

Slunce vystoupilo nad horu. Bůh jest nade všecky svatý. Nestorova řeč byla sladší nad med. Praha leží nad Vltavou. Hostů bylo o stůl. O prst by jej (ho) ovinul. Na lože o deváté, s lože o páté. Zim-nice se vrací ob den (t. j. den 1., 3., 5. atd.). Mračí se od hor. Slýchal jsem tu pověst od mladosti.

Bratr psal po česku. V řece jest vody po pás, místy po krk. Kain zabiv Abele, toulal se po světě. Slzy tekly mu po tváři. Po čem je to sukno? Tu máte každý po knížce. Šlo jich v každé řadě po pěti. Trn vnikl pod kůži. Gallové se poddali pod moc římskou. Pod dvě léta škola nebude vystavěna. Trn uvázl pod kůži. Pod pět korun té látky (materiyi) nedám.

Louka jest vedle samého lesa. Matka jest pocho-vána vedle otce. Oděv i stravu měj podle stavu! Staň se podle vůle tvé! Roku 1424 Žižka přitáhl od Kutné Hory náhle před Prahu (przed Pra-gę). Před Prahou (przed Pra-gą) seřadil vojsko. Byl povolán před soud; odpovídal před soudem.

Jelen skočil přes příkop a utíkal přes les. Přes celý den jsme vozili mandele. Bylo nás přes dvě stě osob. Palacký byl přes sedmdesát let věku svého. Při chalupách jsou zahrady. Pracuj při zdraví (= dokud jsi zdrav)! Při dobré vůli vše lze provést. Nemám při sobě peněz. To se mi při něm nelíbí. Dlouho nebyl při zdraví.

Venkované nemohli pro sních do města. Žak byl potrestán pro nedbalost. To jste učinili proti mé vůli. Letošní (tegoroczna) úroda jest velmi dobrá proti loňské (zeszlorocznej). Obyvatelé městští jsou v některých věcech proti venkovským v nevýhodě. Koupil prášek proti kašli. Duch svatý sestoupil s nebe na apoštoly. Máme chleba s potřebu (według). Kristus odešel s učedníky do Jerusalema. Dívka s pláčem prosila za odpuštění. Čte francouzsky se slovníkem. Nejsem s to (z tego) dosti rozumný.

Voda sákne (wsiąka) skrz obuv. Jedouce do Italie, jedeme skrz Vídeň. Skrze válku a cholera r. 1866 veliká škoda v Čechách se stala.

Právě jsme mluvili stran té cesty.

Jest mi u srdce veselo. Byl jsem u bratra. Mám u něho peníze. Hráti v kostky a v karty nejméně muži přísluší. Liška v lesích, myš v doupěti a ryba ve vodě řada bývá. V zimě, v létě vstávám v touž hodinu. Slované dávali na uvítanou hostům v dar chleba a soli. Dívka stanula ve dveřích. Pohled vzhůru (w górę). Pramen teče ze skaly. To jsem slýchal z mladosti. Oděv Jana Křtitele byl ze žíní (żině = włosień). Z namáhání omdlel. Vezmi si z něho příklad. Z toho mu vzešla škoda. Bouře husitské se počaly za krále Václava IV. Hosté se posadili za stůl. Za týden bude sv. Václava. Nemá ani za mák rozumu. Hosté sedí za stolem. Byl jsem v Praze za pilnou potřebou.

Z lub s:

Zaimkowi v odpowiada z,

» na » s.

Więc: Lud jest na górach — lid sestupuje s hor.

Woda jest w skale — ze skaly se vyprýštila voda.
 Dziewka byla na trawie — dívka jde s trávy.
 Zajac byl w trawie — zajíc vyskočil z trávy.
 Lišć jest na drzewie — listi padá se stromů.
 Żywica jest w drzewie — ze stromu prýští se
 pryskyřice.

Jdu z kostela; vichřice shodila střechu s kostela. S obou stran mnoho lidu padlo. Spadl mi kámen se srdce. Jdi mi s očí! Slzy kanuly (kanouti = ciec) mu z očí. Běřeme s počátku. Co je v nebi, přichází z nebe; co je na nebi, přichází s nebe. Byl jsem na poli, přicházím s pole. Chodil jsem v polích, vracím se z polí. Byl jsem na trhu, vrátil jsem se s trhu. Byl jsem v trhu, tedy jsem se vrátil z trhu. Pustil jsem s mysli, co jsem měl na mysli, a pustil jsem z mysli, co jsem měl v mysli. Kape se džbánu (na dzbanku jest n. p. woda — woda ścieka); kape ze džbánu (mleko wycieka z wnętrza).

Rozróżniaj:

Šel jsem na horu (na górę).

Šel jsem nahoru (w górę).

Byl jsem na hoře (na górze).

Byl jsem nahoře (w górze — u góry).

Dej si pozor na hlas (uważaj na głos).

Mluv nahlas (mów głośno).

Język czeski wiąże często przyimek z rzeczownikiem w jeden wyraz, również przeczenie *ne* z czasownikiem, n. p. *nemám, nemáme, nebudeme, nebyli, nekoupíte, nevytrhal, nehanili, nespáli*.

7. Czasowniki.

Słowo posiłkowe *býti* (być).

Czas terażniejszy.

jsem, jsi, jest lub je
 jsme, jste, jsou
 nejsem, nejsi, není
 nejsme, nejste, nejsou

jestem, jesteś, jest
 jesteśmy, jesteście, są
 nie jestem, nie jesteś, nie jest
 nie jesteśmy, nie jesteście,
 nie są

Przeczące nie pisze się razem z czasownikiem.

Czeskie wyrazy przepisz do notatnika.

Czas przyszły.

budu, budeś, bude	będę, będziesz, będzie
budeme, budete, budou	będziemy, będziecie, będą

Rozróżniaj budu a budou.

Czas przeszły.

był jsem, byla jsem, bylo jsem	byłem, byłam, byłem
był jsi, byla jsi, bylo jsi	byłeś, byłaś, byłeś
był, była, było	był, była, było
byli jsme, byly jsme, byla jsme	byliśmy, byłyśmy
byli jste, byly jste, byla jste	byliście, byłyście
byli, byly, byla	byli, były

W języku polskim jest: **był, byli** i końcówki **-em, -eś, -śmy, -ście**;

w języku czeskim jest: **był, byli** i całe słowa **jsem, jsi, jsme, jste**.

Tryb warunkowy; czas teraźniejszy.

był bych, byla bych, bylo bych	bylbym, byłabym, byłobym
był bys, byla bys, bylo bys	bylbys i t. d.
był by, była by, było by	bylby i t. d.
byli bychom, byly bychom,	bylibyśmy, byłybyśmy
byla bychom	
byli byste, byly byste,	bylibyście i t. d.
byla byste	
byli by, byly by, byla by	byliby i t. d.

Pamiętaj: czeskie: **bych, bychom** — polskie: **bym, byśmy**.

Rozróżniaj:

polskie: **one** były na rodzaj żeński i nijaki;

czeskie: rodzaj żeński = **one** były

rodzaj nijaki = **ona** była

polskie: **matki** były polskie: **dzieci** były

czeskie: **matky** były czeskie: **děti** była

Tryb rozkazujący.

bud! budiž!	badź! bądźcie!
budme! budte! budtež!	badźmy! bądźcie! bądźciež!

Przechodnik terażniejszy.

jsa, jsouc, jsouce	będąc
--------------------	-------

Przechodnik przyszły.

hodlaje, hodlajíc, hodlajíce	mając być
býti	

Przechodnik przeszły.

byv, byvši, byvše	bywszy
-------------------	--------

STRONA CZYNNA.

Tryb oznajmujący; czas terażniejszy.

věsti, krýti, minouti	wieść, kryć, minąć
uměti, slyšeti, prositi	umieć, słyżeć, prosić
volati, sázeti, kupovati	wołać, sadzić, kupować

Polskie ć — czeskie tí.

1. osoba: wiodę, minę, kryję, kupuję, słyżę, proszę,
sadzę
vedu, minu, kryji, kupuji, slyším, prosím,
sázím
2. osoba: wiedziesz, kryjesz i t. d.
vedeš, kryješ, mineš, umíš, slyšíš, prosíš,
voláš, sázíš, kupuješ
3. osoba: wieżdzie, słyżzy, woła, sady, kupuje i t. d.
vede, kryje, mine, umí, slyší, prosí, volá,
sází, kupuje
1. osoba: wieżdziemy, słyżzymy i t. d.
vedeme, kryjeme, mineme, umíme, slyšíme,
prosíme, voláme, sázíme, kupujeme
2. osoba: wieżdziecie, prosicie i t. d.
vedete, kryjete, minete, umíte, slyšíte, pro-
síte, voláte, sázíte, kupujete

3. osoba: wiodą, miną, kryją, słyszą, wołają
vedou, minou
lecz: kryjí, umějí, slyší, prosí, volají, sázejí,
kupují.

R ó ż n i c e :

Polskie ę — czeskie u, ji, im.

Polskie ą — czeskie ou lub í.

ved! vedmel vedtel	wieǳ! wieǳmy! wieǳcie!
kryj! kryjmel kryjte!	kryj! kryjmy! kryjcie!
miń! mińmel mińtel	miń! mińmy! mińcie!
uměj! umějmel umějte!	umiej! umiejmy! umiejcie!
slyš! slyšmel slyšte!	slyš! slyšmy! slyšcie!
proś! prośmel prošte!	proś! prośmy! proście!
volej! volejmel volejte!	wołaj! wołajmy! wołajcie!
sázej! sázejmel sázejte!	sadź! sadźmy! sadźcie!
kupuj! kupujmel kupujte!	kupuj! kupujmy! kupujcie!

Różnica: polskie prośmy — czeskie prosme.

C z a s p r z y s z ł y.

budu věsti, krýti, uměti, sly-	będę wiódł, krył i t. d.
šetí, minouti, prositi, volati,	
sázeti, kupovati	
budeš věsti, krýti i t. d.	będziesz wiódł...
bude věsti...	będzie wiódł...
budeme věsti...	będziemy wiedli...
budete věsti...	będziecie wiedli...
budou věsti...	będą wiedli...

C z a s p r z e s z ł y.

vedl jsem, vedla jsem, vedlo	wiodłem, wiodłam, wiodłom
jsem	
vedl jsi, vedl...	wiodłeś... wiódł
vedli jsme, vedli jste, vedli	wiedliśmy, wiedliście, wiedli

W ten sam sposób: kryl jsem, uměl jsem i t. d.

C z a s z a p r z e s z ł y.

Byl jsem vedl, byla jsem vedla	wiodłem był i t. d.
byli jsme vedli i t. d.	

Rzadko się używa.

Tryb warunkowy czasu teraźniejsz.

vedl bych, vedla bych, vedlo	wiódlbym, wiodłabym, wiodło-
bych	bym
vedl bys, vedla bys, vedlo bys	wiódlbyś i t. d.
vedl by, vedla by, vedlo by	wiódlby...
vedli bychom, vedly bychom, wiedlibyśmy...	
vedla bychom	
vedli byste, vedly byste, vedla	wiedlibyście...
byste	
vedli by, vedly by, vedla by	wiedliby...

W ten sam sposób: krył bych, uměl bych, slyšel bych i t. d.

Tryb warunkowy czasu przeszłego.

byl bych vedl	bylbym wiódl lub wiódlbym był
byla bych vedla	byłabym wiodła
bylo bych vedlo	byłobym wiodło
byli bychom vedli i t. d.	bylibyśmy wiedli i t. d.

Życzenie: Kéž by Bůh dal! — oby Bóg dal!

Przechodnik teraźniejszy.

on veda, ona vedouc, ono ve-	on wiodąc, ona wiodąc, ono
douc	wiodąc
oni vedouce, ony vedouce, ona	oni wiodąc, one wiodąc
vedouce	

tak samo:

plyna, plynouc i t. d.	plynąc...
nesa, nesouc i t. d.	niosąc...

lecz:

on kupuje, ona (ono) kupujíc	on (ona, ono) kupujác
oni (one) kupujíce	oni (one) kupujác

tak samo:

kryje, kryjíc, kryjíce	kryjác
uměje, umějíc, umějíce	umiejác
slyše, slyšíc, slyšíce	slyszác
prose, prosíc, prosíce	proszác
volaje, volajíc, volajíce	wolajác
sážeje, sázejíc, sázejíce	sadzác

Więc od: oni nesou jest nesa, nesouc, nesouce
od: oni kryjí jest kryje, kryjíc, kryjíce.

Forma ta oznacza czynność równoczesną; n. p.:
Dívka, nesouc vodu, zpívá (zpívala, bude zpívati) —
dziewczyna, niosąc wodę, śpiewa (śpiewała, będzie
śpiewać).

Obie czynności — śpiewanie i niesenie — odby-
wają się równocześnie.

Przechodnika używa się w języku czeskim bar-
dzo często.

Przechodnik przeszły.

od volal tworzymy: on volav, ona (ono) volavši, oni (one) vo-
lavše

- „ kryl — on kryv — ona (ono) kryvši — kryvše
- „ minul — on minuv — ona (ono) minuvši — minuvše
- „ slyšel — on slyšev — ona (ono) slyševši — slyševše
- „ prosil — on prosiv — ona (ono) prosivši — prosivše

W tych przykładach stoi przed 1 samogłoska.

od vedl tworzymy: on ved — ona (ono) vedši — oni (one) vedše

- „ padl — on pad — ona (ono) padši — padše
- „ pletl — on plet — ona (ono) pletši — pletše
- „ nesl — on nes — ona (ono) nesši — nesše
- „ pekl — on pek — ona (ono) pekši — pekše

W tych przykładach stoi przed 1 spółgłoska.

Przechodnik przeszły oznacza czynność przed-
wczesną; n. p.:

Dívka, přinesši vodu, zpívá —

Dziewczyna, przyniosłszy wodę, śpiewa.

Najpierw przyniosła wodę, potem śpiewa.

Przechodników można użyć jako przymiotników
celem bliższego określenia rzeczownika; n. p.:

- od veda, vedouc, vedouce — vedoucí (wiodący, -a, -e)
- „ volaje, volajíc, volajíce — volající (wołający, -a, -e)
- „ kupuje, kupujíc, kupujíce — kupující (kupujący, -a, -e)
- „ hodiv, hodivši — hodivši (ten, który rzucił)
- „ nes, nesši — nesši (ten, który niósł)

STRONA BIERNA.

Czas teraźniejszy. Tryb oznajmujący: wiedziony, -a, -e i t. d.

jsm veden — jsm vedena — jsm vedeno
jsi veden — jsi vedena — jsi vedeno
jest veden — jest vedena — jest vedeno
jsme veden — jsme vedeny — jsme vedena
jste vedeni — jste vedeny — jste vedena
jsou vedeni — jsou vedeny — jsou vedena

Tak samo:

jsm kryt, kryta, kryto — jsme kryti, -y, -a
jsm minut, -a, -o — jsme minuti, -y, -a
jsm slyšen, -a, -o — jsme slyšeni, -y, -a
jsm prošen, -a, -o — jsme prošeni, -y, -a
jsm volán, -a, -o — jsme voláni, -y, -a
jsi kryt, minut, slyšen, prošen, volán
jest kryt i t. d.
jste kryti, minuti, slyšeni i t. d.
jsou kryti i t. d.

Tryb rozkazujący: bądź wiedziony i t. d.

buď veden, buďme vedeni, -y, -a, buďte vedeni, -y, -a

Tryb warunkowy: byłbym wiedziony i t. d.

był bych veden, była bych vedena, było bych vedeno
był bys veden, była bys vedena, było bys vedeno
był by veden, była by vedena, było by vedeno
byli bychom vedeni, były bychom vedeny, była bychom vedena
byli byste vedeni, były byste vedeny, była byste vedena
byli by vedeni, były by vedeny, była by vedena

Czas przyszły: będę wiedziony i t. d.

budu veden, vedena, vedeno
budeš veden, vedena, vedeno
bude veden, vedena, vedeno
budeme vedeni, vedeny, vedena
budete vedeni, vedeny, vedena
budou vedeni, vedeny, vedena

Tak samo:

budu kryt, budu kupován i t. d.

Czas przeszły. Tryb oznajmujący:
byłem wiedziony i t. d.

byl, -a, -o jsem veden, -a, -o
byl, -a, -o jsi veden, -a, -o
byl, -a, -o veden, -a, -o
byli, -y, -a jsme vedeni, -y, -a
byli, -y, -a jste vedeni, -y, -a
byli, -y, -a vedeni, -y, -a

Tryb warunkowy: byłbym wiedziony i t. d.

byl bych veden, byla bych vedena, bylo bych vedeno
byl bys veden i t. d.
byl by veden i t. d.
byli bychom vedeni, byly bychom vedeny, byla bychom vedena
byli byste vedeni i t. d.
byli by vedeni i t. d.

Przechodnik teraźniejszy: będąc wiedziony i t. d.

on jsa veden, ona jsouc vedena, ono jsouc vedeno
oni jsouce vedeni, ony jsouce vedeny, ona jsouce vedena

Przechodnik przeszły: bywszy wiedziony i t. d.

byv veden, byv vedena, byv vedeno
byvše vedeni, byvše vedeny, byvše vedena

W mowie potocznej tych form wogóle się nie używa.

Przy odmianie czasownika zmienia się czasem spółgłoska k na č, h na ž, r na ř; n. p.:

peku — pečeš — peče — pečeme — pečete — pekou
mohu — můžeš — může — můžeme — můžete — mohou
tru — třeš — tře — třeme — třete — trou
beru — běřeš — běře — běžeme — běžete — berou

Rozróżniaj:

ja kryji, bijí, trpím, prosím, teší, kuji
oni kryjí, bijí, trpí, prosí, teší, kuji
umím, umíš, umí, umíme, umíte, umějí
sázím, sázíš, sází, sázíme, sázíte, sázejí

(noszę) knihy do školy. Pastýř honí (wypędza) dobytek na pastvu.

Czynność powtarzająca się tylko niekiedy, nie-regularnie: Zpěvník jen někdy do školy nosívám (nosuję — w języku polskim nie używa się tej formy). Dítě někdy rukama tleskává. Pastýř honívá také na naši louku. On denně hodinu se procházívá.

Z tych form tworzymy czasowniki dokonane przez dodanie przybraneń; n. p.:

Přinesu knihy. Rozsekám dříví. Vynosím stůl (wyniosę).

Rozróżniaj więc: bodnu — bodám, tlesknu — tleskám, nesu — nosím — nosívám, honí — honívá, prochází — procházívá, sednu — sedím — sedávám — sedám — sedívám, sadím — posadím, vedu — dovedu — vodím, letím — lítám — vylítnu — lítávám, pijí — pívám — zapijí, lehnu — ležím — lehávám, kleknu — klečím — klekám — klekávám, pší — napší — psávám, vezu — přivezu — vozím — vozívám, jdu — odejdu — chodím — chodívám.

Z jednego przykładu widzimy już wielkie bogactwo form i różniczkowanie wszelkich odcieni:

Sednu — sednę, sedím — sedzę, sedám — siadam, sedávám — często siadam, sedívám — często siedzę.

Czasownik oznacza czynność chwilową lub trwałą, jednorazową lub powtarzającą się częściej; stąd też różne formy czasownika.

Czynność jednorazowa chwilowa: bodnu (bodnę), hodím (rzucę), tlesknu (klasnę).

Czynność jednorazowa trwała: nesu (niosę) knihy do školy. Vítr vane (wieje). Strom roste (rośnie). Pastýř žene dobytek na pastvu.

Czynność powtarzająca się regularnie: Bodám (bodę) jehlou. Dítě rukama tleská (klaska). Nosím

8. Zestawienie form gramatycznych, różniących się od form polskich.

Polskie: ó

chłopów, kupców i t. d.

chłopom...

rybom...

słowom...

Polskie: ach

w chłopach i t. d.

Polskie: ę

tę rybę, duszę

będę, wiodeę, minę

kryję, słyszę

Polskie: ą

dobrą, rybą, tą

mną, tobą, sobą

moją — mą, ją — nią

naszą, waszą

są, będą, będące, wiodące

minąć, miną, wiodą

kryją, kupują, sadzą

ona, ono: niosąc, płynąc

kupując, kryjąc

on: niosąc i t. d.

oni: niosąc i t. d.

Polskie: ć

być, prosić

minąć, umieć

kryć, wieść

wolać, sadzić

kupować

Polskie: bym, byśmy

wiodłbym i t. d.

Polskie: y

wiedziemy i t. d.

wiedźmy i t. d.

Czeskie: ů (am, im, em)

chlapův, kupcův, dubův

lub: chlapů, kupců, dubů

chlapům, kupcům, dubům

rybám, duším, paním, kostem

slovům, dětem

Czeskie: ech lub ích

chlapech, dubech

kupcích, ohních

slovech, dětech

Czeskie: u (i)

tu, rybu, duši

budu, vedu, minu

kryji, slyším

Czeskie: ou (i)

dobrou, rybou, tou

mnou, tebou, sebou

moji — mou, ji

naši, vaši

jsou, budou, jsouce, vedouce

minouti, minou, vedou

kryjí, kupují, sázejí

nesouc, plynouc

kupující, kryjící

veda, plyna, kupuje, kryje

nesouce, plynouce, kupující, kryjící

Czeskie: ti (czytaj t lub t)

byti, prositi

minouti, uměti

krýti, věsti

volati, sázeti

kupovati

Czeskie: bych, bychom

vedl bych, byl bych

vedli bychom, byli bychom

Czeskie: e

vedeme, voláme, kupujeme

sázíme, umíme

vedme, miňme, prosme

Polskie: cie

wiedziecie i t. d.

Polskie: ej

dobrej, naszej
tej, mej, jej
bliżej, najbliżej

Zaimek polski:

go, jego
te, one (r. żeński) były
te, one (r. nijaki) były
ona była
moja, nasza

Czeskie: te

vedete, kryjete, slyšite

Czeskie: é (e, í)

dobré, naši
té, mé, jí
bliže, nejbliže

Czeski:

(ho, jeho), jej
ty, ony byly
ta, ona byla
ona byla
moje, naše

Przymiotniki czeskie są:

1. bez końcówki: rád, sláb, zdráv, pilen;

2. z 1 końcówką na wszystkie 3 rodzaje: cizí,
pěší;

3. z 3 końcówkami, na każdy rodzaj: dobrý, do-
brá, dobré;

4. utworzone z rzeczowników: otcův, otcova,
otcovo; matčin, matčina, matčino.

Bez końcówki są także przechodniki rodzaju mę-
skiego, n. p.:

on wiódlszy, minawszy
prosiwszy, woławszy

on ved, minuv
prošiv, volav

lecz:

ona (ono) wiódlszy
minawszy i t. d.

ona (ono) vedši
minuvši, prošivši, volavši

ma końcówkę.

Podobnie w stronie biernej:

jestem wiedziony
jestem wiedziona
jestem wiedzione
bylbym wiedziony
bylabym wiedziona
bylobym wiedzione
będę wiedziony
będę wiedziona
będę wiedzione
byłem wiedziony
byłam wiedziona
byłom wiedzione

jsem veden—
jsem vedena
jsem vedeno
byl bych veden—
byla bych vedena
bylo bych vedeno
budu veden—
budu vedena
budu vedeno
byl jsem veden—
byla jsem vedena
bylo jsem vedeno

9. Spis wyrazów gramatycznych.

<p>1. Podstatná jména,
jména vlastní,
jména obecná,
hromadná, látková.
Rod mužský, ženský,
střední.
Číslo jednotné,
množné.
Skloňování,
pád.</p>	<p>1. Rzeczowniki,
imiona własne,
imiona pospolite,
zbiorowe, tworzywne..
Rodzaj męski, żeński,
nijaki.
Liczba pojedyncza,
mnoga.
Deklinacya,
przypadek.</p>
<p>2. Sloveso, časování;
způsob oznamovací,
rozkazovací,
podmiňovací,
neurčitý;

přechodník přítomný,

minulý;
příčestí minule
činné, trpné;
osoba, číslo, čas,
rod činný, trpný.</p> | <p>2. Czasownik, konjugacya;
tryb oznajmujący,
rozkazujący,
warunkowy,
nieokreślony (bezokoli-
cznik);
przechodnik (imiesłów)
współczesny,
przeszły;
imiesłów przeszły
czynny, bierny;
osoba, liczba, czas,
strona czynna, bierna.</p> |
| <p>3. Jméno přídavné,
stupňování.</p> | <p>3. Przymiotnik,
stopniowanie.</p> |
| <p>4. Zájmena určitá,
neurčitá,
osobní, zvrátne,
přivlastňovací,
ukazovací, tážací,
vztažná.</p> | <p>4. Zaimki określone,
nieokreślone,
osobiste, zwrotne,
dzierżawcze,
wskazujące, pytajne,
względne.</p> |
| <p>5. Číslovky základné,
řadové, druhové,
násobné.</p> | <p>5. Liczebniki główne,
porządkowe, wielorakie,
wielokrotne.</p> |

6. **Příslovce** místa,
času, způsobu,
příčinnosti.

7. **Předložky.**

8. **Spojky** souřadící,
podřadící.

9. **Cítoslovce.**

Věta, slovo
slabika, hláska
samohlásky, souhlásky
tvrdé, měkké, obojetné
abeceda

Věty oznamovací
tázací, podmiňovací
(přací, zvolací)
rozkazovací

Věta jednoduchá
stažená, složená
holá, rozvitá
Podmět, přísudek
přívlastek, předmět
příslovečné určení
perioda

6. **Przysłówki** miejsca,
czasu, sposobu,
przyczyny.

7. **Przyimki.**

8. **Spójniki** współrzędne,
podrzędne.

9. **Wykrzykniki.**

Zdanie, słowo
zgłoska (sylaba), głoska
samogłoski, spółgłoski
twarde, miękkie, obojetne
abecadło

Zdania oznajmujące
pytające, warunkowe
(życzące, wołające)
rozkazujące

Zdanie pojedyncze
ściągnięte, złożone
gole, rozwinięte
Podmiot, orzeczenie
przydawka, przedmiot
określenie przysłówkowe
okres

II. O pisowni.

Kiedy píšeme dlouhé í, a kiedy krátké i?

1. Píšeme dlouhé í, ježeli v slovie pokrewnem
stoi v tem miestu é, e lub ě.

Píšeme więc pírkó, gdyż pochodzi od pérko,
hřích, hříšný, hříšník, gdyż pochodzi od hřešiti,
míra, víra, gdyż pochodzi od měřiti, věřiti,
kamínek, plamínek, gdyż pochodzi od kámen,
plamen.

2. Końcówki miękkie zgadzają się co do długości
z końcówkami twardemi.

4. przypadek l. p.: **jí, mojí, duši, naši zemi** — krótkie **i**, gdyż tu **rybu** też ma krótkie **u** (polskie **ę**).
7. przyp. l. p.: **jí, naši, zemi, duši** — długie **i**, gdyż tu **rybou** ma także długie **ou** (polskie **ą**).
- 2., 3. i 6. przyp. l. p.: **jí, naši, země** — długie **i**, ponieważ **té země** ma także długie **i** (polskie **ej**).
2. i 7. przyp. l. mn.: **jích, našich, jim, našim, jimi, našimi** — krótkie **i**, ponieważ **těch, těm, těmi** ma także krótkie **e**.
1. osoba l. p.: **teši, řezi, oři** — krótkie **i**, ponieważ **nesu, vezu, беру** ma także krótkie **u** (polskie **ę**).
3. osoba l. mn.: **teši, řezi, oři** — długie **i**, ponieważ **nesou, vezou, беру** ma także długie **ou** (polskie **ą**).
- W przechodniku **tešíc, řezíc, oříc** — długie **i**, ponieważ przechodnik **nesouc, vezouc, берouc** ma także długie **ou** (polskie **ą**).
- W przydawce **pěši, pěšiho** — długie **i**, ponieważ w przydawce **dobry, dobrého** jest także długie **y, é**.

Piszemy długie **é**,

gdzie w wymowie słyhać raczej **y** lub **i**;
 piszemy **chlév**, bo się wymawia **chlýv** (chlív);
 piszemy **kamének**, bo się wymawia **kamínek**;
 piszemy **dobrému**, bo się wymawia **dobrýmu**;
 podobnie: **plamének, pramének, kostélek, dobrého**.

Piszemy długie **ů**,

1. gdzie w słowie pokrewnem jest **o** (polskie **ó**),
 n. p. **Bůh** — Boga, **vůle** — voliti,
důkaz — dokázati, **stůl** — stół,
vůl — volovina, **vůz** — voziti;
2. w 2. i 3. przypadku l. mn.:
chlapův, oráčův, chlapům, oráčům (chłopów,
 chłopom);

3. w przysłówkach: domů (do domu), dolů (do-
łem), vůbec (wogóle), vůči (w oczy), vůkol
(wokół).

Piszemy długie ú:

1. na początku słów, n. p.: úroda, úrodný, úmysl,
úmyslný, účel (cel), úcta (uszanowanie),
účast (udział), úkol (zadanie), úřad, úloha (za-
danie);
2. wewnątrz słów złożonych, gdzie jest ú na po-
czątku drugiego wyrazu, n. p.: ne-úroda, bez-
účelný i t. d.

Piszemy ze — z, ve — v, ke — k i t. d.:

ze země — z vody, v tom — ve všem
ze všeho — z úst, v koš, v oku
k tomu — ku Praze
k nebi — ku příkladu
k lesu — ku pomoci
k oku — ku práci
ke všemu.

Piszemy s:

jeżeli wyraz oznacza rozdział, odsunięcie lub
gromadzenie, n. p.: spadnouti, skáceti, skládati,
složiti, svrhnouti, shoditi, smýti, střati; — sbí-
rati, spínati, spona, spojití, svařiti, slepiti, srůsti.

Piszemy z:

w znaczeniu w górę, — stać się czemś, jakimś,
n. p.: zpínati ruce k nebi, zrůst (wzrost), —
zchudnouti, zkrátiti, zkrvavěti, zkřiviti, zkaziti —
zkáza, zčerniti, ztratiti — ztrata, zpíti se, způso-
biti — způsob.

W języku polskim odwrotnie; mamy: zbierać,
zlepić,łożyć — a schudnąć, skrócić, skrzywić,
sposób i t. d.

III. Tworzenie wyrazów.

Imiona żeńskie tworzy się z męskich z końcówką **á, ová**; n. p.: František Novotný — Marie Novotná (żona lub córka), Karel Novák — Anna Nováková (żona lub córka), Němec — Němcová, Krejčí — Krejč — Krejčová.

Przypona dlo — wyrazy dwuzgłoskowe:

krótka samogłoska: bidlo (drażek), šidlo, bydlo, bradlo (poręcz);

długa samogłoska: křídlo, mýdlo, prádlo, žrádlo, zřídlo (źródło), vřídlo (ciepłe źródło);

więcejzgłoskowe wyrazy mają zawsze krótkie samogłoski; n. p.: tahadlo, vahadlo, schovavadlo, napajadlo, lehadlo, divadlo, čihadlo, řikadlo, ličadlo, misadlo, přikryvadlo, rysovadlo, posypadlo.

Przypona tel:

długie z zasady: přítel, więc także: nepřítel, přátelé, přátelský, přátelství i t. d.;

wszystkie inne krótkie: kazatel, hlasatel, skladatel, davatel, vykonavatel, zachovavatel, nalezatel, ctitel, křtitel, křsítel, zasilatel, začínatel, najímatel, uživatel, obyvatel, dobyvatel... i pochodne wyrazy.

Przypona č:

jednozgłoskowe są długie: hráč, prac, štváč, chtič, dřič;

z wyjątkiem: mleč, bič;

więcejzgłoskowe są krótkie: vazač, pomahač, nakladač, přechovavač, pohaneč, roznašeč, palič, zaklinač, upominač, najímač, řidič, pokryvač — i pochodne;

wyjątek: hlídač.

Przypona **nný, nní**:

jeżeli słowo kończy się na **n** i styka się z końcówką **ný** lub **ní**.

Więc od: **kámen, plamen, ramen, cen-a, sukn-o, prkn-o, vín-o, vin-a, den, stehn-o...**

mamy: kamenný, plamenný, dvou-ramenný, cenný, soukenný, prkenný, vínný i vinný, denní, stehenní.

Powinniśmy pisać: cenník, denník, kamenník, soukenník, zákonník;

jednak mimo tej reguły piszemy: nádeník, soukeník, zákoník, soukeníce i t. d.

Przypona **ík, íkář, ičkář**:

Przypona **ík** jest zawsze długa; n. p.: **koník, košík...**

w wyrazie **křík** — **ík** nie jest przyponą, więc jest krótkie.

Jeżeli do przypony **ík** przychodzi jeszcze przypona **ář**, wtenczas **í** się skraca; n. p.: **košíkář, perníkář, pilníkář, knoflíkář i t. d.**

Również przypona **ičkář** ma krótkie **í**; n. p.: **puntíčkář, slovíčkář, košíkářka, košíkářství i t. d.**

Kiedy piszemy cyfry, kiedy wyrazy?

Piszemy: Ze 100 nemocných zemřel 1, uzdravili se 3. — Byl jednou (raz) jeden král, ten měl tři syny. — To se stalo 1. ledna. — To se stalo prvního dne v roce.

Piszemy cyfry w zdaniach o treści statystycznej, w oznaczeniu daty, liczeniu i t. p.

W opowiadaniach piszemy liczby słowami.

Tworzenie imion zdrobniałych:

List — listek — listeček, keř — křík — keřík —
kříček — keříček, díra — dírka — dířečka,
svíce — svíčka — svíčička, slovo — slůvko
— slovíčko, blána — blanka, hlína — hlínka,
lípa — lipka, mísa — miska, žíla — žilka,
houba — hubka, báje — bajka, báně —
baňka; křídlo — křidélko, stéblo — stebélko,
jádro — jádérko, plátno — platénko, rámě —
raménko, dítě — dětátko, hříbe — hřibátko,
ptáče — ptačátko, kůzle — kozlátko.

Uważaj na zmianę długiej samogłoski!

Lecz: zvíře — zvířátko (długie í).

Tatíček, matička, matinka, synáček, dce-
ruška, staroušek, stařenka, panenka, dušinka,
bělounký, běloučký, obilíčko.

Adam — Adámek, Jakub — Jakoubek, Martin
Martínek, Michal — Michálek, Václav —
Václavík, Slavík — Slavíček, Vlk — Vlček,
Kolář — Kolařík; Váňa — Vaněk — Vaní-
ček, Brož — Brožka — Brožek — Brožík.

Z imion miast utworzono imiona mieszkańców:

Afričan, Američan, Holanďan, Slezan, Italián,
Seveřan (mieszkaniec na północy), Asiat,
Pražan, Egypťan.

Rzeczowniki utworzone z czasowników (bezokoli-
cznika) mają bądź długie, bądź krótkie á, n. p.:

lání, ssání — od lál, ssál (pol.: lanie, ssanie)
psání, spaní — od psal, spal (pisanie, spanie)
dání lkání — od dal, lkal (danie, lkanie).

Wyrazy więcejzłóskowe mają zawsze długie ání,
n. p.:

vylání, pokání (pokutowanie = pokuta), roz-
lání, pozvání, sepsání, volání, kopání, kupo-
vání i t. d.

Zwroty i zdania, najpotrzebniejsze w życiu codziennem.

1. Ogólne zwroty mowy.

Pozdrowienia. Dobrý den. Dobré jitro (ráno). Dobrý večer, dobrou noc. Má úcta (moje uszanowanie).

Tytuły. Pane, můj pane, můj milý pane, můj příteli. Pane doktore, pane profesore, pane rado (radco). Paní, milostivá paní, milostpaní. Slečno (panno), milá slečno, slečinko (panienko).

Powodzenie. Jak se vynacházíte? (powodzi). Jak se máte? Jak je s vaším zdravím? Máte se dobře? Děkuji, velmi dobře. Jak se má váš pan otec, vaše paní matka, váš pan manžel? — Pozdravte Pana N., vašeho bratra, vaši manželku, celou rodinu! Mé poručení Vaší paní choti (žonie). Těší mne, že Vás opět (znovu) vidím. Kde jste byl od té doby, co jsme se neviděli? Kam jdete? Smím Vás kousek (kawalek) cesty doprovoditi? Jdeme tou samou cestou (cesta = droga).

Pożegnání. Zde (tu) Vás musím opustiti. Nyní (te-raz) musím odejti. S Pánem Bohem, mějte se dobře! Šťastnou cestu! Na shledanou! (do widzenia). Buďte zdrav! Veselou zábavu. Přijďte brzy (wnet) zase! Musíme se rozloučiti. Děkuji Vám za Vaši laskavou návštěvu (odwiedziny). Navštivte mě

zase! Ponížený služebník (sluga). Ponížená služebnice. Váš služebník.

Prośba. Prosim velmi (bardzo). Smím prositi? Mám k vám prosbu. Prosim poníženě. Směl bych Vás prositi o... Chci Vás prositi o úslužnost. — Vy dovolíte? Dovolte mně... Račte mi dovoliti? Smím Vás prositi za přímlovu (wstawienie się). Chtěl byste dobré slovo pro mne prohoditi (przemówić)? Smím se na Vás odvolati? Chtěl byste mi dáti odporučení (polecenie)? Odsloužím se Vám s radostí.

Dziękuję. Děkuji! Děkuji srdečně! Děkuji pěkně! Budu Vám velmi vděčen. To Vám nezapomenu. Je to maličkost. Nemluvme více o tom. To nestojí za řeč (mowa). Nemáte zač (niema o co). Není příčiny. Učinil jsem to rád. Vy jste velmi laskavý (jaki Pan dobry).

Twierdzenie. Ano, ano (tak, tak)! Ujišťuji vás, že to je pravda. Slibuji vám, že... Ručím vám za to. Přisáhám vám, že... Spolehněte (liczcie) na to. Můžete slovům mým věriti. Je to docela (całkiem) jisté (pewne). Věřte mně. Na mou čest! Mé čestné (honorowe) slovo.

Przeczenie. Nikoli (nie)! Já to nevěřím. Je to možná? To není k víře podobno. Kdo vám to povídal? Mluvíte to opravdu (na seryo)? To není pravda. Nevěřím tomu ani za mák (mak = trocha). Vy se mýlíte. To je pověst vymyšlená. Chcete mi báchorku (bajka) vypravovati. To je báchorka.

Zdziwienie. Co? Skutečně (doprawdy)? Je to možná? Kdo by tomu byl věřil! Jak je to možná! Nepochopuji toho (nie pojmuję). Divím se tomu velmi. To je mi velmi divno. Je to k víře nepochopné. Je to neslýchané. Co mluvíte!

Prawdopodobne. To může býti. Nedívím se tomu. Toho mohl člověk očekávati. To je pravdě podobné. To není nemožné. Nevidím v tom nic nemožného. To se rozumí. To je přirozené (naturalne).

Przygnębienie. To mne velmi rmoutí (smuci). To mne náramně mrzí. Toho je mi líto (žal). To mne přivede k zoufání (rozpacz). Zoufám nad tím. Jaká škoda! To je velká škoda. To je velmi smutné. To je velmi nepříjemné. To je velmi nemilé! To je velmi ukrutné. To je velké neštěstí. To je strašné.

Niezadowolenie. Nejsem s vámi spokojen (zadowolony). Nestydíte se? Měl byste se stydět. Jaká hanba (wstyd)! To je hanebné. Jak jste to mohl učiniti? Vy jste velmi nespůsobný (niegrzeczny). Proč (dlaczego) jste to učinil? Vy jste hoden hany (nagany). Nemáte pravdu. Přestaňte! Nebudu toho trpět. Nečiňte toho více. Ticho! Mlčte! Žadné odpovědi, prosím.

Pytanie, odpowiedź. Co chcete? Čeho si přejete (życzyć)? Čím mohu sloužiti? Poradte mi, pane! Co dělati? Uvidíme. Napadá mi myšlenka (myśl). Bylo by lépe. Co nového? Mám dobré zprávy (wiadomości). Co počneme? Nevím, co počtí. Začneme to jinak. Co tomu říkáte (mówicie)? Co o tom myslíte? Učiňme to. Raději bych... (raczej bym). Lépe jest... Nebylo by lépe... Jsem jiného náhledu (zdania).

2. Czas.

Która godzina. Kolik je hodin? — Je jedna hodina. Ještě není jedna hodina. Bude hned poledne. Za pět minut jedna. Již je jedna hodina. Jedna hodina odbila. Právě bila jedna. Je čtvrt na dvě. Je půl druhé. Je tři čtvrti na šest. Ještě není poledne. Je teprv (dopiero) poledne. Je půlnoc. Jsou právě tři hodiny. Budou hned čtyry hodiny. Jsou tři hodiny odbité. Hodiny právě bíjí.

Zegar, zegarek. Vaše hodinky jdou napřed. Vaše hodinky jdou pozdě. Spravte své hodinky dle mých. Mé hodinky jdou napřed o deset minut. Mé hodinky zůstaly státi. Nejsou natáhnuté. Za-

pomněl jsem je natáhnouti. Nejdou. Jdou vaše hodinky dobře? Jdou napřed. Jdou nazpět. Nejsou spravené. Péro se zlomilo. Pošlu je k hodináři.

Pory dnia. O desíti ráno. O šesti večer. O čtyrech hodinách z rána. O půlnoci. Při svítání. Ráno, k poledni, večer. Při soumraku (zmroku). Když se setmívá (ciemnieje). Jest poledne, půlnoc, deset dopoledne, čtyři odpoledne, jedenáct v noci, osm minut na sedmou.

Pogoda. Jaké je počasí (pogoda)? Je špatné (brzydkie) počasí. Je pěkné počasí. Je překrásné počasí. Budeme mít krásný den. Vyjasňuje se. Slunce se ukazuje. Slunce zapadá. Slunce vychází. Je pošmournó (š = ch). Je mlhavo (mglisto). Mlha padá. Je deštivo. Nebe je celé zamračeno. Je zima. Taje. Je velmi teplo. Je dušno. Je příjemný čas. Je velmi chladno.

Deszcz. Prší. Počíná pršet. Prší hodně (dosyc mocno). Prší jen se leje (ulewa). Pršelo. Bude pršet. Je již sucho. Je velmi blatиво. Práší se velmi (prách = proch — kurz).

Burza. Blýska se. Je blýskavice. Blýskalo se celou noc. Hřmí. Hrom rachotí (grzmot huczy). Blesk (piorun) udeřil. Hřmělo celý den. Počasí je bouřlivé. Budeme mít bouřku. Padají kroupy (grad).

Zimno. Padá sníh. Sněží. Sníh padá v chomáčích (plátkami). Mrzne. Mrzlo. Padá jíní (szron). Dělá se náledí.

Wiatr. Je velký vítr. Aní větřík nevane. Věje chladný vítr, letní vítr, teplý vítr.

Noc. Noc byla pěkná, jasná, tmavá, hvězdnatá, osvětlená měsícem. Hvězdy svítí. Měsíc svítí. Vidíte mléčnou dráhu? Máme plnoluní (pełnia). Máme nový měsíc (now). První, poslední čtvrť. Měsíc má kolo.

Wiosna. Neměli jsme letos žádné zimy. Je pěkné jaro. Přal bych, by bylo jaro. Ptáci šveholí na stromích. Stromy počínají pučeti. Sněženky již

kvetou. Pole se zelenají. Stromy jsou v plném květu.

Lato. Obávám se, že budeme mítí velmi horké léto. Nyní (obecnie) máme senoseč (sianokosy). Včera jsme začali žítí: Jsme uprostřed žně (żniw). Dnes budeme pšenici, žito, ječmen, oves sekati. Žito je ve snopech. Žito se podařilo. Klasý nejsou plné. V žitě je sněť (śnieć).

Jesień. Léto již uplynulo. Lístí žloutne. Lísty počínají padati. Rána (poranki) jsou již chladná. Obilí se mlátí. Cepý jdou podle taktu. Budeme museti brzo topiti. Tmí se již časně (wcześnie). Nyní (teraz) přijdou dlouhé večery.

Zima. Mně je zima právě tak milá jak léto. Je chumelice (zawieja śnieżna). Sníh hned roztaje. Sníh praská pod nohama. Budeme mítí sanici (sanna). Umíte se klouzati (ślizgać)? Máme opět (znowu) oblevu (odwilż). Budeme mítí tuhou (tęga) zimu. Dnes v noci mrzlo.

Rano. Vy jste již vstal? Již hodinu jsem vzhůru (w górze = na nogach). Vstal jste velmi časně. Vstávám obyčejně časně. To je výborný zvyk (zwyczaj). Jak jste spal dnes noci? Spal jste dobře? Výborně. Ani jednou (raz) jsem se neprobudil. Nespál jsem dobře. Ani oka jsem nezavřel. — To je krásné ráno. Pojďme trochu na čerstvé povětrí. Čerstvé povětrí dělá chuf (apetyt).

Wieczór. Tmí se. Mží. Musíme lampu rozsvítiti. Je již tak tma, že si kazíme oči při čtení (czytaniu). Je již otec doma? Ještě ne; on přijde ale hned. Jsme všichni pohromadě. Je čas jíti spat. Není (nie jest) pozdě (późno). Jdeme obyčejně brzo (wcześnie) spat. Spánek (sen) před půlnocí je nejlepší. Dobrou noc. Přeji vám dobrou noc.

Daty. Dnes jest pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle, svátek. — Kdy pojedete do Vídně? V neděli, úterý, na velikonoce, na svátky svatodušní (święta Świętego Ducha — Zielone Świątki), na vánoce (święta godowe). — Kdy

přijde Váš bratr? Na Nový Rok, na všechny svaté (Wszystkich Świętych), na nebevstoupení Páně. — Kdy pojedete na jih (południe)? — V zimě, v létě, na podzim, na jaře (jaro — wiosna). — Jak dlouho jste tu? Čtyři neděle (cztery tygodnie), 8 dní, od 1. ledna, od 15. února, března, dubna, května, od 20. června, července, srpna, září, od 10. října. — Kdy odjedete? — V polovici listopadu, koncem prosince. — Kam půjdete dnes, zítra, pozejtří? Kde jste byl včera, přede včirem, v neděli?

Liczby. 87 = sedmaosmdesát, 580 = petsetosmdesát, 1882 = tisíc osmset dvaosmdesát, 1914 = tisíc devětset čtrnáct. — Kdy odjedete? Prvního, třetího, patnáctého, posledního (ostatniego) května. — Kolikátého jest dnes? Druhého, jedenačtyřicátého března (marca). — Kolikrát jste byl ve Vídni? Jednou (raz), dvakrát, třikrát, mnohokrát. Jsem po prvé, po třetí v Praze.

Monety. Kolik máte peněz? Jednu korunu 30 haléřů, dvě koruny, tři marky 15 feníkův, osm rublů 60 kopejek; málo, mnoho, několik korun. Mám jen ještě polovici, jedné třetinu, čtvrtinu, desetinu svých peněz.

Miary, wagi. Kolik? 2 metry, 30 decimetrů, 8 centimetrů, 2 milimetry; 2 hektary, 17 arův, 3 jitra (morgi), 800 sáhů pole, 2 sáhy dříví na topení (opał); 6 hektolitřův, 50 litřův; 2 kilogramy, 25 dekaqramů, 7 centů (centnarów); 1 tucet per (tuzin piór); 2 kopy vajec; 10 archův papíru; 5 kilometrů cesty (drogi).

Wiek. Kolik je vám let? Kolik je let vašemu panu bratru? Je mi osmnáct let. Je mi jedenáct a půl roku. Bude mi brzo dvacet let. Příští měsíc bude mi šestnáct let. Na vánoce bude mi třicet let. Nevypadáte tak starý. Vypadáte starší. Měl jsem vás za staršího. — Kolik let je vašemu strýci? Může mít šedesát let. Je mu asi (około) šedesát let. Je přes padesát let. Je šedesátník. Bude jemu

několik šedesát let. Je v nejlepším věku. Je starší muž. Je stařec. Začíná stárnouti. Je mu nejméně sedmdesát let. Je mu více než osmdesát let.

3. Ciało ludzkie.

U fryzyera. (U holiče lub kadeřníka.) Ostříhejte vlasy, oholte vousy, velice krátce, na polou, dlouhé 3 mm; vlasy nazpět (w górę), rozdělené, přičesané, vousy přistříhnouti, vous namazati, pasek na vousy, vlasy namazati olejem; — pomada na vlasy, na vousy.

U lekarza. Pane doktore, jsem nemocen, není mi dobře, jsem sesláben, jsem nervosní. Cítím (czuję), že jsem churav, že jsem velmi nemocen. Co je vám? Kdy jste se zachladil? Od které doby jste nemocen? Jak to začalo? Kde cítíte nyní (teraz) bolest? Máte chuť (chęć) k jídlu?

Choroby. Mám velké bolení hlavy. Cítím bolest v žaludku. Mám chuť ku zvracení. Mám bolest ve vnitřnostech. Mám bolení zubů, silný katar, plicní katar, katar nosní, katar hrtanu. — Mám hučení v uších, loupaní v nohách, zimnici (gorączkę), tlučení srdce, píchání v bocích. — Trpím bezsenností, tvrdou stolicí, zánětem (zapalenie) plic, zánětem slepého střeva. — Měl jsem krvotok, krvácení nosu, běhavku.

Badanie. Ustrojte se, pane (rozbierz się Pan)! Lehněte si, dýchejte z hluboka, zakašlejte, ukažte jazyk. Váš jazyk je trochu obhalený. Nechte mne váš puls ohmatati (wyczuć). Puls jde tuze (zbyt) čerstvě (prędko). Puls jde tuze pomalu. Puls je zimničný (gorączkowy). Máte dost silnou zimnici.

Przepisy. Nemoc jest nebezpečná, není nebezpečná, jest bezvýznamná (znaczenie). Musíte býti opatrný (ostrożny), zůstatí v posteli. Musíte si odpočinouti, nenastydnouti (nie zaziębić). — Co smím jísti? Lehké pokrmv, moučná jídla; nepíti kávy, nejísti pokrmů masitých. — Užívejte

léků denně třikrát, před každým jídlem, každou druhou hodinu, lžící kávovou, s vodou, s mlékem, na cukru. — Užívejte pilulek každodenně, prášku s mlékem na lačný (czczy) žaludek.

W k u r a c y i. Jak jste spal? Jak se máte dnes? Cítím, že je mi lépe. Nebyl jsem tak rozčilený (rozdrażniony) a spal jsem trochu. Zimnice je menší. Zimnice skoro přestala. Mohu vás ujistiti, že to nebude mít následků (następstwa). Za dva neb za tři dni budete opět zdrav. Užívejte jen dále léků.

4. Ubranie.

U sukienníka. Potřebuji látku (materję) na oblek cestovní (ubranie podrózne), na oblek letní, plášť zimní, na svrchník, na kalhoty (spodnie). Ta látka se mi nelíbí (nie podoba). Dejte mi tmavější, světlejší, pruhovanou, kostkovanou, černou, modrou, hnědou, šedou (siwa), popelavou. Jest látka trvalá, nevybledne. Co za metr? Zda se mi velmi drahé. Prosím něco lacinejšího (tańszego), něco lepšího. Více nemohou dáti.

U krawca. Vezměte mi míru na oblek dle nejnovější mody. Vesta (kamizelka) hluboko vystřižena, kabát s dlouhými šosy. Rukávy nepřilíš (niezbyt) úzké, s teplou podšívkou, dobře vatované. Kdy mohu přijíti na zkoušku (próba)? — Chci knoflíky z té samé látky. Nedělejte mi kalhoty tuze úzké. Rukávy u kabátu nechci tuze krátké. Chci kabát na jeden knoflík zapnouti. Rád zapínám kabát docela. -- Límeček (kołnierz) jest příliš vysoký. Rukáv je příliš dlouhý, špatně (źle) vsítý. Kabát je příliš těsný. Nemohu zdvihnouti ramene. Nemohu pohodně (wygodnie) vykračovati.

Próba. Kabát dobře přiléhá. Kabát dělá záhyby (fałdy). Kalhoty jsou o dva centimetry krátké. Do kabátu ani nemohu. Kabát je na zádech tuze

široký. Musíte mi to zcela jinak udělati. Kabát spíná mne pod ramenama. Šaty mně dobře sluší.

Bielizna. Přeji sobě límec stojatý číslo 40., límec dvojitý, pár manšet, náprsenku (przód koszuli), košili plátěnou, šifonovou; košili turistickou, flanelovou; knoflíky do košile, do manšet. — Prosím pár rukaviček vlněných, kožených; 3 páry ponožek (skarpetek) bavlněných, bílých, černých, popelavých.

Inne. Prosím deštník (parasol na deszcz), slunečník (parasol na słońce), hedvábný. — Prosím nákrčník (krawatka), dlouhou formu, motýlovou, vázanku. — Prosím hůlku (laska), brejle (okulary), skřípec (cwikier), pár šlí (szelek), klobouk (kapelus) slaměný, sportový, cylindr, čapku.

Ubranie damskie. Prosím bluzku hedvábnou, bluzku kímóna, plášť, pelerinu, oblek hedvábný, sukni, spodničku, zástěrku (fartuszek).

Bielizna. Potřebuji hedvábný šátek kapesní, punčochy, podvazky, šátek na hlavu, šál, čepec na noc, závoj (welon) snubní (ślubny), závoj černý.

Inne: Prosím klobouk dámský se pštrosím pérem (pštros = struś), stužkou hedvábnou, jehlici do klobouka, jehlu na šití, jehlici ku pletení, nitě (nici), náprstek, nůžky (nożyce), košíček.

Szwaczka. Máte jehlu? Dejte mi niti, hedbávi (jedwab), bavlnu, vlnu! Jaké barvy? Prosím o červenou; tato barva je tuze tmavá, světlá. Chci šátek obroubiti. Přišite mi pevně (mocno) tento knoflík. Ať (acz — niechże) mi holka (dziewczyna) rozpáraný (rozpruty) šev zašije. Ať mi díru zamřížkuje (zaceruje). Niť se vždy přetrhuje. Musím prádlo zpravit. Musím záslony zamřížkovati. Musím punčochy plést (robić). Mám váček (sakiewka) háčkovati (robota szydełkowa).

U szewca. Potřebuji pár bot s vysokými holínkami (cholewkami), s nízkými podpatky (obcasami),

širokými špičkami, z kůže telecí, oskarky, kozlovce, ševro, — z měkké, kůže; se širokou podešví, boty pro turisty, s podpatky gumovými. — Zkusím botu. Bota tlačí, jest příliš veliká. Noha do ní se nevejde. Podešev jest slabá. Bota praskla. Spravte mi ji. Dejte nový podešev, nové podpatky.

5. Mieszkanie.

Wynajęcie pokoju. Máte pokoj prázdný, pokoj s postelí? Potřebuji většího pokoje, světlého pokoje. Bohužel (niestety), všechno obsazeno. Pokoj za 4 koruny jest ještě prázdný.

P o l o ž e n í e. Kde leží onen pokoj? V prvním patře, v 2. patře. Kam jdou okna? Na dvůr, na ulici. Jest pokoj ten světlý, tmavý, čistý, teplý, dobře provětráný, pěkným nábytkem opatřený?

O s w i e t l e n í e. Jak jest osvětlován? Osvětlení plynové (gazowe), světlo elektrické, lampa petrolejová, osvětlení acetylinové, žárovka petrolejová. — Jak jest rozuměti ceně? s osvětlením, bez topiva (opału), s obsluhou.

W a d y. Ukažte mi ten pokoj! Pokoj ten jest malý, studený, příliš drahý. Stěny jsou špinavé (brudne). Čalouny (tapety) roztrhané. Podlaha nevyčištěná. Tu jest hmyz (robactwo). Sem vchází málo světla. Tu vyrušuje (przeszkadza) hluk (hałas) z ulice. Dobře, vezmu si ten pokoj na tři dni, na 14 dni, na měsíc.

M e b l e. Potřebuji ještě druhé židle (krzesło). Postavte v něj pohovku (sofa). Postavte postel k oknu, ke kamnům (piec), k té stěně, do toho kouta. Dejte mi druhou podušku, peřinu, čisté prostěradlo.

U s ł u g a. Tu je zima. Zatopte (zapalcie)! Již netopte! Jest dosti teplo. Tu jest špatný vzduch (powietrze). Provětrejte pokoj. Otevřte dvře! Zavřte okno! Táhne (ciągnie = jest przeciąg).

T o a l e t a. Přineste čerstvé vody, vody k pití, mýdlo, hřeben, prášek na zuby, kartáček na zuby, kartáč na šaty, na obuv; čistý ručník.

W i e c z ó r. Chci již spáti. Vzbudte mě ráno o 7. hodině! Kde jest záchod (kloset)? Klíč od klosetu, džbánec na vodu, karafinku na vodu, sklenici na vodu.

R a n o. Očistěte mi střevíce, svrchník (zarzutka). Zaměnil jste mi boty. To není moje bota. Boty nejsou pečlivě (starannie) vyčištěny, tu je ještě bláto. Na klobouku plno prachu.

Mieszkanie. Potřebuji velký byt (mieszkanie). Potřebuji tři světnice. Mohu ty světnice (pokoje) viděti? Přiléhají okna dobře? Jsou kamna v pořádku? Čalouny (tapety) se mi nelíbí. Podlahy musí býti opět (znowu) natřeny. Všechn nábytek je z akajového (mahoniowego) dřeva. Zde jsou dvě lenošky (krzesła z oparciem), nový koberec, krásné zrcadlo a velmi čisté záclony (firanki). Ložnice (sypialnia) je tuze tmavá. Tato okenní tabule je rozbitá; musí býti nová zasazena. Kde pak je špižirna? Je byt vlhký (wilgotny)? Zdá se mi, že páchne stuchlinou. Jsou šváby (karakony) neb štěnice (pluskwy) v domě? Je půda (strych) a sklep (piwnica) při bytu? Má byt také vodotrysk (wodociąg)? Co žádáte za ten byt? Pak ho najmu na jeden rok s čtvrtletní výpovědí. Pošlete mi smlouvu (kontrakt) k podpisu. Kdy se mohu přistěhovati (wprowadzić)?

Lista zgłoszenia. Jaké jest vaše jméno? Prosím o jméno. Jak se jmenujete? Stav (stan): svobodný, ženatý, vdovec.

Z a w ó d. Povolání: horník, řemeslník, dělník, úředník, tiskař (drukarz), knihař.

S k a d ? Odkud? z Bochni, Lobzova u Krakova, Karvína, Řešova, Orlové ve Slezsku.

C e l p o d r ó ż y. Cesta zábavní, v záležitostech obchodních (w sprawach handlowych), na léčení, na návštěvu (zwiedzenia) výstavy, výstavy prů-

myslové, výstavy umělecké. — Navštěvují muzeum, město, zahradu zoologickou, botanickou. Hledám si místa, práce.

J a k d ł u g o ? Dva dni, tři neděle, dva měsíce, neurčitá (nieoznaczone).

Z k i m ? Kdo jede s vámi? Moje žena, můj syn, má sestra, má teta, můj bratr, můj bratranec. Jaké průkazy (dokumenta) máte? Mám pas cestovní, navštívenku (bilet wizytowy).

Przepisy hotelowe. Zvoní se na pokojskou (pokojówka) jednou, na číšníka dvakrát, na sluhu třikrát. Ceny jest rozuměti: bez topení (opał), s osvětlením, bez obsluhy. Za topení platí se denně 1 K, svíce 20 h, mýdlo 40 h. Část (część) dne počítá se za den celý. Pokoj jest vypověděti před 6. hodinou večer. Kdo později (później) dá výpověď, musí zaplatiti za celý následující den. Klíč třeba odevzdati vrátnému. Cenné věci a větší části peněžní třeba odevzdati majiteli hotelu na potvrzení, že je odebral. Za otevření dveří po 10. hodině večer náleží vrátnému zpropitného (napiwek) 20 h. Boty třeba postaviti na chodbu (korytarz). Účet (rachunek) jest vyrovnati každého týdně.

Robotník. Hledám (szukam) práce, zaměstnání (zajęcia), práce polní, služby. — Jsem truhlářem (stolarzem), krejčím, pekařem, řezníkem, mechanikem, zámečnickem (ślusarz), dělníkem polním, pacholkem ke koním, kočím (kuczerem), kuchařkou. — Umím kositi, kopati, rýti, orati, jezdit.

U g o d a. Jaký dostanu plat? 3 marky na den, 18 K na týden, 60 K měsíčně, beze stravy (wiktu), se stravou, s celým zaopatřením, s obydlím (mieszkanie) a topivem, se stravou i prádlem a 2 litry mléka denně, 1 kilo chleba denně, 15 kilo bramborů na týden, 3 kilogramy rýže na týden. Chci písemní kontrakt. — Umím dobře polsky, trochu česky, rozumím trochu německy, ale neumím mluvit. Umím čísti, psát.

R o d o w ó d. Jmenuji se N. N., jsem náboženství římsko-katolického, evangelického; svobodný, ženatý; narozen r. 1881, příslušný do Haliče, obce N., okres (powiat) tarnovský. Zde (oto) jest moje legitimace, mé vysvědčení školní, můj vojenský pas.

6. Pokarmy i napoje.

Napoj e. Přineste mi bílou kávu, černou kávu. Dejte mi šálek čaje (herbata), čaje s rumem, čaje s mlékem, punče s citronem. Přeji si kakao s mlékem, čokolády s mlékem, sklenici teplého mléka, studeného (zimnego), sladkého, kyselého mléka.

Piecz yw o. Prosím o chléb, bílý, černý, pečivo, rohlík, housku (bułka), koláč, kousek dortu.

Przekąska. Chci něco jísti. Co mohu dostat? Jest šunka, gulaš, uzenky (kielbaski), vejce (jaje), sardinky, slanečci (śledzie), brynza nebo sýr. Přineste mi vařené šunky, slaninu s chlebem a máslem, pár uzenek se křenem, s horčicí (musztarda), jitrnici (kiszka), uzenáč krakovský (kielbasa). Dejte mi guláš telecí, smažená játra (wątroba), smažený mozeček, kotlet, jitrnice se zelím, jelito se zelím a brambory (kartofle), 2 vejce vařené na měkko, housku s máslem, sýr švýcarský, brynzu liptovsku, tvarůžky s máslem.

Z u p y. Chci oběd. Prosím o lístek jídelní (spis potraw); polívka (zupa) hrachová, rýžová, nudlová (makaronowa), polívku s vajíčkem.

P o t r a w y m i ę s n e. Dejte mi kousek masa hovězího (wołowego), vepřového, pečeně vepřovou, pečenou hus, pečené kuře, vídeňské řízky (sznycel), kotlet telecí.

D o d a t k i. Co k tomu? Smažené brambory, brambory se zelím (kapusta), salát hlávkový, salát okurkový, okurky kyselé, okurky v octě, kompot, omáčku (sos).

O w o c e. Dejte mi ovoce: jablka, hrušky, slívy, třesně, merunky (morele), ořechy vlašské, ořechy

lískové, rybíz, angrešt, jahody (poziomki), maliny, borůvky, hrozny vinné (winogrona), pomeranče!

Przyprawy. Dejte mi sůl, pepř, ocet, olej; — vidličku, nůž, lžíci, talíř. — Číšniku (płatniczy), platím. Prosím, účet (rachunek). Vy jste se zmýlil. Zde jest zpropitné (napiwek). Děkuji. Prosím.

Trunek. Co chcete pít? sklenici piva, malé pivo, lehké pivo, pivo bavorské, plzeňské, jasné, tmavé; — kalíšek likéru, hořké, slivovice, jeřábinky, čtvrtku bílého vína, osminku červeného vína, sklenici vína »Malaga«, rakouského (austriackiego), uherského, francouzského, šampaňského. Chci sladké víno.

Niealkohole. Nepíjí lihovin (alkoholu). Přineste mi vody sodové, limonády se šťávou (sokiem) malinovou, se šťávou citronovou. Láhev (flaszka) vody minerální, krondorfské, bilínské, karlovarské, ceresu, čisté vody.

Gazety. Máte noviny? denníky, týdeníky, obrázkové, polské, německé, české, adresní knihu?

Tytoń. Prosím o cigaro, papirosy, dutinku (tutki) na papirosy, strojek (maszynka) na papirosy, tabák. Máte sirky (zapalki)? Máte oheň? Prosím o oheň. Kde jest popelníček?

7. Handel i poczta.

Handel papieru. Prosím pohlednice (widokówki) černé, barevné, anglické, francouzské, umělecké (artystyczne), sportovní, s květinami, s krajinami (krajobraz), se zvířaty, ručně malované. Po čem kus? — Prosím o papír dopisní (listowy), v pouzdře (mapa), v skřínce (kasety), dámský formát, pánský formát, menší formát, růžový, modrý, se zlatou ořízkou; — tučet per klapsových, držátko (rączka), tužku (ołówek) červenou, modrou; — arch papíru pergamenového, 2 archy pijavého (bibuła), balícího (pakunkowego), gumi; — láhev

(flaszka) inkoustu (atrament) černého, červeného; gumu arabskou.

Księgarnia. Prosím o plán Vídně, Prahy, mapu cestovní (podróžną), jízdní řád (rzkład jazdy). Průvodce (przewodnik) po Alpách, po Čechách, nejnovější vydání. Ta mapa jest příliš veliká. Ukažte mi jinou!

Książki. Prosím o seznam (spis) knih, lehkých románů, děl přírodovědeckých; — knížku o sbírání rostlin, motýlů, brouků (chrząszczy), nerostův (minerałów).

Oprawa. Chci výtisk (druk = książka) svázaný (oprawny), sešitý (broszurowany), v plátně, v papíře se hřbetem plátěným, v kůži (w skórce), s ofízkou (brzeg) červenou, zlacenou, s titulem na předu, na hřbetě.

Gazety. Prosím o denník, týdeník, noviny sportovní, cestovní, humoristické a satyrické, umělecké (naukowe) a literární. Co stojí předplacení měsíčně, čtvrtletně, pololetně, ročně, se záilkou do domů? Zaplatím hned, do 8 dnů, v lhůtách (ratach) měsíčních po 2 K.

Na poczcie. Náписы: listy doporučené (rekomandované), pošta listovní, pošta nákladní (wozowa), prodej známek (znaczków), přijímaní zavazadel (paczek), úřad telegrafní, telefonní, poštovní spořitelna (kasa oszczędności), vplacení, výplata.

Druki i znaczki. Prosím o dopisnice (korespondenční listek), známky 10 haléřové, trihaléřové, poukázka poštovská (przekaz), adresa na dobírku (adres przesyłkowy), příkaz poštovský (zlecenie).

Na danielistu. Chci list doporučiti (rekomendować). Adresa není přesná (dokładna). List nemá adresy. Kdo jest zasílatelem (nadawca). Jest něco poste restante?

Listonosz. Listonoš, jest něco mně? Jsou peníze mně? — Mám pro Vás list doporučený, halíček (paczek) poštovní, tiskopis (druk), depeši.

8. W podróży.

Z fiakrem. Jste fiakře volný? Zavezte mě na Královské Vinohrady. Jeďte do hostince (hotelu) »Central«. Zavezte mě na nádraží (dworzec kolejowy). Co stojí jízda? Zamlouvám si povoz na hodinu. Co platím za hodinu? Jeďte rychleji, volněji! Zastavte! Ukažte sazbu (taryfa)! Žádáte příliš mnoho. V noci jsou ceny vyšší. Musil jsem čekatí hodinu.

Z przewodnikiem. Mluvíte polsky, německy, česky? Račte rozuměti česky? Nikoli, ale rozumím několik slovům. Trochu; ale když budete mluvití zvolna, snad se domluvíme. Proveďte mě po městě! Ukažte mi v městě všechno, co jest pamětíhodné: největší kostely, nejpečnější paláce, nejslavnější pomníky, nejživější (najbardziej ożywione) ulice, zahrady a parky, národní divadlo (teatr). Co chcete za den se stravou (z wiktem), beze stravy? Kolik dní potřebujeme na prohlédnutí (zwiedzanie) města? Vezmeme si fiakra? Dopoledne jdeme pěšky (pieszo), odpoledne jedeme fiakrem, tramvají, lanovou drahou (linowa kolejka), parníkem (parostatkiem) po Vltavě.

W teatrze. Půjdeme dnes večer do divadla, do opery? Dostaneme ale lístky? Pošlu hned ku kase. Večer je těžko dobré místo obdržeti (otrzymać). Které místo máte nejraději? Jdu obyčejně do prvního pořadí (pierwszego rzędu). Myslím, že v parketu se nejlepě vidí a slyší. Po kterém aktu je velká přestávka (pauza)? Odložte své věci u šatníka (w szatni). Ráčil byste mi, pane, půjčiti (pożyczyć) svůj program? Lze (można) dostati dobré kukátko (lornetka)? — Kdy začne dnes představení? Kdy se končí? Dnes je mnoho lidí v divadle. Jak se vám líbí slečna (panna) L...? Úprava (scynerya) je výborná. Má divuplný (cudowny) hlas. Ona hraje s velkým výrazem. Program se mně nelíbí. Baval jsem se výborně. Nudil jsem se.

W tramwaju. Kde stojí tramvaj? Zde (tu). Kam jedete? Není místa (miejsca). Čekejte, ihned přijede druhý vůz. Nyní (teraz) přesedáte. Počas jízdy nesestoupiti.

Na dworcu. Kde jest nádraží? Veďte mě tam. Jak je to daleko? Jsme u cíle (celu). Posluho, doneste kufr do čekárny (poczekalni), na peron, k vlaku! Kde jest pokladna (kasa)? Kde se kupují lístky (bilety)? Kde se podávají zavazadla (pakunki)?

Przy kasie. Prosím o lístek třetí třídy (klasy), druhé třídy, první třídy, do Vídně, do Brna, Prahy, Opavy; — vlak (pociąg) osobní (osobowy), rychlík (pospieszny), dělnický vlak, smíšený vlak. Prosím o dva lístky, půl lístku pro děti, lístek zpáteční. Kolik platím?

Na pisy. Jízdní řad (rozkład jazdy). Čas odjezdu vlaků do Prahy, do Vídně: rychlík 2¹⁵ v noci, osobní 8²⁰ ráno, osobní 12⁰⁰ v poledne, rychlík 3¹⁷ odpoledne (po południu), osobní 6⁰⁰ večer. Vlak č. 475 jezdí jen v neděle a svátky. Rychlík č. 726 má jen 1. a 2. třídu. Peníze mají býti odpočítané (odliczone) po hotově. Varujte se před kapsáři (złodziejami kieszonkowymi). Čekárna II. třídy. Restaurace III. třídy. Východ. Vchod. Přístup. Vstup se zabraňuje. Průchod (przechód) zapovídá se. Přístup k vlakům do Ratiboře, do Prahy. Voda pitná. Pro pány. Pro dámy. Přednosta dráhy (naczelnik). Vrátný (portyer). Šatna (garderoba). C. k. pošta. Odjezd vlaků oznamuje se v čekárně. Vstup na peron povoluje se na ukázání lístku. Sedati do Vídně, Hulína, Přerova.

Przy wsiadaniu. Pane konduktére, kde jest vlak berlínský? Jest to vlak do Terstu (Tryestu)? Ano (tak)! Nikoli (nie)! Prosím o lepší kupé! Sedněte zde (tutaj). Tu všechno obsazeno. Tu není místa. Chci místo u okna, pro nekuřáky, dámské kupé.

W wagonie. Zavazadla (pakunki) nesmějí býti na lavici. Dejte, pane, klobouk do sítky na horu.

Nechcete vyměnití místo se mnou? Kam jedete, pane? Smím kouřiti? Prosím nekuřte! Otevřte okno! Zavřte okno, pane! Táhne tu.

N a p i s y. Nenahýbejte (nie wychylajcie) se ven! Zapovídá (zakazuje) se plívat na podlahu. Teplo. Studeno (zimno). V čas nebezpečí jest zatáhnouti za znamení (znak = sygnal) o pomoc. Svévoleně zatáhnouti za znamení o pomoc podléhá trestu (karze). Není dovoleno bráti ssebou zvířata do osobního (osobowego) vozu.

Zwiedzanie Prahi. Ráno se podíváme na Hradčany (zamek królewski), potom půjdeme do musea, pak do Rudolfiná na výstavu. Zítřa půjdeme na vyšehradský hřbitov (cmentarz), kde odpočívají čeští (czescy) výtečníci (zaslužení): Zeyer, Božena Němcová, Neruda, Dvořák, Jelínek. Večer rád bych šel do divadla. A neráčíte věděti, co hrají dnes v divadle? Budou dávatí Dalibora; ale musíte si koupiti lístek (bilet) u denní pokladny (kasy), abyste se večer nemusel tlačiti. Podívejme se ještě do Zemské (krajowy) nebo do Živnostenské (przemysłowy) banky, pak do Městské spořitelny (kasa oszczędności). Prohlédneme Staroměstskou radnici (ratusz), Petřinskou rozhlednu (obserwatorium Petrzyńskiego), odkud jest krásná vyhlídka (widok) na Prahu.

Z k o n d u k t o r e m. Pánové, prosím lístky (bilety). Kam (dokąd) jedete, pane? Do Vídně, do Prahy. Ztratil jsem lístek. Musíte se nový lístek koupiti. Dejte mi jízdní lístek, chci jeti (jechać) dále. Doplatím. Kde musím přesedati? Kolikrát (ile razy) musím přesedati do Prahy? — Přesedati do Olomouce. Tu přesedáte. Přesedáte v následující (następnej) stanici (stacya — przystanek). Nyní (teraz) přijde vaše stanice. Tu vystupujete (wysiadacie). Tu všichni (wszyscy) vystoupí. Pane konduktéře, upozorněte mě (zwrócić mi uwagę), kdy bude moje stanice. Mám spojení (połączenie) v Přerově do Vídně? Čekáte 20 minut. Přijede

vlak v čas (na czas)? Máme 10 minut opozdění (spóźnienia). To vyrovnáme.

N a s t a c y i. Která je to stanice? Kolik ještě stanic do Prahy? Jak dlouho stojí tu vlak? Jedeme hned dále. Číšníku (kelner), sem pivo, ale rychle! Dejte mi čerstvé vody, teplých uzenek (kiełbasek), nové noviny (gazety), pomeranče, vinné hrozny (winogrona). Vstupte, pánové, již jedeme.

K o ň c o w a s t a c y a. Odevzdati lístky (oddać bilety). Jedu dále. Mám lístek okružní (okreżny). Pane přednosto (naczelniku), přerušuji (przerynam) tu cestu, zaznamejte (zaznaczcie) to na lístku.

U r z á d c l o w y. Kde jest celní úřad? Máte něco vyclíti (do oclenia)? Mám jenom (tylko) prádlo i oblek (ubranie). Máte tabák nebo cigara? Jenom k vlastní (własnej) potřebě. Kolik cigar smím mít s sebou? To zboží (towar) podléhá vyclení. Ty věci (rzeczy) musím zabavit (skonfiskować). Od toho zboží musíte platit 4 K cla, 8 K pokuty (kary). Prosím o kvitanci (kwit) celní.

W y m i a n a p i e n i ę d z y. Kde mohu si vyměnit peníze? Kde jest směnárna (kantor wymiany)? Chci si vyměnit peníze. Vyměňte mi: koruny na marky, koruny na ruble. Kolik platíte za korunu, za marku? Přepočítal jste se (przeliczył). Posluho, sem (tutaj)! Zamkněte kufr. Dejte mi klíč. Zavolejte kočího (woźnicę). Doneste kufr na vůz.

9. Listy, kwity, weksle i t. p.

Listy. Každý list obejmuje: 1. tytuł, 2. wstęp, 3. treść, 4. zakończenie, 5. podpis, 6. datum, 7. adres.

T y t u l y. Milý Petře! Milovaný příteli! Drahá přítelkyně! Drahá sestro! Nejdražší otče! Drahý Pane! Velevážený pane učiteli! Vysoce vážený pane rado (radco)! Veledůstojný pane děkane (dziekanie)! Nejdůstojnější pane kanovníku (kanoniku)! Ctěný (szanowny) pane! Blahorodý

pane! Urozený pane! (szlachcicowi). Urozený pane barone! Vysoce urozený pane hrabě (hrabio)! Milostivý pane! (hrabia). Vaše Jasnosti! (ksiaźę). Milostivý kníže a pane! Vaše Císařská Výsosti (członkom rodu habsburskiego). Neosvícenější Pane Arcikníže! (arcyksiaźę). Vaše Císařské a Královské Apoštolské Veličenstvo (Mość)! Nejmilostivější Císaři a Pane!

W s t ě p. Odpust, že tak pozdě odpovídám na Tvůj list.

Odpust, že Tě obtěžuji dnes malou prosbou.

Dopisem ze dne 8. dubna t. r. způsobil jsi mi velikou radost.

Vzpomínaje Tvého slibu (przrzeczenia), že chceš mi býti ve všem pomocen, chápu (chwytam) se pera, bych...

Důvěřuje (ufając) ve Vaši dobrotu, osměluji se...

Již často jste mi podal důkaz (dowód) o Svém upřímném přátelství. To dodává mi odvahy, že...

Neosmělil bych se obtěžovati Vašnosti tímto listem, kdyby nešlo o věc důležitou (ważną).

Snad se Ti zavedčím, oznámím-li Ti, že...

Mám čest oznámiti Vám, že...

Těším se, moha (mogąc) podati Vašnosti zprávu, že...

Račte mně laskavě prominouti (wybaczyć), že se odvažuji přednésti Vašnosti poníženou prosbu.

Těší mne, že Ti mohu sdělit, že...

Pokládám si za čest Vám oznámiti, že...

Vaše Blahorodí laskavě promine, že se osměluji...

W t e k ś c i e piszemy zaimki odnoszące się do osoby, której piszemy, dużą literą; n. p.:

Ty, Tvůj, Vy, Váš, Vašnost, Tvá Milost tak rozkázala, Vaše Milost, Vašnost, (Jegomość), Vaše Láska, Vaše Jasnost, Vaše Veličenstvo (Wasza Mość), Jeho Láska, Její Láska, Jeho Milost, Jeho Jasnost, Vaše hraběcí Milost, Vaše Osvícenost,

Vaše Císařská Výsost (Wysokość), Vaše Císařské
a Královské Veličenstvo.

Z a k o ň c z e n í e. Zůstávám... Žij blaze (błogo) a
zachovej v lásce (miłości)... Vyplň přání svého...
Pozdravuje Tě (Vás) upřímně... Potěš brzy li-
stem... Na brzkou (prędką) odpověď čeká...
Uctivě se znamená (kreśli)... Ujišťuji Vás svou
úctou a jsem... Račtež přijati ujištění o mé úctě...
Z celého srdce Tě pozdravuje... Z celého srdce
přeje Tobě všeho dobrého...
Spoléhaje na Tvou lásku...
Očekávaje brzkou odpověď...
Těše se na brzkou shledanou, zůstávám...
Poroučeje se v další přátelství Vaše...
Z plné duše žádaje, by Vás Bůh potěšiti ráčil...
Opakuje (powtarzając) svou poníženou prosbu,
znamenám se...
S netrpělivostí čeká odpovědi od Tebe Tvůj...
Doufám, že laskavě přijmeš mé pozvání, a zů-
stávám...
Nemusím Tě ujišťovati, že se mi nad míru zavdě-
číš vyplněním mé prosby...
S Bohem! Nezapomínejte na Svého...
Všeho dobrého Vám přeje Váš...
Za laskavou odpověď prose, znamenám se Vašno-
sti oddaný...
Vaší Milosti nejoddanější...
Vaší Jasnosti nejoddanější služebník...
Vaší Císařské Výsosti nejponíženější...
Poroučeje se Vaší přízni, jsem vždy...
Očekávaje laskavé odpovědi, píš se v plné úctě
oddaný...
Opětuje upřímné díky, zůstávám Vaší Urozenosti
oddaný ctitel...
Jsem a vždy trvám se vší úctou Vaší Důstojnosti
pravý ctitel...

P o d p i s umieszczamy pod zakończeniem po stronie
prawej, w listach do krewnych wystarczy imię,

do przyjaciół i znajomych imię i nazwisko, do ob-
cych także stan i zamieszkanie.

D a t u m piszemy pod zakończeniem po stronie lewej
lub na początku listu w prawo nad tytułem.

A d r e s. Velevaženému pánu

panu Antonínu Ctiborovi,

řediteli měřanské školy pro hochy

v Plzni,

Jungmannová třída č. 15.

Panu Frant. Urbánkovi,

obchodník

v Praze,

Václavské náměstí 3.

Jeho Blahorodí

panu Arnoštu Blažkovi,

lékárník

v Brně,

Pekařská ulice 37.

P r z y k l a d y.

Velectěný pane doktore!

Matka se nám náhle rozstonala (zachorovala).
Račte k nám pospířiti!

Ve vří účtě

N. N.

Milá Lidmilo!

Prosím, půjč mi na dnešek »Kuchařku« od Ret-
tigové!

Tvá

Milada.

Milá přítelkyně!

Jsouc pozvána dnes večer na ples, lituji velmi, že Tebe nemohu u sebe vidět. Odpusť mi laskavě a potěš mne jiný den svou milou návštěvou (odwiedzinami).

Milý příteli!

Zejtra večer jsme doma a Ty bys nám velkou radost učinil, kdybys nás v obyčejnou hodinu navštívil a s námi povečeřel.

Drahý příteli!

Je mi náramně líto, že nemohu zítra večer Tvému a Tvé milostivé choti (małżonki) laskavému pozvání vyhovět (dogodzić). Náhlá churavost mne nutí (zmusza) doma zůstat.

Přicházejí právě z cesty, rád bych s Vámi co nejdříve promluvil. Přijďte jakmile budete mít kdy (kiedy = czas). Očekávám Vás toužebně.

Co myslíš, kdybychom šli dnes večer do divadla (teatru)? Piš mi, já obstarám bilety a ty přijdeš pro mne.

Dnes je krásné počasí, proto Vás očekávám odpoledne o 4. hodině. Půjdeme k myslivně na procházku a budeme tam kávu pít.

Nejsrdečnější přání k Tvým dnešním narozeninám.

Mnoho štěstí k novému roku!

Nejdražší bratře!

Ke Tvým jmeninám přeji Ti ze všeho srdce štěstí. Bůh popřejž Ti dlouhého života a stálého zdraví! Podrž v milé upomínce svou věrnou sestru.

Milá sestro!

Byla jsi tak laskava, že jsi o mých jmeninách nezapomněla. Za Tvoje srdečná přání děkuje Ti z celého srdce

Tvůj bratr.

Velevážený pane řediteli

Račte dobrotivě prominouti, že se osměluji psáti Vašnosti jménem své matky. — Můj bratr N. N., žák I. třídy měšťanské školy, nemá posud všech potřebných knih školních. Naše matka, chudá vdova, nemůže mu opatřiti všech potřeb. — Vědouc, že ráčíte půjčovati hodným žákům chudým školní knihy, prosí uctivě, byste ráčil dobrotivě půjčiti též N. N. některé učebnice. Jménem bratrovým mohu slíbiti, že knih těch ušetří (nie zniszczy) a pilností jakož i mravným (obyczajnem) chováním stane se hodným toho dobrodiní.

V nejhlubší úctě

Vašnosti oddaný

N. N.

Rachunek.

Ú č e t

objednaného truhlářského zboží

pro pana N. N., kupce zde (w miejscu).

10. ledna 1915. Nový psací stůl z ořechového dřeva	K 64.—
10. ledna 1915. Židle k němu	„ 12.—
24. dubna 1915. Leštěný stojan na knihy „	30.—
Úhrnem .	K 106.—

S úctou veškerou

N. N.,
truhlář.

Kwit.

K v i t a n c e

na 80 K, pravím osmdesát korun, které nížepsaný dnešního dne od sklenáře pana Františka Hory za dodané zámečnické práce správně obdržel.

V Praze, dne 20. září 1915.

Josef Černý,
zámečník.

K v i t a n c e.

Vyznáváme tímto, že jsme obdrželi od pana K... v Praze sumu tisíc korun, kterou jsme mu dle dlužního listu od 1. ledna tohoto roku půjčili (požycyli).

V Plzni, dne 1. prosince 1915.

Bratři Drchalové.

Skrypt dlužny.

D l u ž n í ú p i s.

Podepsaný vyznávám tímto listem, že zdejší kupec pan Jan Hudec dnešního dne mně půjčil a hotově vyplatil 650 K, t. j. š e s t s e t p a d e s á t k o r u n.

Zavazuji se, že zase zaplatím tuto jistinu i s 5% úroky (odsetki) panu Janu Hudcovi nebo jeho dědicům dne 15. srpna 1916.

Tomu na svědectví stůj zde podpis můj i dvou dožádaných pánů svědků!

V Čížkově, dne 1. října 1915.

Zamówienie.

P. T. (pleno titulo = peľny tytuľ)

Račte mi poslati co nejdříve poštou seznam knih.

Zůstávám

N. N.

Objednávám (zamawiam) tímto jeden balík, obsahující 40 metrů zbytků (resztek), v délce 3—15 m v ceně 18 K. Zásilku vypravte poštovní dobírkou (pobranie pocztowe) na moji níže uvedenou adresu.

Weksle.

V Praze, 1. ledna 1915.

Po vidění zaplatíte na tuto první směnku na řád pana K... 236 korun (dvě stě třicet šest kor.). Cenu jsem v hotovosti obdržel. Tuto sumu vtáhnete dle zprávy do účtů (na rachunek).

Panu N..., kupci v Kroměříži.

V Chrudimi, dne 1. března 1915.

Za měsíc ode dneška zaplatíte na tuto první směnku na řád pana W... sumu dvě stě korun. Cenu jsem obdržel. Vtáhněte ji do účtů dle zprávy.

Panu B..., kupci v Brně.

Ode dneška za půl roku zaplatím panu K... neb na jeho řád sumu dvou set dvaceti korun. Cenu jsem od něho obdržel ve zboží.

V Litoměřicích, 1. ledna 1916.

Wypowiedzenie mieszkania.

Velectěný pane!

Hodlaje (mając być) přestavovati (przebudowany) dům č. 26., v němž máte najatý byt (mieszkanie), dávám Vašnosti čtvrtletní výpověď, slušně žádaje, abyste se vystěhoval (wyprowadził) z toho bytu v nejbližší lhůtě (terminie), t. j. 1. ledna 1916.

Jsem ve vší účtě oddaný

Karel Čech,

majetník domu číslo 26.

Umowa. (Kontrakt.)

Smlouva o učení.

Dnešního dne jest učiněna mezi panem Janem Černým, knihařem v Rokycanech, a panem Janem Daňkem, rolníkem z Borku, tato smlouva o učení:

1. Knihař pan Jan Černý se zavazuje:

- a) že přijímá čtrnáctiletého Václava, syna pana Jana Daňka, dnešního dne do učení a že ho vyučí za tři léta řemeslu knihařskému;
- b) že ho bude přiměřeně (odpowiednio) stravovati (wiktować);
- c) že ho bude užívati jen ku práci řemeslné;
- d) že ho bude po celou dobu učení pilně posílati do pokračovací školy průmyslové.

2. Pan Jan Daňek, otec jmenovaného učně, zavazuje se navzájem:

- a) že zaplatí panu Janu Černému hotové sto korun toho dne, kdy syn jeho Václav vstoupí do učení, a opět (powtórnie) sto korun toho dne, kdy dostane za vyučení;
- b) že bude dávati po celou dobu učení synu svému Václavovi potřebné prádlo (bielizna), šatstvo (ubranie) a peřiny (pie-rzyny — pościel);
- c) že zaplatí všeliké škody, které by učeň Václav po čas učení jakýmkoli způsobem učinil;
- d) že dá syna svého Václava, kdyby se snad rozstonal (zachorował), na své útraty (koszta) doma ošetřovati (pielęgnować) a léčiti.

Tato smlouva byla dvakráte sepsána a oběma pány svrchu jmenovanými vlastní rukou podepsána.

V Rokycanech, dne 1. září 1915.

Jan Černý,
mistr knihařský.

Jan Daněk,
rolník.

Najważniejsze skrócenia.

atd. = a tak dále	dr. = doktor
a p. = a podobné	p. = pan
a j. = a jiné	pí = paní
b. r. = běžícího roku	slč. = slečna (panna)
t. r. = tohoto roku	K = koruna
m. r. = minulého roku	h = halěr
na př. = na příklad	nar. = narozen
t. m. = tohoto měsíce	zem. = zeměl
čís. = číslo (numer)	r. m. = rakouské mince (waluty austr.)
t. j. = to jest	po Kr. = po Kristu
c. k. = císařský královský	př. Kr. = před Kristem
str. = strana	

Krótkie powiastki.

Láska k vlasti.

Na podzim vyvedla babička jednou za krásného dne **svěřence** své na stráň, odkud daleko bylo viděti po hranicích prusko-českých. Barunka, unesena jsouc krásou přírody a zadívavši se do hor kladských, vzpomněla si na Sibilino proroctví o **zkáze** země české, které od babičky byla slyšela a zvolala:

»Ach, babičko, já mám někdy strach, že vám to ani povědět nemohu; vidíte, vy byste také nechtěla, aby česká země na koňských kopytech byla roznesena?«

»**Bláhová**, jak bych mohla takovému neštěstí chtít; vždyť se každý den modlíme za **zdar** země české, vždyť je to naše matka. No tedy, když bych viděla matku hynouti, mělo by mně to býti **jednostejné**? Což byste vy dělaly, kdyby vám chtěl někdo maminku zabít?«

»Křičeli bychom a plakali,« ozvali se chlapci a Adélka.

»Jste děti,« usmála se babička.

»To bychom jí pomáhati museli, vidíte, babičko?« řekla Barunka a oko jí zahořelo.

»Tak, děvče, tak, to je to pravé, křik a pláč nic nepomáhá,« pravila stařenka a položila ruku na hlavu vnučky.

»Ale, babičko, my jsme malí, jak bychom mohli pomoci?« **mínil** Jan, jehož mrzelo, že babička málo o něm soudí.

»Nevíte, co jsem vám povídala o malém Davidovi, který skolil Goliáše? Vidíte, i malý mnoho může, když má pevnou důvěru v Boha, pamatujte si to! Až vyrostete, vzpomeňte si na babičku, co vám říkala. Víte, že jsem zanechala dobrého živobytí, které mi podával pruský král. Když pochovala jsem tam muže, který sloužil v pruském vojsku, řekl mi pan generál, že budu dostávat ročně několik tolarů a stálou práci z milosti královské; chlapec že přijde do vojenského ústavu a děvčata že mohou dáti do královského ústavu pro ženské. Byly by tam bývaly děti sice dobře zapopatřeny, ale byly by se naučily cizí řeči a cizím mravům a konečně docela zapomněly na svoji krev. Proto jsem žádala za propuštění a raději pracovala do úpadu, než bych si byla dala děti odciziti. Milujte tedy i vy českou zemi jako matku nade všecko; pracujte pro ni jako hodné děti a proroctví, jehož se bojíte, se nevyplní. Já se vás jako mužných nedočkám, ale naději se, že na babiččina slova budete pamatovati.« dořekla babička pohnutým hlasem.

»Já jich nikdy nezapomenu,« šeptala Barunka, schovávajíc tvář do babiččina klínu.

láska, laskati
laskavost, laskavý
svěření

svěřiti se
zkáza, zkaziti
zkažení
bláhová, zdar
na zdar! zdař Bůh!
miniti, skoliti
důvěra, důvěrný
říkala, říci
rci! řeč
ústav, ústava
mrav, mravný
naději se
pohnouti
pohnuti
pohnutý

miłość, pieścić
laskawość, laskawy
dzieci, które jej były powie-
rzane
zwierzyć się
zguba, zepsuć — skazić,
zepsucie
naiwna, pomyślność
czołem! szczęście Boże!
mniemać, ubić
zaufanie, poufny
mawiała, rzecz — powiedzieć
powiedz! mowa — język
zakład, ustawa
obyczaj, moralny
mam nadzieję
poruszyć
poruszenie — wzruszenie
wzruszony

Hruška.

Novákovíc Madlenka spěchala k lesu. V pravé ruce nesla košík s obědem, v levé držela krásnou hrušku, kterou ji maminka přinesla z města.

Na kraji lesa se zastavila. Poslouchala rány, které se rozléhali borem. Vzpomínala při tom na otce i bratra. Od rána do večera káceli borovice v panském lese. Jen v poledne si odpočívali na chvílku. Madlenka vídala, jak jim v tuhé práci plyne po tvářích pot, a nejednou se zadívala na tatínkovy dlaně, jak bylo po nich naseto tvrdých mozolů.

Bylo ji náhle tatínka líto. Rychle vložila do košíku svoji krásnou hrušku a chvátala na paseku. Tam odevzdala košík a zaběhla ke studánce pro vodu. Schválně tam dlouho prodlévala, aby tatínek snědl hrušku sám.

Otec otevřel košík a mile se usmál. Pak pohleděl na syna, který seděl opodál na pařezu a stíral si s čela mokré vlasy. Byl ještě mlád, ale zastal již kus krušné práce.

»Tu máš, Víte,« řekl otec a podával mu hrušku. Ale sotva Vít hrušku přijal, vzpomněl si na chorou sestru Verunku. Před týdnem se rozstonala a nemoc dosud polevila jen mírně.

Když se vrátil z lesa, daroval hrušku Verunce a přál jí, aby se brzy pozdravila nadobro.

Ale v noci, když ostatní rodina oddychovala již ze sna a jen matka se sklonila k churavé dceři, sáhla Verunka za hlavu k pelesti, vzala odtud zlatožlutou hrušku, a podávajíc ji matce, zašeptala vroucně: »Nespala jste již, mamínko, několik nocí. Mně by snad hruška uškodila, ale dej Bůh, aby obcerstvila a posílila vás.»

J o s e f K o ž í š e k.

rána, káceli borovice
tuhý, naseto, mozolů
chvátala, krušný
prodlévala, pařez
rozstonala, sotva
polevila, ostatní

ciosy, ścinali sosny
twardy, nasiane nagniotki
spieszyla, mozolny
zwlekała, pień
rozchorowała, ledwie
zmniejszyla, ostatni

Vrabec.

Vracel jsem se z lovu. Šel jsem sadovou alejí. Pes běžel přede mnou. Náhle zkrátil kroky a kradl se, jako by věřil zvěř.

Pohlédl jsem dolů stromořadím a zpozoroval jsem mladého vrabce se žlutí kolem zobáku a s puchem na hlavě. Spadl s hnízda (vichr silně zachvíval břízami ve stromořadí) a seděl **nehnutě**; nevěda si pomoci, rozpínal křídélka **sotva** peřím obrostlá.

Zvolna přiblížil se můj pes k němu, když náhle starý vrabec, na **hrudi** černý, sletév prudce s blízkého stromu, padl psovi před samou **tlamu** — a všecek **pocuchán** a naježen, zoufale a žalostně piště, dvakrát skočil proti rozevřené, zubaté hubě. Chtěl dětátko své zachrániti, zakryl je sám sebou, ale celé jeho tělo se chvělo zděšením, hlásek jeho **zdrsněl** a ochraptěl, ubožák **ztrnul**, **obětoval** se!

Jakým as ohromným tvorem zdál se mu pes! A přece nemohl zůstat na své vysoké, bezpečné větvi. Síla, mocnější než jeho vůle, **pudila** jej odtamtud. Můj Hektor se zastavil a **couval**. Patrně uznával také on tuto sílu.

Zavolal jsem rychle na psa, pak odešel jsem naplněn úctou. Ano, pocítil jsem úctu k tomu malinkému **hrdinnému** ptáku, k jeho lásce. Láska, pomyslíš jsem si, je silnější nežli smrt i nežli strach ze smrti.

T u r g e n ě v.

vrabec, nehnutě, sotva
na hrudi, tlama
pocuchán, zdrsněl
ztrnul, obětoval, větví
pudila, couval, hrdinný

wróbel, nieruchomo, ledwie
na piersi, paszcza
rozczochrany, stał się szorstki
zdrętwiał, ofiarował, gałazce
pędziła, cofał się, bohaterski

Dušičky v lese.

Před lety **sklátily** pruské koule tři statné vojíny. Padli v lese. Hrob na rychlo vykopaný přijal tam jejich těla a milosrdná ruka zatkla do něho prostý

křížek březový bez nápisu. Kříž ten zetlel na polo, poklesl k zemi — nikdo ho nevztyčí znova. Nikdo nepřichází, aby se tu pomodlil, nikdo nepřináší sem věnce. Jen milosrdný mech a vřes ozdobuje ten opuštěný hrob neznámých obětí války.

Je pošmourný, chladný den podzimní. Suché listí, zežloutlé a zarudlé pokrývá na studené zemi poslední uvadlá kvítka. Pěvci uletěli. Háj pohřížen je ve smutné mlčení. Jen chvilkami se ozývá tichounký teskný šešest listu, jenž volným, krouživým letem poklesá dolů mezi mrtvé listí na zemi.

A jest to den, kdy se chystají živí k návštěvě zemřelých. Sem nezabloudí nikdo.

A přece — slyš! Opodál ozval se chrupot suchých větví pod něčí nohou. Belhavé kroky zvolna se blíží a teď viděti mezi zežloutlým listím větví shrbenou stařenu s nůši na zádech.

Jest udýchána, unavena chůzí. Nadešla si hodný kus lesem, ale staré nohy ji už neslouží. Ohlíží se po místě, kde by si odpočinula. Dívá se chvíli na zarostlý rov, na zvrácený kříž, pak sejímá třesoucma se rukama nůši, staví ji opatrně na zemi a usedá vedle ní k osiřelému hrobu.

Nese na prodej do blízkého města věnce. Mnohou slzu již uronila do těch věnců, než je do nůše složila, a nyní při pohledu na opuštěný hrob projela znova ostrá, palčivá bolest její srdce.

Měla syna švarného, dobrého, svou pýchu a potěchu. Vzali jí ho na vojnu. Jak horoucně ho líbala, jak křečovitě objímala, když loučil se s ní před odchodem do daleké země. Kolik nocí probděla, vysílajíc úpěnlivé prosby k nebesům za svého miláčka. Slzami i polibky pokrývala jeho dopisy, v nichž vypravoval o svých pochodech v zemi bosenské. Pak dopisy přestaly — a pak udeřila ji pojednou v srdce strašlivá zpráva, že miláček její zahynul v daleké cizině. Kdo vyličí muka nešťastné matky! Prokvetalý vlas její zbělel od té doby úplně, postava nahrabila se hluboko k zemi.

Ó, ten daleký, neznámý hrob, kde pohřbeno bylo všecko její **blaho**, vznášel se před ní ustavičně. Snad nemá ani nízkého omšeného rovu, jako tito zde, snad neleží na něm ani zvrácený kříž březový!

Vzdychala a **šťkala** drahnou chvíli. Pak sáhla do nůše, vyjímala věnec za věncem a prohlížela je usazeným zrakem. Vzala jeden a položila na ztracený hrob neznámých vojinů. Zaseptala pak ještě modlitbu, požehnala hrob třemi křížky, a složivši ostatní věnce do nůše, belhala dále.

Hrob osaměl znovu.

Poslední paprsky denní padají **zarudlými** korunami na svěží věnec, jež tam položila svatá láska a bolest mateřská.

S v a t o p l u k Č e c h.

Dušičky v lese
sklátily, vojny
oběti, chystají
s nůší na zádech
osiřelému, křečovitě
probděla, blaho
šťkala, zarudlými

Dzień Zaduszny w lesie
powaliły, żołnierzy
ofiary, przygotowują
z koszem na grzbiecie
osierocony, kurczowo
czuwała, błogość (dobro)
łkala, zczerwieniały

Hrdina.

V anglickém pluku byl mladý **bubeník**, kterého důstojníci měli rádi. Jednou v hostinci **vybídl** jej setník, aby vypil na jeho zdraví sklenici rumu. Ale on odpověděl: »Zdržuji se všech **líhovin** a nepiji silných nápojů.«

»Ale dnes si musíš **zavdati!**« poroučel setník.
»Celý den jsi konal povinnost, teď nesmiš odpírati.«
Ale hoch stál pevně.

Tu se obrátil setník k majorovi, a povídá: »Náš malý **bubeník** se bojí pít. Nikdy z něho nebude pořádný voják!«

»Co to?« řekl major žertovně, »ty odpíráš poslouchati rozkazů?«

»Pane,« odpověděl chlapec, »nikdy jsem neodpíral poslušnosti a **vyzasnažoval** jsem se konati povin-

nost jako voják; ale pítí rum, to musím odepřítí, poněvadž vím, že by mně uškodil.«

»Nuže,« pravil major **přísným** hlasem, aby ho **zkoušel**, »rozkazují, aby ses napil!«

Tu hoch, upřev jasné modré oči na tvář majoru, pravil:

»Pane majore, otec můj umřel jako **opilec**; a když jsem přišel na vojnu, **slíbil** jsem mamince, že neokusím lihovin, a slovu dostojím. Je mi líto, že nemohu poslechnouti vašich rozkazů, ale snesu raději vše, než bych pohanil maminku a **zrušil** slib.«

Nebyl-liž to statečný hoch? Naučil se, kdy říci pevně: »Ne!« — Důstojníci měli radost z jeho pevnosti a jednali s ním od té doby s velikou laskavostí.

Z a n g l i c k é č í t a n k y.

hrdina, bubeník
lihovina, zavdati
vynasnažoval, přísným
zkoušel, upřev
opilec, slíbil, zrušil

bohater, dobosz
napój alkoholowy, napić się
dokładałem starania, surowym
wystawić na próbę, wlepiwszy
pijak, ślubowałem, złamał

V cizíně.

»Již tedy, milý hochu, se rozloučíme,« zavzdychala matka, »nezapomeň na nás a na naši dědinu. Zdráv se nám vrať!« Při těch slovech podelovavši tváře i ústa svého dítěte, odkročila od **vlaku**, jenž za chvíli pronikavě zapískl, těžce zasupal a vyjížděl ze stanice.

Z okna posledně zamával bílý šátek a vlak zmizel v průkopu...

Jiřík Zárubů odjížděl daleko z vlasti. **Přál si býti obchodníkem**. Otec jeho, řídě se vždy zásadou »Lepší kovář nežli kováříček,« chtěl mítí syna všestranně k **úkolu** svému připraveného. Měšťanskou a obchodní školu měl doplniti **zkušenostmi** obchodními v **cizíně**, kde by se zdokonalil nejen v cizích jazycích, ale poznal svět a jeho obchod. Říkávalť otec: »Jen kdo cizí práci zná, ocení a uplatní práci svou.« A ještě před

odjezdem napomínal Jiříka: »Nezavírej oči před cizínou, **zkoumej ji, poznej ji, uč se od ní!** Potřebujeme pracovitých, **podnikavých** a vytrvalých lidí, kteří s prací **pojí myšlenku.**«

Ta mladá hlava stála týden **později** osamocena na hlučné ulici marsejské*) před obchodem, kde byl přijat za příručího. Šum a ruch, jemuž do té doby nebyla zvyklá, uchvacoval ji zmateně. Co tu bylo **chvatu zimního** proti tichým lánům rodné jeho vsi, proti klidným ulicím malého města, kde chodil do měšťanské školy! Místo bujné zeleně zahrad zdi vysokých domů, šedé a zamlklé, místo širokých pohledů do klidných, vonných polí dlouhé ulice, plné života a křiku.

Nikoho neznal, nikdo si ho nevšímal. Připadal si velmi nepatrný v tomto okolí chvatu. Unavovalo ho to, počalo mu býti úzko — a domov jeho tak daleko!

V takových chvílích **dral se** neodolatelně do srdce jeho **stesk** po domově. A bylo-li kdy, spěchal za město v stranu, kde ležely jeho Čechy. Tam na oblohu vysoko se díval a cítil, že se jeho zraky setkávají se zraky matičky, tatíčka, bratří, že s vysokých oblaků vane dech rodného kraje.

Pak posílen opět se vracel k práci v obchodě. Práce nejlépe **zapuzovala** **teskno** a **ukracovala** jeho pobytu.

Všechnu píli prvních měsíců věnoval Jiří francouzštině, které se byl již učil v měšťanské a obchodní škole. S námahou, ale **neochabuje**, vlídně ptal se po všem a také každý rád mu odpovídal a vysvětloval. Po práci vycházel na ulici mezi lid, aby **hovořil** francouzsky. Věděl, že nemluví vždy správně, ale stálým **hovorem** chtěl nabýti dokonalosti.

Nic mu nebylo za těžko. Nevyhledával kaváren ani hostinců. V jejich omamujícím kouři a alkoholu byla hlava jeho bez myšlenek. Vytýkal si pak, že se zde mívá s **účelem**, za kterým byl poslán do ciziny. Za

*) Marsej (píše se Marseille), město přístavní v již. Francii.

to chodíval rád do **dívalda**, kde okříval krásným uměním francouzským. Za prázdných večerů čítal francouzské knihy a noviny. V neděli pak radostně očekával noviny české, jež ho docházely z **vlasti**.

Po devíti měsících mluvil plynně francouzsky. Té doby zavolal si Jiřího majitel obchodního závodu a řekl krátce: »Pane, jste **snaživý mladík** a dosáhl jste za dobu svého pobytu u nás značného **výsledku**. Mohu vás potřebovati v kanceláři závodu jako korespondenta v jazyce českém a německém a zvyšuji vám měsíční služné na 200 franků.«

»Děkuji vám, pane, za uznání,« řekl Jiří radostně **rozechvěn**. Očekával již chvíle, kdy bude moci přejíti z krámu do kanceláře.

V krámě poznal úslušnost a **jemný vkus** Francouzů. Zamíloval si jejich **uhlazenost v jednání**, čistotu a vzorný pořádek v obchodě. Nabyl **zkušenosti**, jak **zevní úprava obchodu** a **dochvilná přesnost** i ochota **láká odběratele**. V kanceláři seznámil se s novými stránkami obchodu. Bylo mu jednati v **záležitostech** obchodu zámožského, poznal ze zkušeností prospěch **burs, bank, pojišťoven** i jiných peněžních ústavů, uviděl v číslech obchodních knih výhody reklamy. Vysoko mezi ctnostmi obchodníkovými stála mu solidnost. Majetník závodu, **jsa výtečný obchodník**, s úředníky kanceláře míval obchodní porady. Jaká to byla výborná škola pro Jiříka!

Již nebývalo mu tak teskno, smutky prvních dnů se ztratily a změnily ve **břejivou touhu** po jeho milých. To svěťoval matičce své do psaní.

Míjel druhý rok, a jak se blížil jeho návrat domů, tak se stupňovala žádost pracovati doma pro sebe, pro své a pro rodnou zemi.

A když, vracaje se, **přejížděl hranice vlasti**, slza radostná zakalila mu oko, srdce jeho se zachvělo a pocítil, že v té **zdánlivě chladné cizině** se naučil více a **vřeleji milovati svůj národ**.

J a r o s l a v M a n č a l.

v cizině, vlak
přál, obchodníkem
řídě se, úkol
zkušenosťmi, v cizině
zkoumej, podnikavých
poji, později
chvatu zimničného
drať, stesk, cítil
zapuzovala teskno
neochabuje, teskno
hovofil, hovorem
učel, divadlo, vlast
snaživý, výsledek, rozechvěn
jemný vkus
uhlazenost v jednání
zkušenosťi
zevní úprava
dochvilná přesnost
láká, v záležitostech
jsa výtečný
hřejivá touha
v zdánlivě chladné cizině
všejeji

w obczyźnie, pociąg
życzył (chciał), kupcem
rządził się (kierował), zadanie
doświadczeniami, w obczyźnie
doświadczać, przedsiębiorczych
łączą, później
pośpiechu gorączkowego
rozdierał, tęsknota, czuł
zagłuszała tęsknotę
niesłabnąc, uprzejmie
mówił, mówieniem
cel, teatr, ojczyzna
gorliwy, wynik, wzruszony
delikatny smak
ogląda w postępowaniu
doświadczenia
zewnętrzne uporządkowanie
punktualna ścisłość
wabi, w sprawach
będąc znakomity
ciepła tęsknota
w pozornie chłodnej obczyźnie
gorącej (szczerzej)

Matýsek.

Pamatuji se dobře na tu noc. Byl jsem ze spaní vyburcován temnou ranou, jako by praskly dveře u sýpky. Potom někdo zaklepal na okno a volal do světnice, kdo chce vidět jak u Matýska hoří, ať vstane a jde se podívat.

Otec vyskočil s postele, já jsem se dal do křiku a první má myšlenka byla zachránit králíky.

Děvečka mě vstrčila do kalhot a do střevců a pospíchali jsme ven.

»Ó jél« zvolal otec, »už je všechno na popel.«

Za lesnatým chlumem, který se táhl napříč rozlehlým sedlem, šlehal tichý a zářivý plamen. Nebylo slyšení ani šumu ani praskotu; krásný, teprve před několika týdny dostavěný dům hořel jak olej. Vzduch byl vlažný, nebe pokryto mraky. Občas ještě zabručel hrom, ale bouře se pomalu vzdalovala.

Blesk prý se několikrát zaklíkatil — vypravoval muž, který nás vyburcoval — byl to náš ovčák — na nebi udělal kříž a potom sjel přímo dolů. Ale prý už nezhasl; jeho světlý konec prý zůstal a rychle rostl a rostl, a tu prý si on, ovčák, pomyslí: Ten jistě sjel na Matýska.

»Pojďme se přec podívat, snad budeme moci pomáhat,« vzpomněl si otec.

»Pomáhat chceš?« zarazil ho ovčák. »Kam sletěl boží posel, tu nehnu ani rukou. Co Pán Bůh dělá, do toho se nemá míchat člověk. Kam pošle Bůh hrom, tam také chce, aby hořelo. Proto si pamatuj, kam hrom uhodil, tam se oheň ani neuhasí.«

»Jako tvá hloupost,« zvolal otec a rozhněván, jak jsem ho zřídka kdy dosud viděl, zakřikl pasákoví do očí: »Jaký jsi ty hlupák!«

Odvrátil se od něho a rychle mě za ruku odváděl. Sestoupivše hlouběji, šli jsme podél potoka, odkud již nebylo viděti ohně, nýbrž jen záři jeho na oblacích. Otec nesl džber a já jsem radil, aby jej hned naplnil vodou z potoka, ale on ani neposlouchal, jenom sám k sobě několikrát opakoval: »Matýsku, Matýsku, proč právě tebe takové neštěstí potkalo!«

Znal jsem dobře malého Matýska. Byl to čiperný, veselý mužík, asi čtyřicátník; obličej měl posetý důlky od neštovic, ruce opálené do hněda a drsné jako kůra lesních stromů. Co se na něj pamatují, byl dřevorubcem.

»Vyhoří-li někdo jiný,« řekl otec, »nu tak vyhoří.«

»Což u Matýska je jinak?« ptám se.

»Tomu shoří všechno. Všecko, co včera měl a dnes má a zítra mohl mít.«

»Snad hrom zabil Matýska samého?«

»To by bylo nejlépe, hochu. Přeji mu života, Bůh ví, přeji mu ho — a přece bych řekl, že by bylo nejlépe, kdyby ho byl zasáhl samého.«

»To by teď byl už jistě v nebi,« povídám.

»Jen tak nešlapej do mokré trávy! Jdi pěkně za

mnou a drž se mne za kabát! Povím ti něco o Matýskovi.»

Cesta pomalu stoupala. Otec vypravoval: »Bude tomu ale třicet let — tenkrát Matýsek přišel sem do kraje, dítě chudých rodičů. S počátku sloužil sedlákům za pasáka, potom, když vyrostl, šel k dřevorubcům; byl řádný pracovník, vždycky pilný a šetrný. Když se stal **předákem**, vyprosil si od majetníka lesa, aby mu dovolil **vymýtít** kousek mokřiny, kde rostla jen kyselá tráva, a přenechal mu jej v doživotný majetek, protože by byl tuze rád měl kus vlastního **pozemku**. Bylo mu povoleno, a každý den, když dřevorubci měli večer po práci, Matýsek odcházel na svou **mýť**, vysekával chrastí kopal příkopy, vybíral kameny, páčil kořeny různého bejlí a za dvě léta vysušil celý pozemek; má kousek žitného polička a rostla mu tam dobrá tráva. Když potom se pokusil též o kapustu a poznal, jak výborně chutnala zajícům, zažádal si o lesní stromy. Ty mu nedali darem jako kyselou mýť, ale musil si je odsloužiti. Nechal jim tedy **mzdu**, porazil stromy, otesal a přifezal je jako tesař — všechno po večerech, když ostatní dřevaři již dávno odpočívali a dýmky kouřili. Potom si začal najímati jiné dřevaře na večerní práci, které samojediný člověk nemůže zastati, a tak si vystavěl dům. Pět let o něm pracoval, ale potom, však jsi viděl sám, jak tu stál žlutočerveně **natřen** s jasnými okny a ozdobnou střechou — bylo radost se naň podívat. Hezký stateček vznikl na kyselé mýti a Matýsek z opuštěného sirotka se vyšvihl na řádného majetníka domu a hospodáře. Před tím **smekni**, hochu! Příští měsíc měl mítí svatbu! — A teď je naráz všechno ztraceno. Všecka pilnost a všechna ta mnoholetá práce je zmařena. Matýsek stojí zas tam, kde byl dříve.«

Stáli jsme na výšině; před námi hořelo hospodárství Matýskovo a dům právě se bořil do plamenů. Byli tu lidé s háky a džbery, ale na záchranu nebylo ani pomyslení; stáli a dívali se, jak poslední ohořelé trámy padaly. Požár nezuřil, nehlučel, nepraskal, ne-

lítal divoce ve vzduchu; celý dům byl v jednom plameni, který klidně vydával žár a vystupoval k nebi, odkud přišel.

Kus od statku byla hromada, na kterou snesl Matýsek kamení z kyselé mýti. Na ní seděl teď malý, opálený, poďubaný Matýsek, dívaje se do ohně, jehož horko sálalo k němu. Byl oblečen jen zpola, máje přehozený černý nedělní plášť, jedinou to věc, kterou zachránil. Lidé k němu nešli; můj otec byl by rád řekl slovo soustrastí a útěchy, ale ani on se k němu neodvážil. Matýsek tu seděl opřen tak, že jsme mysleli, že už vyskočí, vypustí strašlivou kletbu proti nebi a vrhne se do plamenů.

Konečně, když oheň už jenom se plazil po zemi a z popela vyčnívaly jen holé zdi, zvedl se Matýsek. Šel k ohni, vzal uhlí a zapálil si dýmku.

Byl jsem tehdy malý a mnoho jsem nepřemýšlel, ani jsem nebyl přítelem kouření, jakož posud nejsem; ale na to se dobře pamatuji: když jsem v ranním šeru viděl Matýska u spáleniště, jak vtahuje z dýmky a vypouští modravý kouř, tu mně bylo náhle v prsou horko; jako bych cítil, oč větší je tento muž než jeho neštěstí.

Zapáliv dýmku, vrátil se opět na hromadnici a díval se do krajiny. Co si myslel, věděli byste asi rádi; já též.

Později Matýsek prohrabal popel a vytáhl z něho sekýru. Nasadil ji na nové topůrko, nabrousil u souseda na bruse a — šel do práce. Od té doby uplynulo mnoho let: okolo kyselé mýti se rozkládají krásná pole, na spáleništi stojí nový dům. Děti jej oživují a hospodář, náš Matýsek, učí své syny práci a odhodlané vytrvalosti.

Podle Petra Roseggera.

Matýsek, vyburcován
ranou, chlumem, vzduch
vlažný, občas, zaklikatíl
neštovice, šetrný
předákem, vymítit

Matysek, wyrwany
hukiem, pagórek, powietrze
wilgotny, czasem, załamał
ospa, oszczędny
przodownikiem, wytrzebić

pozemek, mýt, mzda
porazil, smekni, soustrast
kletba, vrhne, citil
oč větší
odhodlaná vytrvalost

grunt, wyrab, placa
ścinal, ukłonił się, współczucie
kłątwa, rzuci, czuł
o ile większy
energiczna wytrwałość

Jak se odstraňuje zlo.

Byl jeden člověk, který chodil po světě a cestou přemýšlel, jak by vymítal zlo, ale nemohl nic vymyslet.

Jednou uzřel, ana chudobná žena hnala na pastvu krávu a telátko. Telátko vběhlo do pěkného zralého žita. Byli tam také mužští a ti vzali klacky, vběhli za telátkem do žita a vyháněli je. Honili je z leva na pravo a z prava na levo, telátko bylo polekané, už kolikráte chtělo ze žita vyskočiti, ale mužští mu v tom nadběhli a ono zase nazpět skočilo.

To vida poutník pravil: »Hospodyňko, sama si pěkně na telátko zavolej.« A hospodyňka volala: »Na, telátko moje, na, moje, na, na!« Telátko poslouchalo, stříhalo ušima, najednou se rozběhlo a běželo rovnou k hospodyně. I byla tomu hospodyně ráda, nebo se bála, že jí mužští telátko ubijí; také mužští byli rádi a telátko bylo též rádo.

Člověk šel dále a takto přemýšlel: Čím více mužští telátko klacky honili, tím více oni i telátko žita pošlapali. Vidím já nyní, že se zlo zlem jen rozmnožuje. Když žena na tele pěkně zavolala, rovnou k ní běželo a jen málo stébel pošlapalo. Vidím, že se zlo odstraňuje nikoli po zlém, nýbrž po dobrém.

Potom přišel k dědině. Už v prvním domě požádal hospodyně, aby ho přenocovala. Hospodyně drhla stůl, a když jej odrhla, utírala jej špinavým utěrákem. Ale stůl se neutírá, nýbrž ještě více maže.

Dívaje se na to poutník pravil: »Co to děláš, hospodyňko! Vymáchej si nejprv utěrák v čisté vodě a potom teprv utírej stůl.«

Hospodyně tak učinila a pěkně stůl utřela.

Ráno se poutník ubíral dále. Za soumraku přišel k pasákům. Lehl si k nim. Vidí, že sehnali dobytek a počali klásti oheň. Nalámali suchého roští, podpálili je, ale nedávše mu rozhořeti se, naložili na ně syrovou chvoj. Zapraskala chvoj a oheň zhasl. Nalámali ještě jednou suchého roští, zapálili a hned zase mokrou chvojí zaházeli, dokud se ještě dobře nerozhořelo.

Rekl jim pocestný: »Nenáhlete tak s tou syrovinou; nechejte oheň nejprve dobře rozhořeti a teprv potom přikládejte, pak chytne i syrová chvoj.«

Udělal tak a ovšem potom i syrovina chytla a vzplála ve velký oheň.

Na další cestě přemýšlel o tom, co viděl, a skládal z toho poučení, jak bude ve světě vymítati zlo. —

Šel, šel, až přišel zase do jiné dědiny. Vstoupil do chalupy a tu slyšel, kterak selka naříká, že se muž její opíjí. Obrátila se k poutníkovi a pravila: »Jsi jistě moudrý, nebo putuješ světem; poraď mi, jak bych odnaučila muže svého se opíjeti? Když mu zlořečím, on zlořečí mi ještě více; nedávno jsem mu nedala nic jísti, i vrátil se do hostince a pil znovu. Poraď, dobrý člověče, co mám s takovým mužem dělati?«

I rozpomenul se poutník na telátko a na hospodyní a takto k zarmoucené ženě promluvil: »Po zlém ho nenapraviš, ale po dobrém. Chceš-li okno nebo stůl dobře očistiti, musíš si napřed utěrák v čisté vodě vymáhati; a chceš-li muže od hříchu očistiti, musíš nejprve očistiti sebe. Dobře mě poslouchej: Pracuj pilně od rána do večera, buď čistotná, tichá, vlídná, buď zbožná, hospodárná, v pravý čas prostírej na stůl chutně upravená jídla a kořalky ani k ústům nepřikládej. Až se tvůj muž bude chystati do hostince, pohlédni mu láskyplně v oči a měkkým hlasem ho popros, aby brzy přišel, že je tobě i dětem bez něho smutno. Doufám, že tvou prosbu splní a brzy se střízliv navrátí. Bude si zajisté v hostinci vzpomínati, jak celý den pilně pracuješ, jak ani haléře zbytečně

neutratiš, jak jsi naň vlídná, jak pěkně jsi ho prosila, aby se brzy navrátil a jak naň budeš s dětmi čekatí. A navrátí-li se skutečně brzy, děkuj mu srdečně i děti svolěj, ať otce líbají a s ním se radují. Buď nadále pracovitá, tichá, láskyplná, děti svoje chovej v čistotě a veď je k dobrému! Doufám, že se takovýmto způsobem bude muž tvůj ponenáhlu odnaučovati, až docela přestane pít lihové nápoje. Jen si pamatuj, chce-li člověk druhé očistit, musí nejprv očistiti sebe a zářiti příkladem.«

Selka poděkovala za poučení a slíbila, že bude muže takovým způsobem napravovati. Ale na chvíli se zamyslíla a řekla: »Což, kdyby přece manžel prosby mé nevyslyšel a nadále se opíjel?«

I vypravoval jí poutník o pasácích a syrové chvoji. Z toho vyvodil poučení: »Také tvé srdce musí vzplanouti ve velkou lásku, aby se vznalo láskou i srdce tvého muže. Polituj ho, že jest v moci zlé náruživosti, zaplať nad ním, pros ho opět a ještě vroucněji, i děti přiveď, ať otce se sepjatýma rukama prosí, a doufám, že slzy lásky jej obměkčí. Jen příklad a láska lidi napravuje. Mínilme-li napravití lidí násilím, zatvrzujeme srdce jejich; když jsi muži svému zlořečila, píl ještě více. Zlost dělá ze života peklo, láska proměňuje život v ráj. Pamatuj si: zlo se odstraňuje příkladem a láskou.«

Tak domluvil poutník a odešel. —

Přišel do jiné dědiny, kde se dva sousedé už dvacet let soudili. Hospodáři, jejich ženy a děti ze zahrady na sebe pokřikovali, při každém potkání si špatné slovo pověděli aneb aspoň škaredě na sebe pohlédli. Obě rodiny měly život na utrápení. Pocestný přišel do zahrady a uviděv tam hospodyni, šel k ní. Vypověděla mu, jaké trápení mají se zlým sousedem. V tom uviděla sousedova synka a zlostně pravila: »Hle, tamto je jejich kluk, poraď, co mu mám udělati, abych se pomstila na jeho matce.«

»Dobrou radu ti dám,« odpověděl poutník, »jestliže mne poslechněš.«

»Poslechnu, jen rychle porad!«

»Utrhni pěkné červené jablíčko, vlídně na chlapce zavolej a dej mu je.«

Rozhněvaná hospodyně tak udělala a chlapec rychle běžel s jablíčkem k matce. Matka se otázala: »Kdo ti dal tak pěkné jablíčko?« Chlapec odpověděl: »Naše sousedka a ještě se tak pěkně na mne usmála.«

I divila se matka: »Tak, ona ti dala jablíčko a ještě se pěkně usmála? Podívejme se! Ona má tedy mé dítě ráda. Zdá se, že přece není tak zlá, jak jsem si o ní myslela. Divná to věc. Běž jí rychle ruku políbit, i já vyjdu na zahradu a vlídně na ní hlavou kývnu.«

A potom poslala dětem sousedčiným za jablíčko hrnek medu; a tak chodilo dále, až se obě rodiny usmířily a žily v sousedské lásce jako znovu zrozeny.

Podle T o l s t é h o.

jak se odstraňuje zlo
vymítal, poutník
drhla, špinavý utěrák
roští, syrová chvoj
střízlivý, vzplanouti
náruživost, násilí

jak się usuwa zło
wymiółł, pątnik (pielgrzym)
szorowała, brudna ścierka
zarośla, surowa (świeża) gałąź
trzeźwy, wspanąć
namiętność, przemoc

Štěstěna a žebrák.

Po cestě vlekl se žebrák a reptal na svou **chudobu**. Podivné zdálo se mu, že je tolik lidí nespokojených se svým **osudem**. »Hle,« pravil, »tam jde člověk, který **jmění počítá** do tisícův a přece jak otrok se dře, jen aby měl ještě více. Povídali si včera o člověku, který pozbyl všeho, protože dychtil mít více než jeho sousedé. Jaký to pošetilec! Já byl bych spokojen, mít aspoň několik zlatých.«

Ušel sotva několik kroků, když tu z nenadání potká paní Štěstěnu. »Dávno již toužila jsem ti pomoci,« řekla. »Podrž si klobouk, naplním ti jej zlatem. Ale pamatuj si, upadne-li jen jediný peníz, všechno zlato se obrátí v prach.«

Žebrák byl bezmála bez sebe radostí. Sňal sešlý klobouk a Štěstěna sypala mu do něho zlaté peníze, takže klobouk byl těžší a těžší.

»Máš už dosti?« tázala se žebračka.

»Ne, ještě ne,« odpověděl žebrák.

»Klobouk se počíná trhati.«

»Na tom nesejde, vzal ho ďas!«

»Rozmysli si to — nemáš ještě dosti?«

»Ještě aspoň jeden!«

Takové tíže již klobouk nesnesl. Šev praskl a otovrem vysypaly se peníze na zem a obrátily se v prach. Štěstěna odešla a žebrák byl zase tak chud jako dříve.

»Hm, to byl povedený kousek,« řekl. »Aspoň kdyby mi byla nechala tolik, co stál ten klobouk!«

Z a n g l i c k é č í t a n k y.

Štěstěna a žebrák
reptal, chudoba
osud, jmění počítá
tíže, stál

Bogini szczęścia i żebrak
szemrał, ubóstwo
los, majątek liczy
ciężar, kosztował

Dobré děti.

Pán Bůh rozhněval se na lidi a poslal na celou zemi po několik let po sobě veliké sucho; co lidé zasili, nic nevzešlo, nic se neurodilo. I nastal veliký hlad, lidé mřeli i dobytek hynul hladem. A byl tehdáž v jednom cařství mladý cař, a jak obyčejně se děje, že mladý lne ke mladému, tak i on nikoho netrpěl kolem sebe, v radě, v úřadě, ani u vojska, než samý toliko mladý lid; a jakož mladí, nezralí rozumové radili, tak i nezralá byla jich rada. Vidouce všude vůkol bídu velikou, poradili caři, aby dal všech starých lidí utopit, aby prý mladým nejedli darmo chleba. I pohrozil cař po jich radě každému pokutou smrti, kdo by starého člověka přechovával. Tu rozešli se biřicové po vší zemi, všude vyhlašující vůli cařskou, a kde kterého starce vyslídili, utopili ho bez milosti.

I byli v jednom městě tři bratři, a měli otce starického; avšak ho nevydali na smrt, než ukryli ho doma v komoře. I seděl tam stařeček několik měsíců, a synové mu přinášeli, co měli. Minula zima a přišlo jaro, čas sije, ale nikdež ani zrnka nebylo k zasetí. I přišli ti tři synové k otci svému o radu, co dělat? »Strhejte, děti, starou střechu se stavení, došky vymlaťte a výmlatky zasejte.« Synové tak učinili a Pán Bůh dal štěstí: za týden zazelenalo se oseníčko jako routa; za měsíc, za dva stálo obilí jako les, a byla směs obilí všelikého: žito, pšenice, ječmen.

Všickni lidé tomu se divili a pověst o tom roznesla se po vsi zemi, až i k samému caři se dostala. I poručil cař, aby se ti tři bratři před ním postavili. Bratři velmi se toho ulekli: »Teď,« prý, »bude s námi zle!« a šli zase k otci: »Táto, poraď, co dělat!« — »Jen jděte, děti! ať bude, co bude, a caři pouhou pravdu povězte.« Když tam přišli, cař hněvivě se tázal, proč schovávají obilí, kdežto byl takový hlad, že mnoho lidí pomřelo hladem? Bratři všechno pověděli, co a jak bylo, od počátku až do konce: »a nyní, nejmilostivější caři, nalož s námi, jak chceš!«

Tu cařovo čelo se vyjasnilo, i poručil, aby bez meškání před něj otce stařečka přivedli; a pak jej posadil sobě po boku podlé svého trůnu i poslouchal rady jeho až do smrti, a jeho synům odměnil hojně.

lne, nezralí, pokutou
sije, pouhou
tázal, odměnil

lgnie, niedojrzali, kara
zasiewu, czystą
pytał, wynagrodził

Osud.

Dva bratři přebývali spolu v jednom stavení, jeden jich pracoval všechno a druhý neustále jen zahálel a pil i jedl z hotového. I požehnával jim Pán Bůh na všem: na koních, na hovězím, skopovém i vepřovém dobytku, na včelách i na všem jiném.

Ten, který pracoval, pomyslnil si jednou: »Což bych já taky za toho lenocha dělal? lépe, když se

rozejdem a každý sám za sebe bude pracovat a on nechť dělá, co chce!« I řekl tedy jednou svému bratrovi: »Bratře, není tak dobře: já všechno dělám a ty mi v ničem nechceš pomoci, nýbrž jen jíš a piješ z hotového. I umínil jsem si, abychom se rozdělili.« Druhý začal mu to rozmlouvat: »Nečiň toho, bratře! máme se tak obadva dobře; ty vládneš vším, svým i mým, a já jsem spokojen, cokoli ty učiníš.« Ale on zůstal při svém, a tak i druhý konečně svolil a řekl jemu: »Když jinak dáti nechceš, tehdy děl sám, jak rozumíš.«

Načež onen pořádně všechno rozdělil na dva díly a každý si vzal svůj díl. Lenoch najal sobě k dobytku skotáka, ke koním koňáka, k ovčím ovčáka, ke kozám kozáka, ke sviním svináka a ke včelám včeláka, i řekl jim: »Zůstavuji všechno své jmění vám a Pánu Bohu;« a byl živ potom doma tak jako prvé. A ten druhý bratr namáhal se při svém jmění sám tak jako dřív, opatroval a dohlížel, ale neviděl prospěchu žádného, nýbrž samou škodu, den ode dne vedlo se mu pořád hůře, až konečně zchudnul tak, že už ani opánek neměl na nohou, nýbrž chodil bos.

Tehdy řekl k sobě sám: »Půjdu se podívat k svému bratrovi, jak se jemu vede.« A takto jda, přišel na louce ke stádu ovec; ale ovčáka při nich nebylo žádného, nýbrž seděla tu nějaká překrásná panna i předla zlatou nit. »Pomáhej Pán Bůh!« řekl a otázal se jí, či to jsou ovce? A ona mu odpověděla: »Či jsem já, toho jsou i ty ovce.« — »A či jsi ty?« — »Já jsem tvého bratra štěstí!« Tehdy on se rozhněval a řekl jí: »A kde je moje štěstí?« Panna odpověděla: »Tvé štěstí od tebe je daleko.« — »A mohu-li je najít?« — »Můžeš, jdi si ho hledat.«

On slyše to, a vida, že ovce jeho bratra jsou pěkné, anzi pěknější býti mohou, nešel už ani dále se podívat na ostatní jeho stáda, nýbrž šel odtud zrovna k bratrovi. Když ho bratr spatřil, zaplakal nad ním a řekl: »Kam jsi se poděl za ten čas!« A vida ho nahého i bosého, dal mu hned opánky a něco peněz. Když

pak několik dní spolu hodující pobyli, zdvihl se potom onen bratr a šel domů. Přijda domů, vzal torbu na rameno a chleba do ní, a do ruky hůl, i šel do světa hledat svého štěstí.

Jda takto svou cestou, přišel do nějakého velikého lesa, a v tom lese našel nějakou starou šedivou děvku, ana tu pod jedním keřem spí; i napřáhl hůl a uhodil děvku po zádech. Ta pak sotva se zdvihla a své krhavé oči otevřela i promluvila k němu: »Děkuj Pánu Bohu, že jsem zaspala, neb kdybych byla bděla, ani těch opánek bys byl nedostal.« I otázal se jí: »A kdo jsi ty, že bych ani těch opánek nebyl dostal?« Odpověděla: »Já jsem tvé štěstí.« On slyše to, začal se bít v prsa: »Jsi-li ty moje štěstí, Bůh tě zabí! a kdo mi tě dal?« A ona hned na to: »Osud mě tobě dal.« — »A kde je ten Osud?« — »Jdi a hledej si ho!« a po té zmizela.

Tehdy šel ten člověk hledat Osuda. Jda takto svou cestou, přišel do jedné vsi a viděl v té vsi veliké hospodářské stavení a v něm veliký oheň, i pomyslíl sobě: »Tuto musí býti nějaká veselka nebo svátek.« I vešel do stavení a viděl tam na ohni veliký kotel, vařila se v něm večeře a při ohni seděl hospodář. Člověk dal hospodáři: »Dobrý večer!« a hospodář mu poděkoval: »Dej Bůh štěstí!« pak ho pobídl, aby si k němu sedl, i počal se ho vyptávat, odkud je a kam jde? a on mu všechno vypravoval: jak byl taky hospodářem, a jak zchudnul, a že nyní jde k Osudu se zeptat, proč je chudý. Potom otázal se hospodáře, proč takové množství jídla vaří? a hospodář mu řekl: »Oj, bratře! já jsem hospodářem a mám všeho dost, ale své čeledi nikterak nemohou nasytiti, všechno jakoby drak požíral; však sám uhlídáš, až začnem večeřeti, co budou dělati.« A když sedli k večeři, jeden druhému jídlo vydírali, a za chvíli ten veliký kotel byl prázdný. Po večeři přišla uklízečka, sebrala kosti všechny na hromadu a hodila je za pec. I počal se tomu diviti, že holka hodila kosti za pec; tu nenadále přišly dvě staré ošklivé postavy, suché jako strašidla,

i počaly ty kosti *cucati*. I otázal se ten člověk hospodáře: »Co to máš tam, bratře, za peci?« A on mu odpověděl: »To je, bratře, můj otec a moje matka, jakoby se byli ukovali na tom světě, nechťejí nikterak s něho sjíti.« Ráno pak při odchodu řekl mu hospodář: »Bratře, zpomeň si také na mě, najdeš-li tam někde Osuda, i zeptej se ho, jaká to nehoda, že nemohu nikterak nasytiti své čeledi, a proč mi otec a matka nijak neumírají.« On mu to slíbil, že se zeptá, pak se s ním rozloučil a šel dále Osuda hledat.

Jda takto dlouho svou cestou, přišel jednoho večera do jiné vsi, a prosil v jednom stavení, aby ho přijali na nocleh. Oni ho přijali a ptali se ho, kam jde, a on jim všechno zevrub pověděl, co a jak. A oni ho tu počali prositi: »Pro Boha, bratře! když tam jdeš, zeptej se také o nás, proč se nám hovězí dobytek nedáří a jde pořád na mizinu?« On jim také připověděl, že se Osuda zeptá, a druhý den šel dále. Jda takto svou cestou, přišel k nějaké vodě i začal volati: »Oj vodo! oj vodo! přenes mě!« A voda se ho zeptala: »Kam jdeš?« A on ji pověděl kam. Tehdy voda ho přenesla a řekla mu: »Prosím tebe, bratře, zeptej se Osuda, proč v sobě nemám žádného plodu?« On připověděl vodě, že se zeptá, a šel potom dále. Jda takto dlouho, přišel konečně do jednoho lesa a tu našel nějakého poustevníka, i zeptal se ho, zdali by mu nemohl pověditi o Osudu? A poustevník mu odpověděl:

»Jdi tudy přes horu a přijdeš zrovna ke dvoru jeho; ale když staneš před Osudem, nemluv ničehož, nýbrž cokoli on bude dělati, i ty dělej, dokud on sám tebe se nezeptá.«

Člověk poděkoval poustevníkovi a šel přes horu. Když přišel do dvorů Osudových, bylo se nač podívat: bylo tu jako na cařském dvoře, sluhové i služkyně, jen se všechno *hemžilo*, a Osud sám seděl za připraveným stolem a večerel. Člověk vida to, sedl si také za stůl a začal večereti. Po večeři lehl si Osud spat, a on si také lehl. Okolo půlnoci nastalo strašlivé řinčení a z něho bylo slyšeti hlas: »Oj Osude!

oj Osude! narodilo se dnes tolik a tolik duší, naděl jim, co chceš.« Po té Osud vstal, otevřel skříní s penězi, i začal po světnici házetí samými dukáty, řka: »Jako mně dnes, tak jim až do smrti.«

Když se ráno rozednilo, už nebylo tu těch dvorů velikých, nýbrž místo nich prostřední stavení; ale i v tom opět bylo všeho dost. Když bylo k večeru, sedl si Osud k večeři, a on si také s ním sedl, ale nikdo nepromluvil ani slova. Po večeři šli spat. Okolo půlnoci nastalo zase strašlivé řinčení a z něho bylo slyšení hlas: »Oj Osude! oj Osude! narodilo se dnes tolik a tolik duší, naděl jim, co chceš.« Tehdy Osud vstal i otevřel skříní s penězi, ale nebylo v ní dukátů, než toliko stříbrné peníze a sem tam nějaký dukát. I začal Osud po světnici rozhazovati peníze, řka: »Jako mně dnes, tak jim až do smrti.«

Druhého dne ráno však už ani toho stavení tu nebylo, nýbrž místo něho stálo tu menší. A tak Osud dělal každou noc, a každé ráno potom jeho stavení se zmenšovalo, až naposledy z něho zůstala jen malá chaloupka. Tu vzal Osud motyku a počal kopati, a ten člověk vzal také motyku a začal kopati, a tak kopali ten celý den. K večeru vzal Osud kus chleba, rozlomil jej na půly a dal jednu jemu. Tak večeřeli a po večeři šli spat. Okolo půlnoci opět nastalo strašlivé řinčení a z něho bylo slyšení hlas: »Oj Osude! oj Osude! dnes narodilo se tolik a tolik duší, naděl jim, co chceš.« Tehdy Osud vstal, otevřel skříní i začal rozhazovati samé střípky a sem tam nějaký peníz, jako dostávají ná denní mzdy, řka: »Jako mně dnes, tak jim až do smrti.«

Když nastalo ráno, změnila se chalupa zatím u veliké dvory, tak jako bylo prvního dne. Tehdy Osud otázel se jeho: »Co chceš?« A on mu vypravil všecku svou nesnázi od počátku až do konce, a že přišel se ho zeptat, proč mu nadělil neštěstí. Tehdy mu řekl Osud: »Však jsi viděl sám, jak jsem první noc rozhazoval dukáty i co se potom dalo. A jak mi bylo tu noc, když se kdo narodil, tak mu bude až

do smrti. Ty jsi se narodil v chudé noci a zůstaneš chudým až do smrti; a tvůj bratr narodil se v šťastné noci a zůstane šťastným až do smrti. Ale poněvadž jsi se tak odhodlal a tolik vystál, poradím ti, jak si můžeš pomoci. Tvůj bratr má dceru Milici; ta je také tak šťastná jako její otec. Až přijdeš domů, vezmi Milici k sobě, a čeho koli nabudeš, říkej, že to všechno její jest.»

On tedy Osudu poděkoval a pak mu ještě řekl: »V té a té vsi jest jeden bohatý sedlák, má všeho dost, a jen v tom je nešťastný, že se mu čeleď nikterak nasytiti nemůže; snědí na jedno posedění jídla plný kotel a mají ještě málo. A otec i matka toho sedláka jakoby se byli ukovali na tom světě, zestárli, zčernali a vyschli jako strašidla, a nemohou umřít. I prosil mne ten sedlák, když jsem byl u něho na noclehu, abych se tebe zeptal, jaká toho příčina?« I odpověděl mu Osud: »To je všechno proto, že nectí otce svého a matky své; hází jim jídlo za pec: ale kdyby jich ke stolu posadil na první místo, a dal jim první číši kořalky a první číši vína, tehdy by jeho čeleď ani z polovice tolik nesnědla, a ty duše by se odebraly na odpočinutí.«

Potom opět se zeptal Osuda: »V té a té vsi, když jsem tam v jednom stavení byl na noc, stěžoval sobě hospodář, že se mu hovězí dobytek nedaří a jde pořád na mizinu; i prosil mne, abych se tebe zeptal, jaká toho příčina?« A Osud mu odpověděl: »To je proto, že na svůj svátek zabíjí nejhorší dobytce; kdyby zabíjel, co má nejlepšího, všecek dobytek by se mu běhal.«

I zeptal se ho ještě také na vodu: »Jaká toho příčina, že ta voda nemá v sobě plodu?« A Osud mu řekl: »Proto nemá plodu, že ještě žádného člověka nezádavila; ale nežertuj s ní, nepovídej jí toho, dokud tebe nepřenese, sic povíš-li jí to, hned tě zadává.«

Tehdy on Osudu poděkoval a šel domů. Když přišel k té vodě, otázala se ho: »Co řekl Osud?« A on odpověděl: »Přenes mě a pak ti povím.« Když ho

voda přenesla, dal se na útěk, a když už byl daleko dost, obrátil se a zavolal: »Oj vodo! oj vodo! žádného člověka jsi ještě nezadávila, a proto nemáš plodu.« Když voda to uslyšela, vylila se ze břehů a za ním, a on v útěk, a s těží utekl.

Když přišel do vsi k tomu člověku, kterému se dobytek nedařil, on sotva se ho dočkal: »Pro Boha, bratře, zeptal-li's se Osuda?« — »Zeptal, a Osud řekl, že když svůj svátek slavíš, vždy nejhorší dobytče zabíjíš; ale kdybys zabil, které máš nejlepší, že by se ti všecek dobytek běhal.« On slyše to, řekl mu: »Zůstaň, bratře, u nás; do našeho křesťanského svátku nemáme než tři dni; a bude-li to pravda, odměním se tobě.« Tehdy on tu zůstal až do toho svátku. A když ten den přišel, zabil hospodář nejpěknějšího volka, a od toho času začal se mu dobytek běhati. I daroval mu potom hospodář pět kusů dobytka, a on jemu poděkoval a šel dál.

Když přišel do vsi k onomu hospodáři, který měl nesyťou čeleď, hospodář sotva se ho dočkal: »Pro Boha, bratře! jak je? co řekl Osud?« A on mu odpověděl: »Osud řekl, že nectíš otce svého a matky své, a házíš jim jídlo za pec; ale kdybys jich posadil za stůl na první místo a dal jim první číši kořalky a první číši vína, nejedla by ti čeleď ani z polovice tolik, a otec i matka odebrali by se ti na odpočinutí.« Když hospodář to uslyšel, poručil ženě, aby tchána i tchyni hned umyla i učesala a pěkně je oblekla; a když přišel večer, posadil je hospodář za stolem na prvním místě i nalil jim první číši kořalky a první číši vína. Od toho času nemohla čeleď ani z polovice tolik jísti, jako potud jedla, a druhého dne otec i matka zemřeli. Tu mu dal hospodář dva volky, a on mu poděkoval a šel domů.

Když přišel do své krajiny, potkávali ho známí a ptali se: »Či pak jest to dobytek?« A on odpovídal každému: »Mé bratranky Milice.« Když přišel domů, zašel ihned k svému bratrovi a prosil ho: »Bratře! dej mi Milici, aby mou dcerou byla; vidíš, že nemám ni-

koho.« A bratr mu odpověděl: »Dobře, bratře, vezmi si Milici.« I odvedl si Milici domů a potom mnoho jmění nabyl, ale vždycky říkal, že je to Miličino.

Jedenkrát vyšel si na pole k obilí se podívat, a bylo krásné, že pěknější býti nemohlo. Na to šel tudy nějaký člověk pocestný a zeptal se ho: »Či je to obilí?« a on se omýlil a řekl: »Moje.« Jak mile to vyřknul, obilí chytilo a začalo hořeti, a on vida to, běžel za tím člověkem: »Počkej, bratře! není moje, nýbrž Miličino, mé bratranky.« A tak se obilí hned udusilo a on s Milicí zůstal šťastným.

K. J. E r b e n.

stavení, hovězím
včelách, načež
díl, opánek
Osud, pobídl
cucati, zevrub
mizinu, hemžilo
řinčení, odhodlal
nezadávala

budynku, bydle
pszczołach, poczem
dział, kypce
Los, pobudził (zachęcił)
ssać, szczególowo
zgubę, roilo się
szczęk, odważył
niezadławila

Stolistá růže.

Člověk měl pŭtku s Kurentem o zemi. Když se spolu nemohli o své právo smluviti, popadli se a potýkali se spolu na zemi plných sedm let, a nemohl ani Kurent člověka, ani člověk Kurenta přemoci. Tehdáž také rozkopali a rozryli zemi, že se takovou stala, jako je posud; kde prvé bývaly samé prostranné roviny, **vydupal**í patou propasti a nahrnuli hor a vrchů. Když pak tou pŭtkou byli **unaveni**, padli oba dva jako mrtví na zem a leželi takto sta let; tu přišel na zemi silný Dobřín a svázal člověka i Kurenta a začal panovati nad světem. Tu se ti dva probudili a **vi-douce** se svázané konopnými provazy, podivili se, kdo na ně ty pavučiny vložil. I vstali a roztrhli provazy co pravé **pavučiny**, popadli Dobřína a svázali zlatými okovy a dali jej ohnivému **drakovi**, aby dračici zaplítal vlasy a umýval jí bílé ruce.

Tehdy řekl Kurent člověku: »Hle, unavili jsme se pŭtkou a usnuli jsme, i přišel na nás ničema, a začal

panovati nad světem. Dali jsme jej sice ohnivému draku; ale budeme-li se i dále ještě hašteřiti, přijde na nás jiný, silnější nad Dobřína a přemůže mne i tebe, i budeme trpěti jako nyní pošetilý Dobřín. Nuže vy-
znejme si pravdu: tys hrdina, a tuším, já také, hory a propasti nám toho dosvědčují, any se nám rozpukaly pod patama. Tehdy slyš a věz: mám zahradu a v té zahradě osudnou bylinu, stolistou růži. Kořeny svými prodrala se až do zemského dna, kdežto jimi váže strašlivé zvíře, živý oheň. Darma se zvíře spiná a těch kořenu, okovů svých, hledí zbaviti; ale běda nám, kdybys tu růži stolistou vytrhl ze země: zvíře, živý oheň, prodralo by se z vězení a spálilo by zemi a všecko, co je na ní, ano i moře by se vysušilo a nezůstalo by nic po něm než ohromná propast. Takový máš u té růže kořen. Ale ani na vrch její nesahej. Mohl bys ho sice snadno utrhnouti, není ani pevný ani vysoký, ale má v sobě divné síly: blesk a hromy, a ty by rozbily tebe i zemi, i všecko, co je pod ní a nad ní, a jen ta stolistá růže by zůstala; a prošlo by na sta božích let, než by okolo ní zase nová země narostla a zase živočichové se rozplodili. Takový máš u té růže vrch. Ale je na ní také listí nevidané: mnohý den sedal jsem pod ním a poslouchal jeho milých řečí a písní tak líbezných, že jich ani zpěvná víla nikdy nevypustila z úst. Toto listí však není nebezpečné; můžeš ho natrhati a druhého dne vyroste jiné lepší. Ale posud jsem se ho nedotknul, nýbrž pozoroval jsem v noci, jak padalo a zase vznikalo, a snadno jsem tomu porozuměl, jak chodí na nebi hvězdy a měsíc: všecko to vzniká i zapadá tak, jako listí na růži stolisté. Nuže pojď, ať osudná ta bylina rozhodne a smíříme se. První list bude tvůj, druhý můj a třetí ničí, a tak dál, až je všecky otrháme; a kdo utrhne poslední list, budiž panovníkem na zemi. Nemá však panovati na věky, neb hrdinovi bylo by to nečestné, nýbrž jen na jednu boží hodinu, totiž na sto zemských let; a když ta hodina mine, ať potom zase panuje ten, komu se poprvé toho štěstí nedostalo, nechť to jsem já

anebo ty, a budeme se takto střídati přátelsky bez soudu a bez nebezpečného sporu. Ovšem je těžký počátek, a protož, aby jeden do druhého neměl žádného podezření a všecko aby se dalo z dobré vůle a bez obmyslnosti, ať rozhodne stolistá růže, při které není klamu.«

I svolil k tomu člověk, hrdina hrdinovi důvěřoval. Po té šli do zahrady, aby růže stolistá mezi nimi rozhodla. Člověk utrl list, Kurent utrl list a třetí list nikomu nenáležel. »Já tvůj, ty můj, každý svůj; já tvůj, ty můj, každý svůj,« tak oba hrdinové říkali, trhající osudné listy. Ale růži stolisté nebylo po vůli, aby na zemi panoval jen jeden; i zbyly konečně tři listy, jeden člověkoví, druhý Kurentovi a třetí ničí, a ten jeden na růži zůstal.

Tu viděl Kurent i člověk, že nikomu ještě není souzeno, ani aby vládl, ani aby se pokořil; i rozešli se spolu v žalosti a bloudili po širém světě, boje se jeden druhého, ano i v noci usnouti se báli. A když minula boží hodina, sto zemských let, tu se ti dva hrdinové opět sešli. I šli zase k růži stolisté, aby rozhodla, a ta nyní ustanovila tak, aby se Kurent pokořil i aby panoval člověk, jenž utrl poslední list. Tehdy poklonil se jemu Kurent.

Ale člověk neuměl panovati, nýbrž lehl si na rovinu, chtěl sobě odpočinouti a usnul. I ležel takto celou boží hodinu, sto zemských let, a zvířata přicházela a posmívala se jemu, a v uchu jeho lily se mu lišky a v hustých vlasech hnízdili loupežní jestřábové. Byl ten člověk velmi zpozdlý, ale při tom velmi silný; dlouhý byl jako pole, jehož není konce viděti, a hmotný jako lesnatá hora. Když pak minula boží hodina, přišel k ospalci Kurent a nemile ho ze sna vytrhl. Člověk viděl, že panování své prospal a že nyní, jak umluveno, musí jednu boží hodinu, sto zemských let, sloužiti. I začal panovati Kurent, ale neusnul, nýbrž užíval vlády své, až pak i vlády dokonce se zmocnil.

Pozval totiž člověka na oběd a přisluhoval i lichotil jemu, až i v krátce tento na své poddanství zapomněl. I zpozoroval to Kurent a natočil jemu číší vína, právě ze své vlastní vinice. I dal se zpozdílec ošiditi a vypil, ale bylo mu kyselé a nadával: »Špatný nápoj u špatného hospodáře!« Kurent se proto nic nerozhořeval, nýbrž natočil jemu jinou číši, starého červeného vína: »Pí a nehaň, co je božího.« Tu se po druhé člověk ošidil a vypil, i nebylo mu kyselé, nýbrž řekl: »Výborný nápoj u výborného hospodáře!« I natočil mu Kurent ještě číši třetí, vína výborného, co ho dal první vinný keř, nejprve sazený, v prvním podzimku prvního stvořeného roku.

Tu se po třetí člověk ošidil, a to na věky. Vypiv víno, objal Kurenta i zvolal: »Ať, jaký to dobrý nápoj u dobrého hospodáře! tohoto vína mi nalévej a budu ti poddán s tělem i s duší, netoliko jednu boží hodinu, nýbrž na věky věkův.

I zradoval se Kurent a pobízel člověka na sladké víno, a člověk pil a neustále se zaklínal, že mu netřeba svobody, dokud je vína u Kurenta. A Kurent se jemu smál, vida, jak člověk vínem pozbyl síly, a že se již nikdo s ním nemůže o vládu zemskou potýkati.

K. J. E r b e n.

půtku, vydupali
unaveni, vidouce
pavučiny, drakovi
pošetilý, víla
smíříme, střídati
souzeno, hmotný, ošiditi

potyczka, wytupali (wydeptali)
znužony, widząc
pajęczyny, smokowi
durny, nimfa
pogodzimy, zmieniac
sądzono, tęgi, oszukać

Poctivý dráteník.

»Jak známo, cestují časem rád pěškový. Má-li cizina rozum zbystřiti, nesmí cestující na svět jen z kočáru se dvíhati.

Jedenkrát sešel jsem se na cestě z Řezna sem na noclehu v hospůdce vesnické s drotarem. Spali jsme na slamě a ráno z hospody vyšli zároveň. Ačkoli tvář jeho mírná, upřímná, příčiny k podezření mi nezavdávala, přece, přicházejí k lesu, zavolať jsem

k sobě psa, jenž mě tehdy na cestách provázival, ruku jsem položil na kohoutek pistole v záhradě a v druhé pevně držel jsem sukovitou hůl. Měl jsem sice již tenkrát zkušenost i přesvědčení, že pod ošumělým kloboukem tak moudrá hlava bývá jako pod pěkným, a pod sprostou halenou že srdce často bije šlechetně, mnohdy šlechetnější, než pod drahým sukem a hedvábím: přece nemohl jsem se zbaviti podezření, vida se v hlubokém lese samotén s neznámým drotarem. Nikdy jsem těch lidí více si nevšímal, než co na potkání jsem je vídal bídne světem se potloukatí v ošumělém, zamaštěném šatě, ne mnoho lepší než cikány opovržené. Slýchal jsem zpozdilé matky děti jimi strašiti, od lidí přičítati jim rozličné neplechy, ba i zlodějství a vraždu, ačkoli důkazův žádných neměli. Vzpomínky ty nedaly vzniknouti důvěře. Drotar vypravoval mi cestou, kde všude chodil po Německu, a těšil se do Čech, kde prý jest přece jen nejlépe. Považoval mě za řemeslníka a ptal se, kde jsem chodil a kam jdu. Já však ve slepé nedůvěře nepověděl jsem mu zcela pravdy, hodlaje se od něho v nejbližším městečku odtrhnouti.

Přišli jsme k poledni do hospody v malé dědině. V sednici seděli tři muži, hlasitý hovor vedouce. Když jsme tam vešli, umkli, bystře si nás, dokonce mne, prohlížejíce. Drotar dal si naliti pálenky, vytáhl z tašky kus chleba a začal obědvati. Já měl v pocestní láhvi ještě víno, a hospodská přinesla na moji žádost, co v domě bylo, černý chléb, sýr a vejce. Pobídl jsem drotara, by se mnou obědval, což on přijal, nic se nezdráhaje. Muži se mne oči nespustili a po chvíli zeptali se, kam jdeme. Řekl jsem, co třeba. Po obědě, nemaje u sebe drobnějších peněz, platil jsem stříbrným tolarem. Drotar překvapen na tolar hleděl, bylo mu divno, že já tovaryš tolik peněz mám, po prosbě nechodím a panský si vedu. Maje strach, by se na peníz nezlakomil, řekl jsem, že to můj poslední, ale že se nestarám, v Čechách že najdu výdělku dosti.

Když jsme z hospody vyšli, zdvihli se ti tři, a že jdou s námi stejnou cestou, pravili. Na moji otázku řekli mi, že chodí po koupí obilí, což se mi zdálo pravdě podobno. Mně se ti chlapi také nelíbili, ale byl jsem přece rád, že jdou s námi, neboť nám bylo jíti dlouho ještě lesem, než bychom do městečka dorazili, kdež jsem minil odtrhnouti se od nich i od dro-tara. Dni se již krátily, počasí bylo nejasné; ještě jsme konce lesa nedošli, slunce se sklánělo. Jeden z mužů šel mi po jednom boku, po druhém držel se pes Bello a drotar; druzí dva zůstávali pozadu. Tu najednou dostanu ze zadu do hlavy ránu, že jsem za-vrávorál, a v témž okamžení Bello na jednoho ze zadních mužů skočil a na druhého drotar. Já měl tolik přítomnosti ducha, že jsem k stromu skočil, on se opřel a pistoli z náprsi vytrhl. Drže ji v pravé ruce, levou jsem holí se bránil proti dvěma; Bello mi statečně pomáhal, a drotar zápasil se třetím. Doráželi na nás noži a já vida, že bychom se jim jinak neubrání-li, střílil jsem a jeden z mých protivníků klesl. V téže chvíli i drotar porazil svého protivníka, a třetí vida to, dal se na útek. Drotar měl proraženu hlavu železným prstenem, jež Bavoři rádi nosí a jichž při pranicích používají; já krvácel z několika ran a Bello též byl popíchnán. Nezbývalo nic jiného, než bojiště opustiti, a co síly stačí, k městečku pospěšiti. Lotry nechali jsme tam ležeti, majíce je za mrtvé.

Avšak sotva že jsem z lesa ven se vyvlekl, přepadla mě mdloba, padl jsem. Drotar, nemoha mne vzkřísiti, vzal mě na záda, a nedbaje na vlastní slabotu, vlekl dále. Na štěstí příjížděly od městečka vozy; na jeho pokřik vozkové přišli, naložili nás a do města odvezli, kde nás v hospodě složili. Ovšem že se hned po zločincích pátralo, že byl drotar vyslý-chán, ale o tom všem, ani o jeho pečlivosti a starosti o mne nedověděl jsem se až třetí den, když byla silná horečka popustila, a já paměti nabyt. Drotar seděl se zavázanou hlavou u mé postele, Bello vedle něho; oba skákali radostí, když jsem začal mluvit. Nej-

prvnější drotarova práce byla, že mi snesl na postel papíry, toboleku, hodinky i vak, což byl vše opatroval, žádaje, bych se přesvědčil, zdali mi nic neschází. Pak vytáhl svůj sáček, vysypal přede mne asi za pět tolarů stříbrných peněz. „Co mám s nimi dělati?“ ptám se ho, a on mi na to, bych si je vzal, že mi je půjčí, že nebudu mítí beztoho dosti peněz, bych v hospodě zaplatil.

Čtyři, pět tolarů je málo peněz pro našince, ale kdo na zlaté po krejcařích střádá, kdo se za boháče považuje, když má dvě, tři sta, tomu je to již kapitálem. A drotar dal mi svoje jmění po mnoho neděl střádané aniž věděl, kdo jsem a zdaž mu je kdy oplatím.

S praktického stanoviska nazvalo by se to bláznovstvím, mně však pravilo srdce, že jednání jeho jest šlechetné, a když jsem, ruku mu podáváje, děkoval, a on mi řekl: „Ej, či by hodne bolo, aby brat bratu nepomohl!“ tu mi věru před tím sprostým člověkem s veškerou vzdělaností a věděním bylo se rdítí! Byl jsem zahanben a svědomí mně vytýkalo, že jsem se prohřešil proti tomu člověku, maje ho za špatného i zločinu schopného, z pouhého předsudku: jeho prostá mysl hlouběji než moje pojala učení křesťanské lásky, že jsme všichni bratřími.

Ti tři chlapi, co nás, vlastně mne oloupiti, ne-li zabiti chtěli, byli pověstní zlodějové; my nezabili žádného, jen omráčen byl jeden a druhý od střelné rány schromen; nepídil jsem se více po nich. Miča, tak se jmenuje můj ochránce, jest mým šafářem; velice se divil, když jsem mu konečně řekl, kdo jsem.«

Božena Němcová.

halenou, ošumělém
zpozdlé, neplechý
vraždu, pálenky
výdělku, zavravoral
prstenem, vak
vzdělaností a věděním
rditi, nepdíl

siermięą, wytartym
zacořane, zdrożności
morderstwo, wódki
zarobku, zawrót głowy
pierścien (bokser), tłumok
wykształceniem i wiedzą
rumienić, nie śledziłem

Jak se babička setkala s císařem Josefem.

»Když se stavěl Nový Ples (Josefov), byla jsem výrostek,« začala babička vypravovati.

»Vedle našeho statku bydlela vdova Novotná v malé chaloupce. Živila se děláním vlněných huní. Když měla trochu díla hotového, nosila je do Jaroměře nebo do Plesu na prodej. Bývala u nebožky mámy pečena vařena a my děti bývaly u ní kolikráte za den. Náš tatík stál jejímu synu kmotrovstím. Když jsem už kousek práce zmocí mohla, říkávala mi Novotná, když jsem k ní přišla: »Pojď sednout za stav a uč se; bude ti to někdy dobré. Čemu se člověk v mladu naučí, k staru jakoby našel.« Tu dobu býval císař Josef velmi často na Novém Plesu. Povíдалo se všude o něm, a kdo ho viděl, vážil si toho, jako nevím čeho.

Když jedenkrát Novotná šla s dílem, prosila jsem našich, aby mi dovolili jít s ní, že bych se ráda podívala do Plesu. Máma viděla, že má kmotra těžké břímě, pročez řekla: »Jdi si, můžeš aspoň pomoci kmotře nést!« — Druhý den za chladu jsme šly a před polednem přišly jsme na luka před Ples. Leželo tam srovnaných dřev, sedly jsme na ně a obouvaly se. Kmotra právě povídá: »Kam pak já asi smutná děvka ty houně mám nejdříve zanést?« Tu přichází od Plesu jakýsi pán a přímo k nám. V ruce nesl cosi podobného flétně; chvilku po chvilce kladl si to ke tváři a začal se pomalu kolem dokola točit. »I podívejte se, kmotra,« povídám, »to je nějaký muzikant, píská na flétnu a sám se k tomu točí.«

»Hloupá holka, to není flétna ani muzikant, to bude nějaký pán, co dohlíží ke stavbě; však je tu vídávám choditi. To má takovou rourku, v té je sklíčko a skrze to se dívá; a to prý je daleko viděti. To vidí všude, kde a kdo co dělá.«

»Ale, kmotra, jestliže nás viděl, když jsme se obouvaly?« povídám.

»Nu, a co z toho? Vždyť to není nic zlého,«
smála se mi kmotra.

Za té řeči přišel pán až k nám. Měl na sobě šedivý kabát, malý klobouk třírohý, v zadu visel mu cop s mašlí. Byl ještě mladý pán a krásný, jak by ho vymaloval. »Kam jdete, co to nesete?« ptal se a zastavil se u nás. Kmotra řekla, že nese do Plesu na prodej dílo.

»Jaké je to dílo?« ptal se dále.

»Vlněné houně, panáčku, vojákům přikrývati se; snad by se Vám některá líbila?« řekla Novotná, rozvázala rychle uzel a rozložila jednu po dřevech. Byla to na místě hodná žena, ta kmotra, ale když se dala do prodeje, to byla až hrůza řečná.

»To dělá tvůj muž, ne?« zeptal se jí zase pán.

»Dělával, dělával, zlatý panáčku; ale už je o žních dvě léta, co dodělal. Dostal úbytě. Já někdy ke stavu přihlédala, naučila se tkáti, a teď je mi to k dobrému. Já také říkám Madle: »Jen se uč, Madlo! Čemu se naučíš, o to tě ani dráb neoloupí.«

»Je to tvoje dcera?« ptal se zase pán.

»Není moje, je to kmotřina; ale pomáhá mi někdy. Nehleďte na ni, že je malá; za to je sporá a do práce jak oheň. Tuto houni ona udělala sama a sama.« Pán mi poklepal na ramena a pěkně se na mne podíval. Jaktěživa jsem neviděla tak pěkných modrých očí; nic jinak než jako charpa.

»A ty nemáš děti?« obrátil se pán na kmotru.

»Mám jednoho hochu,« pravila kmotra; »dala jsem ho do Rychnova na učení. Pán Bůh mu dává dar Ducha svatého, a učení mu jde, jak by hrál; zpívá hezky na kruchtě, ráda bych tedy nějaký ten groš na něj obětovala, aby z něho byl pan páter.«

»A což, nebude-li chtít jím býti?« řekl pán.

»I bude, panáčku: Jiřík je dobrý hoch!« povídala kmotra.

Já zatím dívala se ustavičně na tu trubičku a myslila jsem si, jak to asi skrze ni kouká ten pán. Ale on mi to snad zrovna na očích viděl; najednou se

obrátil ke mně a povídá: »Ty bys asi ráda věděla, jak je skrze ten dalekohled viděti, ne?« — Já se začervenala a nemohla jsem ani oči pozdvihnouti. Ale kmotra vyjela: »Ona myslila Madla, že je to flétna, a Vy že jste muzikant. Já jí to však pověděla, kdo jste.«

»A ty to víš?« smál se pán.

»Inu, já nevím, jak Vám říkají; ale Vy jste přece z těch, co tu chodívají dohlížet na ty lidi, a skrze tu trubičku se na ně díváte, ne-li?«

»Pán se smál, až se za boky bral. »No,« povídal, »to poslední jsi, matko, uhodla. Chceš-li se skrze tu trubičku podívat, tedy se podívej!« Obrátil se ke mně, když se byl hodně nasmál, a pěkně mi položil trubičku k oku. To jsem vám, lidičky, své divy spatřila. V Jaroměři zrovna lidem do oken jsem viděla a každého pěkně pozorovala, co dělá, jako bych stála u něho; a daleko až na polích lidé co pracovali viděla jsem jako před sebou. Chtěla jsem to dát také kmotře, aby se podívala; ale ona mi povídala: »Co pak si myslíš, to by se pěkně slušelo na mne starou ženu, abych si hrála.«

»Ale to není na hraní; to je k potřebě, matko!« řekl jí pán.

»Inu, nechť si je; ale pro mne se to nehodí,« řekla kmotra a živou mocí se podívatí nechtěla. Mně pak připadlo, kdybych viděla skrze to sklíčko Josefa císaře, a dívala jsem se na všechny strany; že pak byl ten pán tak velice hodný, řekla jsem mu, koho bych ráda viděla.

»Což ti tolik na císaři záleží? Máš-li ho ráda?« zeptal se mne pán.

»Bodejť bych neměla,« povídám, »když ho každý člověk pro jeho dobrotu a hodnost chválí. Však se za něj také každý den modlíme, aby mu dal Pán Bůh dlouhé panování i té jeho panímámě.«

Pán se jako usmál a povídá: »Chtěla bys s ním také mluvit?«

»I zachraň Pán Bůh! Kam pak bych dala oči?«
povídám.

»Vždyť se mne také nestydíš, a císař je přece
člověk jako já.«

»Ono to přece není takové, panáčku!« ozvala se
kmotra. »Císař pán je císař pán, a to je přece jen něco
řící. Já slýchala, že když se člověk podívá císaři do
očí, zima pochází a horko rozpaluje. Náš konšel s ním
už dvakráte mluvil a říkává to.«

»Váš konšel nejspíše nemá dobrého svědomí a
proto nemůže směle se podívatí nikomu do očí,« řekl
pán a psal při tom něco na malý lístek. Ten lístek
pak dal kmotře a povídal jí, aby šla v Plesu do **zásobárny**, a na ten lístek že jí houně zaplatí. Mně dal
stříbrný tolar, řka: »Nech si ten peníz na památku,
abys nezapomněla na Josefa císaře a jeho panímámu! Modli se za něho, modlitba vroucího srdce je Bohu
milá! Až přijdete domů, můžete říci, že jste mluvily
s Josefem císařem!« Dořekl a rychle odešel.

My klekly, a žádná nevěděly jsme, co děláme
leknutím a radostí. Kmotra začala mi láti, že jsem se
tolik opovážila; ale sama opovážila se také dost. Ale
kdo pak by si to byl pomyslíl, že je to císař pán. Tě-
šily jsme se z toho, že snad přece se nemrzela, když
nás obdaroval. V zásobárně vyplatili Novotné tři-
kráté tolik za houně, než co žádala. My domů zrovna
letěly, a když jsme tam přišly, nebylo vypravování
konce, a všickni nám toho záviděli.

Máma mi dala tolar provrtatí, a od té doby no-
sím jej na krku. Už mi bylo kolikráte dosti zle, a
přece jsem se ho nevzdala. »Škoda, věčná škoda, že
toho pána země kryje!« dokončila babička svoje vy-
pravování s povzdechem.

»Ba škoda!« dotvrdili ostatní.

Božena Němcová.

flétně, houně
skrže ní kouká
konšel, zásobárny

flét, gunia
przez nią patrzy
radny (lawnik), magazyn

»Petr Obrovec.«

V plném lesku májového slunce zaskvěly se jistrem věže ročovského kláštera; zdálo se, že vysoká, štíhlá okna jsou ze zlata a našedivělé stěny že jsou potaženy zlatohlavem.

Poustevníci sv. Augustina dosud klečeli na modlitbách; probděli celou noc, střídavě odzpěvující žalmy kající, vždy ve chvilkových přestávkách. A když dozpívali verš: »Respexit in orationem humilium et non sprexit preces eorum«, objevily se za hřimavého zpěvu na výšině ročovské první hluky bratrských rot, v předu na vraníku Obrovec, po boku mladinká dívka, upoutána s koněm svým k oři jeho, za ním několik jízdných čet, a za těmi selský lid s cepy na ramenou a v rukou se sudlicemi.

Hlukové Obrovcovi hodili na tvrz pana Herborta z Kolovrat smolné věnce, a okamžitě vyvalily se do výše černé sloupy dýmu a za nimi spousty plamenné.

Ročovem táhli bez zastávky bez ustání zpívající, jako by chtěli buditi mnichy k uvitání.

Ve čtvrt hodině leželo kolem kláštera k dvěma tisícům hlav a mezi těmi dobrých pět set lidu branného.

Petr Obrovec zatroubil v roh a bratři se už ani nemohli dočkati, až pokyne velitel k útoku.

Roh Petra Obrovce zaduněl strašlivě po druhé.

V okénku nad fortanou objevila se hlava staříčkého převora.

»Ve jménu Boha trojjediného ptám se vás všech, co žádáte od strážců svaté Panny a Matky boží ročovské?«

Kmet mluvil hlasem pevným, odhodlaným a pátravým zrakem rozhlédl se po zástupech v hrobovém mlčení.

»Chceme tu, mnichu, odbýti svatbu. Nevěstu jsem si tu přivezl a tyhle davy všechny přivedl za svědky,« s posměchem odvětil Obrovec.

Převor stařeček zachvěl se hrůzou nad řečí náčelníka; teprv nyní si všiml utrápeného, umučeného obličeje mladé dívky po boku Obrovce, a věru, že byl v rozpacích, co by mu měl odpověděti.

»A potom, abys nás vyčastoval. Však s tebou nemám co mluvit. Marcela zavolej!«

»Bratr Marcel!« rozlehlo se šepotem v davech kolem kláštera.

Bratra Marcela znali daleko široko pro jeho výmluvnost a potom pro jeho dovednost ve vědě Aeskulapově. — Bratr Marcel byl na pravém břehu Oharky nepoměrně více tím, čím Obrovec na levém. — Pán Bůh provázel umění jeho zvláštní milostí. Nebyla-li již duše na jazyku a jestli nevydechovaly plíce smrtelným chropotem naposled, Marcel pomohl každému. — Lid zřel v něm dobrodince nejnezištnějšího, a proto šlo jméno jeho od úst k ústům jakoby v podivení, že jdou bratru Marcelovi zapálit nad hlavou krov a tu dobrou hlavu jeho snad cepem rozpoltit.

Obrovec všiml si okamžitě hnutí v zástupech, vládl sice jimi všemi jako loutkou, ale vždy a při každé příležitosti zástupům svým důvěřovati přece nemohl.

»Bratře můj! — Bratře můj!« ze vší síly zavolala dívka po boku strašného hejtmána, zalomila rukama a **zaštkala**, že opětně rozvlnilo se mezi lidem kolem kláštera tajemné šumění.

Petr Obrovec se kolem rozhlédl po hlavách bratří, čapka zase svezla se mu poněkud ke straně a na čele objevily se dva pruhy, dvě šavle křížem přes sebe, červené jako krev, i zdálo se, že po celém těle se rozšířily.

V davech zavládlo okamžikem ticho jako na hřbitově. Ono znamení na čele umělo působiti kouzelně.

»Jsme oba sirotci, bratře, jsme bez otce, bratr mladší ubit« — volala v pláči k okénku nad fortanou Jiřina.

»Mnich Marcel? — Student Dětřich?« zhruba otázal se Obrovec.

Bratr Marcel zahryzl se do rtův a zraky upřel na dívku — na sestru.

»Já řku, mnich Marcel — student Dětřich?« znovu zahučel hrozivě Petr Obrovec.

Teprv nyní setkaly se oči řeholníkovy s očima někdejšího »přítele«. Ale nesklopil jich před Obrovcem, ač v těchto soustředila se vášeň všeho druhu.

»Co žádáš ode mne, Petře Obrovče?« Hlas Marcelův zněl jaksi dutě tak, jako když vyzvánějí hrana některému bratru na obou věžích klášterních.

»Abys mne oddal, mnichu, se svou sestrou! Slyšíš? Proto jsem přitáhl pod Ročov.«

Mnich upřel zraky své na mladinkou dívku na bělouši opětne a potom obrátil je k jasné, lazurové obloze.

»Neslyšel-lis, Marcele? — Já nerad ztrácím slov. Ptám se tě po druhé, zdali oddáš mne s Jiřinou? — Oddavky anebo červeného kohouta. Vyber si, ale rychle, mnichu!«

»Na rukou tvých lpí krev otce jejího, bratra jejího; krev otce mého a krev bratra mého volá o pomstu!«

»Pomsti si ji tedy; ale nyní mysli rychle a jedné ještě rychleji!«

»Pro Bůh, příteli, nepodvoluj se; zaskočím je s čeledí, živou či mrtvou ji dostanu!« našeptával řeholníkovi do uší Čeněk Divický; oči mladému muži až přecházely a hlava mu šla kolem, protože Jiřina byla sličná nad obyčej i v té umrlčí bělosti.

»V chvilince shoří kostel váš, klášter váš, nenecháme kamene na kameni a z vašich hlav ani za jedinou nestojím. Ruka sestřina je cenou výpalnou, rozumíte mi?«

A ještě než dopověděl, zafičela od okénka nad fortanou klášterní střela; lukovník mířil dobře, letěla přímo k srdci Petru Obrovci. Ale Petr Obrovec se zachechtal, až člověku uši zabrněly, střelu zachytil

levicí, daleko mrštil jí od sebe; v davech kolem kláštera napíalo se okamžitě ke stu šipek a ke stu střel namířeno do okénka nad fortanou.

»Až řeknu, bratří! — Kýs mlékobrádek se nemůže dočkat.«

»Z kláštera tvého vypustili, otče převore, proti mně šíp! Odpouštím to tobě a všem pro okamžik, ač Petr Obrovec ještě nikdy neodpustil.«

Mladá dívka měla ruce sepaté a zraky upřené k nebesům.

»Ptám se tě naposledy. — Chystej se, luky a sudlice vzhůru, cepy nad hlavy!«

»Bratře můj — drahý bratře můj! — Zachraň klášter, chci býti ženou Obrovce — zachraň stánek Bohorodičky!« zaúpěla Jiřina; všechny své síly sebrala, aby tuhle poslední větu mohla pronést.

»Bratří, v klášteře nechťi, jsou tvrdohlavci, seřaďte se, cepovníci vpřed, palcátníci za nimi a za těmi sudlice!«

Petru Obrovci svítily oči jako dravci, červené pruhy na čele zdálo se, že jsou ještě jednou tak dlouhé a ještě jednou tak široké. A po boku jeho skorem umírala mladá dívka úzkostí ne o sobe, ale o život bratrův, jemůž ho chtěla zachovati.

»Otče převore, tahle holka mi dává za životy vaše a za klášter ruku svou!« zahučel ještě jednou Obrovec, ale nerad, protože se mu už v těle pěnila krev a ty davy kolem čekaly na znamení k útoku.

»Rychle, bratře můj! — Pro všechny svaté prosím tě já!«

Jiřina sepnula ruce své vzhůru ke klášteru, a zrak její, ten uděšený, vytřeštěný zrak vypravil bratru Marcelovi vše, co nemohla a co nechtěla říci sestra jeho nešťastná.

Čeněk strnul nad obličejem Jiřiny s tím výrazem utrpení, s květem bez pelu.

Davy lidu opět sebou pohnuly, jako když do mořských vln zaduje prudký vítr.

»Ani jediný z vás nepozdvihne paží na obranu Matičky boží ročovské?« zvolal mohutným hlasem otec převor otevíraje fortnu klášterní. »Ani jediný z vás, kdož jste ve stínech zdejšího kláštera vyrostli, jenž chodíte sem po třicet let rok co rok vyprosit si její orodování?«

A ti, co byli z Ročova a okolí, klopili k zemi zraky, síla je opouštěla, do hlavy hnala se jim krev; ale aby někdo odpověděl, ani jediný nebyl s to, protože Petr Obrovec viděl každému z těch dvou tisíc do tváří a každého by byl dal na nejbližším stromě oběsiti cepovníkům s levého břehu Oharky.

»Nikdo tedy, — nikdo?« zabědoval otec převor. »Tedy pojďte a vrhněte se na nás, a máte-li tolik odvahy, prostřílejte hrudi naše.«

Petr Obrovec se při téhle řeči kmetově dal do smíchu.

»Ty mlčíš, Marcele? — U všech ďáblů, já ještě nikdy tak dlouho neotálel.«

»Bratře, ne k vůli sobě, k vůli zachránění kláštera přijmi obět sestry své!« zaúpěla znova Jiřina.

»Přijímám!« pravil tise řeholník.

»Přijímáš! — tedy nás oddáš, a ty, převore, vyčastuješ. Bude parný den a my máme cestu dalekou.«

Petr Obrovec seskočil s vraníka, Jiřině taktéž dvorně pomohl a dívka se už nebránila; jediné lice její byla bělejší rubáše a oči beze svitu jako dvě vyhaslých hvězd.

Bratři — sedláci navalili se do chrámu s náčelníkem a skřípali zuby, že nemohli zkusiti sil svých na fortně klášterní, a starý převor ani očím nevěřil, až teprve když viděl na stupních oltáře bratra Marcela, před ním Petra Obrovce a vedle dívku mladinkou skorem ve mdlobách.

»Ne, nepřijímám tvé oběti, ty dcero šlechtná; nechť raději zahyneme, nechť se tyto posvátné klenby obrátí raději v rum!« zvolal z plna hrdla otec převor a prodral se až k samému oltáři.

»A myslíš, že potom pustím z rukou holubici? — Pošetilče!«

Obrovec provodil tato slova opětým smíchem.

V téže chvíli rozezvučely se však prostorným, přeplněným chrámem čarovné hlaholy varhan. Augustián, jenž k nim byl před chvílkou zasedl, aby zahrál bratřím poslední píseň, začal veškerým mistrovstvím svým vznešený zpěv: »O sanctissima, o piissima...«

Všechn lid zatajil úžasem v prsou dech, bezčetné ruce se mimoděk spínaly, na bezčetných rtech lpěla bezděky slova: Zdrávas...

Petr Obrovec ztichl, jako by byl oněměl. Tvář mu zbělela a na čele vybledlo osudné znamení k nepoznání.

Jiřina klečela vedle něho modlíc se a po prvé po boku Petra Obrovce se usmívala. Zraky její, zdálo se, že nabývají nebývalého lesku, vybledlé tváře že rozkvétají v růže nejplnější a rty že rdí se nejpůsobnější červení.

Hlaholy varhan ozývaly se tklivěji a toužebněji, pořád vřeleji a úpěnlivěji...

Petr Obrovec stojí posud jako pěna. Zraky upírá k oltáři, palcát v pravici se mu třese, o hlavu jeho pokouší se zavrať, musí se o pádné železo opřít.

Varhany dohrávají: Ora-ora-ora pro nobis; zvuky jejich jako by jeden umkl za druhým a každý tišeji, jemněji, jako by umíraly, jako by se loučily...

Petr Obrovec náhle sebou trhl. Zdálo se, že chce něco se sebe setřásti. Potom se prudce obrátil k zástupům.

»Ven, bratří!« zavelel temně, jak nikdy neměl ve zvyku mluvit. »A ty, Jiřino, odpusť Obrovci, a ty, Marcele, také mi odpusť, můžete-li a chcete-li.« —

První ze všech byl venku z chrámu a také první octl se na koni. Bělouše od vraníka odvázáli. Obrovec rozrazil mu hlavu palcátem, krev setřel ve trávě, sáhl po rohu, zahoukl jednou, dvakrát; zvuk rohu Obrovcova rozlehl se údolím po třetí a selské hluky

táhly bez hovoru, tiše, beze zpěvu na výšiny za Ročovem k Tejnici, odkud také vystupovaly černavé sloupy dýmu z kostela klarisek. Ale z těch, co byli z okolí a z Ročova, netáhl už s Obrovcem ani jediný.

Ve čtvrt hodině bylo v úžlabině opět ticho, jako bývá po celý rok; jediné prostorami chrámu zaznívaly zpěvy díků. —

V á c l a v B e n e š T ř e b í z s k ý.

zaskvěly, čet
sudlicemi, odhodlaným
vyčastoval, loutkou
zaškála, kouzelně
řeholn'kovy, zněl
zachechtal, šíp
vln, paží
orodování, klopili
oběti, toužebněji
chrámu

zajašniały, plutonów
kopijami, energicznym
uraczył, lalką
załkała, w sposób czarodziejski
zakonnika, brzmiał
zachichotał, strzała
fal, ramiona
orędowanie, spuścili
ofiary, rzewniej
kościola

Pohádka o Starosti.

Byla kdysi matka, které Pán Bůh dal synáčka, ale byla tak chudá a opuštěná, že nikoho neměla, kdo by mu šel za kmotra. A ona vzdychala a myslila si: »Když pak asi najdu kmotříčka?«

Tu k ní kdysi na večer za soumraku přišla paní v šedých šatech a s šedým šátkem na hlavě a pravila: »Jdu tvému synkovi za kmotru a postarám se o to, aby se stal hodným člověkem a nenechal tě umřít hlady. Ale musíš mi za to darovati jeho duši.«

Tu se matka zachvěla a pravila: »Kdo jsi?«

»Jsem Starost,« odvětila šedá paní.

A matka plakala, ale trpíc velikým hladem, darovala té paní duši svého syna, a ona ho nesla ke křtu.

A syn její rostl a pracoval těžce, by jí opatřil chleba. Avšak nemaje duše, neměl také radosti a mládí a často vyčítavě se díval na matku, jako by se ptal:

»Matko, kde zůstala má duše?«

Tu se matka roztruchlila a vyšla hledat mu duši.

Ptala se hvězd na nebi: »Darujete mi duši?«

Ale ony pravily: »Jest příliš nízký.«

A ptala se květin v ladách; pravily: »Jest příliš škaredý.«

A ptala se ptáků na stromech; pravily: »Jest příliš zasmušilý.«

A ptala se vysokých stromů; pravily: »Jest příliš pokorný.«

A ptala se chytrých hadů; pravili: »Jest příliš hloupý.«

I šla plačky svojí cestou. A v lese potkala mladou, krásnou princeznu, obklopenou velikým komonstvem.

Vidouc matku plakati, sestoupila se svého koně a vzala ji s sebou na svůj zámek, vystavěný ze zlata a drahokamů.

Tam se jí tázala: »Rci, proč pláčeš?«

A matka požalovala princezně své utrpení, že nemůže synu svému opatřiti duše a radosti a mládí.

I pravila princezna: »Nemohu nikoho vidět plakati! Víš co? — já tvému synu daruji svou duši.«

I klesla matka před ní a líbala jí ruce.

»Ale,« pravila princezna, »jen tak toho neučiním, on se za to musí o mne ucházeti.«

I šla matka ke svému synovi, ale Starost zahalila mu hlavu šedým závojem, tak že oslepl a nemohl princezny viděti.

A matka prosila: »Milá Starosti, propusť jej.«

Ale Starost se usmála — a kdo její úsměv viděl, musil zaplakat — a pravila: »Musí se sám osvobodit.«

»Jak toho dosáhne?« ptala se matka.

»Musí mi obětovat všechno, co miluje,« pravila Starost.

I trapila se matka velmi a ulehla a zemřela.

Ale princezna čeká po dnes na svého nápadníka.

H e r m a n n S u d e r m a n n.

Král Ječmínek.

Morava byla bez panovníka.

A nezemřel jí král Svatopluk, ani v boji nepadl aniž jinak zahynul. Ale zmizel beze stopy, že nebylo po něm ani slechu ani dechu.

Zatím, když tak beze stopy zmizel, pomýšleli na Moravě voliti jiného panovníka. I hledali, kdoby stolce byl nejhodnější. Tenkrát žil na Přerovsku na hradě Chropini zeman, pán rozlehlých statků, muž bohatý, u pánů, zemanů velmi vážený, od lidu milovaný. Vládl na svých statcích lidsky a, maje dar ducha, soudil moudře a spravedlivě.

I řekli si páni a zemané: »Nač jinde vladaře hledati, když ho máme mezi sebou?« A tak zvolili chropiňského pána, všichni jednotejně bez různice a sporů; volbu jejich chválili po vší zemi a radovali se z nového krále.

Ten, aby poznal všechny končiny své říše, objížděl zemi; všude ho vítali s mnohým plesáním a velikou slávou, ať jel na poledne končinami, kde réva zrála, ať jel úrodnou Hanou, plnou božího požehnání, ať na půlnoc i východ dolinami mezi lesnatými kopci. Všude se mu chtěli zachovati, a páni a zemané předháněli se, aby získali si jeho přízeň, lichotili mu, radovánky strojili a hlučné hody.

Když se pak vrátil na chropiňský hrad, nic ho tu již netěšilo, ani oddaná příchyllost jeho něžné paní. Stýskalo se mu po hlučných zábavách. I strojil hody a zval hojné hosti. Páni a zemané sjížděli se ze všech končin země, že sotva jim stačily městečko i hrad.

Tam slaveny bohaté hody, veliké veselí, ne jednou, ne dvakrát. Přes tu chvíli se sjíždělo panstvo, besedovalo, hodovalo s vladařem a pilo. Když se večer vracel dělný lid s pole, hřmělo na chropiňském hradě veselí. Zvučely poháry, struny a zpěvy při záři pochodní a svící. A když lid, pospav po lopotné práci, záhy z rána se zase bral na pole do díla, bývalo na hradě ještě hlučno a veselo.

I hleděli vážně ke královu sídlu, starostlivě mluvili, jaká to správa, co z toho bude, mluvili o tom, jak s povýšeností přišla chropiňskému pánu pýcha, jak zhrdl, jak je slávou omámen, jak myslí, že jen jemu samému slunce svítí.

A pokaždé vzpomínali předobré paní králové. Z té duše ji litovali, co zkouší, jak těžko vše nese dobrotivá paní, jak se straní pustých těch hodů.

Lid se nadarmo nestaral. Králi již nestačilo vlastní bohatství; proto jal se ukládati nové a veliké daně, a berníci jeho nesměli n'komu poshověti a tiskli všechny, i chudé.

Lid počal krále nenáviděti a klel mu. Jen o královně se smýšlení neměnilo. Ba ještě s větším pohnutím si o ní mluvili, jak za ně u krále prosí a oroduje. Pravdu mluvili; žádný však neviděl slz, jež králová v samotě proplakala v hořkém pláči, jak králi z úzkosti o něho a z lásky srdečné mírně domlouvala, jak se král na ni osopoval, jak hrubě odbyta, se sklopenou hlavou vycházela z jeho komnaty, div že neklopýtl, jak se jí tmělo v očích hanbou a slzami.

Až jednou král, když opět uložil novou berni a králová zase za lid prosila, rozvzteklý vytrhl na ni meč a hnal se po ní tak prudce, že div vyklouzla za dveří.

V tom divokém hněvu poručil vojínům, aby ji té chvíle hned z hradu vyvedli, že jí nechce mítí na očích. Když pak vyhlédl oknem ku bráně a spatřil ubohou paní, pojat byl na novo takovým vztekem, že vyrazil z komnaty, za ní hnal s dobytým mečem.

Králová ho ještě v čas zahlédla. Ve smrtelné úzkosti hledala nějakého útočiště. Ale nikde nebylo ochrany, nikde záštity. Jenom lán dozrávajícího ječmene stál u cesty, lán širý a požehnaný, jenž se na slunci svítil krásně bělavý záblesky klasů i jejich oštin.

V ráz pohnula se hladina lánu. Ubohá královna prchala ječmenem, až pojednou v něm zapadla, zmizela jako ve zlaté tůni. A již se obilí zavřelo, ztišilo

a nehnutě stálo moře klasů, zlatě se svítíc a skrývající nešťastnou paní královým zrakům.

Vesnické ženy jí pak našly a vedle ní děťátko, jež se jí tu narodilo. Odnesly je do vsi a tam je pečlivě ošetřovaly a dítěti, královu synu, daly jméno Ječmínek na památku toho, že se narodil v ječmeni.

Ale král, jakmile se dověděl o tom útulku, dal manželku i syna odvésti kamsi daleko; kam, nikdo nezvěděl. Než co sešlo z očí, nesešlo z mysli. Často se mihala králi usouzená tvář milostné jeho paní, často si vzpomínal na svého synka. To nejčastěji, když nabaživ se hostí a pusté rozkoše, bloudil samotou. Pak pojala ho taková tesknota, taková touha, až posléze vyslal posly, aby mu hned zase přivedli ženu i dítě. Ale poslové se vrátili na chropiňský hrad sami a vyděšení oznamovali, že paní králová i králevic zmizeli z toho úkrytu a že nikdo neví, kam se poděli.

Král zaleknut rozkázal ztracených hledati. I chváťali Chropinští, z Přerova, z okolí a všichni ochotně a rádi, neboť šli pro milou královou. Také král vyjel s družinou pátrat po své rodině. Jel tam, onam, neminul žádného zákoutí, projížděl krajem, projížděl horami, po dědinách se sháněl, po hradech se vyptával, sliboval, i po lesích hledal a slujích, než všude marně jako všichni.

Tak dojel posléze do širého, tmavého hvozdu a tu shledl u jeskyně starého poustevníka, zarostlého bílými vousy. Ihned se ho dychtivě vyptával, neví-li o jeho paní, neví-li o synu Ječmínkovi. I pokročil poustevník a stanuv proti chropiňskému pánu přísně se mu díval do očí a přísně jako soudce a prorocky k němu promluvil:

»Pro viny své nejsi hoden své manželky ani svého syna. Věz, že ho nenajdeš, ani neuvidíš. Ale on přijde. A jako ty jsi byl metlou moravské země, bude on její spásou. A jako tobě klnou, budou jemu žehnati, neboť až bude Morava nejvíce nepřáteli sklíčena, on moravský lid osvobodí. A bude požehnaně

vládnouti král Ječmínek v osvobozené vlasti. Ty pak jdi a čiň pokání!»

Sklíčen, zoufaje si, vrátil se král na svůj hrad. Již cítil svou vinu. Pálila ho a se svědomím mučila ho touha po manželce a synu. Jako mrak chodil chropiňským hradem. Lidem se vyhýbal, samoty hledal, až pojednou zase si nazval hostí a dvořanů na hýřivé hody. Chtěl jimi umlčeti svědomí. Ale cizí, veselý ryk a zpěv ho neutěšily. Na ráz nechal bohatého stolu, nechal hostí a těkal v noci síněmi, nádvořím, až zoufaje si skočil do hradní, bezedné studně. —

Poustevníkova věštba o synu chropiňského pána rozesla se jako větrem po vši moravské zemi a dědila se po všechny věky od pokolení do pokolení. Lid nepřestal čekatí krále Ječmínka. V chropiňském zámku měli stůl a pokoje pro něj stále uchystány, aby ho důstojně pohostili.

A když nešel, hledali ho Chropiňští, z Přerova města, Žalkovští i jinde v Přerovském kraji. Každým rokem shromažďovali se po městech a dědinách a v zástupu, se zbraní v ruce táhli dědinami, poli a lesem, a hledali touženého krále Ječmínka.

* *

Když bývalo za roboty hrubě zle, lid utěšoval se tou věštbou o lepší budoucnosti. Za císaře Josefa, za něhož poddaným značně uvolněno, zdálo se lidu, že slíbená doba nastává. Proto nechtěl uvěřiti a nevěřil, že císař Josef umřel. Po dědinách si vypravovali, že ušel jen před pány dílu jeho nepřejícími a že v přestrojení mešká mezi lidem, dědiny obchází, utěšuje. A lid mu říkal zase Ječmínek a bájl o něm, že nosí dlouhý kabát, modravá nohavice do bot vždy se lesknoucích, třeba bylo bláta po kolena. Přes ten oblek má modravý plášť. Když v něm kráčí, nikdo ho nevidí, leda ten, který chce, aby ho viděl...

Alois Jirásek.

Z písní večerních.

Umlklo stromů šumění
a lístek sotva dýše,
a ptáček dřímá krásný sen
tak tichounce, tak tiše.

Na nebi vzešlo mnoho hvězd
a kolem je tak volno;
jenom v těch nadrech teskno tak
a u srdce tak bolno.

Ve kvítků pěkný kalíšek
se bílá rosa skládá —
můj Bože, a ta rosa též
se v moje oči vkrádá. —

Požehnaný, jenž pomazán
na pěvce rukou Páně;
on v soudy boží nahlédl
i v lidských nader báně.

On zná ten velký světů žalm,
i zpěv, jež zpívá ptáče;
on srdce tlukům rozumí,
kdy plesá i kdy pláče.

Co jiným lidem tajemstvím,
to před ním rozestřené;
on vůdcem lidu božího
do země zaslíbené.

On králem velkých království,
on knězem lidstva spásy,
a co v něm leží pokladů,
jsou neskonalé krásy.

Vítězslav Hálek.

Má země.

V malebném kruhu stojí hory,
jak zahrady by hráze pevné,
a na nich šumí lesů sbory
převážné slovo v řeči jemné.

A vyrostlé v tom věnci vděčném
se milé háje k horám vinou,
a mezi nimi v zpěvu věčném
po různých cestách řeky plynou.

A jako porozběhlé stádo
ty pahorky, ty vrchy, hory:
v jich údolí tak srdce rádo
si tajné vede rozhovory.

Tam nahoře své šedé stěny
ten ssutý hrad si věrně hlídá,
a stejně stále, beze změny
on děj svých věští vypovídá.

On mnoho zná, on přežil mnoho,
on svědkem býval mnohých dějův,
on přečkal časů, lidí mnoho
a mravů, zvykův, obyčejův. —

Tam bují pole, luhy, háje,
tam jezero se kryje v hloubi,
a kolem lípa v květu máje
se splítá s dubem v stinné loubi.

Na větvi žvatlá mladé ptáče,
a jeho slova — samé zpěvy;
kol něho tisíc druhů skáče,
a ono jim své srdce jeví.

V těch údolích, v těch hájích milých
se mládež v pestré kruhy splítá,
a bujná radost srdcí čilých
se v lehkém tanci volně zmítá.

A zpěv o závod s ptáčky v háji —
zde pozastav a přihleď blíže;
kde tak se srdce otvírají,
tam srdce zbývá mnohé tíže.

Zde pěkně tak, zde volno, milo,
zde srdce se jak doma cítí;
a sem-li srdce zabloudilo,
nemožná víc se rozloučiti.

Tou zahradou — to země má je,
ta země krásná, kraj ten blahý,
můj Eden a můj úděl ráje —
má kolébka, můj domov drahý!

Vítězslav Hálek.

Słowniczek czesko-polski.

abatyše, abeceda

ačli, akát

akutní, alespoň

almužna, alpský

ano — ana

anděl, aneb, angrešt

ano, apoštol, arci

arch, aršík

asi, aspoň

ať

bába porodní, babička

babátka

bačkora, bafati, bachořice

bachorka, bachorkář

báje, bájesloví

balík, baliti, bambitka

baňatý, baňatka

banka, baňka, bankář

bankovka, bankovní

báně, baňský

bařina (bažina), barvotisk

báseň, básněň

básnický, básnictví, básnička

básník, básnička

bázeň, bázlivec

bažení, bažiti

bdítí, bdělost

bdění, bdělý

bedlivě, bedna, bednář

bědovati, bedro

běh, běhoun

bekati, bělásek

bělm, bělouš

beran, beranovitý, berla

przeorysza, abecadlo

jeżeli, akacya

ostry, chociaż

jałmužna, alpejski

podczas gdy — ponieważ

anioł, albo, agrest

tak, apostoł, owszem

arkusz, arkuszek

około (może), przynajmniej

niech

akuszerka, babcia

dzieciatko — cacko

papuc, pykać, salceson

baśń, bazarz

bajka, mitologia

pakunek, pakować, pistolet

baniasty, baniacz (gąsior)

bank, bańka, bankier

banknot, bankowy

bania — zagłębie, górniczy

moczar, druk kolorowy

poemat, wierszowanie

poetyczny, poezya, wierszyk

poeta, poetka

bojaźń, tchórz

pożądanie, pożądać

czuwać, czujność

czuwanie, czujny

starannie, paka, bednarz

biadać, biodro,

bieg, biegun

beczeć, bielinek

bielmo, biały koń

baran, uparty, berło

berní, berunka, beseda
 bestdka, běsniti
 bezděčný, bezděky
 bezúhonný, bezúspěšný
 bezvědomí, bezvětrí
 bezvládí, bible, bída
 bidlo, bídnicе, bílek
 bířič, bití, bití, bitevní
 bláboliti, blaho, blahobyt
 bláhový, blahý, blána
 blankyt, bláto, blaze
 blbec, blecha, bleptati
 blín, blíti, blíženec
 bloud, blouditi, blouzniti
 blud, bludička, bludiště
 bobek, bobtnati (botnati)
 bobule, bod, bodák
 bodati, bodec
 bodlák, bodrý, bohda!
 bohosloví, bohužel! bojácný
 bojiště, bohlav
 boltec, borec
 borovice, bortiti se
 boťa, botka, bombel
 boubeláček, boubelatý
 bouchati, bouchnouti
 boule, bourati, bouře
 bourec, bráček, brada
 bradlo, bradýř, brambor
 brána, brány, branec
 bránění, bránice, brašna
 brav, brázda
 brčadlo, brčál, brdo
 brebentiti, břecha, břechan
 břevno, březem
 březí
 březňak
 březost, březový
 brh, břidlice, břicho
 břímě, břinkot, břitkost
 bříza, brk
 brkati, brle, brloh
 brnění, brněti, brnkání
 brok, brůskev
 brouček, brouk
 broukati, brslen, brt
 bručení, brusinka
 bruslař, brusle, brvy, brýle
 brzda, brzo, brzký

podatkowy, biedronka, biesiada
 altanka, szaleć
 mimowolny, mimowoli
 zacny — nienaganny, daremny
 nieświadomość, cisza
 bezrząd, biblia, bieda
 drážek, nędznica, białko
 hycel, bić, bicie, bojowy
 paplać, błogość, dobrobyt
 naiwny, błogi, błona
 błękit, błoto, błogo
 dureń, pcłła, paplać
 lulek, wymiotować, bliźniak
 błazen, błądzić, marzyć
 błąd, błędny ogień, labirynt
 wawrzyn — bobek, pęcznieć
 jagoda, punkt, żądło
 bość — klucz, bodziec
 oset, żwawy, bogdaj!
 teologia, niestety! bojaźliwy
 pobojowisko, cykuta
 koncha, zapasnik
 sosna, paczyć się
 buć, buć, buć
 dziecko pyzate, pyzaty
 trzaskać (drzwiami), buchnąć
 buła (gaz), burzyć, burza
 jedwabnica, wiola, broda
 skała, balwierz, ziemniak
 brama, brony, popisowy
 obrona, przepona, torba
 nierogacizna, bródza
 drumla, barwinek, pagórek
 bredzić, bryja, barwinek
 belka, marzec
 ciężarny (kotny)
 marcowy (zając, piwo)
 ciężarność, brzozy
 bróg, łupek, brzuch
 brzemie, brzęk, ostrość
 brzoza, szypułka pióra
 brzęczeć, szczudło, barłóg
 pancernik, huczeć, brząkanie
 śrut, brzoskwinia
 robaczek, robak
 mruczeć, trzmielina, barć
 mruczenie, borówka czerwona
 łyżwiarz, łyżwy, brwi, okulary
 hamulec, wnet, wczesny

bubák, baben, bubeník
 bubínek, bublání, bublina
 bubnování, bubřeti
 buclatý, būček
 bučeti, buď!
 budíček, buditel
 budiž!
 budoucí, budoucnost
 budu, Bůh, buchta, bujarý
 bujeti, bulík, buničina
 buňka, burácti, burcovati
 buřič, bušiti, buvol
 būzek, bydlíště
 bydliť, bych, byli
 bystře, být, byť i
 býti, byli, bytost
 bzí, bzučeti, bzukot

cachati se, car, cár
 carství, cecek, cediti, cedník
 cejch, ceknouti, celek, celer
 celiti, celkem, celní, celost
 celovati, celý, cent
 cepeněti, cepovati
 cesta, cestář
 cestník, cestička
 cestopis, cestovatel
 ceta, cibule
 cíděni, cidič, cíditi
 cigareta, cihla, cícha
 cikán, cikaniti, cíl
 cín, cinkati, cínovec
 cíp, císař
 cit, citelný, citění
 citera, cítiti, citlivka, citlivost
 citlivý, citoslovce, civěti
 cívka, cizácký
 cizina, cizinec
 cizopasník, clo, clona
 cokoliv, cop
 copaf

copafství
 coul, coura, couvati
 cpanice, cpáti
 ctěný, ctitel, ctiti
 ctižádost, ctnost, ctný
 cucáček
 cucák, cucati

poczwarą, bęben, dobosz,
 bębenek, szumienie, bańka
 bębnienie, nabrzmieć
 puculowaty, wieprzowina z boku
 buczeć, bądź!
 budzik, budziciel
 niech bądź!
 przyszły, przyszłość
 będę, Bóg, babka, dziarski
 bujać, dureń, celuloza
 komórka, huczeć, hałasować
 burzyciel, tłuc, bawół
 bożek, miejsce zamieszkania
 mieszkać, bym, ziele
 bystro, mieszkanie, choćby
 być, istnienie, istota
 bżowy, brzęczeć, bzykanie

brnąć, car, strzęp
 carat, cycek, cedzić, cedzidło
 cecha, pisać, całość, seler
 leczyć, całkiem, cłowy, całość
 całować, cały, cetnar
 drętwić, młócić
 droga (podróż), dróżnik
 drogoskaz, ścieżka
 opis podróży, podróżnik
 blaszka, cebula
 czyszczenie, czyszciciel, czyścić
 papieros, cegła, poszwa
 cygan, cyganie (kłamać), cel
 cyna, brzęczeć, ruda cynowa
 cypel, cesarz
 uczucie, dotkliwy, czucie
 cytra, czuć, mimosa, tkliwość
 czuły, wykrzyknik, gapić się
 cewka, cudzoziemski
 obczyzna, cudzoziemiec
 pasożyt, clo, zasłona
 cokolwiek, warkocz
 człowiek ze zastarzalemi prze-
 konaniami
 wsteczność
 cał, ciura, cofać się
 ścisk, tłoczyć
 szanowny, wielbiciel, czcić
 ambicja, cnota, zacny
 cycek (flaszka dla dzieci)
 niemowlę, cycać

cucky, cudnost
 cuchanice, cuchta, cukati
 cukr, homole cukru
 cukrář, cukřenka
 cukrkandl, cukrovar
 cukrovinka, cukrovka
 cumlati, cumlík
 evakati, cveček
 cvik, cvilikati, cvok
 cvrček, cvrkot, cvrlikati
 cyklus, cynický, cypřiš

čacký, čaj, čajnice
 čajovník
 čáka
 čaloun, čalouník, čalouniti
 čáp, čára, čárka
 čárkovati, čaroděj
 čarokrásný, čarovati, čáry
 časomíra, časosloví
 časování
 část, častlo
 častlovati, častý
 čečetka, čedič, čeh
 čechrati, čejka, čekanka
 čekárna, čekatel
 čeledě, čeledín, čeledník
 čelist
 čeliti, čelní, čelo
 čenich, čep, čepel
 čepice, čepiti, čepobítí
 čepování, čepýfiti se
 čeřiti, čermák
 černati, černo
 čert, červánky
 červec
 červcový
 červen, červeň
 červenati se
 červenka, červíček
 červiti se
 červivěti, červnový
 červovity
 česati
 česká řeč
 česlo
 česnek, čest, čestně
 čeština
 četa, četař

pakuly, wstydlivost
 platanina, fladra, drgac
 cukier, głowa cukru
 cukiernik, cukierniczka
 cukier lodowy, cukrownia
 cukierek, burak cukrowy
 cmokać, smoczek
 tykać (zegar), ćwiek
 wprawa, świergotać, ćwiek
 świerszcz, świergót, świerkać,
 cykl, cyniczny, cyprys

zuchowaty, herbata, czajnik
 herbata (krzak)
 czako — nadzieja
 tapeta, tapicer, tapetować
 bocian, kreska, przecinek
 kreskować, czarodziej
 czarowny, czarować, czary
 iloczyn, chronologia
 konjugacya
 część, często,
 częstować (raczyć), częsty
 czeczotka, bazalt, wista
 czochrać, czajka, cykorya
 czekalnia, aspirant
 czeladź, parobek, czeladnia
 czeluść — szczeka
 stawić czoło, czołowy, czoło
 nos (psa), czop, ostrze (noża)
 czapka, czepić, capstrzyk
 wyszynk, jeżyć się
 kędzierzawić, raszka
 zczernieć, czarno,
 czarć, zorza
 czerwiec (owad) — czerwien
 purpurowy
 czerwiec (miesiąc), czerwoność
 rumienieć się
 raszka, robaczek
 zapładzać się
 robaczywieć, czerwcowy
 robaczkowaty
 czesać — obierać (owoce)
 czeski język
 czeluść (u pieca)
 czosnek, zaszczyt, chlubnie
 czeszczyna
 pluton, plutonowy

cetba, četně, či, čí
 čidlo
 čihadlo, číhaná
 číhať, číhati
 čich, čile, čili
 čilimník, čilost
 čím, čin, činění
 činitel, činiti
 činky
 činnost, činohra, čínský
 činžak, činže
 čípek, čipera
 číperný
 čírost, číselník
 číslíce, číslí
 čísti, čístiti, čístounký
 číše, číška
 číšník, číšnice
 čítárna, čítati, čítí, čítí
 číva, čížek
 článek, člen
 člun, čloud, člmyra
 čočka, čoud, čpěti
 črta, črtati
 čtenář, čtení
 čtí, čtu
 čtverácký, čtverák
 čtverec, čtvrt, čtvrtka
 čtvrtletí, čtyři, čtyřicet
 čtyřlístek, čtyřlístek
 čuba
 čuď, čudsko
 čumění, čuně, čvaňhati

dálný, Dán
 daněk, Dánsko
 dárce, dareba
 dárkyně, das
 dásen, datel
 datle, dav
 dávení, davič, dáviti
 dcera, děcko, děd
 dědění, dědic
 dědina, dědoušek
 dehet, děj, dějepis, dějiny
 děkan, děkovati
 dělati, dělba
 děle, délka
 dělník, dělo

czytanie, licznie, czy, czyj?
 zmysł czucia
 sidło, czaty
 sidlarz, czyhać
 węch, zwawo, czyli
 szczodrzeniec, zwawość
 czem, czyn, czynienie
 sprawca, czynić
 ciężarki (gimnastyczne)
 czynność, dramat, chiński
 dom czynszowy, czynsz
 nagłośnia, zuch
 zuchowaty (czuperny)
 czystość, cyferblat
 cyfra, liczba
 czytać, czyścić, czyściutki
 czasza, kielszek
 cześnik — kelner, kelnerka
 czytelnia, liczyć, czucie, czuć
 nerw, czyżyk
 członek, człon
 czołno, swąd, miesięczka
 soczewica, czad, cuchnąć
 szkic, szkiełko
 czytelnik, czytanie
 czytać, czytam
 figlarny, figlarz
 kwadrat, ćwierć, ćwiartka
 kwartał, cztery, czterdzieści
 czworosćian, czworokąt
 suka
 Finlandczyk, Finlandya
 gąpić się, prosiatko, bająć

daleki, Duńczyk
 Daniel, Dania
 dawca, łajdak
 dawczyni, dyabeł
 działo, dziecioł
 daktyl, tłum
 dławienie, dusiciel, dławieć
 córka, dziecko, dziad
 dziedziczenie, dziedzic
 wieś, dziadek
 dziegieć, akcja, historia, dzieje
 dziekan, dziękować
 robić, dzielenie
 dłużej, długość
 robotnik, dział

děloha, démant, den, děs
deset, děsiti, děsnost, děšť
děstník, děšťovka, dětina
děva, děvče
děvka
dik, díl
dílna, dílo
díra, dítě, dítí, div
divák, dívati se, dívčí
diviti se, divoce, divokost
dlž, dlaň, dláto, dlažba
dna, dnes, dní se, dobírka
dobrácký, dobrotisko
docela, dociliti
dodržeti, dohad
dohazovač, dohled, dohlídka
dohodnutí, dohromady
dojat, dojem, dojmati
dojiti, dojiti, dojmouti
dokázati, dokořan, dokud
dolik, doliti, dolování
domáci, domakati se, domkát
domluva, domnělý, domněnka
domobrana, domoci se
domoroдец, donašeč, donucení
dopis, doplouti, dopoledne
doporučiti, dopřáti, doprava
dorážení, dorost, dort
doručení, dosah
dosavad, doslech
dospělost, dospěti
dostaveníčko, dostihy, dosud
došek, dotaz, dotčení
dotěrnost, dotírání, dotud
doubrava, doufati
doupě, doušek, douti, doutnák
doutnati, doutnák
dováděti, dovedný
dovolená, dovršiti, dozráti
dožiti se, dožítí
dračice, dračka, dráha
drahý, drahoušek, drak
drancovati, dralice, dráp
drát, dráti, drátky
dravec, dražba
Drážďany, drbatí, drcení
drcnouti, dřea, dřepěti
dřeváký, dřevce, dřevník
drhnouti, dřive, drn

macica, dyament, dzień, strach
dziesięć, straszyć, zgroza, deszcz
parasol, dżdżownica, dzieciuch
dziewa, dziewczę
dziewka (sługa)
podzięka, dział
pracownia, dzieło
dziura, dziecię, mówić, dziw
widz, patrzeć się, dziewiczy
dziwić się, dziko, dzikość
dzieża, dłoń, dlóto, bruk
podagra, dziś, dnieje, zaliczka
dobroduszny, pocziwiec
całkiem, osiągnąć
wytrzymać, domysł
pośrednik, dogląd, dozór
ugoda, razem
przejęty, wrzenie, rozczulać
doić, dojść, wzruszyć
udowodnić, na oścież, dokąd
dołek, dolać, wydobywanie
domowy, wysledzić, chałupnik
nagana, mniemany, domysł
pospolite ruszenie, wymódz
tubylec, donosiciel, zmuszenie
list, dopłynąć, przedpołudnie
polecić, užyczyc, transport
napasć, odrost, tort
doręczenie, doniosłość
dotychczas, pogłoska
dojrzałość, dojrzeć
schadzka, wyścigi, dotąd
snopek, zapytanie, dotknięcie
natrętność, parcie, dotąd
dąbrowa, spodziewać się
nora, łyk, dać, lont
tlić się, cygaro
dowodzić (swawolić), zręczny
urlop, napełnić, dojrzeć
dożyć się, dożać
jędza, skubanka, tor
drogi, ulubieniec, smok
rabować, natłok, pazur
drut, drzeć, druciki
drapieznik, licytacya
Drezno, drapać, drobienie
zawadzić, drzeń, ślęzcę
treпки, lanca, drewnia
szorować, dawniej, darń

drnčeti, drobotina, drsnatý
dršťky, drtiny, drůběž
druh, druhy, drvoštěp
držy, držadlo, držba
držgrešle, dub, duben
duběnka, dudák, duha
důchod, důchodní, důkaz
důl, důležitý, duněti
dupati, důrazný, durditi se
dusík, důsledek, dusot
důstojný, dutl, dutina, důtká
důtky, důvěra, dužina
dvéře, dvířka
dvořák, dvorec
dychtění, dýka

eben, ejhlel
Eliška, Elsassko
erb, eso
Evropa, expedice

fábor, řacka, falešný
fazol, fena, ferina
fermez, fialka, fičeti
fiflona, fík, filec
fintiti, fláma, floutek
fňukati, fošna, foukačka
founěti, frčeti
fréjř, frněti, funus

galeje, garda
granát, gymnasium

habr, háčkování
had, hadačka, hádě
hádká, hádanka, hadr
hafl hafan, hafati
hachle, hájemství
hájení, hájiti
hajný, halama, halena
haliti, haluz, hambalek
hamizný, hana, hanba
hánce, hanobení, hanopis
haraburdí, harašiti
hartusiti, hasič
bastrož, haštefiti,
hač, Hata
hatiti, háv, havěd
havíř, havran

bržekač, drobiazg, szorstki
flaki, trociny, drób
druh (rodzaj), kiedyś, drwał
bezczelny, raczka, własność
sknera, dąb, kwiecień
dębiana, dudarz, tęcza
dochód, podskarbi, dowód
dół, ważny, dudnieć
tupać, dosadny, dąsać się
ażół, skutek, wrzawa
godny, dęcie, dołek, nagana
różga, zaufanie, dęga
drzwi, drzwiczki
dworek, folwark
dążność, sztylet

heban, otóż!
Elżbieta, Alzacya
herb, as
Europa, ekspedycya

wstęga, policzek, fałszywy
fasola, suka, filut
pokost, liolek, wzidac
strojnisia, figa, tłumoczek
stroić, włóczęga, fanfaron
parskać, deska, dmuchawka
sapać, furczec
kochanek, sapać, pogrzeb

galera, gwardya
granat, gimnazjum

grab, dzierganie
wąż, wróżka, węzyk
waśń, zagadka, szmata
hauf pies, szczekać
ochlica, knieja,
obrona, bronić
gajowy, prostak, siermiega
owijać, gałąź, grzęda
haniebný, nagana, hańba
zrzędzić, zniewaga, paszkwił
rupiecie, trzeszczeć
burczeć, strażak
potwór, klócić się
zarośle, Agata
zagmatwać, zawój, gawiedz
górník, gawron

házetí, hazuka
 hbitý, hebký
 hedvábl, hejno
 hejsak, hekání
 berec, herečka
 herka, hermánek
 herna, heslo
 hezký, hezoučký
 hlad, hladina
 hladítko, hlahol, hlaholiti
 hlas, hlásati, hlásiti
 hláska, hlava
 hlaviště, hlavníčka
 hlal hled
 hledati, hleděti
 hledišťe
 hlemýžď, hlen, hlesnouti
 hl'ďač, hlídka
 hlíza, hlodati, hlomoz
 hloub, hlouček, hlt
 hlubina, hlučeti
 hluk, hlupák
 hmatati, hmat
 hmota, hmoždíř
 hmožďiti se, hmyz
 hned, hněd
 hniloba, hnís, hnísti
 hníti, hnouti
 hnup, hnus, hnutt
 hoblík, hod, hodiny
 hoditi, hodlati
 hodně, hodnota
 hoch, hokýnát
 hokýnářka, holčička
 holinka, holírna
 holka, holkář
 holomek, holub
 homole, honem
 honositi se
 hořčice
 hoře, horečka, hořekovati
 hoření, horko
 hořký, hořlavý, horlení
 hornatina, hornina
 Hospodin, hošík, houba
 houf, houně, houpati
 housenka, houska, housle
 housti, houšti
 hovado, hověti

rzucac, kaptur
 zwinny, gibki
 jedwab, stado
 chlystek, stękanie
 aktor, aktorka
 kobyła, rumianek
 szulernia, hasło
 urodziwy, ładniutki
 głód, powierzchnia
 tarło, dźwięk, dźwięczeń
 głos, głosić, głosić się
 głoska, głowa
 kolba, tyfus
 otóół spojrzanie
 szukać, patrzeć
 punkt widzenia
 ślimak, śliz, pisać
 doglądacz, straż
 zółza, gryźć, łomot (łoskot)
 głębia, kupka, łyk
 głębina, hałasować
 huk, głupiec
 dotykać, dotyk
 materya, mózdzierz
 trudzić się, owad
 wnet, brunatna barwa
 zgnilizna, ropa, gnieść
 gnić, poruszyć
 gamoń, obrzydzenie, poruszenie
 hebel, rzut, zegar
 rzucić, postanawiać
 dużo, wartość
 chłopiec, przekupień
 przekupka, dziewczyna
 cholewa, golarnia
 dziewczyna, kobiecieciarz
 kiep, gołab
 słożek, szybko
 chelpić się
 gorczyca (musztarda)
 zgryzota, gorączka, narzekać
 górny (gorzenie), gorąco
 gorzki, zapalny, zapal
 pogórze, formacya gór
 Bóg, chłopiec, grzyb
 hufiec, koc, huścić
 gąsienica, bułka, skrzypce
 grać na skrzypcach, gąszcz
 bydlę, pobiłzać

hovor, hovofiti
 hrabě, hrábě
 hrad, hradba
 hradiště, hraditi
 brách, hrán
 hrana, hránění
 hranol, hravě, hráz
 brazda, hrb, hřbitov
 hrbol, hrčeti, hrdina
 hrdlička, hrdlo, hrdý
 hřeb (hřebík), hřebec
 hřebíček, hřib
 hřibě, hřička
 hřidel, hřích
 hřiště, hřítiti
 hrkot, hrkati
 hrnec, hroch
 brochtati, hrouda, hroutiti
 brozen, hrozinka
 broznatý, hroznýš, hrst
 brian, hrubec
 brud, hrůza
 huba, hubatka, hubený
 hubička, hubičkovati
 hubitel, hubka, hubovati
 hudba, hudebník, hudlať
 hudlati, huhňati,
 hukot, hůl, hulákání
 hulán, hůlčička, hůlka
 hulvát, huňác
 hůře, husa
 huspenina, hustě, huf
 hvězda, hvozď
 hýbati, hýčkat, hýkati
 hýl, hynouti
 hýřil, hýřiti

chabost, chamraď, chápati
 chasa, chatrě, chatrný
 chládek, chlácholiti, chlap
 chlast, chlipný, chlopeň
 chlum, chlup, chmat
 chobot, chomáč, chomout
 chopiti, choť
 chouliti, choutka, chovanec
 chřadnouti, chrám
 chrást, chřástal
 chrčeti, chřest, chrchlati
 chřipě, chřníti, chrobák

rozmowa, rozmawiać
 hrabia, grabie
 gród, okopy
 zamczyszcze, obwarować
 groch, kryształ
 krawędź, krystalizacya
 graniastosłup, lekko, tama
 drążek, garb, cementarz
 guz, wyrzeć, bohater
 turkawka, gardło, hardy
 gwoździ, ogier
 gwoździć (goździć), grzyb
 żrebie, zabawka
 grządzić, grzech
 miejsce zabaw, zanurzać
 turkot, trzaskać
 garniec, hippopotam
 rechtać, gruda, burzyć
 grono, rodzynek
 gronisty, boa, garść
 krtak, grubianin
 pierś, groza
 gęba, konewka, chudy
 usteczka (calus), całować
 niszczyć, gąbka, pyskować
 muzyka, muzyk, partacz
 rzępolić, gadać przez nos
 huk, laska, burda
 ułan, laseczka, laska
 gbur, kudłacz
 gorzej, gęś
 galareta, gęsto, huta
 gwiazda, gąszcz (suszarnia)
 poruszać, pieścić, wiokać
 gilać, ginać
 hulaka, oczerniać

słabość, hołota, łapać
 czeladź, chata, nędzny
 chlód, koić, chłop
 pijatyka, lubieżny, zastawka
 pagórek, włos, chwyt
 cypel, kiść, chomato
 ujać, małżonek (małżonka)
 naginać, chętko, wychowanek
 wycieńczyć, kościół
 chróst, chruściel (derkacz)
 charczeć, chrzęst, chrząkać
 nozdrze, chrapać, robak

chromý, chroust, chrpa
chrstati, chrt, chřtán
chrupati, chrup
chtěni, chtí, chtít
chudák, chůdy
chumelice, chuť, chůva
chůze, chvastavý
chvat, chvatný, chvoj
chvost, chvoště, chyba
chyběti, chystati, chyše

ihned, inkoust, intrika

jádro, jáhen, jakkoliv
jakmile, jaksí, jalovice
jankovati se, Janov
jantar, jaro
jas, jasan
jásání
jásot
jáství, játra, jazyk
ječeti, ječmen, jed
jedle, jedlík, jedlý
jednatel, jednati, jednota
jednou, jehla, jehlan
jehlice, jehně, jehněd
jek, jektati, jelikož
jemněti, jemnost
jen, jenž
jepice, jeptiška, jeřáb
jeřábek, jeskyně, jesle
jestli, jestřáb, ješitnost
ještě, ještěr, jetel
jeti, jeviště, jevíti se
jevo, jez, jezovec
Jezulátko, Ježíš, ježto
jho, jícen, Jidáš
j'delna, jídlo
jih, jihnouti
jícha, jikra, jíl
jilec, jilek, jilm
jinak, jinam (jinde)
Jindřich, jindy, jini
jinoch, jinovatka, jiný
Jiří, jiříčka, jiřinka
jirovec, jistě, j'sti
jistina, jistiti, jisto
jíška, jiti, jítěni
jitřenka, jitro, jitřní, jitřní

kulawy, chrząszcz, bławatek
pryskać, chart, krtań
chrupać, użębienie
chcenie, chuć, chcieć
biedak, szczudła
śnieżyca, smak, nianka
chód, chępliwy
pośpiech, prędkí, choina
ogon, miotła, wada
brakować, przygotować, chata

zaraz, atrament, intryga

jadro, dyakon, jakkolwiek
jak tylko, jakoś, jałówka
upierać się, Genua
bursztyn, wiosna
jasność, jesion
radosne wykrzykiwanie
okrzyk radosny
jestestwo, wątroba, język
jęczeć, jęczmień, jad
jodla, pasibrzuch, jadalny
agent, pertraktować, jedność
raz, igła, ostrosłup
szpilka, jagnię, kocianka
jęk, jakać się, ponieważ
delikatnieć, delikatność
tylko, który
jętka, zakonnica, zóraw
jarząbek, jaskinia, jasełka
jeśli, jastrząb, próżność
jeszcze, jaszczur, koniec
jechać, scena, zjawić się
jaw, jaz, jaźwiec (borsuk)
Jezusek, Jezus, gdyż
jarzmo, gardziel, Judasz
jadalnia, jadło
południe, tajać
podlewka (sos), ikra, il
trzonek, kłokol, wiaz
inaczej, gdzieindziej
Henryk, kiedyś, szron
junak (młodzian), szron, inny
Jerzy, jerzyk, georginia
kasztan dziki, iście, jeść
kapitał, zapewniać, zapewne
podlewka (sos), iść, jątzenie
jutrzienka, rano, ranny, jutrznia

jítrocel, jíva, jízda
jízdarňa, jízlivý
jízva, již, jižní
jměl, jmění, jmouti
Josef, jsoucnost, jun

kabelka, kaboniti se
káceti, kád, kadeř
kafr, kahan, kachna
kající, kajka
kákati, káletí, kalhoty
kalich, kalíšek
kaliště, kaliti, kalný
kalous, kam
kamenopis, kamínek
kamkoli, kamna
kamsi, kamzik, kancelář
káně, kanec
kaňhati, kaňka
kanouti, kapalina
kápě, kapesník
kaple, kapoun
kapr, kapraď
kapsa, kapuce
kapucín, káranec
karban, karbanice
Karel, karkulka, kartáč
kartoun, kasárna, kasati
kastrol, kašna, káti se
kaviár, kávovina
kaz, kazajka
kazatel, kázeň
kazič, kaziti, káznice
kbel, kde, kdes
kdy, kdys, ke, kecati
kejkle, kel, kelímek, keř
kéž, klábositi, klacek
klad, kláda, kládivo
kladka, kladný, klání
klaný, klapačka, klapot
klas, klásti, klatba, kláti
klátiti, klavír, klec
kleč, klečeti
kleit, klekati
klempíř, klenba
klení, klenot
klenouti, klenutí, klepačka
klepeto, klepy, klesati
klest, klestiti

babka, iwa, jazda
uježdźalnia, uszczypliwy
blizna, już, południowy
jemioła, majątek, ujać
Józef, obecność, junak

torebka, zasepiac się
ścinać, kadź, kędzior
kamfora, kaganiec, kaczka
kajacy się, gęs puchowa
kwakać, broczyć, spodnie
kielich, kieliszek
kaluża, mącić, mętny
puhacz, dokąd
litografia, kamyczek
dokądkolwiek, piec
dokądś, gemza, kancelarya
kania, dzik
plamić, plama
ciec, ciecz
kapa, chustka do nosa
kaplica, kapłon
karp, paproć
kieszeń, kaptur
kapucyn, więzien
namiętna gra w karty, karciarka.
Karol, czepiec, szczotka
katun, koszary, podkasać
rondel, fontanna, kajać się
kawior, kofeina
skaza, kaftanik
kaznodzieja, karność
kaziciele, kazić, dom poprawy
kubel, gdzie, gdzieś
kiedy, kiedyś, ku, bredzić
gusła, kiel, tygiel, krzew
oby, bredzić, klocek
teza, kłoda, młot
kłódka, dodatni, klucie
rozczepiony, grzechotka, klekot
kłos, kłaść, kłatwa, kłuć
trząść, fortepian, klatka
kosodrzewina, klęczeć
glejt, klekać
blacharz, sklepienie
klęcie, klejnot
sklepić, sklepienie, kołatka
nożyce (raka), plotki, upadać
zraz, karczować

kleště, kletba
 klevetiti, klevetnice
 klí, klíč, klíčiti
 klička, klid
 kliditi, kliditi se
 klich, klika, kliky háky
 klímati, klínkati, klisna
 klíšť, klíťti, klížiti, klínouti
 klobasa, klobouk, kľofati
 klokan, klokoč
 klokoť, kloktati
 kloniti, kľopýťati, kloub
 kloudný, klouzati
 klovatina, klubko
 kluk, kľučik
 klukovina, klus, kluziště
 kluzký, kľystýr, kmen
 kment, kmet, kmit
 knedlik, knejp, kněž
 kniha, knihkupec, knihovna
 knihtiskář, kníry
 kníže, knížka, knoflík
 kňourati (kňučeti), kobka
 kobilha, kočábka, kočár
 kočí, kočka
 kočovati, koflík
 kojeneč
 kojiti, kokoška
 kokotice, kokrhati
 kokta, kol
 kolba, kolčava
 kolek, kolí
 kolik? kolkovati
 kolmice, kolna
 kolohnát, kolotoč, kolouch
 kominik, komoliti
 komonstvo, komorná
 koňadra, koňak
 koňák, koňář
 konání, konatel
 končina, končít, konejšiti
 konipásek, koňmo, koňel
 konvice, kopát, kopi
 kopist, kopřiva
 koprněti, koráb
 kořalka, kord
 kořitel, kormidlo
 kormoutiti, koroptev
 korýš, kosočťverec, kostel

kleszcze (obcegi), kľatwa
 robić plotki, plotkarka
 guma, klucz, kielkować
 klamka, spokój
 uprzątać, wynosić się
 klej, zakręt, bazgranina
 drzemać, dzwonić, kľacz
 kľeszcz, kľać, kľeić, kľać
 kielbasa, kapelusz, dzióbac
 kangur, pistacya
 beľkot, beľkovať
 nachylać, utykać, staw
 schludny, ślizgać się
 żywica, kľębko
 chłopiec, chłopczyk
 żakostwo, kľus, ślizgawka
 ślizki, lewatywa, pień
 batyst, starzec, mig
 kľuska, gnyp, ksiądz
 książka, księgarz, biblioteka
 drukarz, wąsy
 książkę, książka, guzik
 skowyczeć, sień
 pączek, łódka, kocz (powóz)
 woźnica, kotka
 kuczerować, kielich
 dziecię przy piersiach
 karmić, tasznik
 kanianka, piac
 jakała, około
 turniej, łasica
 stempel, palisada
 ile? stemplować
 prostopadła, wozownia
 obieżyświat, karuzel, jelenie
 kominiař, obcinać
 świta, pokojowa
 sikora większa, koniak
 koniuch, koniař
 działanie, wykonawca
 kraniec, rapier, łagodzić
 pliszka, konno, radny
 konewka, motyka, dzida
 kopyść, pokrzywa
 truchleć, okręt
 wódka, szpada
 wielbiciel, ster
 zasmucać, kuropatwa
 skorupiak, romb, kościół

kostra, kostrbatý, kosý
košťal, koště, kotník
kouč, koťmelec, koudel
koukati, koukol
koupě, koupel, kout
kouti, koutnice
kouzeľník, kouzľiti
kov, kování, kovář
kovkop, kovový, koželuh
kožený, kožnatý
krab, krabice
kráčet, kradmo
krahujec, kraječ
krajíc, krajka
krajský, krákorati
král, křáp
krápěj, krápet
krása, kráska
kraslice, krasocit
krátce, kráva
krb, křeč, křeček
křehkost, krejčl, křepelka
kresba, kreslení, krhavý
křída, křídlo, křis
křivice, křivka
křivule, krk
krmě, krněti
krocan, krokvice, kromě
kropáč, kroupy
kroužek, krov
křoví, krtek
krťice, krťinec
křtiti, krtonožka, kruh
kruchta, krunýř, krůpěj
krupice, krušný
krůta, kruté
krutina, kružidlo, krváceti
krychle, krvsa, křtice
kterak, kuběna, kuckati
kučera (kudrna), kudy
kuchati, kuchta
kuchyně, kujon, kukačka
kukátko, kukle
kukuřice, kůl, kulečník
kulhavý, kulich
kůlna, kuňkati
kuplř, kůr, kůra
kuřák, kurděj, kuře
kus, kutiti, kutna, kůzle

szkielet, chropowaty, skośny
badył, miotła, kostka
tarcza, koziołek, kłak
patrzeć, kakol
kupno, kąpiel, kąt
kuć, położnica
czarodziej, czarować
metal, kucie, kowal
górník, metalowy, garbarz
skórzany, skórkowaty
rak morski, skrzynka
kroczyć, ukradkiem
krogulec, krajczy
kromka, koronka
obwodowy, gdać
król, rupiecie
kropla, kapka
piękność, śliczna kobieta
krasanka, poczucie piękna
krótko, krowa
ognisko domowe, kurcz, chomik
kruchosć, krawiec, przepiórka
rysunek, rysowanie, kaprawy
kreda, skrzydło, pleśń
angielska choroba, krzywodziób
retorta, kark
pokarm, biednieć
indyk, pion, oprócz
kropidło, grad
krążek, więźba
krzewy, kret
skrofui, kretówka
chrzcic, turkuć (podjadek), krag
chór w kościele, pancierz, kropla
grysik, kruchy
indyczka, srogo
zakręt, cyrkiel, krwawić
sześcian, szczur, czupryna
jak, żona nieślubna, kaszlać
kędzior, kędy
wypatroszyć, kucharka
kuchnia, łobuz, kukulka
lornetka, poczwarka
kukurydza, kół, bilard
kulawy, sowa
wozownia, skrzeczeć
rajfur, chór, kora
pałacy, skorbut, kurczę
kawał, ryć, habit, koźle

kúže, kužel
kuželna, kvap
kvésti, kvät
kvičala, kvitance, kvitek
kvočna, kyčel, kyj
kýl, kýla, kynouti
kypěti, kypřeti
kysati, kyselina, kyška
kýta, kytara
kytice, kyvadlo, kyz

labuť, labužník, laciný
lad, ladem, laditi
láhev, lahoda, lahůdka
láhvička, láje
lakadlo, lákati
laloch
lán, laň, lání
lano, lanýž
láska, laskati
lastura, lať, látati
láti, látka, látro
lazečna, lázeň
láže, lebka
lecos, léč, led, leda
ledek, leden, lednáček
ledví, ledvina, lehati
lehátka, lekati, leknín
lekofice, lemovati, lemovka
lenoch, lepost, lepý
les, lesk, lest
lešení, leštiti
leštadlo, let, léto
letohrádek, letopis, letora
letos, letovati
levák, levhart
levný, lež, lhání
lhostejnost, lhůta
lhání, libě
libeznost, libiti
libra, libůstka, lic
licoměrnice, líčení, lid
lih, líha, lihovar
liča, lichoběžník, lichocení
lilek, límec
lis, líška
lisovati, listek
listí, listina
lišák, lišiti se, liška

skóra, stožek.
kréglia, pošpiech
kwitnąć, kwiat
kwiczoł, kwit, kwiatek
kwoka, biodro, kij
tram, kiła, skinać
kipieć, pulchnieć
kisnąć, kwas, kwaśne mleko
udo, cytra
bukiet, wahadło, żwir

łabędź, smakosz, tani
ład, ugorem, stroić
flaszka, wdziek, łącoć
flaszeczka, gmin
przynęta, wabić
podgardle
łan, łania, łajanie
lina, trufla
miłość, pieścić
muszla, łąta, łątać
łajać, materya, sążeń
łazienka, łąźnia
ażyo, czaszka
nieco, paść, łód, tylko
saletra, styczeń, zimorodek
lendźw, nerka, łągać
sofa, łąkać, grzybień
słodzień, oblamować, galon
leniuch, piękność, piękny
łas, polysk, podstęp
rusztowanie, glansować
czernidło, lot, lato
willa, rocznik, temperament
tego roku, lutować
mańkut, lampart
tani, łgarstwo, łganie
obojętność, termin
całowanie, miło
wdziek, podobać się
funt, pasya, prawa strona
obludnica, opis, lud
alkohol, drażek, gorzelnia
bróźda, trapez, pochlebianie
psianka, kołnierz
prasa, leszczyna
prasować, kartka
liście, dokument
lis, różnić się, linica

lišta, lřtati, lřti
 lřtice, lřto, lřtř
 lřtř, lkati, lnřnř, lnouti
 loď, loďstvo, lokati
 lomenice, lomož, loni
 lopota, lot, loubř
 loučentř, louda, louh
 louka, louskáček
 loutka, loźnice
 lpřti, lucerna, lučba, lřj
 luna, luňák, lřno
 lupa, lupřč
 luřřnřna, luřřiti
 lřza, lřko, lřsř, lřřko
 lze, lřřice, lřřřka

macek, maceřka
 máčeti, maják
 majitel, makati, makovice
 malátnřti, malba
 málem, malichernř
 mel k, malta
 mamidlo, mam
 mamlas, man, mandel
 mandle, manř, manžel
 marjanka, máselnice
 masitř, maso
 mastek, másti se
 mastřřkář, mařkara
 mařle, matenice
 maternřk, matice
 matnř, mátoha, matrika
 maturřta, mávati, máz, maz
 mázdra, mázďřivka, mazlřřek
 meč, med, měď, medák
 medle, meduňka, medvřď
 mech, měch
 měchuřina (měchřř), měkce
 mela, mělřina
 měna, ménř, měřice
 měřřč, měřřřko
 mermocř, meruňka
 měřřc, měřřti
 měřřto, měřřřta, měřřřati
 měřřně, metelice, metřa
 meze, mezek, mezera
 mezi, mhoutřti, mřč
 mřh, mřhule
 mřřha, mřřřati

listwa, latač, lač
 jędza, řal, lany
 srogi, lkacř, lniany, lřgnacř
 łódź, flota, řykač
 szczyt, řałas, przeszłego roku
 troska, řut, alłana
 pořegnanie, włóczęga, řug
 řaka, dziadek do orzechów
 łalka, sypialnia
 lřgnacř, łatarnia, chemia, łój
 księźyc, jastrzęb, łono
 soczewka, łupięřca
 owoc strączkowy, łuszczęcř
 zgraja, řyko, řysř, řřřka
 można, řyřka, řyřecřka

niedojda, bratek
 maczacř, łatarnia morska
 właściciel, macacř, makówka
 gnuřnieč, malowidło
 o mało, drobnostkowy
 mały palec, zaprawa murarska
 mamidło, złuda
 dureń, wasal, mędel
 migdał, mimowolnie, małźonek
 majeran, mařřnicřka
 mięsny, mięso
 łojek, mylř się
 szarłatan, maska
 kokardka, plątanina
 macica, macierz
 zagmatwany, widmo, metryka
 matura, machacř, mas, mař
 błona, dyřterya, pieszczoch
 miecz, miód, miedź, trzmieł
 zasię, melisa, niedźwiedź
 mech, miech
 pęcherz, miękko
 zgiełk, mielizna
 zmiana, mniej, korzec
 geometrya, podziółka
 koniecznie, moreła
 mieřřacř (księźyc), zamiatačř
 mieřřto, meczet, omieszkačř
 mszałne, zamiečř, miotřa
 miedza, muł, szpara
 między, mrugačř, piłka
 mgnienie, minoģ
 mlecz pacierzowy, mieszacř

mŕjeti, miláček
 wilerád, milodar
 milost, miuce
 mínění, mír, míra
 mŕsiti, míssál, míšek
 mŕšpule, mŕtí, mŕza
 mizeti, mizina
 mládě, mládenec
 mlat, mlátička
 mláto, mlázi
 mlha, mlíti
 mlok, mls
 mluva, mnohdy, mnoho
 mňoukati, moci, močál
 modla, modlitba
 modř, modřin, mohutný
 mok, morče
 morek, mořiti, morous
 moruše, mosaz, mošna
 motati, motolice, motouz
 moudí, mouka, mouřenín
 novity, mozek
 mraček, mračivý
 mračno (mrak), mramor
 mrav, mravenec
 mraveniště, mravnost
 mráz, mřeněk, mrhač
 mrcha, mříže, mrkati
 mrkev, mrňavý, mrož
 mrskáč, mršina
 mřtiti, mřtný
 mrtvice, mrtvola, mrva
 mrzák, mrzce, mrznouti
 mrzout, mrzutý
 msta, mše
 mučedlník, mučení
 mudrák, mudrc
 můj, muka, mŕra
 musa, můstek, muť
 muž, mys, myšlení
 mýtina, mýti
 mzda, mžík
 mžitka, mžourati

natel nabádati
 nabažiti se, náběh
 nabéradlo, nabídka
 nábožný, nábytek
 napatí, nač

mieszać, ulubieniec
 bardzo chętnie, jałmużna
 láska, moneta
 maíemanie, pokój, miara
 miesić, msať, mieszek
 nieszpulka, mieć, miazga
 niknąć, nędza
 mlode, młodzieniec
 boisko, młockarnia
 mlóto, mlody las
 mgła, mleć
 salamandra, łakoć
 mowa, częstokroć, licznie
 miauczeć, módz, moczar
 bożek, modlitwa
 błękit, modrzew, potężny
 plyn, świnka morska
 szpik, męczyć, gderacz
 morwa, mosiądz, torba
 molać, kołowaczna, sznurek
 jadra, mąka, murzyn
 ruchomy, mózg
 chmurka, pochmurny
 chmura, marmur
 obyczaj, mrówka
 mrowisko, moralność
 mroź, kielb, rozrzutnik
 ścierwo, krata, mrugać
 marchew, mrukliwy, mors
 baciarsz, ścierwo
 rzucić, rzutki
 paraliż, trup, trzaska
 kaleka, haniebnie, marznąć
 człowiek zgryźliwy, markotny
 zemsta, msza
 męczennik, męczenie
 mędreć, mędrzec
 mój, męka, zmora
 muza, mostek, męty
 mąż, przykład, myślenie
 wyrąb, trzebić
 płaca, mgnienie
 platek, zerkać

maciel naganiać
 nasycić się, rozpęd
 waza, oferta
 pobożny, sprzęty
 napchać, na co

načatý, načepovati
 načesati, načítí
 náčrtek, nadace, nadaný
 nadávati, nádech, nádenník
 nádherný, nádcha, nadítí
 nádoba, nádor, nadpočetný
 nádra, nádraží
 nádržka, nadšení, nahý
 náhled, nahnouti, náhoda
 náhon, nához
 náhradník, náhrdelník
 nahrnouti, náhubek, nach
 nachvat, najednou
 najisto, najmé
 nákladný, náklon
 nákrčník, nákres, nakvap
 náky, nálada
 náledí, nálevka
 nález, náleze
 námaha, námátka, námel
 náměsíčník, náměstek
 náměstí, náměstka
 námezdní, námítka
 nános, napájetí, nápěv
 naplast, náplň
 napodobení, naposled
 napověda, napřesrok
 napříč, náprsníčka
 náramný, náraz
 naraziti, názez, nařízení
 nařknouti, nárok, naruby
 náruživost, naschvál
 násilí, naskrz
 naskýtatí se, následek
 násobení, násoska, naspěch,
 nástin, nástraha, nastrčiti
 nástroj, nástup, nastuzení
 našinec, nat
 nátěr, náušnice, náves
 návěst, návladní, návlaska
 navnaditi, návod, návrh
 návštěva, navzdor, název
 nazmar, názor, nazpět
 ne, neb (nebo), nebe
 neblahý, nebozez, nebožák
 nečuda, nedoplatek
 nedospělý, neduh, neduživce
 něha, nehet
 nehmotný, nehnutý

napocztý, natoczyć (piwa)
 natrząść, napocząć
 szkic, fundacya, zdolny
 lajać, odcień, wyrobnik
 okazały, katar, nadziac
 naczynie, guz, nadliczbowy
 pierś, dworzec kolejowy
 sadzawka, zapal, nagi
 zapatrywanie, nagiąć, traf
 napływ, nasyp
 zastępca, naszyjnik
 nagarnać, kaganiec, purpura
 prędko, naraz
 napewno, mianowicie
 kosztowny, nachylenie
 krawatka, zarys, prędko
 legumina, nastrój
 gołoledź, lejek
 wynalezienie, znalazca
 trud, trafunek, sporysz
 lunatyk, zastępca
 rynek, zaimek
 zaciężny, zarzut
 namul, napoić, melodya
 plaster, pełność
 naśladowanie, na ostatek
 sufler, na drugi rok
 poprzek, półkoszułek
 ogromny, uderzenie
 natrafić, karb, rozporządzenie
 obwinić, pretensya, opacznie
 namiętność, naumyślnie
 gwałt, na wskrós
 zdarzać się, skutek
 mnożenie, lewar, w lot
 zarys, zasadzka, natknąć
 narzędzie, wstęp, zaziębiecie
 jeden z naszych, nać
 pozór, kolczyk, plac wiejski
 premissa, prokurator, papilot
 przywabić, wskazówka, projekt
 wizyta, wbrew, nazwa
 nadarmo, pogląd, nazad
 nie, bo, niebo
 fatalny, świder, nieborak
 bezwstydnik, zaległość
 niedojrzały, wada, cherlak
 tkliwość, paznokiec
 niematerialny, nieruchomy

nehoda, nejapný
někam, neklid, nelze
nemluvně, neodhodlaný
neplecha, nepravý
nepřítel, neprodleně
neprodušný, neřád
neřest, nerost, nesčetný
nesmysl, nesnáz
něsti, nešetný
nešovice, nešvar
neř, netvor
nevěsta, nevhodný
nevkus, nevůle
nezáživný, nezbedný
než, nežít, nickamínek
nicméně, ničema, ničitel
nikl, nikoli, nřstěj
nit, nitro, noh, nopál
nořiti, Norsko
notář, notně, nouze
novodobý, novoluní, novota
nucení, nudle
nulla, nůše
nutiti, nuzák, nůž, nýbrž
nynější, nyní
nýti, nylvý

obal, obálka
občan, občas
obdělník, obdiv
období, obec
obelstít, oběšenec
obět, obětovati
obezditi, oběžnice
obhajce, obhájiti
obhlídka, obchod, obchodník
obilí, objednatí, objem
obklíčiti, oblak, oblast
oblěk, obleva, oblíba
obloha, oblost, obluda
oblý, obměr, obmítka
obmysl, obnos, obočí
obojek, obor, obr
obřad, obratel, obratlovec
obratník, obř
obrnělec, obrovský
obrubá, obruč
obryně, obsah, obstávka
obstojný, obtah

przygoda, nieporadny
gdzieś, niepokój, nie można
niemowlę, niezdecydowany
swawola, nieprawy
nieprzyjaciół, natychmiast
szczelny, nierząd
zbrodnia, minerał, niezliczony
niedorzeczność, trudność
nieść, bezwzględny
ospica, brud
siostrzenica, potwór
narzeczona, niestosowny
niesmak, niechęć
niestrawny, dokuczliwy
niż, wrzód, witrył
pomimo to, nicpoń, niszczyciel
nikiel, nie, komin
nić, wnetrże, gryf, kaktus
zanurzać, Norwegia
notaryusz, tęgo, nędza
współczesny, nów, nowość
zmuszanie, makaron
zero, kosz do noszenia
zmuszać, nędzarz, nóż, ale
teraźniejszy, teraz
tęsknić, tęskniący

okładka, koperta
obywatel, czasem
prostokąt, podziw
okres, gmina
podejść, wisielec
ofiara, ofiarować
obwarować, planeta
obrońca, obronić
ogłędziny, handel, kupiec
zboże, zamówić, objętość
otoczyć, obłok, zakres
ubranie, odwilż, upodobanie
firmament, owalność, smok
owalny, obwód, tynk
zamysł, kwota, brwi
obroża, zawód, olbrzym
obrzęd, krąg, kręgowiec
zwrotnik, olbrzymi
pancernik, olbrzymi
obrab, obręcz
olbrzymka, treść, zajęcie
zadowolający, odcisk

obušek, obvěti, obydlení
 obzor, ocas, ocel, ocilka
 octnouti se, oč
 očíhati, odboj, odbor
 odcestovati, odciziti, odčisti
 oddavky, oděni, odepřiti
 oděrač, oděv
 odevzdanost, odhad
 odhaliti, odhodlaný, oditi
 odív, odklad, odkvapiti
 odlesk, odlišný
 odměna, odmocnina
 odmršiti, odnaati
 odnož, odpoledne
 odpor, odporučiti, odpraviti
 odpůrce, odrati
 odraz, odrhnouti, odrůda
 odstaviti, odstěhovati
 odstín, odstup, odsud
 odtah, odtud
 odvěsna, odvětví
 odvod, ohař, ohava
 oheb, ohlas
 ohlávka, ohled
 ohnice, ohrada
 ohrnouti, ochechule
 ochlasta, oj, oklestit
 okolní, okov
 okraj, okresní, okruh
 okurka, oliti, omáčka
 omítka, omráčiti, omyl
 ondy, oněhdy, onen
 opak, opakování
 opánky, opatek, opelichati
 opeřenec, opět, opětovati
 opice, opilec, oplata
 oplouti, oplzlý, opona
 opovržení, opozdění, opraf
 oprátka, oprava, opravdu
 opuka, of, orel
 ofízká, orloj
 ornice, orsej, ortel
 oruží, osamělost, osel
 osídlo, oskeruše, osloveni
 osočiti, osopiti se
 osrdí, Osten, ostnatý
 ostouzeti se, ostražitý
 ostrov, ostruha
 ostružina, ostuda, ostych

obuch, okres, zamieszkanie
 widnokrag, ogon, stal, osełka
 dostać się gdzieś, o co
 obwachać, bunt, oddział
 wyjechać, ukraść, odliczyć
 ślub, odzienie, odmówić
 zdzierca, odzież
 przywiązanie, ocenienie
 odsłonić, rezolutny, odziać
 widok, zwłoka, obiedz
 odblask, odmienny
 nagroda, pierwiastek
 odprawić, odebrać
 odnoża, po południu
 opór, polecieć, odesłać
 przeciwnik, obedrzeć
 odbicie, umyć, odmiana
 odstawić, przeprowadzić
 odcień, odstę, stąd
 odtrącenie, odtąd
 przyprostokątnia, odnoża
 pobór, ogar, ohyda
 przegub, odgłos
 uździenica, wżgląd
 łopucha, zagroda
 ogarnąć, syrena
 pijanica, dyszel, obciąż
 okoliczny, wiadro
 brzeg, okręgowy, okrag
 ogórek, oblać, sos
 tynk, odurzyć, omyłka
 ongi, niedawno, ów
 opaczność, powtarzanie
 kypce, napiętek, wylinieć się
 ptak, powtórnie, powtarzać
 małpa, opój, odpłata
 opłynąć, sprośny, zasłona
 pogarda, opóźnienie, lejec
 stryczek, poprawa, doprawdy
 opoka, rumak, orzel
 oprawa, zegar wieżowy
 gleba, ziarnopłon, wyrok
 oręż, ustronie, osiel
 sidło, jarzab, odezwa
 oczernić, oburzyć się
 osierdzie, oścień, kolczasty
 blamować się, ostrożny
 wyspa, ostroga
 jeżyna, wstyd, nieśmiałość

osud, osvĕta, osyka
ořatka, ořemetný
ořetrovati, ořiditi se
ořklíbatí se, ořklivý
ořlapati, ořoupati
ořtědřiti, ořumĕlý
otálení, otazník
otécí, oteklina
otep, otĕž, otka
otrapa, otop, otrávití
otrhati, otrlý
otrok, otruby
ovzduří, oznobiti
ozvučí, ožiti
ožiti, ožralec

pabĕrek, pablesk
pačesy, pád
pádití, padoucnice
padouch, pahýl, pachatel
pajdavý, pak, paklč
pakostnice, palba, palcát
palice, palivo, památka
panenka, panchart, panská
papoušek, paprsek, pařát
parátka, pafez
pas, past
pastorkyně, pařtika, pata
pátrati, pařtiti
patrný, patro, pavlač
pavouk, paždí, paže
páže, pažit, pažitka
pecka, pečené, pečlivý
pejsek, pel, pelest
peleř, pemza
penĕženka, peníz
pĕnkava, Pĕpiček, peř
perka, perlík, peruf
pĕtiúhelník, petrklč
petržel, píce, píď
píchati, pikel, píle (pilnost)
piloun, pilulka, písanka
píseň, píst, pitomý
pivovar, plachý, plamen
pláň, plařiti, pláti
plátno, plavba, plech, plen
plénka, ples, pleso, pleř
plch, plíce, pliseň, plíti
plížití se, plno, plocha

dola, ořviata, osika
plecianka, podřtĕpný
pieleĕgnováč, oszukač się
stroič minĕ, obrzydliwy
wydeptač, zużyć
obdarzyć, wiotki
ociąganie się, znak pytania
napuchnač, puchlina
wiązka, cugiel, kozica
hultaj, opał, otruč
oberwać, zahartowany
niewolnik, otrĕby
atmosfera, odziĕbič
oddźwiĕk, ozyć
ozać, pijak

ostatek, odbłask,
czupryna, upadek
pĕdžiť, epilepsya
łotr, kikut, sprawca
kulawy, ale, wytrych
podagra, strzelanie, maczuga
pałka, opał, pamiátka
żrenica, bĕkart, pokojówka
papuga, promyk, pazur
wykluwaczka, kłoc
paszport, pułapka
pasierbica, pasztet, piĕta
badač, przynależeč
oczywisty, piĕtro, balkon
pajak, pacha, ramię
paž, darń, szczypiórek
peřtka, pieczeń, troskliwy
piesek, pyłec, krawędź
jaskinia, pumeks
pugilares, pĕniądź
ziĕba, Józio, pierze
buciki, młotek, skrzydło
piĕciobok, pierwiosnek
pietruszka, pasza, piĕdź
kluč, intryga, pilność
piła, piĕgulka, zeszyt
pieřń, tłok, głupi
browar, płochy, płomień
równina, ploszyć, płonač
plótno, żegluga, blacha, łup
pielucha, bał, głĕbia, łysina
pilch, płuca, pleřń, pluć
pełzać, pełno, płaszczyna

plošnice, ploutev, plouti
 plst, pluk, plzký, plž
 poberta, pobídka, pobuda
 pocestný, pocta, počasí
 počet, počty
 podél, podélní
 podhlavnice, podkrovi
 podloubí, podmáslí
 podoba
 podpona
 podrobně, područi
 podrub, podsedník
 podsiň, podsvětí
 podšev, podšívka
 podvod, podzemí
 podzim, pohlavek, pohled
 pohnouti, pohodli, pohodný
 pohov, pohovka, pohřbiti
 pohřeb, pohůnek, pohyb
 pochop, pochoutka, pochůzka
 pochyba, pojednou, pojem
 pojistiti, pokání, pokavad
 poklad, pokladna, poklesnouti
 poklička, poklop
 pokrok, pokrouťka, pokrov
 pokuta, pokrváci
 pokrytec, pokus, pokyn
 pól, Polák, poledne
 poleno, polibek, police
 polo, poloha, polovice
 pomatený, poměr
 pomlázka, pomluva, pomůcka
 pondělí, ponožka
 ponrava, popel
 poplatek, popud
 pořad, poraziti, porážeti
 pořiz, poroba, posavad
 poskytovat, posled
 poslech, postih, postrk
 posud, pošetily, pošklebek
 pošlý, pošta, potah
 potěh, potkan, potucha
 pouhý, poupě, pouť
 pouto, pouzdro, pouze
 povel, povšimnouti si
 povždy, pozdě, pozor
 požínky, pracně
 pradelna, prádlo
 práh, prach, prak

pluskwa, pletwa, plynác
 pilšň, pušk, šlizki, šlimak
 smyk, pobudka, drab
 podrožny, češť, čas
 liczba, rachunki
 wzdluž, podlužny
 poduszka, poddasze
 podsienie, maślanka
 podobieństwo
 przeciwprostokątnia
 szczegółowo, poddaństwo
 komornik, wierzchowiec
 podsienie, podziemie
 podeszwa, podszewka
 podstęp, suteryny
 jesień, uderzenie, pogład
 poruszyć, wygoda, hycel
 spoczynek, sofa, pogrzebac
 pogrzeb, skotarz, ruch
 siepacz, lakoć, obejście
 wątpliwość, naraz, pojęcie
 ubezpieczyć, pokuta, pokąd
 skarb, kasa, upaść
 pokrywka, wieko
 postęp, cukierek, całun
 kara, pokrwawić
 obludnik, próba, skinienie
 biegun, Polak, południe
 polano, całus, półka
 napół, położenie, połowa
 obłakany, stosunek
 śmigus, potwarz, wsparcie
 poniedziałek, skarpetka
 pędrak, popiół
 podatek, popęd
 wciążyć, zabić, wycinać
 ośnik, niewola, dotąd
 dostarczać, wkońcu
 posłuch, regres, szupas
 potąd, durny, urągowisko
 zdechły, poczta, zaprzęg
 pociągiciel, szczur, przecucie
 czysty, pączek, pielgrzymka
 pęto, pudło, tylko
 rozkaz, zauważyć
 zawsze, późno, bacność
 dożynki, ciężko
 praczka, bielizna
 próg, proch, proca

pramen, přání
prase, prasnice
pravítko, prázdeň, prdel
preclík, před
předseda, přejný
překvapení, přelud
přerušení, přeslík
přezuvka, příbor, přijice
přiklop, příkop, příkrov
příležitost, přlíš, příměti
přímka, přimo, přípítek
přísaha, přísambůh!
přísně, přístroj, přišera
přiští, přítel, přivrženec
přízemek, prkno, pro, proč
prodlení, proň, prósa
prospěch, prostředek, proti
proto, proud, prouha, provaz
provdaná, prozatím
prs, prsk, prskati
prst, prst, prsten
prst, prudký, pruh
průhledný, průmysl
prut, prve, provok
prvosienka, pry, pryskýř
pryskyřice, pryž
psaní, psátí, pstruh, pštros
ptátí se, pud, půda, půhon
půl, pulec, puma
pupa, pupen, pusa
púst, půvab, pytel

rab, řad, řád
rada, radějí, rafika
rachot, rakev, rákos
Rakousko-Uhersko, ramlice
rampouch, rána, rarach
ras, řasa, ratiště
ratolest, ráz, raziti
rčení, rděti se, řebřík
řeč, řecký, Řehoř
rejdiště, rek, Řek
rekyně, reptati, řetáb
řešeto, reť, řetěz, řev
rez, rež, řež, řici
řídce, říje
říjen, řinkot, říše
řiti, řiza, řizek
řízení, rmoutiti, rob

zdrój, życzenie
prosię, maciora
liniał, próznia, tylek
obwarzanek, przód
prezes, życzliwy
niespodzianka, widmo
przerwa, szczebel
kalosz, nakrycie, syfilis
nakrywka, rów, wieko
okazyjny, zbyt, skłonić
prosta, prosto, toast
przysięga, dalibóg!
surowo, przyrząd, potwór
przyszły, przyjaciel, zwolennik
parter, deska, dla, dlaczego
zwłoka, dlań, proza
postęp, środek, wbrew
przeto, prąd, pręga, powróż
zameżna, tymczasem
piers, czeluść, bryzgać
palec, gleba, pierścień
pada (deszcz), prędkí, pręga
przezroczysty, przemysł
pręt, pierwiej, wzmoczek
pierwiosnek, pono, pryszcz
żywica, kauczuk
list, pisać, pstrąg, strus
pytać się, popęd, gleba, pozew
pół, głowacz, bomba
poczwarka, pączek, buzia
post, wdzięk, worek

niewolnik, rząd, zakon
radca, raczej, wskazówka
łoskot, trumna, trzcina
Austro-Węgry, samica
sopel, cios, zły duch
hycel, rżęsa, dzida
latorośl, cios, bić
frazes, rumienić się, drabina
mowa, grecki, Grzegorz
miejsce gry, bohater, Grek
bohaterka, szemrać, jarzáb
rzeszoto, wargá, łańcuch, ryk
rdza, żyto, rzeź, rzec
rzadko, ryk jeleni
październik, brzęk, rzesza
ryczeć, szata, sznycel
zarząd, zasmucać, niewolnik

robě, rošťák, rošti
roub, rovnoběžník
rozbroj, rozdíl, rozhaliti
rozhovor, rozklad, rozmar
rozsah, rozstonati se
rozsudek, roztomilý
rozvrh, rtuť
rub, rubáš
ruče, ručení, rudnouti
ruka, rulík, rupati
růsti, růžice, řvati
rybíz, ryč, rýha
rychlík, rychta
rýma, rýpati, rys
ryšavý, rytíř, ryzák
ryzec, ryzí, rýže, ržáti

sádra, sáh, sahati, sál
samovrah, saň
sáňka, sazba, saze
sazeč, sázeti, sběh, sbor
seč, sedlář
sednice, sek
selka, sem, sesle, sestra
setba, setník, sever, seznam
sházeti, shledání, shluk
schopnost, schůze, sice
silnice, sípavý
sírka, sirý
sít, síti, sítí
sketa, sklátiti, sklenouti
sklep, sklo, sklon
sklopec, skoba, skořice
skoro, skot, skoupý
skrání, skrček, skřítek
skřivan, skrovný, skrz
skulina, skutečně, skvost
skvrna, slad, sláma
slaneček, slap, slatina
slečna, sled, sleď, slepice
slet, sleva, slib
slídil, slín, sliz
sloh, sloha, slovutný
sluj, slupina, slušeti
slušně, slza, smačkati
smalt, směna, směr
smeták, smilně, smř
smlouva, smokev, smrk
smrt, smrž, smysl

dzieciatko, łotr, zarosle
zraz, równoległobok
bunt, różnica, obnażyć
rozmowa, rozstrój, kaprys
objętość, zachorować
wyrok, miluchny
rozklad, rtęć
lewa strona, koszula śmiertelna
rąco, poręka, czerwienieć
ręka, warkocz, chrupać
rósć, rozeta, ryczeć
porzeczka, łopata, rówiek
pociąg pośpieszny, dom sądowy
katar, ryć, ryś
rudy, rycerz, kasztan (koń)
rydz, szczery, ryż, rzeć

gips, sąg, sięgać, sala
samobójca, smok
szczeka, taksa, sadze
zecer, sądzić, zbieg, zbór
kośba, siodlarz
izba mieszkalna, cięcie
chłopka, tu, krzesło, siostra
siew, kapitan, północ, spis
zrzucić, zobaczenie się, tłum
zdolność, schadzka, wprowadzie
gościniec, ochrypli
zapalka, osierocony
sieć, siać, sit
tchórz, strząsnąć, sklepić
piwnica, szkło, pochyłość
potrzask, skobel, cynamon
prawie, bydło, skapy
skroń, pędrak, bożek domowy
skowronek, szczupły, przez
szczelina, istotnie, klejnot
plama, słód, słoma
śledź, wodospad, trzęsawisko
panna, ślad, śledź, kura
złot, ulga, ślub
szpieg, margiel, śluz
styl, strofa, słynny
warstwa, łupina, być do twarzy
porządnie, iza, zgnieść
emalia, zamiana, kierunek
miotła, lubieżnie, zgoda
umowa, figa, świerk
śmierć, smardź, zmysł

snacha, snář, sňatek
sněm, sníh, snílek
snísti, snoubenec, snůška
sob, sobec, sočení
socha, sochař, sochor
sok, sotva, souboj
soucit, součet, soudobný
soudruh, soulad
souměrný, soumrak
soused, sousto, soustrast
souš, soutěska, souzení
spáček, spáchat
spála, spalničky, spánek
spánky, spár, spasiti
spasitel, spiklenec
spískati, spisovatel
spíše, splav, splasklý
společnost, spolu
spona, sporák
spořitelna, spousta
sprcha, sráž, srdce
srdnatý, srna, srp
srst, srstka, sršeti
srub, stan, stát
stať, statek, stav
stavba, stavení, stavitel
stávka, stéblo, steh
stehlík, sten, stěna
stěnice, stěžovati si, stín
strast, strava, strčiti
střebati, střed, střed
středa, střela, střep, střevo
stříbro, stříh, strnad
strniště, strnouti, stroj
strom, stručný, struhadlo
strůjce, struk, strýc
strž, stud, studeno
studna, stuha, stůra
sud, sudba, suk
sundati, sup, sužovati
svačina, sváda
svah, sval, sváti
svatvečer, svatý, svazek
svědomí, svěřenec, svět
světlo, světnice, svíce
svítek, svodič, svrab
svrask, svrhnouti, svůdník
syčák, sýpka
sýr, syrový, sýrový, sysel

synowa, senník, slub
sejm, śnieg, marzyciel
zjeść, narzeczony, zbiór
ren, samolub, zazdrość
statua, rzeźbiarz, drag
rywal, ledwie, pojedynek
współczucie, suma, współczesny
towarzysz, zgodność
symetryczny, zmrok
sąsiad, kęs, kondolencya
ład, wóz, zmartwienie
śpioch, dopuścić się
szkarlatyna, odra, sen
skronie, szpon, zbawić
zbawiciel, spiskowiec
ukartować, pisarz
prędzej, służa, spłaszczony
towarzystwo, razem
klamra, piec kuchenny
kasa oszczędności, masa
natrysk, spadzistość, serce
odważny, sarna, sierp
sierść, agrest, sapać
zrąb, namiot, państwo
artykuł, majątek, stan
budowa, budynek, budowniczy
strajk, źdźbło, sztych
szczygieł, jęk, ściana
pluskwa, żalić się, cień
trud, wikt, włożyć
chlipać, patoka, środek
środa, strzała, czerep, jelito
srebro, krój, trznadel
ściernisko, osłupieć, maszyna
drzewo, zwięzły, tarło
sprawca, strąk, stryj
przerwa, wstyd, zimno
studnia, wstęga, potwór
beczka, przeznaczenie, sęk
zdjąć, sęp, trapić
podwieczorek, zwada
spadzistość, muszkuł, zwiac
wigilia, święty, tom
sumienie, klient, świat
światło, pokój, świeca
naleśnik, konduktor, świerzb
zmarszczek, rzucić, zwodziciel
włóczęga, śpichlerz
ser, surowy, serowy, susel

žacení, žachta, žálek
 žarvatka, žasek, žat
 žáteček, žatlava, žavle
 žedivý, žedý, žerík
 žešule, žetřiti, žikmo
 žilenec, žindel, žip
 žipek, žiře, žkarpa
 žkatule, žklebiti se, žkraboška
 žkrob, žkvár, žle
 žleh, žlechta, žlem
 žlep, žňupati
 žos, žpaček
 žpaněl, žpatně, žpek
 žperk, žpeta
 žpína, žpinavý
 žpiže, žpižrna -
 žplechoť, žplhati, žprým
 žroub, žšťavný, žřava
 žtěstěna, žtěstí
 žtětec, žtětka
 žtika, žtír
 žtít, žtkáti, žtoudav
 žuhaj, žumar, žunka
 župina, župle
 žust, žuškatí
 žváb, žvadlena
 žvanda, žvarný, žvec
 žveholiti, žvestka, žvih
 žvihák, žvižnost

tabák, tabule, tady
 tak, tahle, táhnouti
 také, takřka, talov
 tamhle, taška, tašnek
 tázací, tažný, téci
 tečka, teď, tehdy
 técha, tekutina, telátko
 tělesný, tělo, tělověda
 témě, téměř, tence
 tenhle, tenký
 tep, tepna
 teprv, Terst
 tesák, tesář
 těsně, těsnopis
 test, těsto, teta
 těžce, tchán, tchyně
 tíha, tipec, tisíc
 tisk, tišlěný
 titěra, tlach, tlama

ubieranie, szyb, filiżanka
 utarczka, blazen, szata
 chusteczka, areszt, szabla
 siwy, szary, bez
 strąk, oszczędzać, ukośnie
 waryat, gont, strzala
 dzika róża, szerokość, fosa
 pudło, beczka, maska
 krochmal, żużel, szelki
 chłosta, szlachta, służ
 ogon (u sukni), zażywać tabakę
 pola (sukni), szpak
 Hiszpan, źle, słonina
 klejnot, szczypta
 brud, brudny
 żywność, spizarnia
 plusk, wspinać się, żart
 śruba, szczęśliwy, sok
 fortuna, szczęście
 pędzel, szczotka
 szczuka, niedźwiadek
 tarcza, szlochać, stągiew
 wyrostek, grajek, szynka
 lupina, szuflada
 szmer, szeptać
 karakon, szwaczka
 żart, ładny, szewc
 świegotać, śliwka, smagnięcie
 elegant, zwinnność

tytoń, tablica, tędy
 ciąg, oto ta, ciągnąć
 także, niby, ropa
 oto tam, torba, tatunio
 pytający, ciągły, ciec
 kropka, teraz, wtedy
 pociecha, ciecz, cielátko
 cielesny, ciało, somatologia
 ciemie, niemal, cienko
 ten oto, cienki
 tętno, tętnica
 dopiero, Tryest
 cieślica, cieśla
 ciasno, stenografia
 teść, ciasto, ciotka
 ciężko, teść, teściowa
 ciężar, pypeć, tysiąc
 druk, drukowany
 cacko, plotka, paszcza

tlapa, tleskati, tlupa
tma, tmel, tnouti
tobolka, točna, tolice
tolik, topení, tof
touha, toul, touš
toužiti, továrna, tovaryš
trakař, trampota, trasořitka
trásti, trař, travič
trdlíce, třemen, třepiti
treпка, trest, treta
trh, trhati, třída, třiditi
trlice, trmácení, trn
trosky, troufati, troup
trpce, trpný, třpyt
trs, truchlo, trup
trůska, trychtýř
trýzeň, trýzniti
tržba, tucet, tudy
tuha, tuhle, tuhý
tuk, tuleň, tupě
tuze, tužba, tužka
tvar, tvrz, tyč
týden, tygr, týl
týn, týž

úbor, ubrousek
úbytě, ubytovati
ucpati, účta
účast, účel
účet, účinkovati
učitel, úd
údaj, událost
udatný, úder
úděs, udice
udidlo, uditi
údolí, uhel, uhlažený
úhel, úhona, úhoř
úhoz, úhrana, úhrn
uchvátiti, uchystati
újec, ujednání, újezd
úkaz, úkladný
úklid, uklízeti
úkol, úkon
úkor, úkrop
ukrotiti, úlehle, úleva
ulita, úloha, umačkati
umělec, umění
úměra, umrlčina, únava
únor, upejpati se

lapa, klaskać, kupa
ciemność, kit, ciąc
torebka, biegun, lucerna
tyle, opař, toć
tęsknota, kołczan, tuz
tęsknić, fabryka, czeladnik
tragacz, kłopot, pliszka
trząść, szlak, trucić
tarlica, strzemię, strzępić
sandał, kara, bagatela
larg, rwać, klasa, grupować
tarlica, łatyga, cierni
gruzy, ufać, truteń
cierpko, bierny, połysk
krzak, smutno, tułów
żużel, lejek
dręczenie, dręczyć
handel, tuzin, tedy
grafit, tutaj, sztywny
tłuszcz, foka, tępo
bardzo, żądza, ołówek
kształt, twierdza, tyka
tydzień, tygrys, tyl
zamek, tenże

ubranie, serwetka
suchoty, wkwaterować
zapchać, uszanowanie
udział, cel
rachunek, działać
nauczyciel, członek
doniesienie, wypadek
odważny, uderzenie
strach, wędka
wędzidło, wędzić
dolina, węgiel, ogłodzony
kąt, wada, węgorz
cios, urok, suma
porwać, przygotować
wuj, układ, wawóz
znak, podstępny
sprzątnienie, sprzątnąć
zadanie, funkcya
upokorzenie, wodzianka
poskromić, ugór, ulga
skorupa, zadanie, zmiąć
artysta, sztuka
proporcya, trup, znużenie
luty, drożyć się

úpění, úpis, úplatek
 úplavice, úplně
 úponka, upozorniti
 uprchlík, úprk
 úřad, určitý
 úroda, úrok
 úseč, useň, úsilí
 úslovi, úsměv
 usnouti, usouditi
 úspěch, uspořádání
 úsporný, ústav
 ústí, ústředí, ústřice
 ústrk, ustrnouti, ústroj
 ústup, úsudek, úsvit
 ušetřiti, úšklebek
 úštippek, útek, útek
 úterý, útes, útlý
 útok, útrata, útroba
 uvadlý, uvěr, úvod
 úzce (úzko), uzel
 uzení, uzení, uzenky
 už, užas, užovka

váček, vajíčko
 vál, valčík
 vana, vánoce
 vanouti, varhany, varle
 vášeň, vaz, vazba
 včela, včera, včelně
 vdaná, vděk, věc
 věda, vědomí
 vedro, vědro, vejce
 velení, veleťok
 velice, velitel, velmi
 velmoc, ven
 venčí, venek (venkov)
 venku, verse
 větel, věru
 ves, vesměs
 vesmír, vesnice
 vesta, veškeren
 věta, veteš
 větev, vetšeti
 větš, vezdejší
 vhod, více, vida!
 víla, vínek
 víra, vítěz
 vkus, vláda, vláha
 vlak, vlas, vlast

narzekanie, zapis, łapówka
 biegunka, zupełnie
 wąs, przestrzedz
 zbieg, galop
 urząd, określony
 urodzaj, procent
 odcinek, skóra, usilność
 motto, uśmiech
 usnąć, przysądzić
 wynik, uporządkowanie
 oszczędnościowy, zakład
 ujście, centrum, ostrzyga
 obraza, osłupiec, organ
 ustąpienie, opinia, świt
 szczeni, drwinki
 przytyk, wątek, ucieczka
 wtorek, urwisko, wąty
 napad, strata, wnętrze
 zwiędły, kredyt, wstęp
 wązko, węzeł
 wędzenie, wędliniarz, kielbaski
 już, zdumienie, zaskroniec

worek, jajeczko
 wałek, walec
 wanna, Boże Narodzenie
 wiać, organy, jądro
 pasya, wiązadło, oprawa
 pszczoła, wczoraj, włącznie
 zamezna, wdziek, rzecz
 nauka, wiadomość
 upał, wiadro, jaje
 komenda, wielka rzeka
 wielce, wódz, bardzo
 mocarstwo, na dwór
 zewnątrz, wieś
 na dworze, zwrot
 ćwierć (korca), zaiste
 wieś, ogólnie
 wszechświat, wieś
 kamizelka, wszystek
 zdanie, starzyzna
 gałąź, starzec się
 większy, powszedni
 w czas, więcej, patrzeć
 nimfa, wianek
 wiara, zwyczajca
 gust, władza, wilgoć
 pociąg, włos, ojczyzna

vlaštovka, vlečka, vlhko
vlídný, vliv, vlk
vlna, vlohá
vnada, vnímati
vnitř, vnučený
vodíč, vodík
voj, vojn
volavka, volba
voňavka, vor, vosa
vous, vplouti, vrabec
vrah, vražda
vrba, vřed, vše
vřesk, vrh, vrhati
vrch, vřídlo
vrkati, vroucí
vrtule, vrub, vrz
vskutku, vstříc, vstup
všady (všudy), vše
všímati si, vtíp
vůbec, vůči, vůdce
vůkol, vybidnouti
vycpání, výčep
výdaj (výdej), výdělek
výheň, vyhlídka
výhradně, vyhubení
vyjádření, výklenek
výkon, výlet
výkres, výměnek,
výměšek, výminka
výmluva, vymoci
výmol, výňatek
vyňatý, vyndati
vypláknouti, výprask
výpůjčka, výr
vyřízení, výsada
výseč, výskati
vyskýtati se, výsledek
vyspěti, vystěhovati
výstraha, výstřední
výše, vyšetřiti
výška, výtah, výtka
vyzkoumati, význam
výzvědy, vyžle
vzdálenost, vzdáti
vzdech, vzdor
vzduch, vzeti
vzhled, vzlet
vznik, vzpoura
vztah, vztažný

jaskółka, tren, wilgotno
uprzejmy, wpływ, wilk
wełna — fala, zdolność
ponęta, pojnować
wewnątrz, wmuszony
przewodnik, wodór
wojsko, żołnierz
czapla, wybór
perfuma, tratwa, osa
wąg, wpłynąć, wróbel
morderca, morderstwo
wierzba, wrzód, szczerze
wrzask, rzut, rzucac
wierzch, ciepłe źródło
gruchać, serdeczny
śruba, wrąg, skrzypnięcie
doprawdy, naprzeciw, wstęp
wszędzie, wszystko
zwracać uwagę, dowcip
wogóle, wobec, wódz
naokoło, pobudzić
wypchanie, wyszynk
wydatek, zarobek
ognisko, widok
wyłącznie, wytępienie
deklaracya, nisza
funkcyja, wycieczka
rysunek, dożywocie
odbyt, warunek
wymówka, wymódz
wymulisko, wyciąg
wyjęty, wyjąć
wyplukać, chłosta
pożyczka, puhacz
załatwienie, przywilej
wycinek, wykrzykiwać radośnie
pojawiać się, wynik
dojrzeć, przesiedlić
ostrzeżenie, przesadny
wyżej, zbadać
wysokość, wyciąg, zarzut
zhadać, znaczenie
wywiady, wyżej
odległość, złożyć
westchnienie, upór
powietrze, wzięcie
względ, wzlot
początek, bunt
stosunek, względny

vzteky, vzteklý
vždy

zabaliti, záblesk
zábradli, zábsti
záclona, zacpati
začátek, začelati
zašek, zadni, záducha
zahaliti, záhodno, zahrada
záhy, záhyb
záchod, záchrana
zajatec, zájem
zajíc, zákazník
zákeřník, zakladatel
základní, záklopka
zákmit, zákon, zákopník
zakukliti, zálety
zalíbení, záliv
záloha, záložna
zálusk, zaměstnání
zamhouřiti, záminka
zámoitek, zámyčka
zandati, zánět
zánožka, západ
záplava, zápletka
zápolení, zápona
zápor, záповěď, záře
zářít, zármutek
zároveň, záruba
záruka, zásilka, zasnoubiti
zástěna, zástěra
zastihnouti, zástup
záškrt, záští
záštita, zatčení
záti, zátopa, zavalitý
závdavek, závěj
závěr, závěs
závěť, závin
závitnice, závod
závoj, závřhnouti, záznam
zázvor, zážeh, zažiti
zběsilý, zboží, zbraň
zbrklý, zbójník
zbyti se, zcela
zcepeněti, zcipnouti
zdali, zdar
zdařilý, zde, zdejší
zděli, zděný, zdiťi
zdivočeti, zdomácněly

wściekłość, wściekły
zawsze

zapakować, blask
poręcz, ziębnąć
zasłona, zapchać
początek, zarobić
tył, tylny, astma
owinać, słusznie, ogród
wcześnie, zakręt
wychodek, ratunek
jeniec, zajęcie
zajac, odbiorca
rozbójnik, założyciel
zasadniczy, wentyl
blask, prawo, saper
zakapturzyć, zaloty
upodobanie, zatoka
zaliczka, kasa zaliczkowa
chętką, zajęcie
zamrużyć, pozór
kokon, wentyl
zapodziać, zapalenie
zawrotka, zachód
powódź, intryga
pasowanie się, haftka
przeczenie, zakaz, zorza
wrzesień, smutek
zarazem, zarąb
poręka, posylka, zaręczyć
kulisa, zapaska
przydybać, zastęp
dławica, gniew
opieka, aresztowanie
ziać, zalew, krępy
zadatek, zamieć
koniec, zawiasa
testament, szrudel
spiralna, zakład
welon, odrzucić, spis
imbier, żar, zaznać
szalony, towar, broń
postrzelony, zbójca
pozbyć się, całkiem
zdrętwieć, zdechnąć
czy, pomyslność
udatny, tu, tutejszy
wzdłuż, murowany, murować
zdziczeć, swojski

zdráhali se, zdrčený
zdrmoliti, zdrtiti
zebra, zeď
zednář, zedník
zejména, zejtra
zelí, zemák
zeměpis, zeť, zevloun
zevrubně, zhnusiti
zhotovitel, zhurta
zhyzditi, zinek, zjev
zkalený, zkoumati
zkoušený, zkřehlý
zkročení, zkušebnost
zkypřeti, zle, zlé, zlo
zloba, zlolajný
zlomek, zmar
zmetati, zmizeti
zmocněnec, zmrhati
znalec, znám, známka
znásilniti, znásobiti
znatel, znělka
znění, zničení
zobák, zohaviti
zor, zora (zofe), zornice
zosobnění, zostouzeti
zoškliviti, zotročiti
zoufalec, zouti
zpátky (zpět), zpěš
z plna, zpozdění
zpozorovati, zpráva
zpfima, zproštědkovati
zpruditi, zpruha
zpuřný, způsoba
způsobilý, zpytovati
zrada, zrádce, zrak
zralý, zráti
zrcadlo, zřejmé
zřeni, zřetel
zřídka, zřídlo, zřizovati
zrnko, zrovna, zrušení
ztěžka, ztuha, ztuchlý
zub, zulibati, zúplna
zufiti, zůstatek
zúžení, zvací listek
zvadlý, zvaní
zvědy, zvěď
zvedený, zvednouti
zvelebení, zvětřálý
zvící, zvláštní

wzdragać się, zněkany
pomiać, skruszyć
zebra, mur
wolny mularz, mularz
mianowicie, jutro,
kapusta, ziemniak
geografia, zięć, gap
dokładnie, obrzydzić
wyrabiający, prędko
zohydzić, cynk, zjaw
mętny, badać
egzaminowany, zdrętwiały
poskromienie, doświadczenie
spulchnieć, źle, źle, zło
złość, oszczerczy
ulamek, zepsucie
poronić, zniknąć
pełnomocnik, zmarnować
znawca, znany, znaczek
zgwałcić, pomnożyć
znawca, sonet
brzmienie, zniszczenie
dziób, zohydzić
wzrok, zorza, żrenica
uosobienie, zelżyć
zbrzydzić, zniewolić
desperat, zzuć
wstecz, spiż
pełna, spóźnienie
sposrzedz, referat
wprost, załatwić
oparzyć, sprężyna
krnąbrny, postać
zdatny, badać
zdrada, zdrajca, wzrok
dojrzały, dojrzewać
zwierciadło, widocznie
widzenie, wzgląd
rzadko, źródło, urządać
ziarno, wprost, skasowanie
ciężko, sztywnie, stęchły
zab, wycalować, zupełnie
srożyć się, reszta
zwężenie, bilet zapraszający
zwiądły, zapraszanie
zwiady, szpieg
dobrze wychowany, podnieść
upiększenie, zwietrzały
wielkości, szczególny

zvon, zvrhlost,
zvučeti, zvuk
zvůle, zvyk

žábry, žádati
žadoniti, žádost
žáha, žahavý, žák
žalář, žalm, žalný
žaloba, žaltář
žalud, žaludek
žampion, žárlivý
žatva, žblunk! ždátí
ždibec, ždímati
žebernice, žebřík, žeh
žehliti, žehrati, žejdlík
žel, železárna
železnice, želzko
želva, žeň, žena
Ženeva, ženich
ženská, žentour
žernov, žert
žertva, žezlo, žežulka
žháť, žhavý
žhoucí, žící, židle
žihadlo, žilobiti
žině, žiněnka
žirný, živel
živnost, živnostník
živobyti, živočich
živočišstvo
živůtek, žizeň, žizala
žlab, žláza, žluč
žluna, žluť, žlutý
žluva, žnec, Žofie, žok
žrání, žravý, žula
žvác, žvaniti, žvástal
žvatlati, žvýkati
žvýkavec

dzwon, zwyrodnienie
dźwięczeń, dźwięk
samowola, zwyczaj

skrzele, žádać
žebrać, žáda
zgaga, pałacy, uczeń
więzienie, psalm, żalosny
skarga, psalterz
żołądź, żołądek
pieczarka, zazdrosny
żniwo, plusk! oczekiwać
troszka, wyżywać
oplucna, drabina, zapal
prasować, sarkać, kufelek
żał, huta żelazna
kolej żelazna, żelazko
żółw, żniwo, żona
Genewa, pan młody
kobieta, kołowrot
kamień młyński, żart
oliara, berło, kukulka
podpalacz, żarzący się
skwarzący, żegać, krzesło
żądło, puls
włosień, materac
urodzajny, żywioł
przemysł, przemysłowiec
życie, zwierzę
królestwo zwierząt
stanik, pragnienie, dżdżownica
żłób, żoźa, żółć
żołna, żółtość, żółty
wilga, żniwiarz, Żofia, wór
żreć, żarłoczny, granit
gadula, bredzić, gaduła
paplać, żuć
zwierzę przeżuwające

SPIS RZECZY.

Rozdział pierwszy: Pokrewieństwo języka czeskiego z językiem polskim — str. 1—19.

Długie i krótkie samogłoski 1. w = v 2. sz = š, cz = č, rz = ř, l = l 3. g = h, y = i 4. ň = ñ, ie = ě, t = č, d = dž, ti = é 5. Brak miękczenia 6. Inne końcówki 9. Brak nosowego a, ę 11. Inne samogłoski 12. Inne spółgłoski 15. Opuszczenie liter 16. Przetwarzanie liter 17. Cechy charakterystyczne języka czeskiego 18.

Rozdział drugi: Łatwe opisy, opowiadania i anekdoty (80 ustępów) — str. 20—64.

Czas 20. Rodzina 27. Ciało ludzkie 29. Odzienie 33. Dom i mieszkanie 34. Rzemiosła 38. Pokarmy i napoje 40. Handel 45. Zwierzęta 46. Ogród 51. W polu 53. Meble 54. Ziemia 56. Miasto i wieś 60. Bóg 64.

Rozdział trzeci: Zwięzła gramatyka — str. 65—97.

I. Formy gramatyczne. Rzeczowniki 65. Przyimiotniki 69. Przysłówki 72. Zaimki 73. Liczebniki 76. Przyimki 77. Czasowniki 80. Zestawienie form gramatycznych 89. Spis wyrazów gramatycznych, różniących się od form polskich 91.

II. O pisowni 92.

III. Tworzenie wyrazów 95.

Rozdział czwarty: Zwroty i zdania, najpotrzebniejsze w życiu codziennem — str. 98—125.

Ogólne zwroty mowy 98. Czas 100. Ciało ludzkie 104. Ubranie 105. Mieszkanie 109. Pokarmy i napoje 110. Handel i poczta 111. W podróży 113. Listy (tytuły, wstęp, zakończenie, adres), rachunki, kwity, skrypt dłużny, zamówienie, weksle, wypowiedzenie, kontrakt 116. Skrócenia 125.

Rozdział piąty: Krótkie powiastki — str. 126—176.

Láska k vlasti 126. Hruška 128. Vrabec 129. Dušičky v lese 129. Hrdina 131. V cizině 132. Matýsek 135. Jak se odstraňuje zlo 139. Štěstěna a žebrák 142. Dobré děti 143. Osud 144. Stolista růže 151. Poctivý dráteník 154. Jak se babička setkala s cisařem Josefem 158. Petr Obrovec 162. Pohádka o Starosti 168. Král Ječmínek 169. Z písní večerních 174. Má země 175.

Rozdział szósty: Słowniczek najważniejszych wyrazów — str. 177—208.

30

